

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής

*Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: “Εκπαιδευτική Πολιτική: Σχεδιασμός,
Ανάπτυξη και Διοίκηση”*

Διπλωματική εργασία

*Θέμα: Οι Αντιλήψεις των Εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για την
Αποτελεσματικότητα των Νέων Προγραμμάτων Σπουδών, κατά την Πρώτη
Πιλοτική Περίοδο Εφαρμογής τους, στην Κοινωνική & Πολιτική Αγωγή του
Γυμνασίου.*

Επιβλέπουσα καθηγήτρια:

Καρακατσάνη Δέσποινα

Φοιτήτρια:

Μαστορογιάννη Παυλίνα

A.M. 3032202102041

Ακαδημαϊκό έτος:

2021-2022

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτρια μου, κα. Καρακατσάνη Δέσποινα για τις συμβουλές, τις επισημάνσεις, τις παρατηρήσεις και το χρόνο που διέθεσε, ώστε να ολοκληρωθεί και να αποκτήσει αυτή η διπλωματική την τελική της μορφή.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους συναδέλφους καθηγητές που συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα, χωρίς τη συμβολή των οποίων δε θα μπορούσε να υλοποιηθεί.

Τέλος, νιώθω την ανάγκη να ευχαριστήσω τον σύζυγό μου για την υποστήριξή του σε όλη τη διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η αξιολόγηση των νέων ΠΣ στην ΚΠΑ του γυμνασίου, επί τη βάση της σύγκρισης μεταξύ της επιδιωκόμενης από τους κατασκευαστές τους και της προσλαμβανόμενης από τους εκπαιδευτικούς μορφής τους. Επιχειρήθηκε να ερευνηθούν τα βασικά στοιχεία τα οποία χαρακτηρίζουν τα νέα ΠΣ σύμφωνα με τους κατασκευαστές τους και με ποιο τρόπο αυτά τα στοιχεία αναγνωρίζονται από τους εκπαιδευτικούς. Οι λειτουργικές αδυναμίες και τα λειτουργικά πλεονεκτήματα που εντοπίζουν οι εκπαιδευτικοί, επιχειρήθηκε να ανιχνευθούν αναφορικά με το επίπεδο της διατύπωσης των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων, της καταλληλότητας του περιεχομένου για το γνωστικό επίπεδο των μαθητών, της καταλληλότητας της διάταξης και του βηματισμού, των διαφόρων τμημάτων του περιεχομένου, της επαρκούς διασύνδεσης ανάμεσα στα ΠΣ του ίδιου μαθήματος μεταξύ διαφορετικών βαθμίδων, της επαρκούς διασύνδεσης και του χρονισμού προ-απαιτούμενων γνώσεων και της εφαρμοσιμότητας των νέων ΠΣ λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες των σχολικών μονάδων της χώρας, τα εκπαιδευτικά μέσα και εργαλεία, τα νέα και τα καινοτόμα στοιχεία που εισάγονται. Τέλος επιχειρήθηκε να εντοπιστούν προτάσεις για τη βελτίωση των νέων ΠΣ με στόχο την επιτυχή εφαρμογή τους στην πράξη. Για το σκοπό αυτό έγινε ποιοτική έρευνα με συνεντεύξεις 11 εκπαιδευτικών που εργάζονται σε πρότυπα και πειραματικά σχολεία σε όλη τη χώρα. Από την ανάλυση του περιεχομένου των συνεντεύξεων εξάγεται το συμπέρασμα πως τα βασικά στοιχεία τα οποία χαρακτηρίζουν τα νέα ΠΣ, αναγνωρίζονται κατά πλειοψηφία από τους εκπαιδευτικούς. Σε γενικές γραμμές οι αδυναμίες που εντοπίζουν οι εκπαιδευτικοί οφείλονται κυρίως στον περιορισμένο διδακτικό χρόνο που απαιτείται για τις καινοτόμες μεθόδους, στην έλλειψη υλικοτεχνικών υποδομών και κουλτούρας συνεργασίας των σχολείων. Όσον αφορά τα λειτουργικά πλεονεκτήματα, εντοπίζονται κυρίως στο βαθμό σύνδεσης των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων ως προς τις γνώσεις/δεξιότητες/αξίες, το βαθμό καθοδήγησης, το βαθμό σύνδεσης με τις προτεινόμενες δραστηριότητες και τέλος ως προς τις δεξιότητες του 21ου αιώνα. Σε γενικές γραμμές οι εκπαιδευτικοί θεωρούν την επιστημονική και κοινωνικό-πολιτισμική εγκυρότητα των νέων ΠΣ πολύ

καλές, ενώ η παιδαγωγική φιλοσοφία των νέων ΠΣ θεωρείται η ενδεδειγμένη για τη διδασκαλία του μαθήματος τους. Για τη βελτίωση των ΠΣ οι εκπαιδευτικοί προτείνουν επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών στις νέες διδακτικές μεθόδους, προσθήκη κάποιων ενοτήτων ως προς το περιεχόμενο και τέλος από την πλειοψηφία των συμμετεχόντων κρίνεται αναγκαία για αύξηση των διδακτικών ωρών στις Κοινωνικές επιστήμες, όπως και η προσθήκη μαθημάτων και σε άλλες τάξεις την δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Λέξεις- Κλειδιά: Νέα προγράμματα σπουδών, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή γυμνασίου, καινοτόμες μέθοδοι διδασκαλίας, λειτουργικές αδυναμίες, λειτουργικά πλεονεκτήματα, προτάσεις βελτίωσης.

RESUME / ABSTRACT

The purpose of this paper is the evaluation of the new Curriculum in Social and Political Education of the high school on the basis of the comparison between the form intended by their manufacturers and the form adopted by their teachers. An attempt was made to investigate the main elements that characterize the new Curriculum according to their manufacturers and how these elements are recognized by teachers. The functional weaknesses and functional advantages identified by the teachers were attempted to be detected in relation to the level of the formulation of the expected learning results, the suitability of the content for the cognitive level of the students, the suitability of the arrangement and pacing, the various parts of the content, the adequate interconnection between the Curriculum of the same course between different grades, the adequate interconnection and timing of pre-requisite knowledge and the applicability of the new Curriculum, taking into account the conditions of the school units of the country, the educational means and tools, the new and innovative elements that are introduced. Finally, an attempt was made to identify proposals for the improvement of the new Curriculum with the aim of their successful implementation in practice. For this purpose, qualitative research was conducted with interviews of 11 teachers working in Model and Experimental Schools throughout the country. From the analysis of the content of the interviews, the conclusion is drawn that the basic elements that characterize the new Curriculum are recognized by the majority of the teachers. In general, the weaknesses identified by the teachers are mainly due to the limited teaching time required for innovative methods, the lack of logistical infrastructure and the schools' culture of cooperation. Regarding the functional advantages, they are mainly found in the degree of connection of the expected learning outcomes in terms of knowledge/skills/values, the degree of guidance, the degree of connection with the proposed activities and finally in terms of 21st century skills. In general, the teachers consider the scientific and socio-cultural validity of the new Curriculum to be very good, while the pedagogical philosophy of the new Curriculum is considered appropriate for the teaching of their course. In order to improve the teaching staff, the teachers suggest training all teachers in the new teaching methods, adding some modules in terms of content and finally, the majority of the participants consider it

necessary to increase the teaching hours in Social Sciences. as well as the addition of courses in other Secondary Education classes.

Keywords: New curriculum, Social and Political Conduct of high school, innovative teaching methods, functional weaknesses, functional strengths, suggestions for improvement.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
RESUME / ABSTRACT	5
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	7
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ & ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ.....	10
1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	11
1.1. Ο Ορισμός του ΠΣ	11
1.2. Τα Διάφορα Είδη ΠΣ	12
1.3. Η Διάκριση Μεταξύ των Εννοιών Επιδιωκόμενο, Προσλαμβανόμενο ή Αντιληπτό και Υλοποιούμενο ΠΣ.....	13
1.4. Η Αξιολόγηση του ΠΣ	18
1.5. Ο Κλάδος των Κοινωνικών Επιστημών.....	20
1.6. Ιστορικά Στοιχεία και Αναδρομή της Διδασκαλίας του Μαθήματος της ΚΠΑ.	22
1.7. Η Βασική Φιλοσοφία και οι Αρχές Κατασκευής του νέου ΠΣ.....	29
1.8. Το Νέο ΠΣ της ΚΠΑ του Γυμνασίου.....	38
2. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	42
2.1. Απόψεις εν ενεργεία εκπαιδευτικών για τα οφέλη, τα μειονεκτήματα και τους περιορισμούς της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας και μάθησης.....	42
2.2. Διερεύνηση των προσδοκιών των εκπαιδευτικών από την επιμόρφωση στο πεδίο των καινοτόμων διδακτικών μεθόδων	43
3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	45
3.1. Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα.....	45
3.2. Επιλογή μεθοδολογικής προσέγγισης.....	45
3.3. Περιγραφή ερευνητικού εργαλείου και αντιστοίχιση των ερωτήσεων του με τα ερευνητικά ερωτήματα.....	47
3.4. Περιγραφή δείγματος.....	47
3.5. Ζητήματα εγκυρότητας και αξιοπιστίας	48
4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	50
4.1. Δημογραφικά στοιχεία του δείγματος- Ατομικό και επαγγελματικό προφίλ ...	50
4.2. Βασικά στοιχεία των νέων ΠΣ.	53
4.2.1. Γενική εκτίμηση για το νέο ΠΣ.	53

4.2.2. Στοιχεία που διαφοροποιούν το νέο ΠΣ. από το υφιστάμενο και αξιολόγηση αυτής της διαφοροποίησης	57
4.2.3. Στοιχεία που καθορίζουν τη φυσιογνωμία της ΚΠΑ του Γυμνασίου όπως αυτή καθορίζεται από το νέο ΠΣ.....	62
4.2.4. Ποια θέση ανάμεσα στις εξής δυο περιγράφει καλύτερα κατά τη γνώμη σας για το νέο ΠΣ; -Θέση Α: «Το νέο ΠΣ έχει ακαδημαϊκό χαρακτήρα, δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές να αποκτήσουν γερές βάσεις για να ακολουθήσουν μετέπειτα εξειδικευμένες ακαδημαϊκές σπουδές» -Θέση Β: «Το νέο ΠΣ έχει το λειτουργικό χαρακτήρα του εγγραμματισμού , δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές ώστε να μπορούν να αξιοποιήσουν τις γνώσεις που απέκτησαν από το μάθημα στην καθημερινή τους ζωή ως αυριανοί ενήλικοι Πολίτες». Αιτιολόγηση.	64
4.2.5. Βαθμός ενσωμάτωσης ΤΠΕ.	65
4.2.6. Βαθμός επίτευξης στόχων.	67
4.2.7. Τρόπος αξιοποίησης του νέου ΠΣ για την καλύτερη οργάνωση της διδασκαλίας.	69
4.3. Λειτουργικές αδυναμίες και λειτουργικά πλεονεκτήματα.	71
4.3.1. Διατύπωση προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων.....	72
4.3.2. Αξιολόγηση περιεχομένου νέου ΠΣ.....	74
4.3.3. Καταλληλότητα της προοδευτικής-μαθητοκεντρικής παιδαγωγικής φιλοσοφίας του νέου ΠΣ, στη διδασκαλία του μαθήματος.....	84
4.3.4. Εφαρμοσιμότητα του νέου ΠΣ.	85
4.4. Δυσκολίες κατά την εφαρμογή	89
4.5. Προτάσεις βελτίωσης.....	91
5. ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	95
5.1. Απαντήσεις ανά ερευνητικό ερώτημα.....	95
5.2. Περιορισμοί της έρευνας.....	102
5.3. Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.	103
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	104
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	104
ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	106

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α – Έντυπο ενημέρωσης.....	108
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – Οδηγός συνέντευξης.....	109
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ – Κωδικοποίηση	114
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ – Απομαγνητοφώνηση συνεντεύξεων	120

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ & ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

ΠΣ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΠΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ
ΙΕΠ	ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΤΠΕ	ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1.1. Ο Ορισμός του ΠΣ

Την τελευταία πενηκονταετία έχει αναπτυχθεί ένας αυτόνομος διεπιστημονικός κλάδος στον χώρο των σπουδών της εκπαίδευσης. Τα πρακτικά και θεωρητικά θέματα που σχετίζονται με την προσφερόμενη γνώση του εκπαιδευτικού συστήματος σε όλες του τις βαθμίδες από το σχολείο έως και το πανεπιστήμιο συμπεριλαμβάνονται στον νέο αυτό κλάδο του σχεδιασμού των ΠΣ. Βάση της σύγχρονης προσέγγισης των επιστημών όπως της γλωσσολογίας, της φιλοσοφίας, της ψυχολογίας, της κοινωνιολογίας, αλλά και των επιμέρους κλάδων τους αποτελούν θεμέλιο του διεπιστημονικού αυτού πεδίου.¹

Μέσω των διαφορετικών θεωρήσεων των επιστημόνων επί του θέματος προσδιορίζονται οι θέσεις που σχετίζονται με την προσφερόμενη γνώση, τον τρόπο παρουσίασης και πρόσληψης καθώς και ο κοινωνικός αντίκτυπος της διαδικασίας. Οι άνωθεν οπτικές επί του ζητήματος οδηγούν σε διαφορετικές προτάσεις οργάνωσης και δομής για τον κατάλληλο τρόπο σχεδιασμού των ΠΣ.²

Η ανάπτυξη αυτής της επιστήμης εμβαθύνει στην πρακτική και θεωρία του σχεδιασμού ΠΣ με πρώτο αποτέλεσμα την εμφάνιση καινούριων θεωρητικών εννοιών και ορισμών. Για παράδειγμα οι βασικοί ορισμοί έχουν ως εξής. Τα σχολικά ΠΣ δηλαδή του σχολικού curriculum, το ΠΣ κάθε γνωστικού αντικείμενου όπως για παράδειγμα το ΠΣ στην Ιστορία και του αναλυτικού προγράμματος για την κατά κύκλους σχολική εκπαίδευση στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο δηλαδή του syllabus του μαθήματος της Ιστορίας της Α΄ λυκείου επί του παραδείγματος.

Το ΠΣ περιγράφει ένα σχεδιασμό επιδιώξεων και στόχων για τη διδασκαλία της διδακτέας ύλης σε μια εκπαιδευτική βαθμίδα, σε ένα σχολικό τύπο αλλά και ανά γνωστικό αντικείμενο με το οποίο προκύπτει το διδασκόμενο μάθημα. Με άλλα λόγια

¹Β.Δενδρινού, Π.Ξωχέλλης «ΠΣ στη σχολική εκπαίδευση – Εισαγωγή» Ανακτήθηκε 11/11/2022 από <http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko1st/glossika/ksohelis/1.htm>

²Ο.π.

το ΠΣ δίνει τις κατευθυντήριες γραμμές και με σαφήνεια το περιεχόμενο της εκπαιδευτικής διαδικασίας καθώς επίσης και την αξιολόγηση του αποτελέσματος της διαδικασίας της μάθησης.³

Ένα ολοκληρωμένο ΠΣ ενός συγκεκριμένου γνωστικού αντικειμένου διευκρινίζει ποιος είναι ο σκοπός της εκπαιδευτικής διαδικασίας, ποια θα είναι η διδακτέα ύλη, ποια η ηλικία των μαθητών που θα εκπαιδευτούν και ποια η σειρά που θα πραγματοποιηθεί η διδασκαλία. Δηλαδή διασαφηνίζει ποιες γνώσεις πρέπει να μεταδοθούν στους εκάστοτε μαθητές μιας συγκεκριμένης βαθμίδας αλλά και ενός καθορισμένου σχολικού τύπου όπως για παράδειγμα η διάκριση ανάμεσα στο γενικό και το επαγγελματικό λύκειο.⁴

Στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα και πιο συγκεκριμένα το αναλυτικό ΠΣ των μαθημάτων έχει άμεση σχέση με τα σχολικά εγχειρίδια.⁵ Τα εν λόγω βιβλία εκφράζουν το περιεχόμενο του ΠΣ το οποίο συμβαδίζει με τις επίσημες προδιαγραφές της εκπαιδευτικής διαδικασίας τις οποίες προσδιορίζει η πολιτεία μέσω νομοθετικών διατάξεων, Προεδρικών Διαταγμάτων και Υπουργικών Αποφάσεων.⁶

1.2. Τα Διάφορα Είδη ΠΣ

³Β.Δενδρινού, Π.Ξωχέλλης «ΠΣ στη σχολική εκπαίδευση – Τι είναι το ΠΣ» Ανακτήθηκε 12/11/2021 από <http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko1st/glossika/ksohelis/2.htm>

⁴Ο.π.

⁵ Κ.Γερογιάννης, Α.Μπούρας (2007). Αναλυτικά ΠΣ – Σχολικά Εγχειρίδια Σχεδιασμός Αναλυτικών ΠΣ – Νέες Τάξεις, στο: Γ. Καψάλης, Α.Κατσίκης (Επίμ.) *Η Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και οι προκλήσεις της εποχής μας*, 17 - 20 Μαΐου 2007, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων (σ.σ. 482-484).

⁶ Οι σκοποί του εκπαιδευτικού συστήματος της Ελλάδας ορίζονται από το Σύνταγμα (άρθρο 16, §2) «Η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους και έχει σκοπό την ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων, την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και τη διάπλασή τους σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες». Καθώς επίσης και με τον Ν. 1566/85 (άρθρο 1, §1) για τη «Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης» ορίζεται ότι «Σκοπός της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι να συμβάλλει στην ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών, ώστε, ανεξάρτητα από φύλο και καταγωγή, να έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να ζήσουν δημιουργικά». Ο σκοπός αυτός εξειδικεύεται περαιτέρω με επί μέρους στόχους που αναφέρονται στην εθνική ταυτότητα, τη θρησκευτική συνείδηση, την αγάπη για την ελευθερία και την καλλιέργεια της υπευθυνότητας και της δημιουργικότητας.

Βάσει κριτηρίων είναι δυνατή η διάκριση των διαφόρων ειδών ΠΣ. Κατά κανόνα λαμβάνεται υπόψη το περιθώριο εκπαιδευτικής πρωτοβουλίας που διαθέτει ο καθηγητής καθώς και οι δυνατότητες προσαρμογής του προγράμματος σε διάφορες επιμέρους συνθήκες. Με τον τρόπο αυτό διακρίνονται τα ΠΣ σε κλειστά ή ανοικτά (προγράμματα - πλαίσια). Η διάκριση αυτή, σε συνδυασμό με την δομή του όλου συστήματος, παράγει αποτελέσματα και έχει συνέπειες στην διδακτική διαδικασία.⁷

Τα ΠΣ μπορούν να χωριστούν σε τέσσερις κατηγορίες με βάση τον γενικό προσανατολισμό. Αρχικά, τα θεματοκεντρικά ή υλικοκεντρικά ΠΣ έχουν ως βασικό σημείο αναφοράς τη μετάδοση επιστημονικών γνώσεων έχοντας ως στόχο κυρίως την προσφορά ενός συμπλέγματος πληροφοριών από διάφορα σημεία γνώσης του αντικειμένου. Στην συνέχεια, τα παιδοκεντρικά ή μαθητοκεντρικά προγράμματα διδασκαλίας επικεντρώνονται στα ενδιαφέροντα, τις ανάγκες και τις ψυχολογικές συνισταμένες των διδασκόμενων. Επίσης, τα προγράμματα κοινωνικής αποτελεσματικότητας στοχεύουν στην υπηρεσία σκοπών, αναγκών και επιταγών της εκάστοτε κοινωνίας. Τέλος, τα προγράμματα κοινωνικής ανασυγκρότησης στοχεύουν στη βελτίωση ή στην προσαρμογή του υφιστάμενου κοινωνικού συστήματος. Τα τρία τελευταία από τα προαναφερθέντα ΠΣ και κυρίως οι δύο τελευταίοι τύποι, ορίζονται τις περισσότερες φορές με τη μορφή στόχων επίτευξης στην διαδικασία της εκπαίδευσης και συχνά αναφέρονται ως στοχοκεντρικά προγράμματα.⁸

1.3. Η Διάκριση Μεταξύ των Εννοιών Επιδιωκόμενο, Προσλαμβανόμενο ή Αντιληπτό και Υλοποιούμενο ΠΣ

Η πρακτική εφαρμογή της θεωρίας μέσα στην τάξη είναι το επίκεντρο για την επιτυχία του προγράμματος και την τελική απόδοση των μαθητών ως προς την είσπραξη της γνώσης. Για τον λόγο αυτό, δεν αποτελεί ιδιαίτερη έκπληξη ότι οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής και οι ερευνητές επιστήμονες ενδιαφέρονται να κατανοήσουν την επιρροή του περιβάλλοντος αλλά και τις γενικές παραμέτρους συμπεριλαμβανομένων των

⁷ Β.Δενδρινού, Π.Ξωχέλλης «ΠΣ στη σχολική εκπαίδευση – Υπάρχουν Διαφορετικά Είδη Προγραμμάτων;» Ανακτήθηκε 17/11/2021 από <http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko1st/glossika/ksohelis/3.htm>

⁸ Ο.π.

πρότυπων, των αξιολογήσεων, της λογοδοσίας και της επαγγελματικής συμπεριφοράς στην τάξη με τελικό όφελος την πρόσληψη της γνώσης από τους μαθητές. Η σημασία της καθοδήγησης της πολιτείας στο ΠΣ οδήγησε τους επιστήμονες να επεκτείνουν το εννοιολογικό πλαίσιο. Ο καθορισμός και η ανάπτυξη των εννοιών του ΠΣ διακρίνονται σε επιδιωκόμενο προσλαμβανόμενο ή αντιληπτό και υλοποιούμενο ΠΣ και αποτελούν το πρωταρχικό πλαίσιο με το οποίο προσδιορίζει η εκάστοτε εκπαιδευτική διαδικασία.

Ένα κρίσιμο βήμα στην διαδικασία της μεταρρύθμισης του ΠΣ είναι ο προσδιορισμός του πόσο στενά ευθυγραμμίζεται με τις εθνικές συστάσεις για τη βελτίωση του σχολείου, την αξιολόγηση του προγράμματος και την ενημέρωση για τη λήψη αποφάσεων που θα πρέπει να λάβει η πολιτεία.⁹

Με το επιδιωκόμενο ΠΣ (intended curriculum) αναφερόμαστε σε εργαλεία, πλαίσια ή κατευθυντήριες γραμμές που περιγράφουν τις προσδοκίες του ΠΣ. Δηλαδή το αναμενόμενο αποτέλεσμα στην προσπάθεια των εκπαιδευτικών να παραδώσουν γνώση στους μαθητές.¹⁰ Το επιδιωκόμενο ΠΣ προορίζεται από το επιστημονικό προσωπικό που το σχεδιάζει να φέρει εις πέρας συγκεκριμένες προϋποθέσεις ως αποτέλεσμα της εφαρμογής του. Αυτές οι προθέσεις είναι οι στόχοι που θέτει η πολιτεία, οι στόχοι των μαθημάτων καθώς και λεπτομερείς δηλώσεις προθέσεων που συνήθως παρουσιάζονται με τη μορφή αναλυτικού προγράμματος ή του σχετικού υλικού πόρων.

Το επιδιωκόμενο ΠΣ διευκρινίζει τι αναμένουν οι σχετικές εθνικές εκπαιδευτικές αρχές και η κοινωνία σχετικά με το τι θα μάθουν οι μαθητές στο σχολείο σε σχέση με τη γνώση, τις δεξιότητες, την κατανόηση, τις αξίες και τις συμπεριφορές που πρέπει να αποκτηθούν και να αναπτυχθούν. Επίσης λαμβάνεται υπόψη πώς τα αποτελέσματα της διδασκαλίας και της μάθησης θα αξιολογηθούν από τις αρμόδιες αρχές.¹¹

Συνήθως περιλαμβάνει τους στόχους και τις προσδοκίες που έχουν τεθεί από τους υπεύθυνους σχεδιαστές των ΠΣ έχοντας ως πρακτικό αποτέλεσμα την ανάπτυξη επίσημων αναλυτικών προγραμμάτων, τη συγγραφή σχολικών βιβλίων και πρότυπων

⁹ Οι διαφορές μεταξύ των απόψεων για το ΠΣ είναι σημαντικές, εκφράζουν τις ανησυχίες της πολιτείας και του ιδιωτικού επαγγελματικού τομέα αλλά και τις προθέσεις και ανησυχίες εκείνων που πρέπει να εφαρμόσουν το ΠΣ (δάσκαλοι και εκπαιδευτικοί) από τις εμπειρίες που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στα επιθυμητά αποτελέσματα.

¹⁰ Porter A., Smithson J. (2001).

¹¹ UNESCO International Bureau of Education. Intended curriculum. Ανακτήθηκε 24/11/2021 από <http://www.ibe.unesco.org/en/glossary-curriculum-terminology/i/intended-curriculum>

ΠΣ όπως ορίζονται από ένα συγκεκριμένο κρατικό φορέα. Το επιδιωκόμενο ΠΣ έχει δύο σημαντικές μορφές: πρώτων το ιδανικό και δεύτερον το επίσημο ΠΣ. Το ιδανικό ΠΣ, γνωστό και ως ιδεολογικός τομέας αποτελεί τις αρχικές αντιλήψεις των επιστημών που σχεδιάζουν το πρόγραμμα. Λαμβάνει υπόψη τις πεποιθήσεις και τις αξίες των ειδικών επί του σχολικού συστήματος. Όταν οι ιδέες αυτές μετατρέπονται σε υλικό ΠΣ, που αποτελεί το επίσημο ΠΣ που θα αναπτυχθεί μέσα στο σχολείο σύστημα, παίρνει τη μορφή αναλυτικών προγραμμάτων, πρακτικών οδηγιών και εγκρίνονται επίσημα από τους κυβερνητικούς παράγοντες.¹²

Το υλοποιούμενο ΠΣ (enacted curriculum) αναφέρεται στο πραγματικό διδακτικό περιεχόμενο με το οποίο συμμετέχουν οι μαθητές στην αίθουσα διδασκαλίας. Το επιδιωκόμενο και το προσλαμβανόμενο ΠΣ είναι τα υπόλοιπα συστατικά του παραδοσιακού εκπαιδευτικού συστήματος με το υλοποιούμενο ΠΣ να είναι αναμφισβήτητα το μοναδικό σημαντικό χαρακτηριστικό οποιουδήποτε ΠΣ.¹³

Το υλοποιούμενο πρόγραμμα αναπτύσσεται συνήθως σε εθνικό επίπεδο και χρησιμοποιείται σε διάφορα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Είναι δηλαδή το εγκεκριμένο υλικό για παράδοση στην τάξη. Αντιπροσωπεύει τις ανάγκες και τα συμφέροντα της κοινωνίας και μεταφράζει τους γενικούς στόχους σε συγκεκριμένα μαθησιακά αποτελέσματα. Το υλοποιούμενο ΠΣ είναι συγκεκριμένο όσο και περιεκτικό καθώς αποδεικνύεται αυθεντικό προϊόν των επιστημόνων που το διαμόρφωσαν και έχει βαθιά και διαρκή επίδραση στους μαθητές.¹⁴

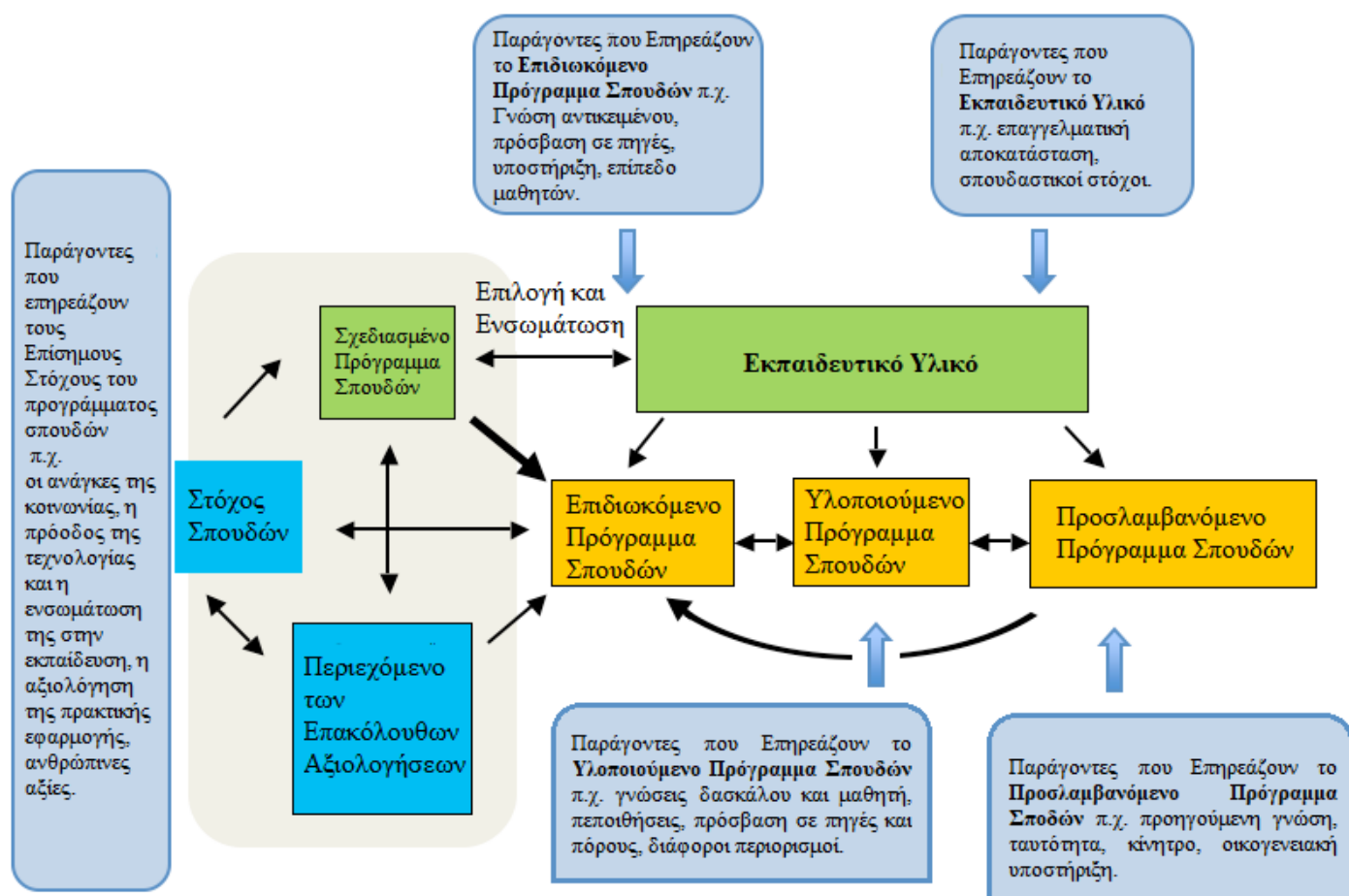
Το υλοποιούμενο ΠΣ είναι ένα εφαρμόσιμο σχέδιο καθώς είναι αποτέλεσμα συμβιβασμού μεταξύ των ιδανικών που προτείνουν οι ειδικοί επιστήμονες και των πραγματικών καταστάσεων που προτείνουν οι δάσκαλοι, οι μαθητές και οι γονείς και ευρύτερα η κοινωνία. Ως αποτέλεσμα, είναι σημαντικό οι εκπαιδευτικοί να έχουν σαφή

¹² Phaeton M., Stears M. (May 2016). *Exploring the Alignment of the Intended and Implemented Curriculum Through Teachers' Interpretation: A Case Study of A-Level Biology Practical Work*. S. Africa: University of KwaZulu-Natal, Ανακτήθηκε 24/11/2021 από <https://www.ejmste.com/download/exploring-the-alignment-of-the-intended-and-implemented-curriculum-through-teachers-interpretation-a-4687.pdf>

¹³ Porter A., Smithson J. (2001), *Defining, Developing, and Using Curriculum Indicators*. USA: University of Pennsylvania.

¹⁴ Glatthorn A., Boschee F. και Whitehead B. (2006), *Curriculum Leadership: Development and Implementation*, London : SAGE Publications, σ. 6.

κατανόηση του υλοποιούμενου ΠΣ για να ερμηνεύσουν τις απαιτήσεις του αναλυτικού προγράμματος όπως θεσπίζονται από την πολιτεία.¹⁵

Η διαδικασία της διαμόρφωσης ενός ΠΣ επηρεάζεται από μια ποικιλία παραγόντων και δυνάμεων που επιφέρουν ποικιλία αποτελεσμάτων. Αρχική συνιστώσα είναι η ποικιλομορφία του πεδίου και οι ανθρώπινοι παράγοντες που επεξεργάζονται και επηρεάζουν την διαδικασία. Εν προκειμένου, όμως, οι πραγματικοί αποδέκτες του προγράμματος, στην πράξη, είναι οι δάσκαλοι και μαθητές.¹⁶

Η Εικ.1 παρέχει μια οπτική αναπαράσταση των μεταβλητών που επηρεάζουν το υλοποιούμενο ΠΣ και τις μεταξύ τους σχέσεις. Τα μπλε κουτιά με τις στρογγυλεμένες

¹⁵ MESHGuides, «Written Curriculum (also known as Enacted curriculum or Curriculum)» Ανακτήθηκε 11/11/2021 από <https://www.meshguides.org/guides/node/760>

¹⁶ Barker G. (2016 May 6). Influences on the Enacted Curriculum. *Silo.Tips*. Ανακτήθηκε 24/11/2021 από <https://silo.tips/download/influences-on-the-enacted-curriculum#>

γωνίες αναφέρονται σε παράγοντες που επηρεάζουν την όλη διαδικασία. Τα ορθογώνια σχήματα αναφέρονται σε μεταβλητές αλλά και στην πολυσυνθετότητα του ΠΣ. Οι παραπάνω μεταβλητές περιγράφουν το ΠΣ που εμπεριέχει την εκπαιδευτική διαδικασία. Η μεταβλητή μαθητής - μάθηση παρουσιάζεται σε οβάλ σχήμα διότι δεν είναι μια μεταβλητή του ΠΣ, αλλά ένα αποτέλεσμα του. Οι λοιπές μεταβλητές δίνονται με διαφορετικά χρώματα για να διακριθεί ο ρόλος τους στο σύστημα. Το μπλε υποδεικνύει τη διδακτέα ύλη. Το πράσινο και το κίτρινο υποδεικνύουν διαφορετικούς τύπους του ΠΣ. Το πράσινο χρησιμοποιείται επίσης για να ορίσει το προσλαμβανόμενο ή αντιληπτό ΠΣ. Το κίτρινο χρησιμοποιείται για να καθορίσει το επίπεδο της τάξης και του διδάσκοντα.¹⁷

Το υλοποιούμενο ΠΣ είναι αυτό που στην πραγματικότητα εφαρμόζεται και καθορίζεται από τους διαθέσιμους πόρους, την τεχνογνωσία των εκπαιδευτών, την ερμηνεία των επιδιώξεων, τις αξίες τους και το εύρος των περιστασιακών παραγόντων όπως η ετοιμότητα των μαθητών και καθορίζουν την πρόσληψη της γνώσης από τους μαθητές.

Πρόσληψη γνώσης είναι η διαδικασία με την οποία οι διδασκόμενοι οργανώνουν και ερμηνεύουν τις αισθητές εντυπώσεις τους για να κατανοήσουν το περιβάλλον. Κατά μία έννοια είναι ο προσδιορισμός, η οργάνωση και η ερμηνεία των πληροφοριών για την κατανόηση των παρουσιαζόμενων πληροφοριών ή ο τρόπος με τον οποίο ένα άτομο κατανοεί, ερμηνεύει πληροφορίες για να προσφέρει νόημα.

Οι αντιλήψεις των μαθητών σχετίζονται με το πώς αντιλαμβάνονται ένα συγκεκριμένο περιβάλλον. Είναι τα αποτελέσματα μιας αλληλεπίδρασης μεταξύ των διδακτικών αντιλήψεων των μαθητών και ενός συγκεκριμένου μαθησιακού περιβάλλοντος. Αυτά τα σχολικά ερεθίσματα αποτελούν γνώση που επιτρέπει στα άτομα να ερμηνεύουν τον κόσμο. Αυτή η γνώση αναπτύσσεται και μοιράζεται κοινωνικά μεταξύ των ατόμων και μπορεί να οικοδομήσει μια κοινή πραγματικότητα μέσα σε μια κοινότητα ανθρώπων.¹⁸

¹⁷ Ο.π.

¹⁸ Η αντίληψη μπορεί να οριστεί ως ένας συνδυασμός γνώσης και ιδέας που αποκτήθηκε ως αποτέλεσμα της εμπειρίας σε σχέση με ένα θέμα. Για παράδειγμα, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να έχουν άποψη για ένα νέο ΠΣ αφού το εφαρμόσουν στις τάξεις τους.

IGI Global 2022. What is Perceptions. Ανακτήθηκε 07/12/2021 από <https://www.igi-global.com/dictionary/perceptions/22317>

Το προσλαμβανόμενο ή αντιληπτό ΠΣ (perceived curriculum) αναφέρεται στο εάν ο μαθητής ανταποκρίνεται, εμπλέκεται ή μαθαίνει από τα γεγονότα, τους ανθρώπους, τα υλικά και το κοινωνικό ή συναισθηματικό περιβάλλον της τάξης. Η έννοια του προσλαμβανόμενου ΠΣ δεν είναι συνώνυμη του επιδιωκόμενου ή του υλοποιούμενου ΠΣ. Η εξέταση του προσλαμβανόμενου ΠΣ γίνεται ως μέτρο για το αποτέλεσμα της μάθησης το οποίο θα καθορίσει το νόημα που έχει για τους εμπλεκόμενους μαθητές η συμμετοχή στην τάξη και στη συνέχεια να αξιολογηθεί σε σχέση με τη σημασία αυτής της εμπειρίας από άποψη εκπαιδευτικής αξίας.

Το ΠΣ αυτό μπορεί να επηρεαστεί, αλλά δεν είναι απαραίτητα ευθυγραμμισμένο με το επιδιωκόμενο ΠΣ όπως σχεδιάστηκε από τους ειδικούς καθώς επιβάλλεται από άλλες εξωτερικές δυνάμεις.¹⁹ Σε ένα ιδανικό περιβάλλον οι μαθητές μπορούν να βιώσουν το ΠΣ με τρόπους που οι ειδικοί σχεδιαστές αλλά και ο καθηγητής δεν είχαν ως σκοπό. Οι ερευνητές της εκπαίδευσης πιστεύουν ότι η άποψη ενός μαθητή είναι σημαντική για την κατανόηση της μάθησης. Κατά αυτή την προσέγγιση οι εκπαιδευτικοί πρέπει προσχωρούν πέρα από την αναζήτηση κατανόησης του μαθήματος και την ικανότητα της δικής τους μεταδοτικότητας. Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους τη μαθησιακή εμπειρία και βιωματικότητα των ιδίων των μαθητών, διότι αυτό είναι το στοιχείο που θα πρέπει να καθοδηγεί το σχεδιασμό των ΠΣ.

1.4. Η Αξιολόγηση του ΠΣ

Για τη βελτίωση του ΠΣ, την επίτευξη εκπαιδευτικών στόχων και την επιτυχία της διαδικασίας της μάθησης απαιτείται μιας μορφής ορθή αξιολόγηση. Ως εκ τούτου, ερευνητές και εκπαιδευτικοί επιβεβαιώνουν τη σημασία της αξιολόγησης του ΠΣ για τον προσδιορισμό των δυνατοτήτων και αδυναμιών του εκάστοτε ΠΣ. Η αξιολόγηση ορίζεται ως μια συστηματική ανάλυση όλων των πληροφοριών που σχετίζονται με το ΠΣ για τη βελτίωση και την αναγνώριση του κατά πόσο είναι αποτελεσματικό.

¹⁹ Craig Kridel (2010). Experienced Curriculum. In Craig Kridel (Ed.). Encyclopedia of Curriculum Studies. London : SAGE Publications. Ανακτήθηκε 07/12/2021 από <https://sk.sagepub.com/reference/curriculumstudies/n199.xml>

Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων, των μεθόδων και του σχεδιασμού για τη βελτίωση του ΠΣ βοηθά στην τροποποίηση του με βάση τα αποτελέσματα της αξιολόγησης. Για να επιτευχθεί η ανάπτυξη του ΠΣ, πρέπει να συλλεχτούν πληροφορίες για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με όλες τις πτυχές των δραστηριοτήτων του προγράμματος, από τον σχεδιασμό έως την εφαρμογή.²⁰

Τα περισσότερα μοντέλα αξιολόγησης δημιουργήθηκαν στις δεκαετίες μεταξύ 1940, και 1960 με κυριότερα το μοντέλο Zais, το αντικειμενικό μοντέλο του Tyler, το ανταποκρινόμενο μοντέλο του Stake, το μοντέλο CIPP του Stufflebeam και το μοντέλο χωρίς στόχους του Scriven, τα οποία έχουν αναπτυχθεί και εφαρμοστεί ευρέως στην εκπαιδευτική αξιολόγηση γενικά και στην αξιολόγηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων ειδικότερα.

Συγκεκριμένα, ο Tyler τόνισε ότι η βελτίωση του ΠΣ απαιτεί πρώτον επιλογή μαθησιακής εμπειρίας, δεύτερον καθορισμό εκπαιδευτικών σκοπών, τρίτων οργάνωση μαθησιακών εμπειριών και μετέπειτα αξιολόγηση. Το μοντέλο του Tyler περιλαμβάνει τρία βήματα δηλαδή καθορίζονται οι εκπαιδευτικοί στόχοι και συλλέγονται τα δεδομένα απόδοσης με τελευταίο βήμα τη σύγκριση των δεδομένων απόδοσης με τους καθορισμένους στόχους. Το δεύτερο είναι το ανταποκρινόμενο μοντέλο του Stake, το οποίο εστιάζει στις απόψεις και τα ενδιαφέροντα των μαθητών, τα δεδομένα λαμβάνονται κατά την επικοινωνία και τη συνεχή επαφή με τους ενδιαφερόμενους κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης. Το τρίτο είναι το μοντέλο χωρίς στόχους του Scriven που δίνει έμφαση στα αποτελέσματα του εκπαιδευτικού προγράμματος. Ο Scriven επικεντρώνεται στην άποψη ότι εάν το πρόγραμμα κάνει στην πραγματικότητα αυτό που σκοπεύει, τότε οι στόχοι και τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα θα πρέπει να είναι εμφανή και στη συνέχεια να αναγνωριστούν από τον αρμόδιο φορέα της αξιολόγησης. Το τέταρτο μοντέλο είναι το μοντέλο περιβάλλοντος, εισαγωγής, διαδικασίας και προϊόντος (CIPP), που αναπτύχθηκε από τον Daniel Stufflebeam στα τέλη της δεκαετίας του 1960. Το μοντέλο CIPP εστιάζει σε τέσσερις τομείς, την αξιολόγηση εισροών, την αξιολόγηση προϊόντος, την αξιολόγηση διαδικασίας και την αξιολόγηση περιβάλλοντος. Το πέμπτο είναι το μοντέλο Zais για την αξιολόγηση του ΠΣ, το οποίο έχει τέσσερα στοιχεία, την αξιολόγηση, τους στόχους, το υλικό ή

²⁰ Samar Al Shdaifat, Asmaa F. Alazemi, Dina A. H. Al-Jamal, Pardis Zafarani (2022). e-Curriculum as Perceived by Teachers: Jordan as an Example. *Hindawi Education Research International*. Ανακτήθηκε 07/12/2021 από <https://www.hindawi.com/journals/edri/2022/8508216/>

περιεχόμενο και τις μαθησιακές δραστηριότητες. Απαιτεί ενδελεχή κατανόηση και εφαρμογή του σχεδιασμού του ΠΣ σε ένα εκπαιδευτικό σύστημα. Ο Zais επιβεβαίωσε ότι το πρότυπο οργάνωσης περιεχομένου είναι το πιο διακεκριμένο στοιχείο του σχεδιασμού του ΠΣ. Είναι σχεδόν παρόμοιο με το μοντέλο του Tyler και θεωρείται απλό, περιεκτικό και διαφανές.

Εν συντομία, η διαδικασία αξιολόγησης είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος διασφάλισης της ποιότητας της εκπαίδευσης και της εγκυρότητας του ΠΣ, που οδηγεί στην βελτίωση της μάθησης καθώς και την προώθηση της καινοτομίας. Είναι σαφές ότι η αξιολόγηση του ΠΣ παρέχει στους εκπαιδευτικούς και στην πολιτεία ακριβείς ζωτικής σημασίας πληροφορίες και διαδικασίες σχετικά με την αποτελεσματικότητα ενός από τα κύρια στοιχεία της εκπαιδευτικής διαδικασίας για τη λήψη αποφάσεων και τον καθορισμό στρατηγικών που οδηγούν στη βελτίωση του ΠΣ.²¹

1.5. Ο Κλάδος των Κοινωνικών Επιστημών

Κοινωνικές Επιστήμες θεωρούνται αυτές που μελετούν πτυχές της κοινωνικής ζωής των ανθρώπινων ομάδων με πεδία αυτής να θεωρούνται η Νομική Επιστήμη, η Ψυχολογία, οι Οικονομικές Επιστήμες, η Κοινωνική Ανθρωπολογία, οι Επιστήμες της Αγωγής και της Εκπαίδευσης, η Κοινωνιολογία, η Ιστορία, η Ανθρωπογεωγραφία και οι Πολιτικές Επιστήμες. Στις Κοινωνικές Επιστήμες θα μπορούσαν να ενταχθούν επίσης και η Αρχαιολογία με τη Γλωσσολογία.

Ειδικότερα, η Νομική είναι η επιστήμη που διερευνά την ερμηνεία αλλά και την εφαρμογή των κανόνων δικαίου σε μια πολιτισμένη κοινωνία.

Η Ψυχολογία ενδιαφέρεται για την επιστημονική μελέτη των ανθρώπινων συμπεριφορών, την κατανόηση των ανθρώπων ως άτομα αλλά και ως ομάδες ανθρώπων, προσπαθώντας και να ορίσει γενικές αρχές και να διερευνήσει ειδικές περιπτώσεις, με σκοπό να συμβάλλει στην ομαλή πρόοδο της κοινωνίας.²²

²¹ e-Curriculum as Perceived by Teachers: Jordan as an Example.

²² Α.Τσαούση (2014). Διεπιστημονικότητα & Νομική Επιστήμη: Γιατί είναι αλληλένδετες & τι σημαίνει αυτό για την από κοινού ανάπτυξή τους. *Διεθνές Διεπιστημονικό Συνεδρίο*. 31/10/2014 – 01/11/2014 (σ.σ. 65-99) Θεσσαλονίκη.

Οι Οικονομικές Επιστήμες μελετούν το τμήμα της προσωπικής και κοινωνικής συμπεριφοράς σε συνάρτηση με τον πλούτο, τις υλικές ανάγκες και την ικανοποίηση υλικών αυτών των απαιτήσεων που οδηγούν στην ατομική ή την κοινωνική ευημερία αντίστοιχα.

Ως Κοινωνική Ανθρωπολογία ορίζεται η συγκριτική μελέτη της κοινωνικής και πολιτισμικής ζωής των ανθρώπων²³ και που αποσκοπεί στη διερεύνηση των ποικίλων μορφών της ύπαρξης και εμπειρίας του ανθρώπου στο συνολικό τους εύρος. Τελικό της σκοπό αποτελεί η διακρίβωση των γενικών και των ειδικών αρχών που καθορίζουν τις πολιτισμικές διαφορές και πολιτισμικές ομοιότητες ανάμεσα στις ανθρώπινες κοινωνίες.²⁴

Η Παιδαγωγική Επιστήμη καλύπτει το ανθρώπινο φαινόμενο της αγωγής και της εκπαίδευσης. Με εργαλεία την διδακτική και μαθησιακή διαδικασία έχει στόχο την μετάδοση της γνώσης και πιο γενικά του πολιτισμού στις επόμενες γενιές, την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και διάφορων άλλων κύριων δεξιοτήτων, αλλά και την ολοκλήρωση της ατομικής και συλλογικής προσωπικότητας.

Η Κοινωνιολογία από την πλευρά της, διερευνά την κοινωνική ζωή διακριτών ατόμων, ομάδων και κοινωνιών. Αποτελεί, επίσης, την επιστημονική μελέτη της κοινωνικής συμπεριφοράς και της προέλευσής της καθώς και της οργάνωσης της κοινωνίας και των παγιωμένων πρακτικών της.²⁵

Η Ιστορία ερευνά τα παρελθοντικά γεγονότα της ανθρωπότητας. Με τη συστηματική μελέτη του παρελθόντος, η Ιστορία έχει την ικανότητα να μεταφέρει στην κοινωνία ανθρώπινα παραδείγματα από το παρελθόν αλλά και να μελετήσει τα αίτια που οδήγησαν στα ιστορικά γεγονότα.

Η Ανθρωπογεωγραφία είναι η επιστήμη της φύσης και του ανθρώπου, του χώρου και του χρόνου. Στοχεύει στην ανακάλυψη, την περιγραφή και ανάλυση καθώς και στην

²³ Κουλτούρα.

²⁴ Ν.Θεοχαράκης *Ιστορία Οικονομικών Θεωριών*. Ανακτήθηκε 29/12/2022 από https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/ECON219/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%AC%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CE%B5%CF%82%20%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B%CE%AD%CE%BE%CE%B5%CF%89%CE%BD/Theocarakis_HET_1_Intro_2.pdf

²⁵ Δ.Λαγός (2008). *Εισαγωγή στην παιδαγωγική επιστήμη*. Αθήνα: Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.) - Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ).

διαχείριση των πολύπλευρων και σύνθετων θεμάτων της ανθρώπινης κοινωνίας, της φύσης, του πολιτισμού, της οικονομίας και της τεχνολογίας δίνοντας έμφαση στις χωρικές τους διαστάσεις. Η συγκεκριμένη επιστήμη έχει τις ρίζες της στην αρχαιότητα.

Τέλος, η Πολιτική Επιστήμη είναι ο επιστημονικός κλάδος που ασχολείται με την οργάνωση και την διοίκηση των κρατών ή τμημάτων τους και με την ρύθμιση των σχέσεων τους με τα άλλα κράτη.²⁶

1.6. Ιστορικά Στοιχεία και Αναδρομή της Διδασκαλίας του Μαθήματος της ΚΠΑ.

Σε μια ευρύτερη έννοια, τα πρώτα προγράμματα διδασκαλίας, τα συναντάμε στην κλασική εποχή όμως οριστικοποιήθηκαν κατά την ελληνιστική περίοδο και στην συνέχεια στη βυζαντινή για την «εγκύκλια παιδεία» (trivium και quatrivium, τριτύς και τετρατύς ή επτά ελεύθερες τέχνες, δηλαδή αφενός Γραμματική, Ρητορική και Φιλοσοφία και αφετέρου Αριθμητική, Γεωμετρία, Αστρονομία και Μουσική). Την σημερινή μορφή τους, όπως δηλαδή τις γνωρίζουμε, την απέκτησαν κυρίως από τον 18ο αιώνα και ύστερα με την κορύφωση να πραγματοποιείται στην Ερβατιανή Σχολή στο δεύτερο μισό του 19ου και στις αρχές του 20ού αιώνα.²⁷

Με σκοπό τη σχεδίαση την υλοποίηση ή την αναμόρφωση ενός ΠΣ δίνεται βαρύνουσα σημασία στο προσδιορισμό των σκοπών της μάθησης για κάθε σχολικό τύπο και κάθε γνωστικό αντικείμενο. Συμφώνα με τη θεωρία της παλαιότερης Διδακτικής, το θέμα αυτό θα ενέπιπτε στα καθήκοντα της πολιτείας με την δημιουργία των ΠΣ σε διοικητικό πλαίσιο. Ο κρατικός, λοιπόν, φορέας ως ουδέτερος ρυθμιστής έπρεπε πρώτα να συνδυάσει και να ισοσταθμίσει τα αιτήματα διαφόρων κοινωνικών ομάδων και φορέων. Με τον τρόπο αυτό, η διδακτική παρείχε υπηρεσίες θεωρητικής υποστήριξης αρχικά για την μετεξέλιξη των αιτημάτων αυτών αλλά και της εκπαιδευτικής φιλοσοφίας που ισχύει στο πρόγραμμα διδασκαλίας.

²⁶ Σ.Τερκενλή, Θ. Ιωσηφίδης, Ι.Χωριανόπουλος, Μ.Μαντουβάλου (2007). Ανθρωπογεωγραφία. Άνθρωπος, κοινωνία και χώρος. Αθήνα: Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.

²⁷ Β.Δενδρινού, Π.Ξωχέλλης «ΠΣ στη σχολική εκπαίδευση – Τι είναι το ΠΣ».

Από τη δεκαετία του 1960 και ύστερα έγινε ιδιαίτερα επίκαιρος ο επιστημονικός προβληματισμός ως προς τη βάση θεμελίωσης των σκοπών και γενικότερα για την υποστήριξη των ΠΣ, ανάλογα ως προς τις διαδικασίες σχεδιασμού, ανάπτυξης και αξιολόγησής. Στο νέο αυτό πλαίσιο θεώρησης ορίζονται ερωτήματα για πρώτη φορά όσον αφορά τα προγράμματα διδασκαλίας: αρχικά, κατά πόσο είναι νόμιμα και ποιοί είναι οι κανόνες κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων και από την άλλη, κατά πόσο είναι έγκυρα και ποια η αποδοχή από τις κοινωνικές ομάδες. Αναπτύχθηκε επιπλέον το θέμα της έκθεσης των επιδιωκόμενων στόχων και σκοπών σε σχέση με τη μαθησιακή συμπεριφορά ούτως ώστε, πρώτων, να δίνονται συγκεκριμένες υποδείξεις και καθοδήγηση στους εκπαιδευτικούς και δεύτερων, να καθίσταται αξιολογήσιμη επιστημονικά η διαδικασία της μάθησης με ξεκάθαρα αποτελέσματα.²⁸

Σημαντική παράμετρο στην δημιουργία των ΠΣ αποτελεί η διαλογή της διδακτέας ύλης, ουσιαστικά η επιλογή των μορφωτικών προϋποθέσεων που αυτό θα συμπεριλαμβάνει. Η αξιολόγηση και επιλογή αυτή πραγματοποιείται βάσει κριτηρίων, που αποτελούν την αφετηρία του προγράμματος διδασκαλίας, δηλαδή, την αξία της μόρφωσης σε κάθε μάθημα, σε σχέση με τους ο στόχους επίτευξης της εκπαίδευσης, τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα των μαθητών, την ψυχολογική τους κατάσταση καθώς και τα κοινωνικά και επιστημονικά χαρακτηριστικά σε μια ορισμένη περίοδο.

Ως προς τη δομή των σχολικών ΠΣ, πραγματοποιείται μεθοδική προετοιμασία της διδακτέας ύλης και ταξινόμηση των αντικειμένων της σχολικής γνώσης σε ομάδες μαθημάτων ή κύκλους σπουδών. Στη νεότερη Διδακτική αναπτύχθηκε η οργάνωση του περιεχομένου διδασκαλίας πάνω σε θεματικούς άξονες (για παράδειγμα στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση: η Πατριδογνωσία και η Μελέτη του Περιβάλλοντος) ή σε κύκλους σπουδών (για παράδειγμα στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση: η Γλώσσα και Λογοτεχνία, οι Θετικές Επιστήμες, οι Κοινωνικές και Ανθρωπιστικές σπουδές, οι κατευθύνσεις: θεωρητική, τεχνολογική και πρακτική).²⁹

²⁸ Β.Δενδρινού, Π.Ξωχέλλης «ΠΣ στη σχολική εκπαίδευση – Τι είναι το ΠΣ».

²⁹ Όμοια της οργάνωσης είναι η διάταξη της ύλης στο ΠΣ, δηλαδή η σειρά παροχής των μορφωτικών αγαθών στο σύνολο των διδασκομένων μαθημάτων. Είναι γνωστοί από το παρελθόν δύο κυρίως τρόποι διάταξης της ύλης. Η παράλληλη διάταξη σε δύο κυρίως εκδοχές, κατά ανιούσα προοδευτική κλίμακα ή καθ' ομόκεντρος κύκλους με σταδιακή διεύρυνση και εμβάθυνση των γνώσεων από τάξη σε τάξη ή από βαθμίδα σε βαθμίδα για ένα γνωστικό αντικείμενο ή ακόμη ότι αναφέρθηκε παραπάνω για την εγκύκλια παιδεία. Η παράλληλη διάταξη επιχειρεί το συγχρονισμό της διδασκαλίας ομοειδών γνώσεων όπως για παράδειγμα η Ενιαία Συγκεντρωτική Διδασκαλία ή η διαθεματική προσέγγιση. Η νεότερη εκδοχή της σπειροειδούς διάταξης έχει κοινά σημεία με την παραδοσιακή με ομόκεντρος κύκλους, στηρίζεται όμως σε μια διαφορετική ηθική βάση. Εάν θεωρήσουμε τη διάταξη της ύλης σε ένα

Κατά την περίοδο του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, στους νεότερους χρόνους, τέθηκε το θέμα της πολιτικής αγωγής. Στην Ελλάδα αναγνωρίστηκε η κοινωνική και πολιτική διάσταση της εκπαίδευσης και η συνεισφορά της στον εκδημοκρατισμό της κοινωνίας και στην εξέλιξη της. Η βελτίωση αυτή προέκυψε από την διείσδυση στον ελληνικό χώρο κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας του ευρωπαϊκού διαφωτισμού. Η ελληνική παιδεία την περίοδο του ελληνικού διαφωτισμού αποκτά πολιτικό περιεχόμενο με κεντρικό της άξονα την πολιτική αγωγή. Ο Ρήγας Φεραίος (ή Βελεστινλής) και ο Αδαμάντιος Κοραΐς πρότειναν καινοτόμα, για την εποχή τους, σχέδια πολιτικής αγωγής.³⁰

Η διδακτική της πολιτικής επιστήμης κέντρισε το ενδιαφέρον πριν ακόμη συγκροτηθεί αυτή ως αυτόνομη επιστήμη. Παρέμεινε με τη μορφή μαθήματος στις αρχές του 20ου αι. στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Στην παράλληλη ανάπτυξη των φυσικών και κοινωνικών επιστημών οφείλει η διδακτική του αντικειμένου της πολιτικής την ιστορικότητά της.³¹

Με την ίδρυση του ελληνικού κράτους δίνεται έμφαση στην λεγόμενη ιερή κατήχηση μέσω της οποίας οι νεαροί μαθητές είχαν την ικανότητα να μαθαίνουν τα καθήκοντα του αγαθού πολίτη. Στις μετέπειτα δεκαετίες και κυρίως μετά από την εφαρμογή των εγκυκλίων του 1878 και του 1880 οι οποίες διακατέχονται από τις ίδιες αρχές, τονίζεται η ιδιότητα του σχολείου με στόχο την ηθική και πνευματική διάπλαση των μαθητών προκειμένου να δημιουργηθούν οι μελλοντικοί άρτιοι πολίτες.³²

Από τα μέσα του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα αναγνωρίζεται η ανάγκη της πολιτικής αγωγής των νέων. Το πρώτο βιβλίο αγωγής του πολίτη που χρησιμοποιήθηκε

συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο και μάθημα, τότε διακρίνουμε τη γραμμική από την κατά νησίδες ή παραδειγματική διάταξη. Στην πρώτη περίπτωση πρόκειται για αλυσιδωτή παράθεση επιμέρους στοιχείων ή ενοτήτων ενός γνωστικού αντικειμένου όπως για παράδειγμα τη χρονολογική και χωρίς κενά παράθεση των γεγονότων και ιστορικών περιόδων στο μάθημα της Ιστορίας. Στη δεύτερη για επιλογή βασικών ενοτήτων ή ιστορικών περιόδων, οι οποίες θεωρούνται αντιπροσωπευτικά παραδείγματα δηλαδή «νησίδες» ή «θέματα» για την καλλιέργεια κάποιων ικανοτήτων ή εδώ της ιστορικής κριτικής σκέψης των μαθητών.

Β.Δενδρινού, Π.Ξωχέλλης «*ΠΣ στη σχολική εκπαίδευση – Τι είναι το ΠΣ*».

³⁰ Ι.Χριστιάς, (1983). Θεωρία και πράξη της πολιτικής αγωγής. *Νέα Παιδεία τεύχος* 25. σ.σ. 70-80.

³¹ Χ.Μπαλτάς, Μ.Νικολακάκη (2011). Ζητήματα ιστορικότητας της ΚΠΑ και το αίτημα του παρόντος, στο: *Σύγχρονη Εκπαίδευση τεύχος* 166, σ.σ. 139-154. Ανακτήθηκε 12/12/2021 από <https://www.academia.edu/2593249/>

³² Δ.Καρακατσάνη, (2003). *Εκπαίδευση και Πολιτική Διαπαιδαγώγηση. Γνώσεις, Αξίες, Πρακτικές*. Αθήνα: Μεταίχμιο. σ.σ. 110-112.

ως σχολικό εγχειρίδιο του Δημοτικού και εισήχθη στην Ελλάδα ήταν *Ο μικρός πολίτης* (1882) του Ιουλίου Σίμωνος σε μετάφραση Εμμανουήλ Γαλάνη.³³

Οι σκέψεις για την εισαγωγή ενός μαθήματος πολιτικής αγωγής στην εκπαίδευση χαρακτηρίστηκαν από τη σύγκρουση δύο αντικρουόμενων απόψεων σχετικά με το ζήτημα αυτό. Πολλοί επιστήμονες της εποχής υποστήριζαν την εισαγωγή ξεχωριστού μαθήματος για την προσφορά των απαραίτητων γνώσεων σχετικά με την έννοια του πολίτη, με στόχο την βέλτιστη λειτουργία του κοινοβουλευτικού συστήματος της χώρας. Στον αντίποδα, υπήρχαν απόψεις που έφεραν αντίρρηση στην διδακτική αυτού του μαθήματος, υπό τον φόβο αρνητικών αποτελεσμάτων στην ηθική μόρφωση των μαθητών και πιθανή κλίση τους προς τον λεγόμενο ηθικό υλισμό.³⁴

Από το 1899 σε ανώτατο υπουργικό επίπεδο τονίζεται η αναγκαιότητα ενός μαθήματος πολιτικής διαπαιδαγώγησης στις ανώτερες τάξεις του Δημοτικού. Το έτος 1904 διεξάγεται το Πρώτο Ελληνικό Εκπαιδευτικό Συνέδριο, μέσω του οποίου προτείνεται η δημιουργία ενός σχολικού μαθήματος με όνομα «Περί δικαιωμάτων και καθηκόντων του Έλληνα πολίτη και εθνικής κατηχήσεως». Το 1907 συμπεριλαμβάνονται στο Αναγνωστικό της ΣΤ΄ Δημοτικού τα «καθήκοντα και τα δικαιώματα του συνταγματικού πολίτη» στα πλαίσια του προγράμματος ποσότητας και οικονομίας της ύλης των αναγνωστικών. Το 1911 μέσω ενός αποτυχημένου νομοσχεδίου³⁵ γίνεται μία προσπάθεια εισαγωγής του μαθήματος πολιτικής διαπαιδαγώγησης στο μάθημα

³³ Χ.Μπαλλάς, Μ.Νικολακάκη (2011). σ. 139.

³⁴ Φ.Δημακοπούλου (2019). Η αγωγή του πολίτη στο Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. *Scientific Journal Articles* 24/01/2019. Ανακτήθηκε 15/12/2021 από <http://www.scientific-journal-articles.org/greek/free-online-journals/education/education-articles/dimakopoulou-foteini/political-education-in-the-greek-educational-system-dimakopoulou-foteini.htm>

³⁵ Η πρώτη συζήτηση για το μάθημα της πολιτικής αγωγής στηρίχθηκε στην ανάγκη για την εδραίωση της αστικής κοινωνίας και στα παραδείγματα των χωρών της Δυτικής Ευρώπης που ήδη είχαν εφαρμόσει αντίστοιχες πρακτικές. Το 1899 σηματοδοτεί τη πρώτη αποτυχημένη προσπάθεια εισαγωγής της πολιτικής αγωγής ως αυτόνομο μάθημα στο ελληνικό σχολείο. Το πρόβλημα της πολιτικής αγωγής επανήλθε στο προσκήνιο στις αρχές του 20ού αιώνα, περισσότερο από πολιτικό και λιγότερο από παιδαγωγικό ενδιαφέρον. Από την πρώτη δεκαετία του 20ού αιώνα δε γίνεται πια λόγος για πολιτική αγωγή, αλλά για «αγωγή του πολίτη».

Φ.Δημακοπούλου (2019).

της Ιστορίας.³⁶ Τελικά, ως το έτος 1914³⁷ η πολιτική διαπαιδαγώγηση συμπεριλαμβανόταν στο μάθημα της Ιστορίας και της Γεωγραφίας³⁸

Η διδασκαλία της πολιτικής ως μάθημα στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα πραγματοποιείται με την προσθήκη της Πολιτικής Αγωγής στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση το έτος 1929. Το συγκεκριμένο μάθημα είχε διάρκεια μίας ώρας εβδομαδιαίως και διδασκόταν με υπό τον τίτλο *Στοιχεία Αγωγής του Πολίτου*.³⁹

Η ΚΠΑ ως αυτόφωτο μάθημα ιστορικά θεωρείται από τους επιστήμονες μια μεσοπολεμική επινόηση. Η συγκρότηση της πολιτικής αγωγής⁴⁰ εν πολλοίς οφειλόταν στο νεωτερικό έργο εκσυγχρονιστικών φιλελεύθερων τάσεων και της διανόησης, από την εισχώρηση ιδεών από την Ευρώπη και την Αμερική με τη μορφή μεταφράσεων, στα προβλήματα της σχολικής κοινότητας και στο γενικότερο αίσθημα εκσυγχρονισμού της ελληνικής κοινωνία του μεσοπολέμου.⁴¹

Πρόθεση των κυβερνήσεων της μετεμφυλιακής περιόδου είναι η στενή παρακολούθηση της παιδείας με στόχο να μην παρεκκλίνει ιδεολογικά η κοινωνία.⁴² Σε μια περίοδο που το σχολείο αποτελούσε τον βασικό εκφραστή του εθνικού τρίπτυχου πατρίς-θρησκεία-οικογένεια, η πολιτική αγωγή εντάσσεται στα «φρονηματικά μαθήματα» συνακόλουθα με την Πατριδογνωσία και την Γεωγραφία.⁴³

³⁶ Δ.Καρακατσάνη, (2003). σ.σ. 112-114.

³⁷ Ε.Αβδελά (1998). *Ιστορία και Σχολείο*. Αθήνα: Νήσος. σ.σ 41-42.

³⁸ Δ.Καρακατσάνη (1998), Το Μάθημα Πολιτικής Διαπαιδαγώγησης στη Μεταπολεμική Ελλάδα. «Η Αγωγή του Πολίτου». στο: *Μνήμων τόμ. 20*, σ.σ. 133-150.

³⁹ Δ.Καρακατσάνη, (2003). σ.σ. 120-122.

⁴⁰ Ο Σ.Χέλμης διακρίνει σε τρεις περιόδους στην εξέλιξη του μαθήματος της Πολιτικής Αγωγής. Η πρώτη περίοδος εκτείνεται από την ίδρυση του Ελληνικού Κράτους μέχρι και τη δεκαετία του 1880 που συντάσσεται το πρώτο αναλυτικό προγράμματα και κάνουν την εμφάνιση του στοιχεία πολιτικής αγωγής σε σχολικά εγχειρίδια. Την περίοδο αυτή ονομάζει «ο λανθάνων χαρακτήρας της πολιτικής αγωγής». Η δεύτερη περίοδος αρχίζει από τη δεκαετία του 1880 και φτάνει μέχρι το 1957 με τη σύνταξη του πρώτου αναλυτικού προγράμματος της ΚΠΑ. Την περίοδο αυτή ονομάζει «εποχή των ζυμώσεων». Τέλος, η τρίτη περίοδος εκτείνεται από το 1957 έως το 1977. Την περίοδο αυτή ονομάζει «περίοδο των αναλυτικών προγραμμάτων της πολιτικής αγωγής».

Σ.Χέλμης, (1995). *Ανάλυση του προγράμματος και των διδακτικών υλικών του μαθήματος της ΚΠΑ: μια πρώτη προσέγγιση*. Αθήνα: Χέλμης.

⁴¹ Χ.Μπαλτάς, Μ.Νικολακάκη (2011). σ.σ. 139-140.

⁴² Σ.Παπαθανασίου (1988). ΚΠΑ στο δημοτικό σχολείο:

Κοινωνική και πολιτική χειραγωγήση; στο: *Σύγχρονη Εκπαίδευση τεύχος 40*, σ.σ. 82-94.

⁴³ Δ.Καρακατσάνη (1998). σ. 141.

Το νέο μετεμφυλιακό περιβάλλον της Ελλάδας φέρει νέο νόημα περιεχομένου της πολιτικής και συμβάλλει σε αναθεωρήσεις ως προς τις παιδαγωγικές πρακτικές οι οποίες έχουν κεντρικό πυρήνα την Ενιαία Συγκεντρωτική διδασκαλία. Η εν λόγω θεώρηση προάγεται με την ψήφιση της Οικουμενικής διακήρυξης των δικαιωμάτων του ανθρώπου το 1948 αλλά και λόγω του Συντάγματος του 1952, το οποίο επεκτείνει τα πολιτικά δικαιώματα στις γυναίκες.⁴⁴

Έπειτα από την προσθήκη του μαθήματος της Πολιτικής Αγωγής στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση το έτος 1929 μέσω υπουργικής εισήγησης,⁴⁵ μεταφέρεται και στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση το μάθημα και διδάσκεται από το έτος 1956⁴⁶ στην Ε' και ΣΤ' Δημοτικού με τίτλο μαθήματος *Αγωγή του Πολίτου*.⁴⁷ Η διδασκαλία της πολιτικής αγωγής θα συνεχιστεί στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση μέχρι τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις του 1964. Τελικά το μάθημα θα καταργηθεί το έτος 1969.⁴⁸

Το μάθημα της πολιτικής αγωγής που είχε ενταχθεί από το 1929 στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση σταδιακά καταργείται έως τα χρόνια του Ιωάννη Μεταξά που το 1937 επανέρχεται με το όνομα *Εθνική και Κοινωνική Αγωγή*.⁴⁹ Το μάθημα *Αγωγή του Πολίτου* επανέρχεται το 1961 όμως αλλάζει μορφή και όνομα. Το διαδέχεται το μάθημα *Στοιχεία Δημοκρατικού Πολιτεύματος* το έτος 1966 με αυξημένες ώρες διδασκαλίας σε δύομισι ώρες την εβδομάδα από μία που διδασκόταν παλιότερα.⁵⁰ Το παραπάνω

⁴⁴ Χ.Μπαλτάς, Μ.Νικολακάκη (2011). σ. 142.

⁴⁵ Ο εισηγητής υπουργός Κ. Τσάτσος θα ζητήσει από τους επιθεωρητές και τους δασκάλους την εισαγωγή του μαθήματος της «Αγωγής του Πολίτου» στα ωρολόγια προγράμματα του Δημοτικού με σκοπό την καλλιέργεια του δημοκρατικού και εθνικού αισθήματος στους αυριανούς πολίτες, του αισθήματος του συνανήκειν και την εξάλειψη του ατομικισμού, του εγωισμού και της ανυπακοής, στοιχείων που χαρακτήριζαν του Έλληνες μαθητές.

Δ.Καρακατσάνη, (2003). σ. 116.

⁴⁶ Το περιεχόμενο της αγωγής του πολίτη με τη Ενιαία Συγκεντρωτική διδασκαλία ήταν η τάξη, η καθαριότητα, η συμπεριφορά προς τους ανθρώπους, η θρησκεία, η φύση, τα ζώα, η αξία των επαγγελματιών, χριστιανισμός, η μάνα, ο στρατός, τα καθήκοντα του πολίτη στην περίπτωση του πολέμου, η συμπεριφορά προς τους δασκάλους και τους μεγαλύτερους, και άλλα παρεμφερή.

Χ.Μπαλτάς, Μ.Νικολακάκη (2011). σ.σ. 139-142.

⁴⁷ Σ.Παπαθανασίου (1988), ΚΠΑ στο δημοτικό σχολείο: Κοινωνική και πολιτική χειραγωγήση;. στο: *Σύγχρονη Εκπαίδευση τεύχος 40*, σ.σ. 82-94. Ανακτήθηκε 12/12/2021 από <https://ejournals.lib.auth.gr/1105-3968/article/view/1058>

⁴⁸ νόμος 4379.

Σ.Παπαθανασίου (1988). σ. 83.

⁴⁹ Δ.Καρακατσάνη (2003). σ. 122.

⁵⁰ Ο.π. σ. 123.

μάθημα θα καταργηθεί αμέσως⁵¹ μετά την επιβολή της δικτατορίας του 1967 και θα αντικατασταθεί κατά τα χρόνια της επταετίας με το μάθημα *Νόημα και Σκοποί της επανάστασης* με την επιταγή να τονίσει τον χαρακτήρα και τους σκοπούς της δικτατορίας της 21ης Απριλίου.⁵² Το καθεστώς ισχυριζόταν ότι ο βασικός ρόλος της πολιτειακής αγωγής ήταν η δημιουργία υπεύθυνων πολιτών, με συνείδηση ευθύνης απέναντι στην πολιτεία και το κοινωνικό σύνολο, με αυτοκυριαρχία και αντικειμενική πολιτική κρίση, χωρίς επικίνδυνους συναισθηματισμούς, ώστε να μη μετατρέπονται σε μάζα χωρίς βούληση την οποία θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν επίδοξοι δημαγωγοί με κίνδυνο για την τύχη της πατρίδας.⁵³

Στην Ελλάδα η *Αγωγή του Πολίτη* ήταν το κύριο μοντέλο πολιτικής αγωγής και πολιτικής διαπαιδαγώγησης από την εποχή της μεταπολεμικής περιόδου αλλά και μέχρι το 1982 καθώς δεν μεταβλήθηκε σε συνάρτηση με τις πολιτικές αλλαγές και κοινωνικές συνθήκες της εκατοστής εποχής. Κύριος στόχος ήταν η εθνική διαπαιδαγώγηση και η ενίσχυση της σχέσης του πολίτη με το έθνος, την πατρίδα και τον πολιτισμό της.

Οι επιθυμητοί στόχοι του μαθήματος της πολιτικής αγωγής ξεκίνησαν να μεταβάλλονται με τη μεταπολίτευση και τη μεταρρύθμιση του 1976 ενώ αισθητή διαφορά παρατηρείται από το 1982 και έπειτα καθώς διεκπεραιώθηκε η μετάβαση σε ένα διαφορετικό τρόπο πολιτικής αγωγής πλησιέστερο σε πρότυπα κοινωνικών σπουδών. Με τη νέα προσέγγιση πραγματοποιείται ανάλυση κοινωνικών και πολιτικών θεμάτων και προβληματισμού. Επίσης προάγεται η εκπαιδευτική διαδικασία μέσα από την πράξη και την εμπειρία. Παρ' όλες τις αλλαγές, παραμένει ως πρότυπο του η συμπεριφορά του καλού και σωστού πολίτη που έχει ως αρχή του την αρμονική ένταξη στην κοινωνική και πολιτική ζωή της Ελλάδος.⁵⁴

⁵¹ Από 8 Μαΐου 1967 διακόπτομεν διδασκαλίαν μαθήματος Στοιχείων Δημοκρατικού Πολιτεύματος εις σχολεία Μέσης Εκπαιδύσεως καταργουμένης και της γραπτής εξετάσεως τούτου STOP. Μέχρι τούδε τεθείσα προφορική βαθμολογία μαθήματος τούτου δεν θα ληφθή υπ' όψιν STOP Εις προβλεπομένας υπό ωρολογίου προγράμματος ώρας διδασκαλίας ανωτέρω μαθήματος θα αναπτύσσεται εις μαθητάς νόημα και σκοποί Επαναστάσεως και ότι αυτή είναι γνησίως Ελληνική, μη στρεφομένη εναντίον Εθνικών κομμάτων συμφώνως προς Διάγγελμα και Προγραμματικές Δηλώσεις κ. Προέδρου Κυβερνήσεως STOP Αναφέρατε ημιν τηλεγραφικώς λήσιν και εκτέλεσιν παρούσης.

A.Δημαράς, (1976). *Η μεταρρύθμιση που δεν έγινε (Τεκμήρια Ιστορίας 1895-1967) Τόμ. Β'.* Αθήνα: Εστία.

⁵² Σ.Παπαθανασίου (1988). σ. 83.

⁵³ Φ.Δημακοπούλου (2019).

⁵⁴ Δ.Καρακατσάνη (2003).

Στην δεκαετία του 1980 και του 1990 το μάθημα της πολιτικής αγωγής επικεντρώθηκε στη γνώση του νομικού πλαισίου της κοινωνίας και των κοινωνικοπολιτικών δομών. Κατά συνέπεια, δόθηκε έμφαση στη νομική διάσταση της ιδιότητας του πολίτη με απώτερο σκοπό να προωθηθεί το πρότυπο της συμμετοχικής δημοκρατίας. Τα μαθήματα της περιόδου αυτής αναφέρονται στα αναλυτικά προγράμματα ως μαθήματα νομικών και πολιτικών επιστημών. Επίσης, η διδασκαλία τους πραγματοποιείται από νομικούς και πολιτικούς επιστήμονες.⁵⁵

Καθόλη τη προαναφερθείσα περίοδο το μάθημα της πολιτικής αγωγής έλαβε ονόματα όπως *Καθήκοντα του αγαθού πολίτη, Καθήκοντα και δικαιώματα του Συνταγματικού πολίτη, Αγωγή του Πολίτη, Εθνική και Κοινωνική Αγωγή, Πολιτειακή Αγωγή, Στοιχεία του δημοκρατικού πολιτεύματος και δικαίου, ΚΠΑ, Αρχές Πολιτικής Επιστήμης και Στοιχεία Δημοκρατικού Πολιτεύματος*.⁵⁶ Αργότερα, *Εισαγωγή στο δίκαιο και τους πολιτικούς θεσμούς*⁵⁷ και σήμερα με την ονομασία *Πολιτική και Δίκαιο*⁵⁸, *Πολιτική Παιδεία, Σύγχρονος Πολίτης* για το λύκειο και *ΚΠΑ* για το Γυμνάσιο. Από την σχολική χρονιά 2001-2002 στην Γ' τάξη του Γυμνασίου διδάσκεται το μάθημα της *ΚΠΑ*⁵⁹ δύο ώρες εβδομαδιαίως και συνοδεύεται από βιβλίο και τετράδιο μαθητή. Το επιχείρημα αποδείχθηκε καινοτόμο σε σχέση με την εκπαιδευτική μεθοδολογία, το διδακτικό και το εποπτικό υλικό.⁶⁰

1.7. Η Βασική Φιλοσοφία και οι Αρχές Κατασκευής του νέου ΠΣ

Η βάση του εκπαιδευτικού συστήματος της Ελλάδας είναι η εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση. Για την σταθερή και αποτελεσματική λειτουργία της σχολικής

⁵⁵ Η νέα αυτή ειδικότητα εκπαιδευτικού προσωπικού προστέθηκε στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση πραγματοποιήθηκε τη δεκαετία του 1980.

⁵⁶Π. Ζεύλας, (1999). *Η φιλοσοφία της Πολιτικής Αγωγής στην Ελληνική εκπαίδευση (1929-1989)*. Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο.

⁵⁷ Υ.Α. Γ2/6953/1997 ΦΕΚ 1057/1-12-1997.

⁵⁸ΦΕΚ 2299/τ.Β 27-10-2009 με την ΥΑ 128416/Γ2/19-10-2009.

⁵⁹ «Η πολιτική αγωγή έγινε πεδίο διεκδίκησης ιδεολογικών, πολιτικών και κοινωνικών θέσεων με σκοπό να αποτελέσει παράγοντα νομιμοποίησης τους. Σε κάποιες περιπτώσεις χαρακτηρίζεται από έντονο συντηρητισμό»

Δ.Καρακατσάνη, (1998).

⁶⁰ Δ.Καρακατσάνη (2003). σ. 126.

εκπαίδευσης είναι προϋπόθεση και ανάγκη η συνεχής αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός. Σε μια εποχή στην οποία η δια βίου μάθηση είναι απαραίτητη βασική αντίληψη, θα πρέπει να δοθεί χώρος στη ενίσχυση της αυτόνομης προσωπικότητας των νέων ώστε να διαμορφωθούν, με τον τρόπο αυτό, μελλοντικοί ενεργοί και υπεύθυνοι πολίτες.

Το εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας δεν είναι δυνατόν να προσηλώνεται στη θεωρία του γνωσιοκεντρισμού, της αποσπασματικότητας και της παθητικής απόκτησης των γνώσεων αλλά αντίθετα, θα πρέπει να στοχεύει στο μαθητοκεντρικό, δημιουργικό και βιωματικό πρότυπο εκπαίδευσης με συμμετοχή διδάσκονταν και διδασκομένων. Το σχολείο διαμορφώνεται ως χώρος μάθησης, ζωής και δημιουργίας.

Σε μια προσέγγιση αυτού του είδους με σύγχρονη αντίληψη, κριτική σκέψη και φαντασία, πρέπει να δοθεί έμφαση στη συλλογική προσπάθεια και τη δημιουργική δράση. Για να θεμελιωθούν οι παραπάνω αξίες και να γίνουν σώμα της σχολικής εκπαίδευσης αναγκαίες είναι προσαρμογές στα ΠΣ καθώς επίσης στην οργάνωση του χρόνου διδασκαλίας, στην έκδοση νέων εγχειριδίων και στην δημιουργία ολοκληρωμένου και προσαρμοσμένου εκπαιδευτικού υλικού.⁶¹

Αναγκαία προϋπόθεση θεωρείται η εξασφάλιση όλων των απαραίτητων συνθηκών προκειμένου ο μαθητής να αναπτύξει ισχυρή προσωπικότητα, ψυχοσωματική σταθερότητα, κριτική και διαλεκτική ικανότητα. Επίσης σημαντική προϋπόθεση είναι η δημιουργία συνθηκών που παρέχουν στους μαθητές τη δυνατότητα της δια βίου απόκτησης γνώσεων και ικανοτήτων. Σε αυτή τη θεώρηση κατατάσσεται και η προσαρμογή κάθε ανθρώπου για κριτική προσέγγιση απέναντι στις νέες τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας με επίκεντρο όμως τον ανθρωπιστικό παράγοντα, τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και την καλλιέργεια κοινών ανθρωπίνων αξιών. Τέλος, σημαντικός παράγοντας είναι η ενίσχυση της συνείδησης του ατόμου ως ευρωπαίος πολίτης με την παράλληλη διατήρηση της εθνικής και πολιτισμικής ταυτότητας. Οι αξίες αυτές θα πρέπει να συμβαδίζουν με την ανάπτυξη πνεύματος συνεργασίας και συλλογικότητας.⁶²

⁶¹ Σ.Αλαχιώτης (2003). *Η Διαθεματικότητα και η Ευέλικτη Ζώνη αλλάζουν την παιδεία και αναβαθμίζουν την ποιότητα της Εκπαίδευσης*. Ανακτήθηκε 26/12/2021 από <http://www.pi-schools.gr/programs/depps/>

⁶² Ο.π.

Στις 11-11-21 παρουσιάστηκαν υπό την επίβλεψη της Υπουργού Νίκης Κεραμέως⁶³, παρουσία της Υφυπουργού Ζέττας Μακρή και του Προέδρου του ΙΕΠ, Γιάννη Αντωνίου τα Νέα ΠΣ στο σχολείο με επίκεντρο τους μαθητές εκπονώντας νέο περιεχόμενο και προσδίδοντας ψηφιακή διάσταση στη σχολική διαδικασία. Το υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων ανακοίνωσε εκατό εξήντα έξι νέα ΠΣ από τα οποία τα εκατό είκοσι τρία εκπονήθηκαν εκ του μηδενός και σαράντα τρία επικαιροποιήθηκαν. Τα Προγράμματα αφορούν όλες τις βαθμίδες της σχολικής παιδείας: το Νηπιαγωγείο, το Δημοτικό, το Γυμνάσιο και το Λύκειο της Γενικής Εκπαίδευσης.⁶⁴

Το ΙΕΠ το οποίο ανέλαβε τη συνολική εποπτεία της επιστημονικής υλοποίησης και εκπόνησης, απαρτίζεται από επιλεγμένες ομάδες και εργάστηκε από το Σεπτέμβριο του 2020 ως τον Οκτώβριο του 2021. Τον Νοεμβρίου του 2021 ξεκίνησε η επιμόρφωση, καθώς και η πιλοτική εφαρμογή των προγραμμάτων σε όλα τα Πρότυπα και Πειραματικά σχολεία της χώρας, που θα συνεχιστεί και κατά το σχολικό έτος 2022 - 2023. Κατά το σχολικό έτος 2023 - 2024, τα νέα ΠΣ θα εφαρμοστούν καθολικά, με την ταυτόχρονη έναρξη της εφαρμογής του «πολλαπλού βιβλίου» πλην της Β' και Γ' Λυκείου. Στη Β' Λυκείου θα εφαρμοστεί από το σχολικό έτος 2024 - 2025 και στη Γ' Λυκείου από το 2025 - 2026.⁶⁵

⁶³ Η Υπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων Νίκη Κεραμέως δήλωσε:

«Με τα Νέα ΠΣ, το σχολικό περιβάλλον εξελίσσεται σε ζωντανό εργαστήριο έρευνας, επικοινωνίας, δράσης και έκφρασης. Γίνεται ελκυστικό, συναρπαστικό: κεντρίζει το ενδιαφέρον και την περιέργεια των μαθητών, και ενθαρρύνει τους εκπαιδευτικούς να οραματιστούν και να πρωτοτυπήσουν. Μαζί με τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων, την εκμάθηση αγγλικών από τα πρώτα σχολικά χρόνια, τη μεγαλύτερη αυτονομία της σχολικής μονάδας, τις επιμορφώσεις εκπαιδευτικών και την εν γένει αναβάθμιση του σχολείου, επιδιώκουμε να μάθουμε τα παιδιά μας πώς να μαθαίνουν, να τα εφοδιάσουμε με σύγχρονες γνώσεις και δεξιότητες, χρήσιμες για το παρόν και το μέλλον τους. Η Παιδεία αλλάζει. Στην Πράξη.»

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (11/11/2021). *Νέα ΠΣ στο σχολείο: νέο περιεχόμενο, ψηφιακή διάσταση, στο επίκεντρο οι μαθητές*. Ανακτήθηκε 26/12/2021 από <https://www.minedu.gov.gr/news/50646-11-11-21-parousiasi-tis-ypourgoy-nikis-kerameos-ton-neon-programmaton-spoudon>

⁶⁴ Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (11/11/2021).

⁶⁵ Σύμφωνα με το 104671/ΓΔ4 (ΦΕΚ Β' 4003/30-08-2021) Υ.Α. κατά το σχολικό έτος 2022 - 2023 υλοποιείται η Πιλοτική Εφαρμογή ΠΣ στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση σε πρότυπα και πειραματικά σχολεία της χώρας, τα οποία λειτουργούν ως πιλοτικές σχολικές μονάδες. Για να διευκολυνθούν στην υλοποίηση της πιλοτικής εφαρμογής οι επόπτες των γνωστικών αντικειμένων της πιλοτικής εφαρμογής των πιλοτικών σχολείων να κατά το σχολικό έτος 2022 - 2023, ακολουθούν την πιλοτική εφαρμογή που υλοποιείται σύμφωνα με τις γενικές οδηγίες του ΙΕΠ προς επόπτες και υποστηρικτές του αντικειμένου και καταρτίζεται ο ετήσιος προγραμματισμός της πιλοτικής εφαρμογής για κάθε σχολικό γνωστικό αντικείμενο. Οι γενικές και οι εξειδικευμένες οδηγίες γνωστοποιούνται στις σχολικές μονάδες (Διευθυντές, ΕΠΕΣ), στους Ενδοσχολικούς Συντονιστές και στους εκπαιδευτικούς κάθε πιλοτικής σχολικής μονάδας με την έναρξη του διδακτικού έτους, σε συνεργασία με τη ΔΕΠΠΣ.

Τα Νέα ΠΣ λαμβάνουν υπόψη πολλά στοιχεία περασμένων σχολικών μεταρρυθμίσεων, με σαράντα τρία να αποτελούν επικαιροποίηση των ΠΣ του «Νέου Σχολείου» (2011-2014). Εμπλουτίζουν και αναδιαρθρώνουν το περιεχόμενό τους προς την διαμόρφωση ενός νέου τρόπου προσέγγισης της γνώσης. Επίσης, καθορίζουν όλες τις συνιστώσες της μαθησιακής διαδικασίας για κάθε μάθημα, τάξη και σχολική βαθμίδα. Ως βασική προϋπόθεση περιλαμβάνουν το περιεχόμενο του μαθήματος και καθοδηγούν τον σχεδιασμό με ενδεικτικές δραστηριότητες και με προτάσεις αξιολόγησης ενώ, τέλος, προσδιορίζουν τους στόχους του μαθήματος και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα. Τα Νέα ΠΣ έχουν στόχο τρεις βασικούς άξονες εκσυγχρονισμού. Ο διδακτικός σχεδιασμός των ΠΣ αλλάζει καθώς τοποθετείται στο κέντρο ο μαθητής σε συνδυασμό με τα επιδιωκόμενα εκπαιδευτικά αποτελέσματα, δηλαδή αυτά που χρειάζεται να γνωρίζει ο μαθητής προκειμένου να κατανοεί και να εφαρμόζει τη γνώση μετά το μάθημα.⁶⁶ Επιπρόσθετα, εξασφαλίζεται η συνέχεια στη σχολική διαδικασία, μέσω της αντικατάστασης της μαθησιακής ύλης και της μετάβασης σε θεματικά πεδία που είναι σταθερά από τάξη σε τάξη και από βαθμίδα σε βαθμίδα.⁶⁷ Επίσης, το περιεχόμενο των ΠΣ εμπλουτίζεται και προσαρμόζεται στις

Οι Ενδοσχολικοί Συντονιστές γνωστικών πεδίων ή τάξεων παρακολουθούν και εποπτεύουν την υλοποίηση της πιλοτικής εφαρμογής σε συνεργασία με τους διδάσκοντες, σύμφωνα με τις γενικές και τις εξειδικευμένες οδηγίες, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους. Στις σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης που δεν ορίζεται Ενδοσχολικός Συντονιστής, την παρακολούθηση και εποπτεία αναλαμβάνει ο Διευθυντής-Προϊστάμενος της σχολικής μονάδας. Οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι/ες θα εφαρμόσουν πιλοτικά τα νέα ΠΣ κατά το σχολικό έτος 2022 - 2023 συμμετέχουν στις υποστηρικτικές συναντήσεις που θα διοργανώνονται από τους επόπτες και υποστηρικτές της πιλοτικής εφαρμογής. Οι Διευθυντές των πιλοτικών σχολείων, σε συνεργασία με τον Σύλλογο Διδασκόντων, κατά το σχολικό έτος 2022 - 2023, αναθέτουν, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, στους εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν στην πιλοτική εφαρμογή του σχολικού έτους 2021 - 2022, τα μαθήματα τα οποία εφάρμοσαν πιλοτικά και, σε συνεργασία με τους Ενδοσχολικούς Συντονιστές, τους παρέχουν κάθε δυνατή διευκόλυνση.

AlfaVita (30.09.2022). *Σχολεία: Εγκύκλιος για την πιλοτική εφαρμογή των ΠΣ.*

Ανακτήθηκε 28/12/2021 από https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/394228_sholeia-odigies-gia-tin-pilotiki-efarmogi-ton-programmaton-sproydon

⁶⁶ Αντί ο μαθητής να αποστηθίσει ιστορικά γεγονότα, καλείται να συμμετέχει σε δραστηριότητες που θα του επιτρέψουν να αντιληφθεί τη σημασία των γεγονότων, τα αίτια και τις συνέπειές τους με το να υποδυθεί ο ίδιος το ιστορικό πρόσωπο σε ένα παιχνίδι ρόλων ή να συντάξει μια επιστολή εκ μέρους του προσώπου αυτού.

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (11/11/2021).

⁶⁷ Στα Μαθηματικά η θεματική ενότητα «Μοτίβο-Συναρτήσεις» παραμένει σταθερή από τα Μαθηματικά της Α' Δημοτικού ως και τα Μαθηματικά του Λυκείου καθώς ο μαθητής αναγνωρίζει απλά αριθμητικά μοτίβα, έπειτα πιο σύνθετα αριθμητικά μοτίβα, κατόπιν αντιμετωπίζει γλωσσικά, συμβολικά και γεωμετρικά μοτίβα, ενώ στο Λύκειο φτάνει στην αναγνώριση και μελέτη πληθυσμιακών μοτίβων, όπως είναι οι δημογραφικές μεταβολές σε διάφορες χώρες.

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (11/11/2021).

επιστημονικές και κοινωνικοπολιτικές απαιτήσεις της εποχής. Ακόμη, σε όλα τα γνωστικά πεδία γενικεύεται η διαθεματικότητα και η διεπιστημονικότητα⁶⁸ όπως και η ψηφιακή προσέγγιση των ΠΣ. Νέες ψηφιακές τεχνολογίες προστίθενται σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα με αποτέλεσμα να δημιουργείται πλούσιο ψηφιακό υλικό.⁶⁹

Τα Νέα ΠΣ αποτελούν τμήμα του ευρύτερου σχεδιασμού των μεταρρυθμίσεων, που περιλαμβάνει επίσης το σύστημα διαρκούς επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, την ένταξη νέων σχολικών συγκραμάτων και τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό της επιλογής, την τράπεζα θεμάτων και τα εργαστήρια δεξιοτήτων, τον ψηφιακό μετασχηματισμό και την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου της σχολικής μονάδας, των εκπαιδευτικών, των μαθητών και του εκπαιδευτικού συστήματος συνολικά. («Ελληνική PISA»)⁷⁰.

Για τη διασφάλιση της ποιότητας των Νέων ΠΣ Το ΙΕΠ ανέλαβε με μεθοδικότητα την εκπόνηση του έργου αυτού με οργανωμένο επιστημονικό πλαίσιο, ξεκάθαρα κριτήρια και συγκεκριμένες προδιαγραφές. Με τους δύο κυριότερους παράγοντες διασφάλισης της ποιότητας όπως οι επιστημονικά άρτιες ομάδες εργασίας που αποτελούνταν από πενήντα τέσσερις Επόπτες και διακόσιους είκοσι τέσσερις Εκπονητές, οι οποίοι είχαν επιλεγεί από πάνω από επτακόσιους πενήντα καταρτισμένους και έμπειρους υποψηφίους από τους κλάδους της έρευνας, της επιστήμης καθώς και της εκπαίδευσης μέσω των σχολικών τάξεων. Μέσω της διαρκούς και εποικοδομητικής ανατροφοδότησης, υπήρχε σαφής αλληλεπίδραση και ενημέρωση μεταξύ των εμπλεκόμενων επιστημών του ΙΕΠ. Υπήρχε, επίσης, διαδικασία ανατροφοδότησης του υλικού και των απόψεων από την εκπαιδευτική κοινότητα για παρατηρήσεις και

⁶⁸ Στη Φυσική εισάγονται οι εφαρμογές της κβαντικής θεωρίας και στα Μαθηματικά ενισχύονται τα στοχαστικά μαθηματικά (στατιστική, πιθανότητες κτλ). Στη Φιλοσοφία εντάσσονται θεματικές εφαρμοσμένης ηθικής, η βιοηθική και η ηθική στην τεχνητή νοημοσύνη. Ενισχύεται η σύνδεση της θεωρίας με την πράξη και την αντιμετώπιση των προκλήσεων του 21ου αιώνα. Στη Πληροφορική, οι μαθητές θα κατανοούν υπαρκτά προβλήματα και θα προτείνουν λύσεις με τη χρήση των κατάλληλων υπολογιστικών εργαλείων, π.χ. ο μαθητής θα κληθεί να αναπαραστήσει με κατάλληλο λογισμικό τα δεδομένα για τις αλλαγές στη θερμοκρασία και τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα σε έναν τόπο και να συγκρίνει τους ρυθμούς μεταβολής τους, προκειμένου να κατανοήσει καλύτερα το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής.

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (11/11/2021).

⁶⁹ Στα μαθήματα Μελέτη Περιβάλλοντος, Γεωγραφία και Γεωλογία-Γεωγραφία, οι μαθητές θα μπορούν να συμμετέχουν σε εικονικές περιηγήσεις ανά τον κόσμο και να εξασκούνται στη χαρτογραφία, αξιοποιώντας ψηφιακά εργαλεία. Παράλληλα, αποτυπώνονται ψηφιακά τα ίδια τα Νέα ΠΣ.

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (11/11/2021).

⁷⁰ Ο.π.

προτάσεις ενώ παρήχθησαν συμπεράσματα από τη δίχρονη πιλοτική εφαρμογή (2021 - 2022 και 2022 - 2023) σε όλα τα Πρότυπα και Πειραματικά σχολεία της χώρας.

Σύμφωνα με το υπουργείο, οι προσδοκώμενοι ωφελούμενοι από τα Νέα ΠΣ είναι πρώτα από όλα οι ίδιοι οι μαθητές οι οποίοι έρχονται σε επαφή με την γνώση στην σύγχρονη μορφή της στον πυρήνα επιστημονικών και κοινωνικών αλλαγών καθώς μαθαίνουν μέσω νέων, βιωματικών και συμμετοχικών μεθόδων διδασκαλίας. Σκέφτονται με κριτική και δημιουργική άποψη και εστιάζουν στην πραγματική ουσία της γνώσης σε αντίθεση με την αποστήθιση της ύλης. Επίσης, οι εκπαιδευτικοί ενισχύονται με σκοπό να γίνουν σχεδιαστές και συντονιστές ενός υποστηρικτικού περιβάλλοντος μάθησης. Τους δίνεται η δυνατότητα να σκεφτούν με όραμα και να δράσουν με πρωτοτυπία αλλά και να έχουν πρόσβαση σε πλούσιο γι' αυτούς, υποστηρικτικό υλικό και εκπαιδευτικά εργαλεία. Τέλος, το σχολείο μετατρέπεται σε ένα διαρκές εργαστήριο έρευνας και επικοινωνίας, δράσης και έκφρασης. Μπορεί να ευαισθητοποιεί και ενεργοποιεί τη σχολική κοινότητα καθώς γίνεται ελκυστικό και κεντρίζει το ενδιαφέρον και την περιέργεια των μαθητών.⁷¹

Με σκοπό την ομαλή ενσωμάτωση των ΠΣ στη σχολική κοινότητα, διασφαλίστηκε η ένταξή τους σε ένα ευρύτερο σύνολο δράσεων που είναι συμπληρωματικές, όπως το Σύστημα διαρκούς επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, το «Πολλαπλό βιβλίο» - Συγγραφή νέων σχολικών εγχειριδίων και δυνατότητα επιλογής από εκπαιδευτικούς, ο Ψηφιακός μετασχηματισμός, η Τράπεζα θεμάτων, τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων, η Διεύρυνση του πλαισίου διεξαγωγής των δοκιμασιών αποτίμησης των μαθητικών επιδόσεων και τέλος η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου της σχολικής μονάδας, των εκπαιδευτικών και του συνόλου του εκπαιδευτικού συστήματος.⁷²

Συμφώνα με τους επιστήμονες ήταν απαραίτητη η κατασκευή νέων ΠΣ καθώς θα έπρεπε να συμπεριφερθούν τα θετικά στοιχεία των προγενέστερων προγραμμάτων αλλά και να ανταποκρίνονται στα νέα χαρακτηριστικά και δεδομένα για τη διδασκαλία και τη μάθηση, τα γνωστικά αντικείμενα και τις πρακτικές τους, αλλά και τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες στους μελλοντικούς πολίτες. Με τον τρόπο αυτό, στόχος είναι η χάραξη νέας πορείας για την εκπαίδευση σε σχέση με τις εξελίξεις και τις απαιτήσεις της κοινωνίας του 21^{ου} αιώνα. Τα νέα ΠΣ στοχεύουν αρχικά στην

⁷¹ Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (11/11/2021).

⁷² Ο.π.

κατανόηση από τον μαθητή και στην δυνατότητα πρακτικής εφαρμογής μετά την ολοκλήρωση κάθε μαθησιακής διαδικασίας.⁷³ Επίσης, έμφαση πλέον δεν δίνεται στο γνωστικό αντικείμενο, στους διδάσκοντες και στη διδακτική διαδικασία αλλά στους μαθητές και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα μάθησης.

Συμφώνα με το Νέο ΠΣ, το σχολείο στοχεύει να είναι ανοικτό στην κοινωνία, στις νέες πολιτισμικές συνθήκες και επιστημονικές εξελίξεις, καθώς και στην σύνδεση της θεωρίας με την πράξη. Το μαθητοκεντρικό σχολείο των νέων ΠΣ έχει ως σκοπό να είναι λειτουργικό και ανοικτό στην ανάδειξη διαχρονικών αξιών οι οποίες θα ενεργοποιούν τους μαθητές με σκοπό να ζουν αυθεντικά. Ως αποτέλεσμα θα είναι εφικτό, σύμφωνα με τους ειδικούς, οι μαθητές να γίνουν άνθρωποι με δημιουργικότητα και συνείδηση απέναντι στον τόπο τους.

Η υποστήριξη των μαθητών είναι πρωταρχικής σημασίας για τους δημιουργούς του νέου ΠΣ ώστε να αποκτήσουν οι διδασκόμενοι τη δεξιότητα πρόσληψης της γνώσης και της αποτελεσματικής έρευνας. Να ενισχύσουν και εξελίσσουν δεξιότητες για την αξιοποίηση των γνώσεων τους και την παραγωγή νέας, επιστημονικής γνώσης. Στόχος των επιστημόνων είναι οι μαθητές να αναλαμβάνουν περισσότερες πρωτοβουλίες και να λειτουργούν αυτόνομα στη σχολική τάξη και στη ζωή τους, να έχουν αυτοεκτίμηση και αυτοπεποίθηση, συναίσθηση και ανθεκτικότητα, ώστε να είναι ικανοί να επικοινωνούν με τους συνανθρώπους τους. Επίσης, θα πρέπει να αναγνωρίσουν αξίες και να συνειδητοποιήσουν αρχές, ώστε να αποκτήσουν συναίσθηση ευθύνης και να προετοιμαστούν ως ενεργοί πολίτες για να συμμετέχουν σε δράσεις που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των μεγάλων προκλήσεων της εποχής.⁷⁴

Ως εκ τούτου, οι συγγραφείς δίδουν τον απαραίτητο χρόνο και τις κατάλληλες δυνατότητες, ώστε όλοι οι μαθητές να αποκτήσουν βασικές γνώσεις και δεξιότητες και να κάνουν σε αυτούς οικίες διάφορες στάσεις σε συνάρτηση με το κάθε γνωστικό αντικείμενο. Στο πρότυπο του δικτύου, να δημιουργήσουν σχέσεις εντός και ανάμεσα στα γνωστικά αντικείμενα αλλά και ανάμεσα στα γνωστικά πεδία, κτίζοντας λειτουργικές βάσεις από τάξη σε τάξη και από βαθμίδα σε βαθμίδα. Στην επιδίωξη αυτή συμβάλλουν καθοριστικά οι βασικές αρχές της διασύνδεσης των γνωστικών

⁷³ ΙΕΠ. ΠΣ. Ανακτήθηκε 28/12/2021 από <http://iep.edu.gr/el/nea-programmata-spoudon-arxiki-selida>

⁷⁴ ΙΕΠ. ΠΣ.

αντικειμένων και της διεπιστημονικής προσέγγισης. Οι επιστήμονες έδωσαν έμφαση στη σύνδεση των γνωστικών αντικείμενων με την καθημερινότητα των μαθητών, την τοπική και την ευρύτερη κοινότητα, ενσωματώνοντας στοιχεία της σύγχρονης καθημερινής ζωής, με στόχο την καλλιέργεια της αποδοχής και της κατανόησης από τη συλλογικές δράσεις. Επίσης, τα Νέα ΠΣ σχεδιάστηκαν ώστε να διασφαλιστεί ότι η ταυτότητα, η γλώσσα, οι ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, οι ικανότητες και οι δεξιότητες των μαθητών αναγνωρίζονται και αξιοποιούνται χωρίς διαχωρισμούς και διακρίσεις.⁷⁵

Βασική αρχή των ειδικών που δημιούργησαν το ΠΣ είναι να προτρέπουν όλους τους μαθητές να συνεργάζονται και να συμμετέχουν ενεργά με την βοήθεια περιβαλλόντων καθοδηγούμενης μάθησης, αυτενέργειας, συνεργατικής δράσης σε ομάδες, διερευνητικής μάθησης, βιωματικής προσέγγισης, συνεργατικής επίλυσης προβλημάτων, επικοινωνιακής προσέγγισης, και μετασχηματιστικής λογικής. Επίσης τα νέα ΠΣ σχεδιάστηκαν να ενθαρρύνουν τους μαθητές για δικό τους μέλλον μέσω της ανάλυσης θεμάτων όπως η αειφορία και οι προκλήσεις που δημιουργεί η ραγδαία ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών αλλά και των διαρκών μεταβολών του κοινωνικού τους περιβάλλοντος με την υπενθύμιση όμως πως δεν πρέπει να ξεχαστεί η σημασία των διαχρονικών αξιών όπως η κατανόηση της παράδοσης και του πολιτισμού.

Όλες οι παραπάνω αρχές προσαρμόζονται κατάλληλα σύμφωνα με τους επιστήμονες στα νέα ΠΣ που εκπονήθηκαν, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες των μαθητών όλων των ηλικιών αλλά και τον τρόπο που οργανώνεται η εμπειρία της μάθησης σε όλες τις βαθμίδες στα διάφορα γνωστικά αντικείμενα.

Ως προς την εκπαιδευτική κοινότητα⁷⁶ οι σχεδιαστές των νέων ΠΣ προνόησαν ώστε να δοθεί βαρύτητα στη δημιουργία υποστηρικτικού περιβάλλοντος μάθησης, προτρέποντας τους μαθητές να συμμετέχουν σε ατομικές και ομαδικές δραστηριότητες αλλά και να προσπαθούν να οικειοποιηθούν κύριες γνώσεις με τις οποίες

⁷⁵ ΙΕΠ. ΠΣ.

⁷⁶ Η συγγραφή των νέων προγραμμάτων σπουδών συνδυάζεται με μια σειρά από άλλες δράσεις που στοχεύουν στην ποιοτική αναβάθμιση της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης όπως η υιοθέτηση ενός ευέλικτου και υποστηρικτικού Συστήματος Διαρκούς Επιμόρφωσης των Εκπαιδευτικών με κέντρο την ενδοσχολική επιμόρφωση, η συγγραφή νέων σχολικών εγχειριδίων και συμπληρωματικού εκπαιδευτικού υλικού, η εφαρμογή των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων στα νηπιαγωγεία, δημοτικά και γυμνάσια της χώρας σε τέσσερις κύκλους δεξιοτήτων (κύκλος δεξιοτήτων μάθησης, κύκλος δεξιοτήτων ζωής, κύκλος δεξιοτήτων της τεχνολογίας και της επιστήμης, κύκλος δεξιοτήτων του νου), οι δράσεις ενίσχυσης της ψηφιακής ετοιμότητας των εκπαιδευτικών.

αναπτύσσονται γνωστικές και άλλες δεξιότητες και ικανότητες, βάσει των αρχών της παιδαγωγικής ψυχολογίας και την εικόνα των γνωστικών αντικειμένων. Επίσης, οι καθηγητές θα πρέπει να έχουν ως στόχο τη σύνδεση και ενσωμάτωση της νέας γνώσης με τις γνώσεις που ήδη έχουν αποκτήσει οι μαθητές με τη βοήθεια προσεγγίσεων ανάλογα με τις ανάγκες, τις δυνατότητες και τα ενδιαφέροντά τους. Θα πρέπει να υιοθετούν στρατηγικές διαφοροποιημένης διδασκαλίας, κριτικού στοχασμού, βιωματικής, διάφορα διδακτικά εργαλεία και δημιουργικές δραστηριότητες⁷⁷ και να χρησιμοποιούν κατάλληλα τις νέες τεχνολογίες στην διδακτική διαδικασία, στοχεύοντας στην αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της ηλεκτρονικής μάθησης και τα νέων ψηφιακών εργαλείων.⁷⁸

Οι ειδικοί σχεδιαστές των νέων ΠΣ οραματίζονται το έργο τους ως βασικό πυλώνα της μετάλλαξης του κλίματος που επικρατεί στο σχολικό περιβάλλον ώστε να εμπνεύσουν και να παροτρύνουν τους εκπαιδευτικούς με κατάλληλες οδηγίες και μέσα, ούτως ώστε η σχολική τάξη να μετατραπεί σε ένα δημιουργικό εργαστήριο έρευνας και επικοινωνίας που στοχεύει στην συν εργατικότητα, στην διερευνητική μάθηση, στην επικοινωνιακή ικανότητα και στην αισθητική καλλιέργεια των μαθητών.⁷⁹

Στο πλαίσιο κατασκευής των νέων ΠΣ οι επιστήμονες επισημαίνουν τη σημαντικότητα της μελέτης της γλώσσας σε κάθε γνωστικό αντικείμενο, λόγω της αξίας που αυτή έχει στη διαμόρφωση του επιστημονικού λόγου.⁸⁰ Σε κάθε γνωστικό αντικείμενο υπάρχει μια γλωσσική ορθότητα που συντελείται μέσω της ορολογίας σε κάθε επιστήμη, τις γλωσσικές πράξεις που επιτελούνται από αυτήν, καθώς και την έκφραση (προφορική ή και γραπτή) η οποία βοηθά στην κατανόηση και στην παραγωγή λόγου σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα.

⁷⁷ Η διερευνητική και δημιουργική ικανότητα αποτελεί στόχο και για τους εκπαιδευτικούς σύμφωνα με τους εκπονητές του έργου. Οι εκπαιδευτικοί ως δημιουργοί, ερευνητές και αναστοχαστές επί των πρακτικών τους, μέσω της συμμετοχής τους στις προγραμματισμένες επιμορφώσεις θα εξοικειωθούν με τη δημιουργία, την ανάπτυξη και την εφαρμογή κατάλληλου διδακτικού εκπαιδευτικού υλικού.

ΙΕΠ. ΠΣ.

⁷⁸ Ο.π.

⁷⁹ Ένας ακόμη βασικός διδακτικός προσανατολισμός των νέων προγραμμάτων σπουδών είναι η αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών ως εργαλείων έρευνας και μάθησης σε όλο το εύρος τους. Αυτό συνιστάται και από πρόσφατη Οδηγία της ΕΕ (Digital Education Action Plan 2021-2027) που θέτει ως στόχο κάθε τάξη (έως το 2027) να είναι ψηφιακή και αυτό αφορά υποδομές, περιεχόμενο και πρακτικές.

ΙΕΠ. ΠΣ.

⁸⁰ Η γλώσσα ως βασική διάσταση του μαθηματικού, του επιστημονικού εγγραμματισμού.

1.8. Το Νέο ΠΣ της ΚΠΑ του Γυμνασίου

Μέσω του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής αγωγής του γυμνασίου ο μαθητής έχει τη δυνατότητα να κατανοεί τον εαυτό του ως μέλος διαφόρων ομάδων και μέσω των βιωματικών εμπειριών να αναπτύξει ικανότητες και δεξιότητες που χαρακτηρίζουν τον ενεργό δημοκρατικό πολίτη. Οι σύγχρονοι μαθητές θα πρέπει να κατανοούν τον εαυτό του ως μέλος διαφόρων ομάδων με την ιδιότητα του μέλους, με στόχο την ανάπτυξη ικανοτήτων και την καλλιέργεια όλων εκείνων των δεξιοτήτων που χαρακτηρίζουν τον ενεργό δημοκρατικό πολίτη σε μια ακμάζουσα και υγιή δημοκρατία. Μέσω του μαθήματος της ΚΠΑ γίνεται προσπάθεια να εντάξει ο εκάστοτε μαθητής τον εαυτό του σε μια κοινωνική ομάδα και με εφόδια την κριτική σκέψη, τη δημιουργικότητα, την φαντασία και τη λογική ανάλυση να μπορεί να ερμηνεύσει καθαρά την πληθώρα των γεγονότων της επικαιρότητας. Οι βιωματικές δραστηριότητες του μαθήματος σχεδιάστηκαν ώστε να οδηγούν σταδιακά στην ενίσχυση της αυτογνωσίας και του αυτοελέγχου ώστε οι μαθητές να εξελιχθούν στους αυριανούς ενεργούς και δημιουργικούς πολίτες.⁸¹

Ως βασικοί στόχοι των επιστημών που κατάρτισαν το ΠΣ του μαθήματος είναι η κατανόηση της άποψης πως ο άνθρωπος είναι κοινωνικό ον που συγκροτείται μέσα από τη συμμετοχή του σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες που διαμορφώνουν την ταυτότητα του και του παρέχουν την συλλογική αίσθηση. Θα πρέπει να αποσαφηνιστεί πως η συμμετοχή σε ομάδες βοηθάει στη διαμόρφωση της προσωπικότητας όπου το άτομο αποκτά ατομικά και συλλογικά προσόντα, στις κοινωνικές διαστρωματώσεις. Φυσικό επακόλουθο θεωρείται ότι οι ρόλοι που τα άτομα επιλέγουν στα πλαίσια κάποιας ομάδας συχνά δεν εναρμονίζονται μεταξύ τους αλλά κυρίως δημιουργούν εντάσεις που ο καθένας καλείται να διαχειριστεί ορθά. Αυτή η κοινωνική και πολιτική συμμετοχή οδηγεί στην διαμόρφωση πολιτικών στάσεων που καθιστούν ικανό και υπεύθυνο τον πολίτη.⁸²

⁸¹ ΙΕΠ. ΠΣ για το Μάθημα της ΚΠΑ στην Γ' Τάξη του Γυμνασίου. Ανακτήθηκε 29/12/2022 από <https://iep.edu.gr>

⁸² ΙΕΠ. ΠΣ για το Μάθημα της ΚΠΑ στην Γ' Τάξη του Γυμνασίου.

Οι σχεδιαστές του ΠΣ της ΚΠΑ του Γυμνασίου όρισαν τρεις άξονες που θα πρέπει να κινηθούν οι θεματικές ενότητες του μαθήματος. Με αρχική θέση το άτομο ως μέλος κοινωνικών ομάδων, δεύτερον, το άτομο ως πολίτης και τέλος το άτομο και ο ευρύτερος κόσμος.

Οι επιστήμονες έλαβαν υπόψη τους στον πρώτο άξονα ότι ο μαθητής ως άτομο και μέλος κοινωνικών ομάδων οριοθετείται σε μια σειρά από κοινωνικές ομάδες οι οποίες καλούνται Πρωταρχικές, Δευτερεύουσες, τυπικές ή θεσμικές, Άτυπες, Κλειστές και Ανοικτές ομάδες. Έλαβαν, επίσης, υπόψη την επικοινωνία των βασικών αρχών: ακούω, μιλάω, κατανοώ. Την επικοινωνία πληροφοριών και επικοινωνία νοημάτων που έχουν ως αποτέλεσμα της διαμόρφωση της προσωπικότητας. Τέλος, δόθηκε σημασία στις προκαταλήψεις ως βασική παρενέργεια της κοινωνικοποίησης με τα στερεότυπα τις συγκρούσεις και τελικά την επίλυση των διαφορών.

Στον δεύτερο άξονα ελήφθη υπόψη το άτομο ως πολίτης ενταγμένος στους Πολιτικούς Θεσμούς όπως οι Δήμοι, οι Περιφέρειες, το Κεντρικό Κράτος, δηλαδή, τους φορείς της κεντρικής κυβέρνησης. Κατά συνέπεια, θα πρέπει να μελετηθεί ο ορισμός της Πολίτικης ταυτότητας ανάμεσα σε Δημότη και Πολίτη. Επιπλέον, δίνεται έμφαση στα Δικαιώματα, τις Υποχρεώσεις και τα Καθήκοντα εντός του πλαισίου κάθε ομάδας και θεσμού. Περιγράφεται το Δίκαιο και οι Νόμοι που είναι γραπτοί και αναγκαστικοί απέναντι στο κράτος την κοινωνία και τη Δημοκρατία. Επίσης, μελετάται η Εξουσία με το προσόν ενός ατόμου ή / και μιας ομάδας ανθρώπων να επηρεάζει το κοινωνικό περιβάλλον με απόληξη τις τέσσερις μορφές της εξουσίας: την πολιτική, την οικονομική, την ιδεολογική και την στρατιωτική. Δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι εξουσίες και η συμμετοχή των πολιτών σε αυτή επηρεάζουν τη καθημερινή ζωή σε ένα δημοκρατικό κόσμο που οι πολίτες κατανοούν τις αξίες με διαφορετικό τρόπο, έχουν διαφορετικές προτεραιότητες και διαφορετικά οφέλη.⁸³

Τέλος, στον τρίτο άξονα οι επιστήμονες τοποθετούν το άτομο στον ευρύτερο κόσμο. Δίνεται έμφαση στην ταυτότητα του ατόμου ως ευρωπαίος πολίτης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως ζωτικού τμήματος μελών χωρών της ίδιας πολιτικής ενοποίησης. Δίνεται, επίσης, έμφαση στις παγκόσμιες διαδικασίες κατακερματισμού

⁸³ ΙΕΠ. ΠΣ για το Μάθημα της ΚΠΑ στην Γ' Τάξη του Γυμνασίου.

παλαιών κοινοτήτων και στην δημιουργία καινούριων με τον καταλυτικό ρόλο της μετανάστευσης ως παγκόσμιο ζήτημα. Τέλος, μελετάται το φυσικό περιβάλλον με επιστημονική γνώση αλλά και με την τοπική δραστηριοποίηση του ατόμου στον τομέα αυτό.⁸⁴

Οι επιστήμονες έδωσαν έμφαση στο υποστηρικτικό περιβάλλον μάθησης, που προτρέπει την συμμετοχή των παραβρισκόμενων μαθητών αξιοποιώντας την αρχή του αποτελέσματος. Τονίστηκε, επίσης, η γνωστοποίηση βασικών αρετών και γνώσεων, πάνω στις οποίες κτίζονται σταδιακά οι δεξιότητες και οι ικανότητες, με την αξιοποίηση των αρχών της παιδαγωγικής με τα κύρια χαρακτηριστικά του γνωστικού αντικείμενου της πολιτικής αγωγής. Επιπλέον επιδιώκεται η σύνδεση της νέας γνώσης με τις προ υπάρχουσες μέσω πολλαπλών προσεγγίσεων ανάλογα με τις ανάγκες, τις δυνατότητες και τα ενδιαφέροντα του συνόλου. Υιοθετούνται τακτικές εκπαίδευσης με εναλλακτικές πρακτικές υποβοηθούμενες από την θεατρική τεχνική και άλλα διδακτικά εργαλεία όπως για παράδειγμα τα δημιουργικά παιχνίδια. Επίσης χρησιμοποιούνται κλιμακωτά οι νέες τεχνολογίες στην αίθουσα με την αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της ηλεκτρονικής μάθησης και των ψηφιακών εργαλείων. Τέλος, προβάλλεται ο κριτικός στοχασμός πάνω σε όλες της παραπάνω γνωστικές πρακτικές και διαδικασίες.

Σύμφωνα με τους σχεδιαστές του ΠΣ, το μάθημα προωθεί την βιωματική συμμετοχή των μαθητών με εργαλείο την δημιουργία περιβαλλόντων υποστηριζόμενης συνεργατικής δράσης σε κοινωνικές ομάδες. Ο μαθητής καθοδηγείται ώστε να προσεγγίσει την επίλυση του προβλήματος μέσω της λογικής και της επικοινωνίας. Η διδακτική της ΚΠΑ του Γυμνασίου σχεδιάστηκε από τους ειδικούς ώστε να υποστηρίξει την αγαθή δημοκρατική συμπεριφορά και να συμβάλλει θετικά στους παράγοντες πολιτικής αποτελεσματικότητας. Μέσω της πολιτικής και κοινωνικής αρωγής στους δημοκρατικούς θεσμούς, οι μαθητές ανακαλύπτουν και αναπτύσσουν δεξιότητες για αυτόνομη και δημιουργική δράση, καλλιεργούν στάσεις και αξίες και ρυθμίζουν τη συμπεριφορά τους για μια ομαλή ένταξη στη σύγχρονη κοινωνία.⁸⁵

Ως προς την αξιολόγηση, οι σχεδιαστές του ΠΣ της ΚΠΑ του Γυμνασίου την θεωρούν αναπόσπαστη μαθησιακή διαδικασία. Εκτός από την αρχική και την τελική

⁸⁴ Ο.π.

⁸⁵ ΙΕΠ. ΠΣ για το Μάθημα της ΚΠΑ στην Γ' Τάξη του Γυμνασίου.

αξιολόγηση, τονίζεται η αναγκαιότητα αξιοποίησης της διαμορφωτικής αξιολόγησης, ως μιας παιδαγωγικής λειτουργίας που εντάσσεται δυναμικά στη διδακτική διαδικασία. Με το βλέμμα στον διαρκή έλεγχο της επίτευξης των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων, υποστηρίζει τον εκπαιδευτικό στον τομέα της πληροφόρησης με στόχο οι παρεμβάσεις και οι ενέργειές του κατά την εξέλιξη του εκπαιδευτικού έργου να είναι περισσότερο αποτελεσματικές προκειμένου να ανατροφοδοτεί τη διδακτική διαδικασία.⁸⁶

⁸⁶ Για να γίνει η διαπίστωση του βαθμού επίτευξης των διδακτικών στόχων του μαθήματος από τον καθηγητή και τον μαθητή εκτός των πρακτικών τεχνικών αξιολόγησης, υπάρχει η ικανότητα να συλλέγονται και ερμηνεύονται στοιχεία για την απόδοση του συνόλου με δραστηριότητες που σύμφωνα με τους ειδικούς προσαρμόζονται ανάλογα με τις δυνατότητες των μαθητών κάθε τάξης, ώστε να εξασφαλιστούν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Πρόκειται δηλαδή για έναν σκόπιμο προγραμματισμό της κάθε διδακτικής ενότητας διδασκαλίας.

ΙΕΠ. ΠΣ για το Μάθημα της ΚΠΑ στην Γ' Τάξη του Γυμνασίου.

2. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

2.1. Απόψεις εν ενεργεία εκπαιδευτικών για τα οφέλη, τα μειονεκτήματα και τους περιορισμούς της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας και μάθησης.

Σκοπός της ποσοτικής έρευνας της Χ. Βρίζα (2018), είναι να διερευνηθούν οι απόψεις εν ενεργεία εκπαιδευτικών σχετικά με τα οφέλη, τα μειονεκτήματα και τους περιορισμούς της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας και μάθησης.

Ερευνητικά ερωτήματα:

Τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν ήταν τα εξής:

- Ποια οφέλη για τους μαθητές, μειονεκτήματα και περιορισμούς εντοπίζουν στην ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, εκπαιδευτικοί που εργάζονται σε φορείς τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης;
- Διαφέρουν οι απόψεις τους σε σχέση με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά δικά τους (φύλο, χρόνια υπηρεσίας, προηγούμενη επιμόρφωση στην ομαδοσυνεργατική διδασκαλία) ή της τάξης τους (εκπαιδευτικό πλαίσιο, αριθμός μαθητών στην τάξη) και αν ναι, σε ποιες περιπτώσεις;

Πλαίσιο και μεθοδολογικά στοιχεία:

Η έρευνα διεξήχθη στην Αλεξανδρούπολη και το δείγμα αποτέλεσαν εκπαιδευτικοί που εργάζονται στην τυπική και στη μη τυπική εκπαίδευση. Συνολικά, μοιράστηκαν 160 ερωτηματολόγια από τα οποία επεστράφησαν συμπληρωμένα τα 100.

Κύρια ευρήματα-αποτελέσματα:

Τα αποτελέσματα έδειξαν πως οι εκπαιδευτικοί αναγνωρίζουν σε μεγάλο βαθμό τα οφέλη που αναφέρονται στην έρευνα. Η πλειοψηφία θεωρεί πως η συμμετοχή σε ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες βελτιώνει τις κοινωνικές δεξιότητες των μαθητών, η χρήση της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας συμβάλλει στη δημιουργία φιλικών σχέσεων μεταξύ των μελών της ομάδας και πως η χρήση της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας προάγει θετικές στάσεις των μαθητών απέναντι στη μάθηση.

Αναφορικά με τα μειονεκτήματα και τους περιορισμούς της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας τα αποτελέσματα έδειξαν πως στο μεγαλύτερο ποσοστό οι εκπαιδευτικοί θεωρούν πως η εφαρμογή της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας απαιτεί αρκετό χρόνο μέσα στην τάξη, αρκετό χρόνο προετοιμασίας και μεγάλη προσπάθεια. Δεν υπάρχει διαθέσιμος χρόνος για να δουλέψουν αποτελεσματικά σε ομάδες και τέλος πως με την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία πολλοί μαθητές αναμένουν από τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας να κάνουν τις εργασίες.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει επίσης πως ένα ποσοστό εκπαιδευτικών θεωρεί πως η ομαδοσυνεργατική μέθοδος διδασκαλίας έρχεται σε αντίθεση με τους στόχους των γονέων.

2.2. Διερεύνηση των προσδοκιών των εκπαιδευτικών από την επιμόρφωση στο πεδίο των καινοτόμων διδακτικών μεθόδων

Σκοπός της έρευνας Κ.Κουλή και Γ.Μπαγάκη (2022) είναι η διερεύνηση των προσδοκιών των εκπαιδευτικών αναφορικά με τη συμβολή της επαγγελματικής ανάπτυξης στην εφαρμογή καινοτόμων διδακτικών προσεγγίσεων.

Ερευνητικά ερωτήματα:

- Θα θέλατε να επιμορφωθείτε σχετικά με τη γνώση και την εφαρμογή νέων διδακτικών μεθόδων;
- Όταν δεν συμμετέχετε σε επιμορφωτικές δραστηριότητες γιατί συμβαίνει αυτό;

Κύρια ευρήματα-αποτελέσματα:

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν πως οι εκπαιδευτικοί προσδοκούν πολλά από την επαγγελματική τους ανάπτυξη μέσα από τις καινοτόμες διδακτικές μεθόδους.

Περιμένουν πως οι κατάλληλες δραστηριότητες επαγγελματικής ανάπτυξης θα συμβάλλουν καθοριστικά στην αποτελεσματικότερη διαχείριση, επικοινωνία και διδακτική καθοδήγηση της τάξης τους, στην ίδια την προσωπική τους εξέλιξη και βελτίωση, στην ενίσχυση των μαθησιακών αποτελεσμάτων της διδακτικής διαδικασίας.

Τέτοιες δραστηριότητες σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς πρόκειται να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στα επίπεδα της προσωπικής τους επίτευξης, της αυτοεκτίμησης, της εργασιακής τους ικανοποίησης, καθώς και της εργασιακής τους εξουθένωσης, παράμετροι κρίσιμης σημασίας για τη διαμόρφωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς υπάρχουν κάποια εμπόδια που δεν έχουν δώσει τη δυνατότητα μέχρι τώρα στα προγράμματα να φέρουν τις θετικές συνέπειες στη σχολική τάξη. Αυτά τα εμπόδια είναι η έλλειψη συνεργατικής κουλτούρας των σχολείων, οι ελλείψεις υλικοτεχνικών υποδομών και τέλος το γεγονός πως τα εν λόγω προσφερόμενα προγράμματα είναι συχνά ελλιπή και πρόχειρα σχεδιασμένα, παρουσιάζουν με λανθασμένο και επιφανειακό τρόπο στους εκπαιδευτικούς τις καινοτόμες προσεγγίσεις και τροφοδοτούν μια δυσπιστία των τελευταίων αναφορικά με την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής των όποιων τέτοιων προσεγγίσεων στην πράξη.

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

3.1. Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα

Σκοπός της έρευνας είναι η αξιολόγηση των νέων ΠΣ επί τη βάση της σύγκρισης μεταξύ της επιδιωκόμενης από τους κατασκευαστές τους και της προσλαμβανόμενης από τους εκπαιδευτικούς μορφής τους.

Για την επίτευξη του ερευνητικού σκοπού που τέθηκε στην εργασία το θέμα αναπτύχθηκε μέσα από πέντε ερευνητικά ερωτήματα.

Τα ερευνητικά ερωτήματα είναι τα εξής:

- 1^ο ερευνητικό ερώτημα : Ποια είναι τα βασικά στοιχεία τα οποία χαρακτηρίζουν τα νέα ΠΣ σύμφωνα με τους κατασκευαστές τους και με ποιο τρόπο αυτά τα στοιχεία αναγνωρίζονται από τους εκπαιδευτικούς;
- 2^ο ερευνητικό ερώτημα : Ποιες λειτουργικές αδυναμίες των νέων ΠΣ εντοπίζουν οι εκπαιδευτικοί;
- 3^ο ερευνητικό ερώτημα : Ποια λειτουργικά πλεονεκτήματα εντοπίζουν οι εκπαιδευτικοί στα νέα ΠΣ;
- 4^ο ερευνητικό ερώτημα: Ποιες δυσκολίες αναμένουν ότι θα αντιμετωπίσουν οι εκπαιδευτικοί κατά την εφαρμογή των νέων ΠΣ;
- 5^ο ερευνητικό ερώτημα : Ποιες προτάσεις διατυπώνουν για τη βελτίωσή τους με στόχο την επιτυχή εφαρμογή τους στην πράξη;

3.2. Επιλογή μεθοδολογικής προσέγγισης

Τα δεδομένα της παρούσας έρευνας συλλέχθηκαν με την μέθοδο της εις βάθος ποιοτικής συνέντευξης και πιο συγκεκριμένα, με την μέθοδο της ημιδομημένης συνέντευξης. Η ημιδομημένη συνέντευξη αρθρώνεται από ένα σύνολο οργανωμένων ερωτήσεων σε οδηγό, ο οποίος καθοδηγεί τον/την ερευνητή/τρια στην διεξαγωγή της συνέντευξης, με την δυνατότητα προσαρμογής και αλλαγής της σειράς διατύπωσης των

ερωτήσεων⁸⁷. Στην συνέντευξη αυτής της μορφής ζητούμενο είναι καταγραφή της οπτικής των συνεντευξιαζόμενων, καθώς οι ερωτήσεις που θέτει ο/η ερευνητής/τρια, έχουν στόχο να αποτυπώσουν τις προσωπικές απόψεις των ερωτηθέντων για τα ζητήματα που διερευνώνται. Οι συνεντευξιαζόμενοι/ες στην ημιδομημένη συνέντευξη δεν έχουν κανένα περιορισμό στον τρόπο που θα απαντήσουν. Επίσης, αν ο/η ερευνητής/τρια κρίνει πως η απάντηση παρουσιάζει ενδιαφέρον για την πορεία της συνέντευξης, μπορεί να ενθαρρύνει τον συνεντευξιαζόμενο/η προκειμένου να αναλύσει περαιτέρω την απάντησή του/της⁸⁸.

Η θεματική ανάλυση πραγματοποιείται με τον εντοπισμό αποσπασμάτων που επαναλαμβάνονται στα απομαγνητοφωνημένα κείμενα των συνεντεύξεων και τα οποία επεξεργάζονται και δίνουν τις απαντήσεις των ερευνητικών ερωτημάτων. Στα παρακάτω στάδια παρουσιάζεται η διαδικασία που ακολουθήθηκε για την ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν από τις ημιδομημένες συνεντεύξεις⁸⁹:

- Οι ηχογραφημένες συνεντεύξεις απομαγνητοφωνήθηκαν σε μορφή αρχείου κειμένου με σκοπό την καλύτερη επεξεργασία τους.
- Ακολούθησε ανάγνωση των κειμένων των συνεντεύξεων με στόχο την εξοικείωση με το περιεχόμενό τους.
- Ομαδοποιήθηκαν τα αποσπάσματα που αντιστοιχούν στα ερωτήματα της έρευνας για περαιτέρω επεξεργασία.
- Πραγματοποιήθηκε αναζήτηση νοηματικών μοτίβων που επαναλαμβάνονταν μεταξύ των συνεντευξιαζόμενων.
- Τα σημαντικά αποσπάσματα που απαντούν στις ερωτήσεις του οδηγού συνέντευξης και κατ' επέκταση στα ερευνητικά ερωτήματα σημειώθηκαν με κωδικούς.
- Οι κωδικοί ενοποιήθηκαν σε θέματα τα οποία αποτελούν τις απαντήσεις στα ερωτήματα που διερευνώνται (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ – Κωδικοποίηση).
- Για κάθε θέμα ορίστηκε μια ονομασία.
- Καταγράφηκαν τα αποτελέσματα της έρευνας.

⁸⁷ Bryman, 2017, Φ.Ίσαρη, Μ.Πουρκός, 2015

⁸⁸ Bryman, 2017

⁸⁹ Braun & Clarke, 2006, όπ. αναφ. στους Φ.Ίσαρη & Μ.Πουρκό, 2015, Τσιώλης, 2018

- Ερμηνευτήκαν τα ευρήματα, αποτυπώθηκαν τα συμπεράσματα της έρευνας, προτάθηκαν μελλοντικές ερευνητικές εργασίες, όπως αυτές προέκυψαν από την επεξεργασία των δεδομένων, και επιχειρήθηκαν προεκτάσεις σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο.

Η παραπάνω διαδικασία δεν εξελίχθηκε μέσω μίας και μόνο κατεύθυνσης. Στην ανάλυση των δεδομένων παρουσιάστηκε η ανάγκη για διασταύρωση με προηγούμενα βήματα, καθώς επίσης και η εκ νέου ερμηνεία και ο επαναπροσδιορισμός των δεδομένων.

3.3. Περιγραφή ερευνητικού εργαλείου και αντιστοίχιση των ερωτήσεων του με τα ερευνητικά ερωτήματα

Η οργάνωση και η διαμόρφωση του οδηγού συνέντευξης με τον οποίο διεξάχθηκαν οι συνεντεύξεις της έρευνας αυτής (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – Οδηγός συνέντευξης) πραγματοποιήθηκε μέσω διακριτών σταδίων, με σκοπό να εξυπηρετήσει τα ερευνητικά ερωτήματα και στην συνέχεια, τον σκοπό της έρευνας. Με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας έρευνας ορίστηκαν οι άξονες που ακολούθησε ο οδηγός της συνέντευξης, οι οποίοι παρουσιάζονται μετά τα ατομικά στοιχεία των ερωτηθέντων, και αφορούν:

1ος Θεματικός Άξονας: Γενικές ερωτήσεις για το νέο ΠΣ

2^{ος} Θεματικός Άξονας: Ειδικότερες ερωτήσεις για επιμέρους στοιχεία του νέου ΠΣ

3^{ος} Θεματικός Άξονας: Με βάση την εμπειρία σας από την πιλοτική εφαρμογή του νέου ΠΣ

Οι ερωτήσεις του 1^{ου} άξονα αντιστοιχούν στο 1^ο ερευνητικό ερώτημα. Οι ερωτήσεις του 2^{ου} άξονα αντιστοιχούν στο 2^ο και 3^ο ερευνητικό ερώτημα. Ο 3^{ος} άξονας περιλαμβάνει ερωτήσεις που αντιστοιχούν στο 4^ο και 5^ο ερευνητικό ερώτημα.

3.4. Περιγραφή δείγματος

Το μέγεθος του δείγματος αποτελείται από 11 εκπαιδευτικούς, 6 γυναίκες και 5 άνδρες. Όλοι οι συμμετέχοντες είναι διορισμένοι και εργαζόμενοι σε πειραματικά και πρότυπα σχολεία σε όλη τη χώρα. Η εμπειρία όλων των συμμετεχόντων είναι μεγάλη και όλοι έχουν τουλάχιστον ένα μεταπτυχιακό ενώ αρκετοί είναι και κάτοχοι δεύτερου τίτλου σπουδών. Επιλέχθηκε πληθυσμός που έχει επιμορφωθεί από το ΙΕΠ για τα νέα ΠΣ κατά το σχολικό έτος 2021-2022 και τα υλοποιεί πιλοτικά από τότε και συνεχίζει και την τρέχουσα σχολική χρονιά. Τρεις από τους συμμετέχοντες έχουν παρακολουθήσει μόνο την επιμόρφωση χωρίς να έχουν προχωρήσει στο στάδιο της υλοποίησης. Τέλος μια γυναίκα από τις συμμετέχουσες ήταν επιμορφώτρια στα νέα ΠΣ. Το ατομικό και επαγγελματικό προφίλ του δείγματος, περιγράφεται αναλυτικά στην ενότητα 4.1.

Οι συνεντεύξεις προγραμματίστηκαν εξ αποστάσεως, μέσω της εφαρμογής skype το μήνα Νοέμβριο (27/10/2022- 20/11/2022).

3.5. Ζητήματα εγκυρότητας και αξιοπιστίας

Στην ερευνητική διαδικασία μας απασχολεί ιδιαίτερα το ζήτημα της δεοντολογίας.

Ο όρος αυτός εμπεριέχει ένα σύνολο κανόνων οι οποίοι ρυθμίζουν «τη σχέση των ερευνητών με όλους τους εμπλεκόμενους στην έρευνα» (Φ.Ίσαρη & Μ.Πουρκός, 2015) και επικεντρώνονται κυρίως στη στάση του ερευνητή απέναντι στους συμμετέχοντες.

Στην παρούσα έρευνα ακολουθήσαμε τα εξής χαρακτηριστικά σε ζητήματα δεοντολογίας:

1. Δεν μελετήθηκε ο χαρακτήρας των συμμετεχόντων ως μεταβλητή. Οι συμμετέχοντες αντιμετωπίστηκαν ως άτομα.
2. Προκειμένου να αναδείξουμε καλύτερα τα νοήματα της ποιοτικής έρευνας, το ερευνητικό μας πλαίσιο ήταν ευέλικτο και ανοιχτό σε τροποποιήσεις και αλλαγές.
3. Οι συμμετέχοντες δεν εξαναγκάστηκαν και δεν εξαπατήθηκαν από μέρους μας. Συμμετείχαν με τη δική τους συγκατάθεση.
4. Οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν και γραπτώς και προφορικά για το σκοπό της έρευνας.

5. Διατηρήθηκε η ανωνυμία των προσώπων .

Η ανάπτυξη της εγκυρότητας στην ποιοτική έρευνα αποτελεί μια στρατηγική ενδυνάμωσης των αποτελεσμάτων και σημαίνει ότι το ερευνητικό εργαλείο κατασκευής, μετρά με ακρίβεια εκείνο για το οποίο έχει κατασκευαστεί, προκειμένου να μας δώσει έγκυρα αποτελέσματα (Cohen & Manion, 2000).

Στην παρούσα ποιοτική έρευνα που ακολουθήσαμε, βασική προϋπόθεση για τη συλλογή έγκυρων δεδομένων ήταν ότι εμείς ως ερευνητές ήμασταν άγνωστοι με τους συγκεκριμένους εκπαιδευτικούς του δείγματος και επιπλέον, προσπαθήσαμε κατά την διάρκεια της συνέντευξης να δημιουργήσουμε μια ατμόσφαιρα άνεσης και εμπιστοσύνης. (Κυριαζής, 1998).

Η αξιοπιστία βοηθάει στην ενδυνάμωση των αποτελεσμάτων και συγκεκριμένα στο κατά πόσο τα δεδομένα που συλλέχθηκαν οδηγούν σε αληθινά και άξια εμπιστοσύνης ευρήματα, με άλλα λόγια κατά πόσο αναπαριστούν την πραγματικότητα. Στόχος της αξιοπιστίας για την ποιοτική έρευνα που ακολουθήσαμε ήταν να υποστηρίξει το επιχείρημα ότι τα πορίσματα της έρευνάς μας αξίζουν την προσοχή του αναγνώστη. (Φ.Ίσαρη & Μ.Πουρκός, 2015)

Τα κριτήρια για την αξιολόγηση της αξιοπιστίας που αναπτύχθηκαν στην συγκεκριμένη έρευνά μας ήταν:

1. Η προσαρμοστικότητα των ερωτήσεων της συνέντευξης και οι επεξηγήσεις που χρειάστηκε να δώσουμε σε κάποιους συνεντευξιζόμενους του δείγματος, ώστε να εξαχθούν συγκεκριμένα συμπεράσματα.
2. Η ορθή μεταφορά, περιγραφή και ανάλυση από την συλλογή των δεδομένων , ώστε τα συγκεκριμένα δεδομένα να έχουν την δυνατότητα να γενικευτούν ως συμπεράσματα και σε άλλες ομάδες εκπαιδευτικών και τέλος
3. Η δίκαιη και πιστή σειρά των ερωτήσεων σε όλους τους συνεντευξιζόμενους, ώστε οι εκπαιδευτικοί του δείγματος να κατανοούν την ερώτηση με τον ίδιο τρόπο.

4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1. Δημογραφικά στοιχεία του δείγματος- Ατομικό και επαγγελματικό προφίλ

Οι πρώτες επτά ερωτήσεις του ερευνητικού εργαλείου σχετίζονταν με τα δημογραφικά και τα υπηρεσιακά στοιχεία των εκπαιδευτικών (φύλο, τυπικά προσόντα, προϋπηρεσία), οι οποίοι είναι άνδρες και γυναίκες, διορισμένοι και εργάζονται σε δημόσια πρότυπα ή πειραματικά σχολεία σε όλη την επικράτεια της χώρας.

Ειδικότερα και πιο αναλυτικά το ατομικό και επαγγελματικό προφίλ των έντεκα ερωτώμενων στη συνέντευξη παρουσιάζεται παρακάτω:

Σ1: Πρόκειται για γυναίκα, ειδικότητας ΠΕ78 Κοινωνικών Επιστημών. Έχει τελειώσει το τμήμα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης και έχει κάνει ένα μεταπτυχιακό στην Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική. Έχει 23 χρόνια προϋπηρεσίας και σχεδόν 10 στο σχολείο πιλοτικής εφαρμογής του νέου προγράμματος. Για την οργάνωση του καθημερινού της μαθήματος, στηρίζετε σε διάφορα. Το βιβλίο είναι η βάση, ο κορμός. Από εκεί και πέρα μπορεί να είναι από άρθρα από άλλα βιβλία, σχολικά – εξωσχολικά, ηλεκτρονικό υλικό, οπτικό υλικό, οτιδήποτε, ένα βίντεο, ένα άρθρο εφημερίδας. Ένα αντικείμενο, για παράδειγμα, στο πρώτο μάθημα παίρνει μια μπάμπουσκα, την ανοίγει και ξεκινάνε και μιλάνε για τις κοινωνικές έννοιες που πιθανόν τους έρχονται στο μυαλό. Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης ήταν άνετη, ευδιάθετη, θετική και σαφής όταν απαντούσε τις ερωτήσεις.

Σ2: Πρόκειται για γυναίκα, Κοινωνιολόγος ΠΕ78. Έχει σπουδάσει Κοινωνιολογία στο Πάντειο και έχει κάνει μεταπτυχιακό Εγκληματολογίας στο Πάντειο επίσης. Έχει 35 χρόνια υπηρεσίας και 6 χρόνια στο σχολείο στο οποίο εφάρμοσε πιλοτικά το νέο ΠΣ. Ο χρόνος πιλοτικής εφαρμογής του νέου προγράμματος είναι από το Μάρτιο του 2022 και συνεχίζεται στη χρονιά που ξεκίνησε τώρα (2022-2023). Η καθημερινή οργάνωση του μαθήματός της, γίνεται με βάση την ανίχνευση των αναγκών που έχει κάνει στους μαθητές της. Διαλέγει έννοιες, αξιοποιεί το βιβλίο, αλλά και άλλο υλικό. Πολυμεσικό, άρθρα, βιωματικές δράσεις.

Σ3: Πρόκειται για άνδρα, ειδικότητας Κοινωνικών Επιστημών ΠΕ78. Έχει ολοκληρώσει τις σπουδές του στο τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διοίκησης στο ΕΚΠΑ και το τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας επίσης στο ΕΚΠΑ. Βρίσκεται στο 12ο χρόνο υπηρεσίας ως μόνιμος. Υπηρετεί 2 χρόνια στο σχολείο πιλοτικής εφαρμογής του προγράμματος. Παρακολούθησε την επιμόρφωση τη σχολική χρονιά 20-21 και εφαρμόζει το πρόγραμμα ως τώρα. Ανάλογα με τις δυνατότητες που προσφέρει το κάθε σχολείο, οργανώνει και το καθημερινό του μάθημα. Για παράδειγμα, αν υπάρχει υπολογιστής και προβολέας προσπαθεί να τα χρησιμοποιεί.

Σ4: Πρόκειται για γυναίκα, Κοινωνιολόγο ΠΕ78 με ανώτερες σπουδές και μεταπτυχιακό και 22 χρόνια υπηρεσίας. Έχει παρακολουθήσει την επιμόρφωση τη σχολική χρονιά 2021-2022 αλλά δεν έχει εφαρμόσει τα νέα ΠΣ καθώς φέτος δεν εργάζεται σε πειραματικό ή πρότυπο σχολείο. Για την οργάνωση του καθημερινού της μαθήματος, στηρίζεται κυρίως στον πίνακα και ενίοτε στον ηλεκτρονικό υπολογιστή όταν υπάρχει δυνατότητα. Συνήθως έχει μαζί της τον προσωπικό της υπολογιστή καθώς στο σχολείο όπου εργάζεται υπάρχει μόνο ένας.

Σ5: Πρόκειται για άνδρα, με σπουδές στην Κοινωνιολογία, με μεταπτυχιακό και διδακτορικό. Υπηρετεί 20 χρόνια στη δημόσια εκπαίδευση και έχει παρακολουθήσει την επιμόρφωση. Δεν έχει εφαρμόσει πιλοτικά το νέο πρόγραμμα.

Σ6: Πρόκειται για γυναίκα με ειδικότητα Κοινωνιολόγος ΠΕ78 και Δασκάλα ΠΕ70. Έχει επίσης μεταπτυχιακό και είναι υποψήφια διδάκτωρ. Ήταν επιμορφώτρια στα νέα ΠΣ μετά από προκήρυξη του ΙΕΠ την περσινή χρονιά 2022 και επελέγη ,μετά από υποβολή των προσόντων της. Για την οργάνωση του μαθήματος της, προετοιμάζεται κυρίως σε επίπεδο ενότητας και όχι τόσο καθημερινά. Διερευνώντας τις ανάγκες των μαθητών και το επίπεδο των γνώσεων τους από την πρώτη τους γνωριμία, αναπροσαρμόζει τους διδακτικούς στόχους, ανάλογα με την διδασκαλία του μαθήματος που έχει να υλοποιήσει σε συνδυασμό όμως με τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των μαθητών.

Σ7: Πρόκειται για γυναίκα με ειδικότητα ΠΕ78 και είναι διορισμένη ως νομικός. Έχει σπουδάσει στη Φιλοσοφική σχολή του ΑΠΘ και Νομική στο ΑΠΘ. Τα χρόνια υπηρεσίας της είναι 30 και στο σχολείο πιλοτικής εφαρμογής του νέου προγράμματος 20. Έχει εφαρμόσει το νέο πρόγραμμα ένα χρόνο. Στην οργάνωση της διδασκαλίας της τη βοηθάει πολύ ο διαδραστικός πίνακας που έχουνε στην τάξη.

Σ8: Πρόκειται για άνδρα, ειδικότητας ΠΕ78 Κοινωνικών Επιστημών. Κατέχει πτυχίο Θεολογίας, στο τμήμα Θεολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, του Τμήματος Θεολογίας, δεύτερο πτυχίο της Νομικής Σχολής στο τμήμα Πολιτικών Επιστημών και Δημόσιας Διοίκησης και τρίτο πτυχίο πάλι Θεολογική Σχολή, Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας. Έχει δύο μεταπτυχιακά, ένα στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας με θέμα: Γλώσσες, Φιλολογία και Πολιτισμός των χωρών της νοτιοανατολικής Ευρώπης και ένα στο ΕΚΠΑ που ολοκληρώνεται τώρα, στο τμήμα Φιλοσοφίας που το πρόγραμμα είναι Ζώα, Ηθική, Δίκαιο και Ευζωία.

Σ9: Πρόκειται για γυναίκα με ειδικότητα Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών ΠΕ78 και Οικονομικών ΠΕ80. Έχει σπουδάσει Πολιτική Επιστήμη και Δημόσια Διοίκηση στο Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και Εμπορίας Διαφήμισης και Μάρκετινγκ στο ΣΔΟ Λαμίας. Έχει και μεταπτυχιακές σπουδές. Έχει 22 χρόνια υπηρεσίας. Δεν έχει εφαρμόσει πιλοτικά το νέο πρόγραμμα, έχει κάνει την επιμόρφωση. Για την οργάνωση του καθημερινού του μαθήματος, οδηγείται από το αναλυτικό πρόγραμμα, από τις οδηγίες του Υπουργείου ανά ενότητα μαθήματος και στη συνέχεια φτιάχνει σχέδιο μαθήματος με τους στόχους, συνδέει με τα προηγούμενα αν υπάρχει συνέχεια, μία σύνοψη, ερωτήσεις εμπέδωσης, απορίες, ασκήσεις στην ενότητα. Πολλές φορές έχει καινοτομίες όπως ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, βιοματική και διερευνητική μάθηση μέσα από μελέτες περίπτωσης πιο πολύ. Παρουσιάζει νέο υλικό σχετικό με την ενότητα, όπως ας πούμε ειδησεογραφία για παράδειγμα ένα βιβλίο, ένα συμβάν, ένα παραμύθι. Προκαλεί την άμεση συμμετοχή των μαθητών με ερωταποκρίσεις ή καταγισμό ιδεών ή και με εννοιολογικό χάρτη στον πίνακα.

Σ10: Πρόκειται για άνδρα, ειδικότητας Οικονομολόγος ΠΕ80., πρώην Π.Ε.09 με βασικό πτυχίο Οικονομικών Επιστημών. Δεύτερη ειδικότητα Δημόσια Διοίκηση Π.Ε.78 στο Πάντειο. Είναι κάτοχος τριών μεταπτυχιακών και διευθυντής σε ΕΠ.Α.Α. Έχει υπηρεσία 17 χρόνια στην εκπαίδευση και έχει λάβει την επιμόρφωση, χωρίς να έχει εφαρμόσει πιλοτικά το νέο πρόγραμμα. Στόχος του όταν οργανώνει το καθημερινό του μάθημα είναι, τα παιδιά να κάνουν πράγματα τα ίδια, να μαθαίνουν δηλαδή, να ανακαλύπτουν μόνα τη γνώση. Τα καθοδηγεί μέσα από δραστηριότητες και παρεμβάσεις που κάνει, ώστε σιγά-σιγά να αντιλαμβάνονται μόνα τους μία έννοια να την κάνουνε λίγο πιο σύνθετη και στο τέλος να την χτίζουνε με βάση τους στόχους του μαθήματος.

Σ11: Πρόκειται για γυναίκα, με ειδικότητα Κοινωνιολόγος Π.Ε.78. Έχει σπουδές στη Νομική και είναι κάτοχος δυο μεταπτυχιακών. Τα χρόνια υπηρεσίας της είναι 21. Έχει εφαρμόσει πιλοτικά το νέο ΠΣ 1 χρόνο, ενώ εργάζεται στο σχολείο στο οποίο το εφαρμόσε τα τελευταία 5 χρόνια. Για την οργάνωση του καθημερινού της μαθήματος, λαμβάνει υπόψη το μαθητικό δυναμικό, το οποίο δεν είναι κάθε χρόνο το ίδιο, και οι ανάγκες των μαθητών και οι ιδιαιτερότητες της σχολικής μονάδας. Προετοιμάζεται όχι τόσο στο γνωστικό αντικείμενο όσο στη μεθοδολογική προσέγγιση, κάθε φορά.

4.2. Βασικά στοιχεία των νέων ΠΣ.

Η δεύτερη ενότητα των αποτελεσμάτων της έρευνας αφορά τα βασικά στοιχεία τα οποία χαρακτηρίζουν τα νέα ΠΣ σύμφωνα με τους κατασκευαστές τους και με ποιό τρόπο αυτά τα στοιχεία αναγνωρίζονται από τους εκπαιδευτικούς. Αντιστοιχεί στο πρώτο ερευνητικό ερώτημα και τις ερωτήσεις του πρώτου άξονα στον οδηγό συνέντευξη. Αρχικά ζητήθηκε από τους εκπαιδευτικούς να κάνουν μια γενική εκτίμηση αναφορικά με το νέο ΠΣ. Στη συνέχεια, απάντησαν σε ερωτήσεις που αφορούν τα στοιχεία που διαφοροποιούν το νέο ΠΣ σε σχέση με το υφιστάμενο. Τους ζητήθηκε να αξιολογήσουν αυτή τη διαφοροποίηση και να απαντήσουν αν κατά τη γνώμη τους αυτή η διαφοροποίηση θα επιφέρει καλύτερα αποτελέσματα. Στη συνέχεια, ζητήθηκε από τους εκπαιδευτικούς να αναφέρουν ορισμένα στοιχεία που καθορίζουν τη φυσιογνωμία της ΚΠΑ του Γυμνασίου όπως αυτή καθορίζεται από το νέο ΠΣ. Τέλος, με βάση κάποιους από τους ισχυρισμούς των κατασκευαστών του νέου ΠΣ, δόθηκαν κάποια στοιχεία στους εκπαιδευτικούς, τα οποία κλήθηκαν να απαντήσουν αν όντως τα εντοπίσανε οι ίδιοι.

4.2.1. Γενική εκτίμηση για το νέο ΠΣ.

Θέτοντας στους συμμετέχοντες την ερώτηση για μια γενική εκτίμηση του νέου ΠΣ, τους δόθηκε η δυνατότητα να απαντήσουν αποκλειστικά με δικά τους κριτήρια. Σύμφωνα με τις απαντήσεις των συμμετεχόντων, η γενική εκτίμηση για το ΠΣ είναι:

- Θετικό βήμα

Σ1:«Ναι γενικά είναι μία ένα θετικό βήμα μια καλή προσπάθεια γιατί σε σύγκριση με το παλαιότερο δεν στοχεύει μόνο στην παροχή γνώσεων αλλά και στην καλλιέργεια δεξιοτήτων των μαθητών και ειδικά το δικό μας, που αφορά την ΚΠΑ προσανατολίζεται στην ανάπτυξη της δημοκρατικής ταυτότητας των μαθητών, της κοινωνικής συμμετοχικότητας, δηλαδή στοχεύει και στην ανάπτυξη στάσεων και συμπεριφορών εκ μέρους των μαθητών με μία πρωτότυπη διαδικασία και έμφαση στην βιωματική μάθηση.»

- Ενδιαφέρον

Σ2:«Ναι το βρίσκω ενδιαφέρον και το βρίσκω ενδιαφέρον γιατί δίνει περισσότερη ελευθερία στον εκπαιδευτικό να συνδυάσει την ΚΠΑ, το συγκεκριμένο μάθημα με τα υπόλοιπα μαθήματα , εγώ ας πούμε τώρα για αυτό το λίγο χρονικό διάστημα που έχουμε ξεκινήσει, χρησιμοποιώ το μάθημα της νεοελληνικής γλώσσας. Δίνει λοιπόν την ελευθερία στον καθηγητή να έχει τη διαθεματικότητα που χρειάζεται αλλά και να αξιοποιεί τις ανάγκες, επιθυμίες των μαθητών. Το βρίσκω ενδιαφέρον, μου άρεσε, είναι καλό, είναι πιο ευέλικτο από ότι το παλιό.»

Σ3:«Ναι πολύ ενδιαφέρον μου φάνηκε απλά αυτό, τα μέσα δεν έχουμε πάντοτε για να εφαρμόσουμε αυτά που προτείνονται τέλος πάντων ή που σκεφτόμαστε.»

- Αμφίβολο ως προς την εφαρμογή

Σ4:«Ναι πολύ φιλόδοξο το βλέπω έχει αρκετό ενδιαφέρον από άποψη θεματολογίας και από άποψη προσέγγισης της θεματολογίας. Έχω αμφιβολίες ως προς την εφαρμογή και κυρίως του πολλαπλού βιβλίου και επίσης επειδή πρέπει να έχουμε στη διάθεση μας αρκετά μέσα, εκτός από τα ηλεκτρονικά για να μπορέσουμε να δουλέψουμε αυτό το ΠΣ. Ένα βασικό πρόβλημα που υπάρχει εγώ φέτος είμαι πρώτη χρονιά σε Γυμνάσιο ήμουν σε Λύκειο όλα αυτά τα χρόνια είμαι ένα Γυμνάσιο που έχει 30 μαθητές μέσα στην τάξη.»

- Καινοτομία

Σ6:«Προσωπικά θεωρώ ότι είναι μία καινοτομία. Ένας εκπαιδευτικός ο οποίος όμως είχε επιμορφωθεί παλαιότερα και χρησιμοποιούσε βιωματικές δράσεις, μεθόδους, το άνοιγμα της τάξης του αλλά και του σχολείου με εξωστρέφεια και την συνεργασία με φορείς αυτό ήδη το υλοποιούσε και το πραγματοποιούσε μέσα από την πορεία του στην τάξη. Αλλά αυτή τη στιγμή τα νέα ΠΣ μας δίνουν τη δυνατότητα να οργανώσουμε

καλύτερα αυτή την εξωστρέφεια, να δημιουργήσουμε δράσεις με την τοπική κοινωνία ή το ευρύτερο κόσμο για τους μαθητές και τις μαθήτριες μας και να συνδέσουμε τα εγχειρίδια μας με την πραγματική ζωή. Γιατί πολλές φορές τα εγχειρίδια ήταν αποκομμένα από τον πραγματικό κόσμο, από την κοινωνική ζωή των μαθητών. »

Σ7:« Ναι, η γενική μου εκτίμηση είναι ότι το νέο ΠΣ θεωρώ ότι είναι, πέραν του ότι είναι πρωτοποριακό και εισάγει ουσιαστικά στην εκπαίδευση, μάλλον, υποβοηθάει την εκπαίδευσή και τους εκπαιδευτικούς για να υποστηρίξουν νέες μεθοδολογικές διδακτικές προσεγγίσεις και αυτό θεωρώ ότι είναι πάρα πάρα πολύ σημαντικό, διότι εδώ και κάποια χρόνια, υπήρχαν κάποιοι εκπαιδευτικοί που πραγματικά ήθελαν να προσεγγίσουν με έναν άλλο τρόπο τη διδασκαλία αλλά υπήρχε η δέσμευση από τα ΠΣ και υποχρέωση να τηρούν απαρέγκλιτα την κατά μέτωπο διδασκαλία. Θεωρώ λοιπόν ότι αυτό το καινούργιο ΠΣ βοηθάει πάρα πολύ στο να ξεπεράσουμε αυτές τις αγκυλώσεις στο εκπαιδευτικό μας σύστημα και να εντάξουμε περισσότερο την, είτε τη βιωματική μάθηση, ακόμη και να εντάξουμε τους μαθητές οι οποίοι μπορούνε, μάλλον, να μην είναι δασκαλοκεντρικός ο τρόπος διδασκαλίας.»

Σ8:«Γενική εκτίμηση; Να αναφερθώ δηλαδή. Ωραία. Το ΠΣ, αυτό το καινούργιο πρόγραμμα, που αφορά την ΚΠΑ, είναι καινοτόμο, είναι πρωτοποριακό γιατί διαπιστώνω ότι στοχεύει κάπου αλλού. Δηλαδή στοχεύει περισσότερο στην προσωπικότητα του μαθητή, δηλαδή στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, στη δημιουργία μιας αυτόνομης προσωπικότητας, με κριτική σκέψη, με ικανότητα συνεργασίας, με ικανότητα επικοινωνίας, με ικανότητα να διακρίνει, να διακρίνει ας πούμε τις πληροφορίες που παίρνει και να μπορεί να τις αξιολογεί και να διακρίνει τι είναι σωστό και τι είναι λάθος. Αναφέρεται στη δημιουργία πολιτών με δημοκρατικό πνεύμα και προσπαθεί να περάσει, ας πούμε, και τις καινούργιες ιδέες του πολίτη του κόσμου που είναι σεβασμός στη διαφορετικότητα, μία κοινωνία που αλλάζει μέσω της παγκοσμιοποίησης και της μετανάστευσης και περισσότερο θεωρώ ότι το πρόγραμμα στοχεύει εκεί παρά στην καθαρά, στο καθαρά γνωστικό κομμάτι της έννοιας ότι να καλύψουμε την ύλη και όσο το δυνατόν να δώσουν περισσότερες γνώσεις στα παιδιά. Αυτό θεωρώ ότι έχει αυτό το πρόγραμμα. Βέβαια το πρόγραμμα είναι καλό, βέβαια αυτό θα φανεί και στην εφαρμογή του, πάντα βέβαια να τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα, του τίποτα δεν είναι απόλυτα καλό αλλά και τίποτα δεν είναι απόλυτα άσχημο, κάθε πρόγραμμα έχει τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα.»

- Απαραίτητη αλλαγή

Σ9:«Ναι, λοιπόν, η ανανέωση της φιλοσοφίας του ΠΣ των μαθημάτων του γυμνασίου είναι απαραίτητη, κατά τη γνώμη μου, γιατί η κοινωνία μας εξελίσσεται και μεταβάλλεται και μαζί όλες οι κοινωνικές δομές και το περιεχόμενο των θεσμών που την αποτελούν. Όπως η εκπαίδευση στο σύνολό της και βέβαια των ρόλων, των στάσεων, των συμπεριφορών, των σχέσεων των ατόμων που την αποτελούν την κοινωνία μας, έτσι. Άρα η ΚΠΑ ως μάθημα πρέπει να νοείται ως μία βιωματική διδασκαλία μέσω της οποίας οι μαθητές και οι μαθήτριες θα μπορούν να κατανοούν τον εαυτό τους ως μέλη διαφόρων ομάδων, τους ρόλους που μπορεί να έχουν από τις ομάδες αυτές με στόχο της εταιρείας των ικανοτήτων και την καλλιέργεια όλων εκείνων των δεξιοτήτων και των στάσεων που απορρέουν και πού μπορεί να χαρακτηρίσουν τον ενεργό και δημοκρατικό πολίτη. Έτσι λοιπόν, νομίζω πως είναι απαραίτητη η ανακαλυπτική και διερευνητική μάθηση, η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, όπως σας είπα και προηγουμένως, ότι εγώ τουλάχιστον την εφαρμόζω ήδη, αξιοποίηση πλέον και ψηφιακών δεξιοτήτων, την αρωγή στη δασκάλα της τέχνης, βοηθάει πάρα πολύ, έχω δοκιμάσει πάρα πολύ το παραμύθι εγώ και βοηθάει, έτσι ώστε η γνώση που θα ανακαλύπτουν μαθητές και μαθήτριες να καλλιεργεί στάσεις και δεξιότητες ακόμα περισσότερο και οι μαθητευόμενοι και μαθητευόμενες να γίνουν υπεύθυνοι ενεργοί πολίτες, άνθρωποι με κριτική ικανότητα και δημιουργική δράση. Οι γνώσεις που θα αποκτήσουν οι μαθήτριες να στηρίζονται στον άξονα της σχέσης αλληλεπίδρασης και αλληλεξάρτησης αφενός μεταξύ ατόμου και κοινωνίας και αφετέρου μεταξύ ατόμου και επιμέρους κοινωνιών και της διεθνούς κοινότητας όμως, αφού είμαστε πολίτες του κόσμου. Οι μαθητές και μαθήτριες να υιοθετούν νοοτροπίες και να καλλιεργούν στάσεις, συμπεριφορές και αντιλήψεις που αρμόζουν στη σύγχρονη Δημοκρατική κοινωνία και αφορούν την ενεργή συμμετοχή στη Δημοκρατική κοινωνική συμπεριφορά με την ατομική ευθύνη και το κριτικό πνεύμα σε θέματα κοινωνικής συνοχής, ειρηνικής συνύπαρξης, συνεργασίας, αλληλεγγύης, ελευθερίας, ισότητας κοινωνικής δικαιοσύνης και σεβασμού της ετερότητας και της επίλυσης των προβλημάτων όταν προκύπτουν κρίσεις.»

- Δε μένει μόνο στο γνωστικό κομμάτι

Σ10:«Ναι αυτό που μου έχει κάνει εντύπωση αναφορικά με το νέο ΠΣ είναι ότι δεν εμβραθύνει τόσο το σχολικό εγχειρίδιο, εστιάζει σε αυτό που σας είπα και εγώ πιο πριν,

στο να βάζει τα παιδιά να χτίζουν λιθαράκι - λιθαράκι τη γνώση από διαφορετικές πηγές και γενικά να συνθέτουν αυτό που πάμε να τους μάθουμε.»

Σ11:«Ναι. Έχει αρκετές διαφορές με το προηγούμενο. Μάλλον είναι μία εντελώς διαφορετική φιλοσοφία σε σχέση με το παλιό αναλυτικό πρόγραμμα. Ουσιαστικά έχουμε ξεφύγει από την μετωπική διδασκαλία, έχουμε ξεφύγει από τη λογική ότι ο μαθητής είναι παθητικός δέκτης και μπαίνουμε στο βίωμα και στην έρευνα. Βέβαια, εδώ πρέπει να επισημάνουμε ότι και στο παλιό αναλυτικό ΠΣ, η ΚΠΑ δεν ήταν ένα μάθημα καθαρά θεωρητικό όπου ο δάσκαλος μιλούσε και ο μαθητής απαντούσε, δεν στηριζόταν σε αυτό το μοντέλο. Αυτό το οποίο έχει διαφοροποιήσει τα πράγματα είναι ότι πλέον δεν έχουμε ένα προκαθορισμένο σύνολο γνώσεων και σε κάθε μάθημα πρέπει να εμπλεκόμαστε σαφώς σε βιωματικές και ερευνητικές μεθόδους. Αυτές νομίζω ότι είναι οι διαφορές, είναι ένα μάθημα ούτως ή άλλως που απαιτεί κριτικές και στοχαστικές και αναστοχαστικές διαδικασίες, πολύ περισσότερο τώρα με το αναλυτικό ΠΣ που τις ενισχύει.»

4.2.2. Στοιχεία που διαφοροποιούν το νέο ΠΣ. από το υφιστάμενο και αξιολόγηση αυτής της διαφοροποίησης

Τα στοιχεία που αναφέρθηκαν από τους εκπαιδευτικούς είναι τα παρακάτω:

- Καλλιέργεια δεξιοτήτων-Μέθοδοι (βιωματική, ομαδοσυνεργατική)

Σ1:«Η βασική διαφορά να είναι οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται. Δηλαδή είναι πολλές βιωματικές μέθοδοι, ομαδοσυνεργατικές, τα παιδιά δουλεύουν σε ομάδες, ανακαλύπτουν μόνα τους τη μάθηση εε είναι μαθητοκεντρικά επομένως, χρησιμοποιούν αρκετές πηγές, διαφορετικών ειδών έτσι μπορεί να είναι στατιστικά στοιχεία, μπορεί να είναι ένας πίνακας ζωγραφικής, μπορεί να είναι κάτι άλλο οπότε να δίνουν έντονη βαρύτητα σε δεξιότητες και δεξιότητες και αυτό που λέμε κοινωνικές πολιτικές αλλά και δεξιότητες ζωής και ψηφιακές δεξιότητες που είναι το ζητούμενο σήμερα.»

Σ6:«Το διαφοροποιούν στο ότι, είναι ένα παράθυρο πλέον ανοιχτό. Είναι σα να δίνει ένα διαδραστικό παράθυρο στον εκπαιδευτικό, ανοιχτό προς κατευθύνσεις συνεργασιών, προόδου, αλληλεπίδρασης. Θα έλεγα ότι προετοιμάζει τα παιδιά ως

ενεργούς πολίτες ώστε να μην διστάζουν να συνεργαστούν, να επικοινωνήσουν, να αλληλοεπιδράσουν και να τους βοηθήσει στο να καταλάβουν ότι εντάσσονται σε ένα γενικότερο κοινωνικό περιβάλλον και όχι μόνο στο σχολικό.»

Σ3:«Εντάξει η έμφαση από ότι μας λέγανε στην σε πιο έτσι μοντέρνες μεθόδους, σε ομαδοσυνεργατική έτσι σε τέτοιες τέλος πάντων μεθόδους. Λοιπόν σίγουρα πολύ χρήσιμη σε ένα μάθημα ιδίως όπως της ΚΠΑ. Ε σας λέω τα μέσα πολλές φορές λείπουν για αυτό για να γίνει αυτή η διαφοροποίηση.»

Σ8:«Ναι. Αυτό είναι αυτό που σας είπα, περισσότερο στοχεύει στη βιωματική προσέγγιση του μαθήματος, δηλαδή το νέο ΠΣ, στοχεύει, δεν είναι καθαρά μετωπική διδασκαλία ή δασκαλοκεντρική, πράγματα που έχουν ξεπεραστεί βέβαια, στοχεύει περισσότερο, ο τρόπος διδασκαλίας να είναι μαθητοκεντρικός, να είναι βιωματικός και όταν λέμε βιωματικός, δηλαδή, όταν έχουμε ένα κάποιο μάθημα που προσπαθούμε να εξετάσουμε ένα κύριο, κύριο στόχο του μαθήματος ή δυνατόν να γίνεται βιωματικά. Παραδείγματος χάριν, αν έχουμε να παρουσιάσουμε ένα θέμα για το φυσικό περιβάλλον, μπορούμε αυτό, την ιδέα, ας πούμε, πράσινη ανάπτυξη, οικολογία, οικολογική συνείδηση και λοιπά, μπορούμε να το κάνουμε στο εργαστήριο, δηλαδή, βιωματικά να μπορέσουν τα παιδιά να ανακαλύψουν μόνοι τους τη γνώση. Είναι το Project, που παλιότερα τα Project δεν ήταν τόσο διαδεδομένα. Εγώ το εφαρμόζω το Project, δηλαδή, στην τρίτη γυμνασίου πριν βγει ακόμα το ΠΣ σε πολλά μαθήματα, τα παιδιά, τους έβαζα και κάνανε εργασίες, τους έδινα θέματα, μοιραζόταν σε ομάδες και του έδινα ένα διάστημα, χρονικό, να ψάξουν στο διαδίκτυο, στο σπίτι τους, να κάνουν μία έρευνα, τους έδινα τις βασικές οδηγίες πώς θα διαμορφωθεί η εργασία όπως κάναμε στο πανεπιστήμιο εργασιούλες μικρότερες στα μαθήματα, τα παιδιά δουλεύανε μόνο τους στο σπίτι, ορίζαμε ημερομηνία και κάναμε και παρουσίαση στην τάξη. Επίσης, φέτος χρησιμοποιώ και ανεστραμμένη μάθηση, δηλαδή, πολλές φορές, ας πούμε, λέω στα παιδιά να ετοιμαστούν κάποια από το σπίτι για το μάθημα να βγάλουν ερωτήσεις και στη συνέχεια τα ίδια τα παιδιά, αυτοί που έχουν τη διάθεση δηλαδή, θα σηκωθούν επάνω και τα ίδια θα απευθύνουν ερωτήσεις στα παιδιά δίνοντας, έτσι, έναν άλλον τόνο στο μάθημα και έναν καλύτερο ενδιαφέρον που μοιάζει και λίγο με παιχνίδι και είναι πιο αποδοτικό.»

- Τα παιδιά ανακαλύπτουν μόνοι τους τη μάθηση

Σ4:« Είναι φιλοσοφία διαφορετική, το σκεπτικό δηλαδή εμπλέκει πάρα πολύ τους μαθητές και νομίζω ότι αυτό είναι και το ζητούμενο της εκπαίδευσης και έχει δίνει τη δυνατότητα να ανακαλύπτουν μόνοι τους τη γνώση. Αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό, ήταν κάτι που τουλάχιστον στη δική μου ειδικότητα το επιζητούσαμε χρόνια από τα ΠΣ τουλάχιστον στην ΚΠΑ και στην Κοινωνιολογία, το ζητούμενο δεν είναι να μιλήσει ο καθηγητής. Το ζητούμενο είναι να ανακαλύψει τον εαυτό του και του περιβάλλον του το παιδί. Ο ίδιος ο μαθητής. Το νέο πρόγραμμα, το νέο ΠΣ δίνει αυτή τη δυνατότητα.»

Σ7:«Ναι τα νέα, τα νέα στοιχεία είναι ότι μπορούμε, ότι πλέον οι μαθητές παίζουν έναν ρόλο και αυτοί στην διδασκαλία, δεν είναι η παθητική δέκτες κάποιων προγραμμάτων, κάποιας διδασκαλίας αλλά μπορούν και αυτοί να μπορούν να αυτενεργούν, να δημιουργούν μέσω των εργασιών που ανατίθενται, θεωρώ ότι αναπτύσσουν και οι ίδιοι δράσεις και δραστηριότητες πολύ σημαντικές και υπάρχει αυτή η ανατροφοδότηση στο διδακτικό, στη διδασκαλία που είναι πολύ σημαντικό και για μας και για τα παιδιά.»

Σ9:«Λοιπόν, τα προηγούμενα ΠΣ αποσκοπούν στην παθητική διδασκαλία ή στην μετάδοση γνώσεων πολιτικού περιεχομένου με σημαντική απήχηση όσον αφορά την πολιτική γνώση που αποκτούν οι μαθητές αλλά καμία επίδραση σε πολιτικές συμπεριφορές, συμμετοχικές δεξιότητες, της εμπιστοσύνης σε θεσμούς, συνείδηση του καθήκοντος του πολίτη των υποχρεώσεων που απορρέουν από την ιδιότητά του. Αποτελούνται από παρατήρηση θεωρητικών σχημάτων περισσότερο χωρίς οργανική σύνδεση μεταξύ τους ή με το υπόλοιπο μαθησιακό υλικό, εμπεριέχουν αυθαίρετα περάσματα το μικρό στο μάκρο επίπεδο κοινωνικής και πολιτικής ανάλυσης με σημείο αναφοράς την κριτική του σύγχρονου κοινωνικού συστήματος, αποτελούνται από παράθεση κοινωνικών και πολιτικών θεσμών και δομών χωρίς ιεράρχηση της σημαντικότητας και χωρίς διασαφήνιση των βασικών εννοιών. Τα νέα ΠΣ τώρα έχουν κεντρικό στόχο ο μαθητής ή οι μαθητές, μάλλον, και οι μαθήτριες να βλέπουν τον εαυτό τους ως, κοινωνιολογικά και πολιτικά, μέσα στον άμεσο και ευρύτερο χώρο που κινούνται ως συστατικό στοιχείο μιας όλο και πιο ρευστής και δυναμικής κατάστασης. Να στηρίζονται σε απλές βασικές κοινωνικές έννοιες όπως η ταυτότητα, η δομή, αλληλεπίδραση, ρόλοι, διαφοροποίηση πάνω στις οποίες αναπτύσσουν οι βιωματικές δραστηριότητες, να δίνουν έμφαση στην προβληματική της κοινωνικής και πολιτικής συνύπαρξης, ότι, και η συνύπαρξη στην σύγχρονη και διαφοροποιημένη κοινωνία δεν είναι δεδομένη αλλά το άτομο καλείται να συγκροτήσει τόσο τον εαυτό του όσο και να

χτίζει γέφυρες, αλληλοκατανόησης και εμπιστοσύνης με τους συμπολίτες του. Οι δραστηριότητες στηρίζονται σε αυτές τις προσπάθειες που αποσκοπούν στην ανάγνωση της κοινωνίας ως μία πολλαπλής και πολυεπίπεδης δυναμικής κατάστασης όπου ο καθένας έχει τη δυνατότητα να βελτιώσει την κατάσταση του με ειρηνικά και έννομα μέσα.»

- Ευέλικτο

Σ2:«Την αξιολογώ εννοείται θετικά γιατί το παλιό ΠΣ ήταν κλειστό ή τέλος πάντων όχι τελείως κλειστό αλλά δεν έδινε το βαθμό ευελιξίας που δίνει το καινούργιο, τώρα και τα εργαλεία που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε είναι περισσότερα και ο τρόπος που προσεγγίσουμε τις έννοιες αλλά και οι στόχοι είναι πιο ανοιχτοί, σου επιτρέπουν δηλαδή να διαβάσεις το περιβάλλον, το κοινό στο οποίο απευθύνεσαι, το επίπεδο των μαθητών, την εποχή, τον καιρό, τις ανάγκες και να προσαρμοστείς λίγο παραπάνω. Βέβαια δεν είναι πολύ εύκολο το παλιό ΠΣ που ήταν πιο στενό ήταν πολύ πιο τυπικό και πιο σε εισαγωγικά εύκολο.»

Σ10:«Αναμφισβήτητα είναι η επικέντρωση στο σχολικό εγχειρίδιο, έτσι, το παλιότερο πρόγραμμα ήτανε, είχε εστιάσει αποκλειστικά και μόνο στην διδακτέα ύλη στο σχολικό εγχειρίδιο, το νέο πρόγραμμα θεωρώ ότι είναι πιο ευέλικτο, ότι διευρύνει τους ορίζοντες των παιδιών, τέλος πάντων, αλλά και το πεδίο δράσης του εκπαιδευτικού. Το θεωρώ λίγο πιο ευέλικτο.»

Η παραπάνω διαφοροποίηση με βάση τις απαντήσεις των συμμετεχόντων κρίθηκε :

- Θετική

Σ2:«Σίγουρα σίγουρα απλά αυτό που δεν ξέρω και τώρα αυτό το λέω ως διευθύντρια σχολείου, σε ποιο βαθμό οι συνάδελφοι μπορούν να αξιοποιήσουν την ελευθερία αλλά τουλάχιστον έτσι όπως εγώ είδα στην επιμόρφωση, συζητώντας με τους συναδέλφους, με την επιμορφώτρια μας αλλά και διαβάζοντας βλέπω ότι καθένας μπορεί να εφαρμόσει αυτό που μπορεί και να εντάξει όσα καινούργια πράγματα μπορεί. Οπότε αυτό μπορεί να το κάνει το κάνει πιο φιλικό και στο συνάδελφο που είτε έχει περισσότερα χρόνια υπηρεσίας είτε δεν μπορεί να υιοθετήσει άλλες διδακτικές τεχνικές.»

Σ6:«Ναι είναι θετική. Μου άρεσε και από την άποψη της επιμορφώτριας, γιατί η επιμορφώτρια δεν ήταν μία επιμορφώτρια η οποία δεν είχε εμπειρία. Ήταν μια

επιμορφώτρια η οποία, αυτά που δίδαξε, που παρουσίασε, που ανέλυσε στο γνωστικό αντικείμενο θεώρησα πως ήταν κτήμα της, είχε περάσει από το στάδιο αυτό και εγώ ενστερνίστηκα όλη αυτή την εμπειρία της λες και είχε περάσει ως συνάδελφός μου δίπλα μου αυτό. Ένωσα δηλαδή ότι ήταν ένας έμπειρος άνθρωπος, κατάλαβα ότι πίστευε το άνοιγμα του σχολείου.»

Σ7:«Θεωρώ πως θα φέρει, ίσως αυτό βέβαια είναι με ένα, με μία μελέτη που πρέπει να γίνει μελλοντικά, αλλά θεωρώ, ναι, πως θα φέρει καλύτερα αποτελέσματα, σαφώς, γιατί ανταποκρίνεται, θεωρώ, και στις κοινωνικές απαιτήσεις που είναι τελείως διαφορετικές από ότι ήτανε οι απαιτήσεις μιας κοινωνίας της δεκαετίας του 80 ή του 90, είμαστε σε μία διαφοροποιημένη κοινωνία η οποία θεωρώ ότι μπορεί, θα πρέπει, μάλλον, αυτήν τη διαφοροποίηση να την παρακολουθήσουν και εκπαιδευτικά προγράμματα και οι διδακτικές προσεγγίσεις.»

- Θετική με προϋποθέσεις

Σ4:«Θεωρώ πως ναι αν εφαρμοστεί σωστά, αν υπάρξουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής θεωρώ πως θα έχει πολύ καλά αποτελέσματα. Γιατί τα παιδιά εκείνο στο οποίο υστερούν είναι η κριτική σκέψη. Κριτική, δημιουργική, αφαιρετική σκέψη. Έχουνε μάθει σε έναν τρόπο παπαγαλίας, αποστήθισης και δεν ξέρουν να σκέφτονται και δεν ξέρουν πώς να μαθαίνουν και μάλιστα, κατά σύμπτωση, σήμερα αναφέρθηκα σε αυτό στο μάθημά μου, στο πως ο μαθητής να μαθαίνει πώς να μαθαίνει και φυσικά από κάτω τα παιδιά είχαν την απορία, Τι εννοείται κυρία ο μαθητής να μαθαίνει πώς να μαθαίνει; Δεν το έχουνε ξανακούσει και φυσικά θα το έχουνε διαγνώσει.»

Σ10:«Κοιτάζτε, έχει και συν και πλην, έτσι. Υπάρχει η ευελιξία όπως σας ανέφερα στα πλεονεκτήματα. Θεωρώ όμως ότι να υπάρχουν και πολλά σχολικά βιβλία, να υπάρχει ευρύ πεδίο στο οποίο μπορώ, να να γίνουν να γίνουν οι αναζητήσεις τέλος πάντων των πηγών και αυτό, λίγο στα πλαίσια του σχολικού ωραρίου, λίγο χάνεται, έτσι, δεν υπάρχει και μεγάλη ευελιξία και για να γίνω πιο συγκεκριμένος, είναι ο σχολικός χρόνος που είναι ένας περιορισμός και αφετέρου ο μεγάλος αριθμός των παιδιών στην τάξη, και αυτό είναι ένας επιπλέον περιορισμός.»

Σ11:«Ναι γιατί είναι η φύση του μαθήματος τέτοια. Εξαρτάται βέβαια και ποιος εκπαιδευτικός το χρησιμοποιεί, τι εννοώ, αν ο εκπαιδευτικός δεν έχει επιμορφωθεί πάνω στο αναλυτικό ΠΣ ή δεν έχει επιμορφωθεί ουσιαστικά, θα αντιμετωπίσει δυσκολίες. Γιατί; Γιατί είπαμε ότι δεν υπάρχει αυτό το προκαθορισμένο σύνολο

γνώσεων, οπότε ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να δουλέψει τα πάντα, δηλαδή από το να φτιάξει ουσιαστικά σενάρια σε κάθε μάθημα. Αυτό είναι επίπονο και χρονοβόρο. Από την άλλη όμως σου δίνει και τη δυνατότητα να δουλέψεις με την τάξη τη συγκεκριμένη γιατί κάθε τάξη δεν ίδια. Έχει τα θετικά του, μάλλον, έχει αρκετές ευκαιρίες που δίνει στον εκπαιδευτικό να κάνει πολλά πράγματα αλλά απαιτεί και δουλειά τουλάχιστον στον πρώτο χρόνο που θα εφαρμοστεί το αναλυτικό ΠΣ και το προαπαιτούμενος είναι η ουσιαστική επιμόρφωση.»

- Προς τη λάθος κατεύθυνση

Σ5:«Κατά τη γνώμη μου είναι προς τη λάθος κατεύθυνση τώρα από την άποψη των αποτελεσμάτων, θα επιφέρει κάποια αποτελέσματα που θα για μένα δεν θα είναι στην κατεύθυνση που θα έπρεπε να είναι.»

4.2.3. Στοιχεία που καθορίζουν τη φυσιογνωμία της ΚΠΑ του Γυμνασίου όπως αυτή καθορίζεται από το νέο ΠΣ.

Οι εκπαιδευτικοί ανέφεραν ως τα κυριότερα στοιχεία τα παρακάτω :

- Κοινωνικά υπεύθυνοι πολίτες

Σ2:«Ναι στοιχεία που καθορίζουν τη φυσιογνωμία του μαθήματος , θα έλεγα ότι είναι το άνοιγμα στην κοινωνία, θα έλεγα ότι άλλο στοιχείο είναι η υιοθέτηση ομαδικότητας, η έμφαση που δίνεται στην υιοθέτηση λειτουργικών στάσεων από την πλευρά των παιδιών εεεε εγώ θα έλεγα ακόμη την ανοιχτοσύνη που είναι μια έκφραση που δεν μπορώ να σας εξηγήσω αλλιώς αλλά νομίζω πως την καταλαβαίνετε.»

Σ10:«Κυρίως είναι ότι θα εμβαθύνεις στην έννοια του κοινωνικά υπεύθυνου πολίτη και του δίνει, τέλος πάντων, την, αυτά τα στοιχεία που χρειάζεται να έχει ένας σύγχρονος πολίτης, στο σύγχρονο, στην σύγχρονη Δημοκρατική κοινωνία.»

- Κοινωνικές σχέσεις

Σ4:«Η βιωματική, ένα βασικό είναι η βιωματική μάθηση εμπλέκει τόσο πολύ τους μαθητές να τις προσωπικές τους εμπειρίες μέσα από τις προσωπικές τους εμπειρίες να ανακαλύψει τον κόσμο να ανακαλύψουν την κοινωνία ανακαλύψουν τον εαυτό τους σε σχέση με τους άλλους.»

Σ5:«Θα έλεγα ότι περιστρέφεται το νέο πρόγραμμα γύρω από την ιδέα της μία αφηρημένη έτσι ιδέα περί κοινωνικότητας κοινωνικών σχέσεων, που μάλλον απέχει από την πραγματικότητα.»

- Ενεργοί πολίτες

Σ7:«Κάποια καινούργια στοιχεία, θεωρώ ότι είναι το ότι ξεφεύγουμε από τις παραδοχές τις κοινωνικές και πολιτικές παραδοχές που υπήρχανε στο προηγούμενο πρόγραμμα, διότι σας είπα ότι η εμπειρία μου είναι 30 ετών στα σχολεία, οπότε από τη δεκαετία του 90 και μετά παρακολούθησα λίγο το πως λειτουργεί το εκπαιδευτικό σύστημα και τα ΠΣ φυσικά, άρα λοιπόν θεωρώ ότι το νέο ΠΣ ειδικά για το μάθημα της ΚΠΑ έχει εντάξει, να πούμε όχι περιοχές, έχει εντάξει στο πρόγραμμα και κάποιες, κάποια θέματα, κάποια θεματολογία που αφορά το περιβάλλον, αφορά την ενασχόληση των μαθητών με τα κοινά και όταν λέμε κοινά δεν εννοούμε μόνο την πολιτικοποίηση των παιδιών σχετικά με το γενικότερο πολιτικό σύστημα αλλά το να μπορέσουν να ευαισθητοποιηθούν στα καθημερινά μας προβλήματα που είναι προβλήματα που ενέχουν και εμπεριέχουν και πολιτική χροιά. Εκεί θεωρώ λοιπόν ότι είναι μεγάλη διαφοροποίηση ότι μπορούμε να, μπορούν οι μαθητές να συνειδητοποιήσουν ότι αποτελούν μία σύνθετη και οι ίδιοι προσωπικότητα που με τη θεματολογία που προσεγγίζεται μέσα τα καινούργια προγράμματα, δηλαδή ότι είναι και ανήκουν στον εαυτό τους, φυσικά, είναι άτομα αλλά ανήκουν και σε μία κοινωνία και ανήκουν και σε μία Πολιτεία, αυτήν την τρισδιάστατη μορφή μπορούν οι μαθητές να την προσεγγίσουν πλέον και να ασχοληθούν και με τα τρία, και με τις τρεις εκφάνσεις της προσωπικότητάς τους, γιατί το ΠΣ μας δίνει τη δυνατότητα να προσεγγίσουμε το άτομο, την καθημερινότητα του ατόμου, το άτομο εδώ συγκεκριμένα τον κάθε μαθητή να ασχοληθεί με τον εαυτό σου, με τα δικά του θέματα, να προσεγγίσουμε θέματα κοινωνικά και να προσεγγίσουμε και θέματα πολιτικά. Θεωρώ λοιπόν ότι αυτό είναι το καινούργιο στοιχείο, ότι μπορούμε αυτά, αυτή την θεματολογία να την προσεγγίσουμε και να την συνδυάσουμε ούτως ώστε οι μαθητές μας να κατανοήσουν ότι αποτελούν μία σύνθετη προσωπικότητα.»

Σ9:«Είναι κατά τη γνώμη μου αναγκαία ώστε να γίνει εφικτός ο κεντρικός στόχος, οι μαθητές και μαθήτριες να δουν τον εαυτό τους μέσα στον άμεσο χώρο που κινούνται με πολιτική και κοινωνιολογική όραση, σε μία δυναμική ρευστή και εξελισσόμενη, όπως είπαμε προηγουμένως, πραγματικότητα φτιάχνοντας τη δική τους ταυτότητα του

ενεργού δημοκρατικού πολίτη που με τη δράση του θα συμβάλει στη σταθεροποίηση της δημοκρατικής και της κοινωνικής συνοχής.»

Σ11:«Θα λέγαμε ότι ουσιαστικά στο κέντρο του γνωστικού αντικειμένου είναι ο μαθητής και πως αυτός αντιλαμβάνεται τον εαυτό του μέσα στις κοινωνικές πολιτικές και οικονομικές συνθήκες που βιώνει. Δηλαδή από την τάξη στο σχολείο, από το σχολείο στη γειτονιά, από τη γειτονιά στον κόσμο. Είναι ένα πρόγραμμα που στηρίζεται σε βασικές κοινωνιολογικές έννοιες που πρέπει ο μαθητής να έχει κατακτήσει στη φοίτηση του στο γυμνάσιο όπως είναι ο κοινωνικός ρόλος, όπως είναι κοινωνική δομή, η αλληλεπίδραση, η κοινωνία. Βάζει, τοποθετεί, μάλλον, δίπλα στο μαθητή την έννοια της συνύπαρξης και του ενεργού Πολίτη αλλά ως δρών υποκείμενο μέσα στην κοινότητα. Τον μαθαίνει να διαβάσει τα κοινωνικά προβλήματα και να τα αντιλαμβάνεται πολυεπίπεδα. Ουσιαστικά μέσα από βιώματα, δραστηριότητες πολύ στοχευμένες και συγκεκριμένες, με συνεργατικό τρόπο έτσι και αρκετά φιλελεύθερο και δημοκρατικό, προσπαθεί να καλλιεργήσει και την πολιτική δράση των μαθητών γιατί το ζητούμενο είναι σε κάθε ένα από τα, από τις θεματικές που θα δουλεύονται να καταλήξουμε σε μία δράση και όχι να μείνουμε στη θεωρία.»

4.2.4. Ποια θέση ανάμεσα στις εξής δυο περιγράφει καλύτερα κατά τη γνώμη σας για το νέο ΠΣ; -Θέση Α: «Το νέο ΠΣ έχει ακαδημαϊκό χαρακτήρα, δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές να αποκτήσουν γερές βάσεις για να ακολουθήσουν μετέπειτα εξειδικευμένες ακαδημαϊκές σπουδές» -Θέση Β: «Το νέο ΠΣ έχει το λειτουργικό χαρακτήρα του εγγραμματισμού , δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές ώστε να μπορούν να αξιοποιήσουν τις γνώσεις που απέκτησαν από το μάθημα στην καθημερινή τους ζωή ως αυριανοί ενήλικοι Πολίτες». Αιτιολόγηση.

Θέτοντας την παραπάνω ερώτηση στους συμμετέχοντες οι απαντήσεις ήταν οι εξής :

- Μέσω προσομοίωσης

Σ1:«Προφανώς το δεύτερο, το δεύτερο, ξεκάθαρα το δεύτερο. Ναι παράδειγμα θέλεις; Θυμήθηκα τώρα έχει μια προσομοίωση της συνεδρίασης του δημοτικού συμβουλίου σας δραστηριότητα, το οποίο καταλαβαίνουν τα παιδιά πώς λαμβάνονται αποφάσεις σε τοπικό επίπεδο.»

- Διαφορετική προσέγγιση της γνώσης

Σ2:«Ξέρετε κάτι που συζητήσαμε και με την επιμορφώτρια μας και ήταν και δική μου ερώτηση αν σε αυτό το ΠΣ υποχωρεί λίγο η γνώση. Αλλά μελετώντας, συζητώντας και κάνοντας και εγώ η ίδια στα πλαίσια της επιμόρφωσης τις εργασίες που είχαμε, διαπίστωσα ότι δεν υποχωρεί η γνώση απλά προσεγγίζεις αλλιώς τη γνώση.»

- Απομάκρυνση από την αποστήθιση

Σ3:«Η έμφαση στις βιωματικές μεθόδους. Μου φαίνεται ότι αυτό έχει στόχο λοιπόν περιορίζουμε αρκετά ή τουλάχιστον χρειάστηκε να περιορίσουμε αρκετά την παραδοσιακή μέθοδο, την αποστήθιση από τα παιδιά. Λοιπόν την έμφαση σε πληροφορίες που άλλωστε και στα θέματα με τα οποία άπτεται η ΚΠΑ αρκετές φορές αλλάζουν και δεν προλαβαίνουμε και τις εξελίξεις τους έλεγα ότι για παράδειγμα είναι κάθε τέσσερα χρόνια οι περιφερειακές και δημοτικές εκλογές ξανά άλλαξε εν τω μεταξύ τώρα από την επόμενη φορά θα είναι πάλι κάθε πέντε χρόνια. Πράγματα που μικρή σημασία ίσως έχουν , το θέμα να , πιο πολύ έμφαση στο δεύτερο.»

- Ολιστική προσέγγιση της μάθησης

Σ7:«Σε συνέχεια όσων είπα παραπάνω, θεωρώ ότι μάλλον είναι πολύ πιο κοντά στην δεύτερη, στο ότι είναι, σίγουρα έχει το πρόγραμμα αυτό σπουδών προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές στο να είναι ενήλικες πολίτες και στο να μπορούν να ενσωματωθούν και να εγκλιματιστούν στη μετέπειτα ενήλικη και κοινωνική ζωή τους, πολιτική και κοινωνική ζωή τους και σίγουρα είναι ένα μάθημα εγγραμματοσμού όπως το είπατε, γιατί η έννοια του εγγραμματοσμού στο εκπαιδευτικό μας σύστημα θεωρώ ότι ελλείπει. Εξέλιπε μάλλον, να θέσω το σωστό ρήμα, καθώς είχαμε περιχαρακωμένα μαθήματα, τα οποία δεν είχανε αυτήν την έννοια του εγγραμματοσμού. Θεωρώ λοιπόν ότι η ΚΠΑ είναι ένα αντικείμενα που μπορεί να συμβάλει σε αυτό αποτελεσματικά. Στον εγγραμματοσμό, δηλαδή να μπορέσουμε να έχουμε μία ολιστική προσέγγιση της μάθησης μέσα στο σχολείο.»

Σ11:«Ε, νομίζω και τα δύο. Αλλά κυρίως ότι η φιλοσοφία του είναι αυτή: να γίνουν οι υπεύθυνοι δημοκρατικοί άνθρωποι οι οποίοι έχουνε κριτική ικανότητα.»

4.2.5. Βαθμός ενσωμάτωσης ΤΠΕ.

Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν πως η ενσωμάτωση των ΤΠΕ στο νέο ΠΣ είναι:

- Μέτριο βαθμό

Σ1:«Έτσι στη θεωρία το λέει, στην αρχή ας πούμε στους στόχους του λέει πως ενσωματώνει τις τεχνολογίες. Εγώ θεωρώ ότι δεν το κάνει αυτό σε μεγάλο βαθμό αλλά δεν είναι απαραίτητα κακό αυτό κάπου έχει μία πρόταση δημιουργία podcast Όχι πολλά πράγματα όμως.»

Σ4:«Όχι πολύ, αλλά σε ικανοποιητικό βαθμό και πάλι σας λέω με την επιφύλαξη τα σχολεία δεν είναι εξοπλισμένα με νέες τεχνολογίες.»

Σ5:«Φαίνεται πως την έχει ενσωματώσει εαν κρίνω από τις έτσι προτροπές και των επιμορφωτών μας και από τη διαδικασία επιμόρφωσης που περάσαμε τέλος πάντων και τις απαιτήσεις και τα ζητούμενα και όλα αυτά φαίνεται πως την έχει, αν αν υποθέσουμε ότι το ΠΣ δεν είναι μόνο το κείμενο ας πούμε που περιγράφει κάτι γενικές ιδέες και αρχές αλλά η όλη αυτή η διαδικασία επιμόρφωσης των επιμορφωτών και συνέχεια επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, τότε ναι μπορώ να πω ότι ενσωματώνει τις ΤΠΕ.»

Σ7:«Σε ικανοποιητικό βαθμό. Θεωρώ σε ικανοποιητικό αριθμό γιατί με την η τεχνολογία είναι ένα εργαλείο που μπορεί να αξιοποιηθεί θεωρώ ότι αν με ρωτάτε στο δικό μας μάθημα έχουμε την ευκαιρία και τη δυνατότητα να το κάνουμε μάλλον να εντάξουμε τις ΤΠΕ στη διδακτική και το κάνουμε και θεωρώ πως ενδείκνυται και προσφέρεται.»

Σ10:«Σε ικανοποιητικό βαθμό, στο βαθμό που θα έπρεπε να έχει γίνει η ενσωμάτωση, διότι, σε αρκετά μαθήματα, ξέρετε, ίσως να έχουμε θεοποιήσει τις ΤΠΕ και να ξεφεύγουμε λίγο με υπερβολές από αυτό που πραγματικά πρέπει να υπάρχει.»

- Σε μεγάλο βαθμό, δύσκολα υλοποιήσιμο εξ αιτίας:
 - Υλικοτεχνικών υποδομών

Σ2:«Σε αρκετά μεγάλο βαθμό, σε αρκετά μεγάλο βαθμό και ίσως σε τόσο βαθμό που δεν ξέρω αν το σχολείο μπορεί να ανταποκριθεί. Εννοώ από την άποψη της υλικοτεχνικής υποδομής. Δηλαδή σου δίνει τόσες δυνατότητες το ΠΣ και τόσα παραδείγματα που εγώ προσωπικά που είμαι και διευθύντρια και υποτίθεται ότι όχι υποτίθεται έχω και τη δυνατότητα να φέρω και τον υπολογιστή και να αξιοποιήσω και εργαστήρια και λοιπά δεν έχω τη δυνατότητα λόγω των υποδομών να το κάνω.»

Σ3:«Ναι την έχει, ή θα ήθελε τέλος πάντων να την έχει. Τα σχολεία ξαναλέω δεν ξέρω κατά πόσο είναι έτοιμα να το ακολουθήσουν. Ναι ναι υλικοτεχνικής υποδομής που έχουν τα σχολεία. Δηλαδή για παράδειγμα να τους βάζω ομαδοσυνεργατικά έτσι να ετοιμάζουν, να βρίσκουν. Ένας είναι ο υπολογιστής δεν έχουμε πέντε ή ξέρω εγώ έξι υπολογιστές στην αίθουσα. Έναν έχουμε. Το ομαδοσυνεργατικά αναγκαστικά θα γίνει με την παραδοσιακή μέθοδο ή θα προετοιμάσουν στο σπίτι δεν ξέρω κάπως αλλιώς. Μέσα στην αίθουσα ομαδοσυνεργατικά και με υπολογιστές ακόμα και στα πρότυπα σχολεία που είμαστε δε γίνεται.»

➤ Εξοικείωσης με τεχνολογία

Σ6:«Αρκετά πάνω από το 80%. Φυσικά αυτό εξαρτάται και από την εμπειρία και τη μεθοδολογία που ακολουθείται ο εκπαιδευτικός στην τάξη. Παράλληλα όμως με ένα σχολείο που υπάρχει ευαισθησία και από την άποψη της διοίκησης, αλλά και από την άποψη των συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων και διδασκόντων, να οργανώσει ένα σχολείο προς την υλοποίηση της διδασκαλίας και της συμμετοχής των μαθητών με ΤΠΕ. Καταλαβαίνετε τι εννοώ.»

Σ8:«Ναι εδώ είναι ένα, ένα, μία αδυναμία. Προσέξτε. Ας ξεκινήσαμε με την τεχνολογία. Δηλαδή, εγώ στο σχολείο που ήμουνα πέρυσι, γιατί φέτος είμαι σε άλλο σχολείο, πέρυσι ήμουνα στο 5ο Γυμνάσιο Ζωγράφου, δεν είχαμε διαδραστικούς πίνακες, δεν είχαμε αίθουσα υπολογιστών, υπήρχε αλλά ήταν πάντα κατειλημμένη από το μάθημα των υπολογιστών που υπήρχε στο πρόγραμμα και δεν υπήρχε ελεύθερος χρόνος για να μπορέσουμε να πάμε με τα παιδιά να δουλέψουν στο εργαστήριο. Άρα λοιπόν το πρόβλημα εδώ είναι ότι τα παιδιά δεν έχουν ακόμα εξοικειωθεί με τις τεχνολογίες, με την ψηφιακή νοημοσύνη που λέμε ας πούμε και δεν, και δεν υπάρχει απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή στα σχολεία έτσι ώστε αταλάντευτα και απρόσκοπτα να μπορούμε να εφαρμόσουμε το νέο ΠΣ στο κομμάτι που αφορά τη διδασκαλία του μαθήματος με την βοήθεια υπολογιστών.»

4.2.6. Βαθμός επίτευξης στόχων.

Ως προς την μεγαλύτερη αυτενέργεια των εκπαιδευτικών :

- Πολύ μεγάλο βαθμό - ευέλικτο

Σ1: «Όχι παράδειγμα δε μου έρχεται τώρα συγκεκριμένα ακριβώς επειδή είναι ευέλικτο και ανοιχτό μπορεί να προσαρμοστεί. Το τρίτο είναι δύσκολο το δεύτερο και το τρίτο είναι πιο δύσκολο έτσι η διαφοροποιημένη μάθηση λίγο νομίζω ότι δεν... παράδειγμα να φτιάξεις διαφορετικές δραστηριότητες για διαφορετικές ομάδες μαθητών έτσι και αλλιώς από τη φύση του είναι πολύ δύσκολο μιλάμε για μεγάλες ομάδες σε 25άρια τμήματα, αυτό δεν μπορεί να δουλέψει εύκολα και σε ένα βαθμό λείπει.»

Σ3: «Σίγουρα ναι, τώρα ως προς τα άλλα δυο να σας πω την αλήθεια, δεν ξέρω αν τα πρότυπα σχολεία είναι το ιδανικό για να κριθεί κάτι τέτοιο δηλαδή πρόκειται μάλλον για αρκετά ομοιογενή ομάδα παιδιών. Δεν αντιπροσωπεύονται για παράδειγμα αλλοδαποί που μένουν στην Ελλάδα, δεν αντιπροσωπεύει ομάδες όπως οι Ρομά, οπότε τι να σας πω, θεωρητικά ναι μπορεί να έχει γίνει προσπάθεια, πρακτικά δεν το εφαρμόσαμε εγώ τουλάχιστον το σχολείο που είμαι, δεν είχαμε τέτοια παιδιά με τέτοια προέλευση για να μπορώ να κρίνω να δω πώς δούλεψε και να έχω έτσι μία πιο εμπειριστατωμένη άποψη.»

Σ6: «Φυσικά συμφωνώ, σε πολύ μεγάλο βαθμό. Στο 80 και πάνω %. Ναι προς τα εκεί πρέπει να κινούνται τα σχολεία. Θέλουμε ένα σχολείο συμπεριληπτικό. Ένα σχολείο που να εντάσσει το μαθητή ως αυριανό πολίτη σε ένα αρκετά αναπτυγμένο κοινωνικό περιβάλλον γιατί αυτοί είναι οι αυριανοί πολίτες και φυσικά ένα σχολείο αειφορίας με τους 17 στόχος της βιώσιμης ανάπτυξης.»

Σ9: «Πιστεύω ότι έχουν επιτευχθεί οι παραπάνω στόχοι. Τα σενάρια διδασκαλίας που προτείνονται είναι ευέλικτα, μπορούν να αξιοποιηθούν διάφορες πηγές γνώσεων, βιβλιογραφία, διαδικτυακές πηγές, βίντεο, ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, οι τέχνες, εργαστήρια, εκπαιδευτικό παιχνίδι, διδακτικές επισκέψεις. Οπότε μπορούν να προσαρμοστούν ανάλογα με την κρίση του διδάσκοντα στις ιδιαίτερες ανάγκες της τάξης του αλλά μπορεί να ενταχθούν στη μάθηση αυτή αφού διδασκαλία προσαρμόζεται και από μαθητές και μαθήτριες που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα.»

Προσαρμοσμένο στις ιδιαίτερες ανάγκες μαθητών με διαφορετικές ικανότητες και συμπεριληπτικό :

- Δεν γνωρίζουν (σχολεία πρότυπα ή πειραματικά)

Σ2: «Ναι φαντάζομαι σε μεγάλο βαθμό και λέω φαντάζομαι και δεν απαντώ έτσι πιο σίγουρα γιατί η αλήθεια είναι το σχολείο που εργάζομαι και η εφαρμογή που εγώ έχω

κάνει επειδή είναι ένα σχολείο αστικής περιοχής αυτό στο οποίο εργάζομαι, δεν ξέρω ακριβώς τι γίνεται με τα διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα, αλλά νομίζω σε μεγάλο βαθμό η αυτενέργεια υποστηρίζεται.»

Σ3:«Σίγουρα ναι, τώρα ως προς τα άλλα δυο να σας πω την αλήθεια, δεν ξέρω αν τα πρότυπα σχολεία είναι το ιδανικό για να κριθεί κάτι τέτοιο δηλαδή πρόκειται μάλλον για αρκετά ομοιογενή ομάδα παιδιών. Δεν αντιπροσωπεύονται για παράδειγμα αλλοδαποί που μένουν στην Ελλάδα, δεν αντιπροσωπεύει ομάδες όπως οι Ρομά, οπότε τι να σας πω, θεωρητικά ναι μπορεί να έχει γίνει προσπάθεια, πρακτικά δεν το εφαρμόσαμε εγώ τουλάχιστον το σχολείο που είμαι, δεν είχαμε τέτοια παιδιά με τέτοια προέλευση για να μπορώ να κρίνω να δω πώς δούλεψε και να έχω έτσι μία πιο εμπειριστατωμένη άποψη.»

Σ7:«Νομίζω σε ικανοποιητικό, γιατί είναι πολύ σημαντικό το ότι αυτό το καινούργιο πρόγραμμα το νέο ΠΣ, δίνει πράγματι τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να προσαρμόζει την θεματολογία, τα θέματα που θα προσεγγίσει, τα θέματα που θα αναθέσει οι μαθητές να εργαστούν πάνω σε αυτά ανάλογα με τις ανάγκες κάθε φορά του μαθητικού δυναμικού. Θεωρώ λοιπόν ότι σ αυτό το πλαίσιο κινούνται οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί και είναι πολύ σημαντικό το γεγονός ότι οι μαθητές μας, ή μάλλον δίνεται η δυνατότητα σε κάθε σχολική μονάδα ο εκπαιδευτικός σε αυτό το συγκεκριμένο αντικείμενο στην ΚΠΑ να μπορεί να αυτενεργεί και να μπορεί μέσω, ένα brainstorming που θα κάνει, να ανιχνεύσει ποιες είναι οι πραγματικές ανάγκες των μαθητών και να προσαρμόσει λοιπόν τη διδασκαλία και τα θέματα που θα προσεγγίσει με βάση τις πραγματικές τους ανάγκες. Τώρα όσον αφορά τη συμπερίληψη και την ένταξη διαφοροποιημένων πιθανών ομάδων ή διαφοροποιημένων σε αυτά τα προγράμματα, δίνεται η δυνατότητα. Όμως προσωπικά δεν μπορώ να σας απαντήσω, δεν έχω την εμπειρία πάνω σε αυτό, διότι εργάζομαι σε ένα αστικό σχολείο όπου δεν έχουμε θέματα τέτοια.»

4.2.7. Τρόπος αξιοποίησης του νέου ΠΣ για την καλύτερη οργάνωση της διδασκαλίας.

Οι εκπαιδευτικοί θα αξιοποιήσουν το νέο ΠΣ ως εξής :

- Δραστηριότητες - Μέθοδοι

Σ6:«Ναι θα έπαιρνα αρκετά πράγματα από τις προτεινόμενες δραστηριότητες και όσα εξελίχθηκαν, παρουσιάστηκαν και αναπτύχθηκαν στην επιμόρφωση από την σπουδαία ακαδημαϊκό κυρία Νικολάου αλλά θα είχα και υπόψη μου και το επίπεδο των μαθητών μου. Δηλαδή αν οι μαθητές μου είχαν ανάγκη από κάποια προστασία, υποστήριξη σε κάποιον τομέα, δεν θα χρησιμοποιούσα κατά κύριο λόγο εργαλείο γιατί έτσι πρέπει να το κάνω. Αν είναι ακόμα και ένα εργαλείο και μία δράση και δύο πράγματα που θα μπορούσαμε να κάνουμε στην τάξη προκειμένου να παρωθήσω τα παιδιά να εκφραστούν, θα επέλεγα αυτά που θα βοηθούσαν τα παιδιά και όχι δράσεις που θα ικανοποιούσαν απλά τη χρήση κάποιας βιβλιοθήκης εργαλείων, κάποια αναγκαστικής βιβλιοθήκης μεθόδων. Καταλαβαίνετε τι εννοώ.»

Σ7:«Ναι σίγουρα βοηθάει στην καλύτερη οργάνωση της διδασκαλίας και σίγουρα βοηθάει στο να έχουμε και καλύτερα αποτελέσματα. Διότι μπορούμε να εντάξουμε πέρα από την ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας που είναι σημαντική πλέον θεωρώ και απαραίτητη για το εκπαιδευτικό μας σύστημα, μπορούμε επίσης να εντάξουμε και διάφορες βιωματικές δράσεις πολύ σημαντικό αυτό και έτσι λοιπόν σίγουρα δίδεται η δυνατότητα μέσα από αυτήν, από αυτό το μοντέλο, το προτεινόμενο μοντέλο το καινούργιο να οργανώσουμε καλύτερα τη διδασκαλία μας. Να ξεφύγουμε δηλαδή από τα παραδοσιακά μοντέλα διδασκαλίας. Τα διδακτικά μοντέλα διδασκαλίας, αν αυτό εννοούμε οργάνωση. Σίγουρα μπορούμε να το κάνουμε αυτό.»

Σ8:«Ναι, το ΠΣ δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να έχει μία βιωματική προσέγγιση στο μάθημα, να έχει μία μαθητοκεντρική προσέγγιση, όπως σας είπα και πριν, Βέβαια το ζήτημα εδώ είναι ότι στο τέλος τα παιδιά γράφουν εξετάσεις, είπαν, ή τετράμηνου ή τελικές. Εκεί το ζήτημα, οι εξετάσεις δεν γίνονται στις δεξιότητες που θα αναπτύξουν, καλούνται να ανταποκριθούν στην ύλη. Οπότε, εδώ πρέπει να προσέξουμε λίγο να διατηρήσουμε μία ισορροπία μεταξύ της ύλης, δηλαδή του γνωστικού αντικείμενου που πρέπει να δοθεί στα παιδιά κατά τη διάρκεια της σχολικής περιόδου αλλά και ταυτόχρονα να μπορέσουμε να εφαρμόσουμε βιωματικές δράσεις ή άλλα σχέδια και μοντέλα διδασκαλίας, τα οποία σίγουρα είναι χρονοβόρα αλλά όμως να τα χρησιμοποιήσουμε με τέτοιο τρόπο και με τέτοια ισορροπία που να μην είναι σε βάρος του γνωστικού αντικείμενου. Αυτό θεωρώ.»

Σ9:«Ναι, ήδη σας είπα ότι προσωπικά εγώ, ήδη εφαρμόζω καινοτόμες δράσεις, οπωσδήποτε μου χει δώσει ιδέες, ήδη ακόμα και τώρα προτού αρχίσουμε να το εφαρμόζουμε στο, επί του πρακτέου στην καθημερινότητα, ήδη χρησιμοποιώ διάφορα

διδασκτικά σενάρια, παίρνω ιδέες και από τον "Αίσωπο" και μέσα από τις προτεινόμενες δράσεις του ΠΣ.»

- Εν αναμονή πολλαπλού βιβλίου

Σ1:«Ναι είναι, έχει πολλές δραστηριότητες απλώς μένει να δούμε και το κορμό του ας πούμε της διδακτέας ύλης γιατί που δεν το έχουμε δει . Αν μη τι άλλο χρειάζεται οπωσδήποτε υπάρχει κάποιος κορμός εμείς τώρα έχουμε πάρει ένα ένα σκελετό, έχουμε πάρει τις ενότητες και έχουμε πάρει και κάποιες δραστηριότητες δεν έχουμε πάρει το βιβλίο έτσι. Άρα πιστεύω ότι όταν θα πάρουμε το τελικό υλικό θα είναι ικανό το υλικό το διδακτέο, θα είναι μια καλή βάση για να κάνουμε δραστηριότητες και μην ψάχνουμε εμείς το υλικό της πληροφορίας που πρέπει να δώσουμε τους μαθητές.»

Σ2:«Ναι ναι σκοπεύω να το αξιοποιήσω, ήδη το κάνω παρότι αυτό είναι φτιαγμένο για πολλαπλό βιβλίο και τώρα δεν έχουμε πολλαπλό βιβλίο, δεν έχουμε ούτε καν εμπλουτισμένο υλικό εμείς στην ΚΠΑ του Γυμνασίου, όμως εφαρμόζω αρκετά αρκετές από τις προτάσεις δηλαδή εφαρμόζω αρκετά από αυτά που μας προτείνουν.»

Σ3:«Οι δραστηριότητες πολύ χρήσιμες είναι. Εγώ θα ήθελα να δω και δεν ξέρω είμαι και λίγο του βιβλίου θα ήθελα να δω και τα βιβλία που θα μας προτείνουν πώς θα είμαστε πάνω εκεί μετά να αρχίσουμε να οργανώνουμε τις δραστηριότητες πέρυσι ήταν αυτές οι γενικές θεματικές για τις οποίες έτσι είχα τις οποίες είχαμε υπόψη εμένα τουλάχιστον δε με βοηθούσαν πάρα πολύ να πω την αλήθεια. Δηλαδή κάπου ένιωθα κάποιες φορές ότι χάνουμε ότι δεν ξέρω αν να ετοιμάσω κάτι που εμπίπτει τελικά μέσα σε αυτό δεν εμπίπτει δεν ήμουν απολύτως σίγουρο όλες τις φορές.»

4.3. Λειτουργικές αδυναμίες και λειτουργικά πλεονεκτήματα.

Η τρίτη ενότητα των αποτελεσμάτων της έρευνας αφορά τις λειτουργικές αδυναμίες και τα λειτουργικά πλεονεκτήματα που εντοπίζουν οι εκπαιδευτικοί στα νέα ΠΣ Αντιστοιχεί στο δεύτερο και τρίτο ερευνητικό ερώτημα και τις ερωτήσεις του δεύτερου άξονα. Αρχικά ζητήθηκε από τους εκπαιδευτικούς να αξιολογήσουν τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα ως προς τις γνώσεις/δεξιότητες/αξίες, το βαθμό καθοδήγησης, το βαθμό σύνδεσης με τις προτεινόμενες δραστηριότητες και τέλος ως προς τις δεξιότητες του 21ου αιώνα. Στη συνέχεια οι εκπαιδευτικοί κλήθηκαν να

αξιολογήσουν το περιεχόμενο του νέου ΠΣ ως προς, την καταλληλότητα με βάση την ηλικία, την καταλληλότητα με βάση τις προγενέστερες γνώσεις, την επιστημονική εγκυρότητα, την οργάνωση σε θεματικά πεδία, το διδακτικό χρόνο και την κοινωνικό-πολιτισμική εγκυρότητα. Ακολούθως, τους ζητήθηκε να βαθμολογήσουν την καταλληλότητα της προοδευτικής- μαθητοκεντρικής παιδαγωγικής φιλοσοφίας του νέου ΠΣ, στη διδασκαλία του μαθήματος τους. Τέλος οι εκπαιδευτικοί αξιολόγησαν την εφαρμοσιμότητα του νέου ΠΣ ως προς, την επαγγελματική ετοιμότητα των διδασκόντων, τις υλικές συνθήκες και την κουλτούρα των ελληνικών σχολείων.

4.3.1. Διατύπωση προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων.

- Ως προς τις γνώσεις/δεξιότητες/αξίες:

- Μεγάλη σαφήνεια

Σ4:«Είναι σαφείς οι διακρίσεις ναι.»

Σ5:«Ναι είναι καλά ο διατυπωμένα υπάρχει σαφήνεια πράγμα που βοηθάει σε κάποιον που θα ήθελε να ακολουθήσει ας πούμε μία τέτοια διαδικασία.»

Σ7:«Από ότι έχω μελετήσει το προτεινόμενο έτσι, νομίζω ότι ναι υπάρχει μια διασύνδεση, ικανοποιητικά διατυπωμένη. Και οι στόχοι και υπάρχει διασύνδεση των στόχων, των αποτελεσμάτων μάλλον με τους στόχους. Δε νομίζω, δεν έχω εντοπίσει κάτι που θεωρώ ότι παρεκκλίνει, χρειάζεται διόρθωση. Τώρα αν χρειάζεται να επεκτείνουμε τα αποτελέσματα ή αν χρειάζεται να προσθέσουμε και κάτι άλλο, αυτό είναι μια άλλη συζήτηση, θεωρώ όμως ότι εν προκειμένω είναι καλά διατυπωμένα και ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του νέου προγράμματος.»

Σ11:«Ναι, ναι, ναι, νομίζω ότι είναι, με σαφή τρόπο διατυπώνονται για το τι θέλουμε να πετύχουμε, αυτό είναι ξεκάθαρο και η γλώσσα είναι απλή, πολύ συγκεκριμένη, μετρήσιμη αν θέλετε, γιατί εγώ σε εκπαιδευτικούς με νοιάζει να μετρήσω αυτό, τι βγαίνει στο τέλος.»

- Ασαφή

Σ2:«Θα έλεγα ότι θα μπορούσαν να είναι λίγο πιο λεπτομερή αλλά από την άλλη πλευρά νομίζω ότι εγώ μελετώντας το και κοιτάζοντας το αντιλαμβάνομαι αυτό που

θέλει να πει και δεν μένω τόσο πολύ στην διατύπωση που υπάρχει. Θα μπορούσαν ίσως να είναι λίγο πιο λεπτομερή πιο σαφή είναι λίγο γενικόλογα, αλλά εντάξει.»

- Ως προς το βαθμό καθοδήγησης:

- Ικανοποιητικός

Σ2:«Εεε ναι είναι, είναι όχι όμως σε ένα βαθμό ο οποίος να μη σε αφήνει να ελιχθείς , σου δίνει τη δυνατότητα, σου δίνει λύση, αν θες να της αποδεχτείς Okay αλλά εμένα μου έχει τύχει σε άλλο κεφάλαιο να εφαρμόσω κάτι διαφορετικό από αυτό που προτείνει και το έχει προτείνει σε κάποιο άλλο κεφάλαιο, αυτό εννοώ. Να μεταφέρω τεχνικές εκεί που έμενα μου αρέσανε καλύτερη ή είχα κέφι να τις κάνω.»

Σ5:«Α ναι, ναι αρκετά καλό βαθμό θα έβαζα σε αυτό.»

- Όχι περιοριστικός

Σ1:«Όχι εντάξει επαρκές νομίζω ικανοποιητικό, τόση όση δεν είναι δεσμευτική και συσφικτική.»

- Με βάση το βαθμό σύνδεσης με προτεινόμενες δραστηριότητες:

- Μεγάλη σύνδεση

Σ4:«Ε ναι υπάρχει μεγάλη σύνδεση μεταξύ των δραστηριοτήτων και των επιδιωκόμενων σκοπών, δηλαδή υπάρχει.»

Σ5:Ο βαθμός σύνδεσης, εξαρτάται από διάφορα άλλα πράγματα. Ας πούμε είναι καλός. Μεγάλος βαθμός, καλός.»

- Χωρίς άποψη (λίγος χρόνος εφαρμογής)

Σ1:«Αυτό αν δεν το δοκιμάσουμε... Δεν υπάρχει απόλυτη σύνδεση είμαστε σε ένα.... γιατί πάντοτε οι στόχοι και τα αποτελέσματα είναι ε πάντα περιμένεις περισσότερα πράγματα. Εξαρτάται από το υλικό, σε κάποια τμήματά πάει καλά. Πέρυσί που έκανα κάποιες δραστηριότητες, σε κάποια τμήματα πήγε πολύ καλά, σε κάποια άλλα μέτρια και σε κάποια άλλα minimum .»

Σ2:«Νομίζω πως δεν μπορώ να το απαντήσω αυτό, γιατί δεν το έχω εφαρμόσει μία ολόκληρη χρόνια, λίγους μήνες οπότε δεν έχω σαφή εικόνα και νομίζω ότι θα ήταν αυθαίρετο αν πω κάτι και δεν θα το ήθελα.»

- Ως προς τις δεξιότητες 21^{ου} αιώνα:

➤ Μεγάλος βαθμός

Σ2:«Σε μεγάλο βαθμό, σε μεγάλο βαθμό.»

Σ3:«Σε ικανοποιητικό σε πολύ ικανοποιητικό βαθμό. Σίγουρα είναι ένα βήμα μπροστά από το από τα βιβλία που έχουμε τώρα τουλάχιστον το βιβλίο του γυμνασίου. Όχι ότι ήταν κακό μία χαρά βιβλίο είναι και του γυμνασίου που έχουμε τώρα απλά σίγουρα έναν εκσυγχρονισμό το χρειαζόταν και νομίζω ότι αυτό επιτυγχάνεται.»

Σ6:«Σε πολύ μεγάλο βαθμό. Σε πολύ μεγάλο βαθμό και γρήγορα και άμεσα οι κοινωνικοί επιστήμονες, νομικοί επιστήμονες και οικονομολόγοι οι οποίοι διδάσκουν σε αυτούς τους τομείς θα πρέπει να επιμορφωθούν και να γίνει διάχυση του νέου υλικού στις βαθμίδα της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας. Και μπορώ να σας πω και στη μετά-δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Στα ΙΕΚ σε όσους είναι σε θέσεις που σπουδάζουν κάτι σχετικό με την εκπαίδευση και τον εκπαιδευτικό προσανατολισμό και αυτοί θα πρέπει να λάβουν γνώση των νέων ΠΣ και του προσανατολισμού αυτού.»

Σ7:«Ναι ναι ναι. Σας το λέω αυτό γιατί, εάν πούμε ότι οι δεξιότητες που θα πρέπει οι μαθητές τον 21ο αιώνα να αναπτύξουν είναι επικοινωνία, συνεργασία, κριτική σκέψη, επικοινωνία, συνεργασία, κριτική σκέψη και... Είναι και ένα άλλο, τέσσερα είναι...και ας πούμε συμμετοχή σε δράσεις, συμμετοχικότητα, πνεύμα συμμετοχικότητας; Αν θεωρήσουμε λοιπόν ότι αυτές είναι οι δεξιότητες που θα πρέπει να αναπτύξουν οι μαθητές μας, για να μπορούν να ανταποκρίνονται στις προκλήσεις του 21ου αιώνα και αυτό δε σας το λέω αυθαίρετα, γιατί είναι τα καινούργια εκπαιδευτικά προγράμματα που έχουν ήδη εκπονηθεί από κάποιους στην Αγγλία και προτείνουν ότι αυτό θα πρέπει να είναι για τον 21ο αιώνα, αυτές θα πρέπει να είναι οι δεξιότητες, θεωρώ ότι ναι για την ΚΠΑ είναι ένα, να μην πω μάθημα να πω, ότι είναι ένας γραμματισμός, ο οποίος μπορεί να καλλιεργήσει και να βοηθήσει τα παιδιά, να αναπτύξουν αυτές τις δεξιότητες.»

4.3.2. Αξιολόγηση περιεχομένου νέου ΠΣ.

Το περιεχόμενο του νέου ΠΣ αξιολογήθηκε από τους συμμετέχοντες με τα εξής κριτήρια :

- Καταλληλότητα με βάση την ηλικία:

➤ Κατάλληλο

Σ2:«Ακριβώς ακριβώς γιατί υπάρχει ένα χάσμα υπάρχει μία απόσταση ανάμεσα σε αυτό που τα παιδιά θα έπρεπε να ξέρουν με βάση την ηλικία και την τάξη στην οποία βρίσκονται αλλά θα το ξέρουν όμως. Και δεν το ξέρουν γιατί ήταν δύο χρόνια που μείνανε το σπίτι Okay έγινε δουλειά αλλά δεν ήταν η δουλειά που έπρεπε.»

Σ9:«Εντάξει, νομίζω ότι θα πρέπει να πηγαίνουμε μπρος - πίσω. Δηλαδή, επειδή περάσαμε και μία περίοδο εγκλεισμού και τήλε-εκπαίδευσης υπάρχουν κενά στους μαθητές μας. Θα πρέπει δηλαδή να θυμίζουμε και αυτά που.. Ναι, νομίζω σε σχέση με την εποχή γιατί έχουν περάσει την περίοδο του εγκλεισμού. Νομίζω ότι αν το δούμε πριν τον εγκλεισμό, ναι, ότι προχωράει δυναμικά και σωστά έτσι όπως πρέπει να προχωρήσει.»

Σ10:«Ναι, είναι επαρκές. Αλλά σας είπα πως η ύλη θα μπορούσε να επιμείνει σε θέματα δημοκρατικού πολιτεύματος για τα οποία οι μαθητές θα πρέπει δυστυχώς να μάθουνε, θα πρέπει, συγγνώμη, να μάθουνε περισσότερα τα οποία δυστυχώς μέχρι σήμερα δεν μαθαίνουν και σας είπα σε αυτό με προβληματίζει το ότι η πολιτική του υπουργείου που έχει περιορίσει τις ώρες διδασκαλίας των Κοινωνικών Επιστημών στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Δηλαδή παλαιότερα υπήρχε το μάθημα Πολιτική και Δίκαιο στο οποίο συνέχιζαν οι μαθητές. Τώρα όλα αυτά, καλούνται οι μαθητές να τα αφομοιώσουν και να τα μάθουν μέσα από δύο τάξεις, έτσι, την τρίτη γυμνασίου με το συγκεκριμένο μάθημα που συζητάμε και στην μετέπειτα πορεία ακόμη Πολιτική Παιδεία της πρώτης λυκείου. Όπου σε αυτά τα μαθήματα, βέβαια, υπάρχουνε κομμάτια από διάφορα γνωστικά αντικείμενα, έτσι, όπως είναι η Κοινωνιολογία, η Οικονομία, η Πολιτική Επιστήμη.»

Σ11:«Ναι, είναι κατάλληλο. Ωστόσο παρουσιάζει κάποιες ελλείψεις, και εξηγώ, παραδείγματος χάρη στο αναλυτικό πρόγραμμα δεν έχουμε καμία αναφορά σε Έμφυλες ταυτότητες. Αυτό είναι μία έλλειψη στον μαθητή που θέλουμε να τον δημιουργήσουμε κριτικά σκεπτόμενο και σε μία κοινωνία που τα τελευταία χρόνια υποφέρει από τέτοιου είδους φαινόμενα.»

➤ Πολύ καλό

Σ6:«Θα έλεγα ότι ένα εγχειρίδιο ή το νέο ΠΣ θα πρέπει να είναι λίγο πιο μπροστά από την εποχή μας. Να προβλέπει, να προτρέπει, να προλαμβάνει, να αξιοποιεί. Και να βάζει τους μαθητές σε κάτι νέο, δημιουργικό πεδίο. Αν οι μαθητές επειδή πραγματικά είναι και digital γενιές πλέον ψηφιακές γενιές δεν θα πρέπει τα προγράμματα να ακολουθούν τους μαθητές αλλά να τους παροτρύνουν και να τους καθοδηγούν. Σε πολύ μεγάλο βαθμό θεωρώ και καλό είναι όλοι να έχουνε και οι γονείς να ενημερωθούν για το τι αλλάζει, η οπτική που αλλάζει, ότι ένας εκπαιδευτικός δηλαδή που κάνει βιωματικές δράσεις, δεν είναι ένας εκπαιδευτικός που δεν κάνει μάθημα. Ένας εκπαιδευτικός που υλοποιείται τέσσερα εργαστήρια για την άρνηση από τη συμπεριφορά του καπνίσματος και κάνει τους μαθητές του να αρνούνται το κάπνισμα όταν τους το προσφέρουν, είναι ένας εκπαιδευτικός ο οποίος κοιτάζει μπροστά. Γιατί η εφηβεία θα έχει επιδράσεις εθιστικών συμπεριφορών. Και οι γονείς θα πρέπει να ενταχθούν σε αυτές τις επιμορφώσεις.»

Σ7:«Ναι το περιεχόμενο και η ύλη είναι αρκετά καλό, ικανοποιητικό, έχει νομίζω ότι ανταποκρίνεται ηλικιακά στους μαθητές και στις προγενέστερες γνώσεις τους γιατί όταν αναφέρεται για παράδειγμα και στο περιβάλλον και στα προβλήματα του περιβάλλοντος, δε χρειάζεται έχουν προγενέστερες γνώσεις οι μαθητές για να μπορέσουν να προσεγγίσουν αυτό το θέμα. Σε κάθε περίπτωση ότι χρειαστεί ή όποια ανάγκη παραστεί για να έχουν μία επιπλέον γνώση μπορούνε να την επικοινωνήσουν μέσα από τις ΤΠΕ, δηλαδή να δούνε, να ψάξουν σε έναν υπολογιστή και να βρούμε γιατί αυτό είναι έτσι, γιατί είναι αλλιώς. Άρα λοιπόν θεωρώ ότι ναι ανταποκρίνεται και ηλικιακά και στις προγενέστερες γνώσεις τους. Επίσης ένα σημαντικό που έχει, που έχουν τα καινούργια ΠΣ είναι ότι μπορούμε, είναι έτσι διατυπωμένα που αφήνουν περιθώρια στο να μπορούμε να τα επεκτείνουμε και πιθανόν να τα εξελίξουμε. Άρα λοιπόν δεν είναι περιοριστικά ότι ξέρετε, αυτά θα κάνετε και μόνο, δίνουν τη δυνατότητα μέσα σε μία μεγάλη θεματολογία όπως είναι παράδειγμα το πολιτικό περιβάλλον, το κοινωνικό περιβάλλον, το φυσικό περιβάλλον και πάνω σε αυτά τα μοντέλα ή σε αυτές τις θεματικές, δίνεται η δυνατότητα ο εκπαιδευτικός να ανιχνεύσει και να ψάξει να βρει πολλές παραμέτρους. Άρα λοιπόν δεν είναι πολύ περιοριστικά και αυτό θεωρώ ότι είναι το θετικό, άρα και ανταποκρίνονται θεωρώ πάρα πολύ και ηλικιακά και γνωστικά στα, τα προγράμματα αυτά.»

- Καταλληλότητα με βάση τις προγενέστερες γνώσεις:

- Απαιτητικό

Σ2: «Η ύλη είναι κατάλληλη, αλλά αυτό που διαπιστώνω είναι ότι ίσως και λόγω πανδημίας το γνωστικό πεδίο των παιδιών έχει υποχωρήσει, με αποτελέσματα τα παιδιά να δυσκολεύονται.»

Σ5: «Θα έλεγα ανεπαρκής είναι το περιεχόμενο σε σχέση με το επίπεδο των μαθητών και την ηλικία τους και τις προγενέστερες γνώσεις τους. Και πάλι θα πω ότι δεν είναι, δεν είναι κατάλληλο δεν υπάρχει στο ΠΣ συνολικά, τόσο για την Πρωτοβάθμια, όσο και για τη Δευτεροβάθμια μια συνέπεια και συνέχεια και συνεκτικότητα, ώστε όπως σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα να προβλέπεται μία-μία έτσι σε βαθμίδες ως πούμε πρόοδος των γνώσεων, των δεξιοτήτων ως το πούμε όπως θέλουμε από το Δημοτικό μέχρι και την τελευταία τάξη του Λυκείου. Στις Κοινωνικές επιστήμες η διδασκαλία γίνεται αποσπασματικά και ευκαιριακά.»

- Πολύ καλό

Σ4: «Ναι νομίζω ότι εδώ έχει γίνει επίσης μία πολύ καλή δουλειά ένα πρόβλημα που είχαμε στις Κοινωνικές Επιστήμες ήταν αυτό, ότι οι μαθητές δεν είχαν προπαιδεία στις έννοιες, τις εμπειρίες τους και αυτό είναι, αγγίζει πάρα πολύ το νοητικό τους επίπεδο.»

- Επιστημονική εγκυρότητα:

- Πολύ καλό

Σ2: «Πολύ καλή, ναι πολύ καλή, τουλάχιστον όσο την έχω διαβάσει πολύ καλή ναι.»

Σ3: «Σε πολύ καλό βαθμό από όσο μπορώ να κρίνω και πολύ καλή, εμένα μου φαίνεται πολύ καλή.»

Σ4: «Τώρα δεν ξέρω πώς θα είναι τα βιβλία διατυπωμένα αλλά αρκετά καλό από αυτό που έχω δει.»

- Οργάνωση σε θεματικά πεδία:

- Αμφισβητήσιμο

Σ2:«Δεν ξέρω γιατί αυτό το την οργάνωση του σχολείου ως learning community , ως μια κοινότητα μάθησης. Και δεν ξέρω αν είμαστε έτοιμοι για αυτό. Ή μάλλον πιστεύω ότι δεν το προσεγγίζουμε όπως θα έπρεπε.»

Σ8:«Εγώ, βέβαια δεν είδα τα θεματικά πεδία στο Δημοτικό. Στο Λύκειο δεν υπάρχει, δεν υπάρχει ΚΠΑ, υπάρχει Πολιτική Παιδεία στην πρώτη Λυκείου, υπήρχε και στην δευτέρα αλλά καταργήθηκε, και Κοινωνιολογία στην τρίτη που θίγει τέτοια θέματα. Εγώ πιστεύω ότι το μάθημα της ΚΠΑ πρέπει να ενταχθεί και στο λύκειο. Δηλαδή, δεν μπορεί, ας πούμε, μέχρι την τρίτη Γυμνασίου που ακόμα τα παιδιά είναι σε ένα μεταβατικό στάδιο από την παιδική στην εφηβική ηλικία. Πρέπει, ας πούμε, και στο λύκειο να υπάρχει ένα μάθημα γιατί πλέον έχει καθιερωθεί και η ψήφος από τα 17 εκεί που τα παιδιά είναι πιο ώριμα και πιο, έχουν, έχουν μεγαλύτερη κριτική σκέψη, έχουν μεγαλύτερη διάθεση να συνεργαστούν ή να δράσουν. Εκεί πρέπει να μπει το μάθημα αυτό, οπωσδήποτε, θα είναι σε διαφορετική ταχύτητα, θα είναι πιο εμπλουτισμένο με θέματα γύρω από τους άξονες στους οποίους προσπαθεί να αναπτύξει και πιστεύω ότι όντως πρέπει το μάθημα αυτό που ξεκινάει από το Δημοτικό να συνεχίζεται στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο με πιο εμπλουτισμένες γνώσεις, ανάλογα τη βαθμίδα εκπαίδευσης.»

Σ10:«Πιστεύω ότι είναι λίγο φιλόδοξο το πρόγραμμα εκεί, φιλοδοξεί να το επιτύχει. Εγώ, βέβαια, έχω μια επιφύλαξη για το αν πετυχαίνετε αυτό, γιατί από την μέχρι τώρα εμπειρία μου από το παλιό ΠΣ λίγο έχει επιτευχθεί, βέβαια θα μου πείτε τώρα δεν μιλάμε για το παλιό πρόγραμμα, μιλάμε για το νέο. Θεωρώ ότι τα καταφέρνει σε καλύτερο βαθμό από το παλιό.»

➤ Όχι πετυχημένο/ Χωρίς άποψη

Σ3:«Πάλι δεν μπορώ να κρίνω απόλυτα. Παρακολούθησα του γυμνασίου δεν έχω παρακολουθήσει του Λυκείου δεν το ξέρω. Σας είπα την αίσθηση που μου έχει δώσει εμένα να.»

Σ4:«Ναι ναι, εδώ έχουμε ένα πρόβλημα οι Κοινωνικές Επιστήμες δεν έχουνε συνέχεια. Δυστυχώς. Δηλαδή έχουμε την ΚΠΑ στο Δημοτικό, έχουμε την ΚΠΑ στην τρίτη Γυμνασίου και μετά πάμε στην πρώτη Λυκείου και εκεί σταματάνε. Αυτό είναι πρόβλημα, είναι πρόβλημα αυτό και μιλάμε για σύγχρονες επιστήμες στις οποίες δυστυχώς το ελληνικό σχολείο δεν τις έχει τιμήσει ή εκτιμήσει όλα αυτά τα χρόνια. Στο λύκειο υπήρχαν Κοινωνικές Επιστήμες σε όλες τις τάξεις και πραγματικά γινόταν

πάρα πολύ καλή δουλειά, δυστυχώς τα αφαίρεσαν όλα τα μαθήματα από το Λύκειο. Οπότε δεν ξέρω αν είναι αρκετό αυτό να γίνεται μόνο στην τρίτη Γυμνασίου. Γιατί όχι από την πρώτη Γυμνασίου; Σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες Αμερική και λοιπά σε όλες τις προηγμένες χώρες οι Κοινωνικές Επιστήμες είναι βασικό μάθημα από την πρώτη Γυμνασίου. Μόνο στην Ελλάδα συμβαίνει αυτό.»

Σ5:«Θα έλεγα ανεπαρκής είναι το περιεχόμενο σε σχέση με το επίπεδο των μαθητών και την ηλικία τους και τις προγενέστερες γνώσεις τους. Και πάλι θα πω ότι δεν είναι, δεν είναι κατάλληλο δεν υπάρχει στο ΠΣ συνολικά, τόσο για την Πρωτοβάθμια, όσο και για τη Δευτεροβάθμια μια συνέπεια και συνέχεια και συνεκτικότητα, ώστε όπως σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα να προβλέπεται μία-μία έτσι σε βαθμίδες ας πούμε πρόοδος των γνώσεων, των δεξιοτήτων ας το πούμε όπως θέλουμε από το Δημοτικό μέχρι και την τελευταία τάξη του Λυκείου. Στις Κοινωνικές επιστήμες η διδασκαλία γίνεται αποσπασματικά και ευκαιριακά.

➤ Πολύ καλό

Σ9:«Το θεωρώ σωστό για το συγκεκριμένο μάθημα, θεωρώ ότι ήτανε και αίτημα του κλάδου μας θα υπάρχει μία συνέχεια από τάξη σε τάξη και θεωρώ ότι μπορεί κάποιος να το πετύχει αυτό προσαρμόζοντας, πάλι θα επιμένω σε αυτό, τη διδασκαλία του.»

• Κοινωνικό-πολιτισμική εγκυρότητα:

➤ Ελλιπές

Σ1:«Λείπουν όπως είπαμε οι τρόποι λειτουργίας των πολικών θεσμών, βουλή κόμματα. Αυτά λοιπόν λείπουν, από την άλλη μεριά έχει βάλει κάποια παραδείγματα τα οποία είναι λίγο δημοτικού, για πιο μικρά παιδιά. Ας πούμε το Project για τον παππού και τη γιαγιά. Έχει ένα σενάριο για την παρέα, αυτά ... Αυτά τα κομμάτια που λείπουν είναι τόσο βασικά...που χαλάνε.... Είναι μελανό σημείο.»

➤ Πολύ καλό

Σ2:« Ναι νομίζω σε πολύ μεγάλο βαθμό, αρκετά καλά. Όχι αρκετά καλά, πολύ καλά.»

Σ3:«Σίγουρα σίγουρα πολύ καλύτερα από το υπάρχον σε ικανοποιητικό βαθμό νομίζω ξαναλέω εντάξει με τις ευρείες θεματικές έτσι όπως ήταν διατυπωμένες πέρυσι και χωρίς κάτι πιο συγκεκριμένο πιο αυτό έτσι κάποιο βιβλίο κάποια πρόταση δεν μπορώ να είμαι απόλυτος έτσι βέβαιος αλλά οι θεματικές τέλος πάντων έτσι γενικά όπως τις είχαμε υπόψη μας σε πολύ καλό βαθμό πολύ καλύτερα από το υπάρχον βιβλίο.»

Σ4:«Ναι απαντάς σε μεγάλο βαθμό γιατί διαπραγματεύεται αυτά τα θέματα.»

Σ8:«Βέβαια, εκεί είναι ο στόχος του νέου προγράμματος, αυτό σας είπα και πριν, ότι προσπαθεί να δημιουργήσει τον πολίτη του κόσμου, το σημερινό Πολίτη, δηλαδή, να φτιάξει, να δημιουργήσει μαθητές που σέβονται το δημοκρατικό πολίτευμα, σέβονται τι σημαίνει δημοκρατία, τι σημαίνει δικαιώματα και όλα, αυτές τις αλλαγές να μπορέσει να διαχειριστεί με προοδευτικό και με θετικό τρόπο, αυτές τις αλλαγές που γίνονται γύρω του, να μπορέσει να είναι σε θέση να διαχειριστεί. Παράδειγμα, το περιβάλλον είναι ένα θέμα το οποίο απασχολεί παγκοσμίως όλα τα κράτη και όλα τα παιδαγωγικά συστήματα, δηλαδή, το περιβάλλον προσπαθεί, ας πούμε, το νέο ΠΣ μέσα από την παράγραφο που λέει περιβάλλον και οικολογία να δημιουργήσει έναν Πολίτη ο οποίος θα αποκτήσει ευαισθησία και θα δράσει για την προστασία του περιβάλλοντος, γιατί θεωρεί ότι είναι κίνδυνος για τις μελλοντικές γενιές. Ή, ας πούμε, η μετανάστευση είναι μία, ένα γεγονός η μετανάστευση, πως πρέπει να το διαχειριστεί αυτό, δίνει δηλαδή, εργαλεία και στοχεύει το νέο πρόγραμμα σε αυτό ακριβώς που είπατε.»

Σ10:«Ναι, ναι, ναι. Ναι είναι σε αρκετά μεγάλο βαθμό, πιστεύω. Και δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα σε αυτά, για αυτό και σας είπα ότι μειώνει άλλα κομμάτια της ύλης, από την πλευρά...»

Σ11:«Ικανοποιητικά και εδώ, δεν αμφισβητείτε νομίζω αυτό.»

- Διδακτικό χρόνο:

➤ Λίγος

Σ6:«Είναι λίγος. Θα πρέπει να διαρθρώνεται σε δίωρο προκειμένου να υπάρχει η άνεση, για να υλοποιηθούν πραγματικά εργαστήριο, γιατί η μισή ώρα και τα τρία τέταρτα για έφηβους και ανθρώπους που προετοιμάζουμε για τις μελλοντικές κοινωνίες γιατί αυτοί θα έχουν τα ηνία, είναι πάρα πολύ λίγο. Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να έχει τουλάχιστον ένα δίωρο διδακτικό δηλαδή μία ώρα γεμάτη χρονικά, προκειμένου να ανοίξει το πρόγραμμα, να εξηγήσει. Θα πρέπει τουλάχιστον να δίνονται ένα δίωρο και το άλλο να είναι fit back, αξιολόγηση ή ένα μίνι εργαστήριο ανατροφοδότησης κατά την άποψή μου.»

Σ7:«Είναι μια δύσκολη ερώτηση αυτή να απαντήσω. Το θέμα του χρόνου, όχι ο χρόνος δεν είναι ποτέ επαρκής. Ειδικά έτσι όπως είναι διαμορφωμένα τα ωρολόγια

προγράμματα των σχολείων όπου δεν υπάρχει δυνατότητα να έχουμε ευέλικτα προγράμματα, να μπορούμε δηλαδή να κάνουμε αυτό που ανέφερα πριν, είναι πολύ σημαντικό ότι έχει να κάνει και με το πώς οργανώνεται ο χρόνος, το ωρολόγιο πρόγραμμα. Μπορούμε μέσα σε μία, να εκπονήσουμε ένα διαθεματικό μέσα σε ένα μήνα; Σε δύο; Πώς θα κατανεύουμε το χρόνο. Είναι πάρα πολύ δύσκολη η διαχείριση του χρόνου, στα ΠΣ είναι νομίζω το μεγαλύτερο πρόβλημα, γιατί δεν έχουμε ευέλικτο πρόγραμμα όσον αφορά το χρόνο. Θεωρώ ότι ο χρόνος είναι περιοριστικός.»

Σ9:«Ο χρόνος είναι περιορισμένος, θα σας πω εδώ, θα σας πω για τους μαθητές στα αστικά κέντρα, έχω την εμπειρία και στην επαρχία, στην επαρχία ίσως είναι μικρότερα τμήματα, ίσως είναι αλλού τύπου τα επίπεδα που θα πρέπει να προσαρμόζουμε να είναι πιο αρκετό αλλά για τα αστικά κέντρα είναι πολυπληθείς οι τάξεις, οπότε χάνεται χρόνος στην αρχή για να συνδέσεις με τα προηγούμενα μαθήματα ή να στοχοθετήσεις το μάθημα ή να συνδέσεις laptop και τα λοιπά να φτιάξεις τους πίνακες τους καινούργιους της εκπαίδευσης. Οπότε πρέπει να είναι πιο ευέλικτο το σχέδιο μαθήματος, πολύ εύστοχα τα σημεία που εκβαθύνουν και θα κατανοήσουν οι μαθητές και μαθήτριες και τις αλλαγές πάλι ανάλογα με την τάξη και το επίπεδο, ξανά αυτό θα πω.»

➤ Ικανοποιητικός

Σ1:«Δεδομένου ότι έχουμε τρεις ώρες πρέπει είμαστε ικανοποιημένοι έτσι σίγουρα κάποιες δραστηριότητες που απαιτούν πολύ περισσότερο. Ας πούμε η μέθοδος Project, τα θεατρικά, η ανάλυση έργων τέχνης αυτά εντάξει θα το κάνεις μία φορά ίσως και καμία. Πιθανόν και να κουράσουν τέτοιες δραστηριότητες που απαιτούν πολύ προετοιμασία αλλά υπάρχει η δυνατότητα να επιλέξουμε δραστηριότητες πιο σύντομες οπότε νομίζω εντάξει είναι.»

Σ4:«Κοιτάξτε στο Γυμνάσιο πάντως πάλι μιλώντας, με τις τρεις ώρες τη βδομάδα που έχει τώρα τα τελευταία δύο χρόνια νομίζω είναι επαρκής ο χρόνος να. Στο Λύκειο που μειώθηκε στις δύο ώρες να πω την αλήθεια, εκεί δεν είμαι σίγουρος.»

Σ8:«Επαρκής είναι ο χρόνος. Ήτανε δύο ώρες, δύο ώρες, πέρυσι το μάθημα της ΚΠΑ έγινε τρίωρο. Οπότε τρεις ώρες την εβδομάδα είναι αρκετές, πιστεύω, σε σύγκριση και με τα άλλα μαθήματα που είναι δίωρα, εκτός βέβαια τα, κάποια φιλολογικά, νομίζω ότι το τρίωρο είναι καλό και νομίζω δεν πρέπει να μειωθεί, πρέπει να μείνει στο τρίωρο αν θέλουμε να μπορέσουμε να καλύψουμε κατά μεγάλο ποσοστό τους στόχους και τον

τρόπο διδασκαλίας και προσέγγισης του μαθήματος γιατί αυτό απαιτεί χρόνο όταν, ας πούμε, χρειάζεται ας πούμε δύο μέρες θα κάνεις μαθητοκεντρική προσέγγιση στην τάξη κάποιο Project αλλά την τρίτη, μία, την τρίτη ώρα τον εβδομαδιαία μπορείς να μεταφερθεί στο εργαστήριο ή στην αίθουσα υπολογιστών και να το κάνεις από κει, δηλαδή, το τρίωρο νομίζω ότι είναι ο ιδανικός, το ιδανικό ωράριο για το μάθημα.»

➤ Πολύ καλός

Σ2:«Ναι με το δεδομένο ότι το μάθημα είναι τρίωρο, τρις ώρες την εβδομάδα, είναι μια χαρά ναι.»

➤ Πολύ καλός αλλά μη επαρκής

Σ4:«Στο συγκεκριμένο μάθημα, με το παλιό ΠΣ οι τρεις ώρες είναι αρκετές Δεν ξέρω στο ΝΠΣ αν είναι αρκετές αν είναι επαρκής ο χρόνος δεν ξέρω γιατί θέλει πολύ δουλειά με τις δραστηριότητες. Θέλουν χρόνο οι δραστηριότητες τις οποίες έχουνε συμπεριλάβει και επίσης εκτός από χρόνο θέλει άνοιγμα του σχολείου προς την κοινωνία.»

Σ11:«Νομίζω ότι δεν θα φτάνανε ούτε πέντε, αλλά, ναι είναι αρκετός, στη βαθμίδα του γυμνασίου είναι αρκετός.»

- Προτάσεις για διάταξη/προσθήκη/αφαίρεση ενοτήτων.

Προσθήκη:

➤ Κοινωνική διαστρωμάτωση

Σ1:«Ναι λοιπόν λείπουν πολύ βασικές ενότητες και επίσης αυτό είναι πολύ στενάχωρο λείπει η κοινωνική διαστρωμάτωση και ανισότητες. Οι κοινωνικές ανισότητες είναι πολύ κρίμα γιατί είναι ένα μεγάλο πρόβλημα και ένα χαρακτηριστικό όλων των κοινωνιών. Δεν είναι δυνατόν να μη μιλάμε για ανισότητες μεταξύ ανθρώπων μεταξύ τάξεων μεταξύ χωρών μεταξύ πλανητών μεταξύ συγγώμη ηπειρών.»

➤ Πολιτικοί θεσμοί

Σ3:«Νομίζω το είπα προηγουμένως αν άλλαζα κάτι θα ήταν ίσως και κάποια πολιτικά, θεσμικά να μπούνε και στην Τρίτη Γυμνασίου.»

➤ Κοινωνικά προβλήματα

Σ8:«Ε, περισσότερο, ενδεχομένως, επειδή έχει το πρώτο κομμάτι είναι κοινωνικό, άτομο και κοινωνικές ομάδες το δεύτερο κομμάτι είναι άτομο και πολίτης, εκεί που

λέει άτομο και πολίτης, λέω εντάξει, καλύπτει αρκετά θέματα, δηλαδή, όλη την τοπική αυτοδιοίκηση, τον τρόπο της δημόσιας λειτουργία της δημόσιας διοίκησης, τον τρόπο λειτουργίας του κράτους, μορφές εξουσίας και λοιπά σίγουρα θα τα έχει, θα ήθελα στο πρώτο κομμάτι που λέει μόνο κοινωνικές ομάδες θα μπορούσε, ας πούμε, να βάλει μία δύο θεματικές ενότητες ακόμα τα οποία αναφέρονται σε κοινωνικά προβλήματα, γιατί, μην ξεχνάμε ότι, ας πούμε, στην εποχή μας υπάρχουν πάρα πολλά κοινωνικά προβλήματα από εγκληματικότητα, ανεργία, φτώχεια, τροχαία ατυχήματα τα οποία είναι και επίκαιρα και νομίζω ότι έπρεπε αυτό το κομμάτι να μπει λίγο, κοινωνικά προβλήματα, και το κομμάτι της κοινωνικοποίησης. Δηλαδή, κάποια πράγματα, τι σημαίνει κοινωνικοποίηση, να μπορέσουν τα παιδιά να καταλάβουν τι σημαίνει κοινωνικοποιούμαι και δύο κρίσιμες έννοιες όπως είναι ο κοινωνικός ρόλος, έτσι, το θεωρώ πολύ σημαντικό, αυτά. Αυτά θα μπορούσαν να προστεθούν στην πρώτη, το πρώτο θεματικό άξονα που είναι καθαρά Κοινωνιολογία τα άλλα, ο δεύτερος και ο ... άξονας είναι πολιτική επιστήμη, θεωρώ, και το τρίτο αφορά πράγματα που είναι πιο διεθνή, Ευρωπαϊκή Ένωση, μετανάστευση, ας πούμε, εμπλέκονται άλλες, άλλα μαθήματα.»

➤ Θέματα δικαίου

Σ10:«Θα εστίαζα λιγότερο στα κοινωνικά, κοινωνικού περιεχομένου, σε κοινωνικής, μάλλον σε κοινωνικού περιεχομένου ύλη και θα εμβάθυνα περισσότερο σε θέματα του Δικαίου, του Δημοσίου Δικαίου και σε θέματα του, της Δημοκρατικής λειτουργίας της πολιτείας, έτσι.»

➤ Έμφυλες ταυτότητες

Σ11:«Ναι, νομίζω ότι θα πρόσθετα αυτό που σας είπα σχετικά με την, με τις Έμφυλες ταυτότητες, θα αναφερόμουν στις μαθητικές κοινότητες, έναν θεσμό που όταν τα παιδιά έρχονται στο γυμνάσιο δεν τον γνωρίζουν, τον κανονισμό, δηλαδή, μαθητικών κοινοτήτων, πώς λειτουργούν οι μαθητικές κοινότητες γιατί είναι και έτσι και το πρώτο, η πρώτη ομάδα πολιτικής στην οποία ο μαθητής αναπτύσσει το λόγο και ενδιαφέρεται για την κοινότητα. Αυτά τα δύο, τουλάχιστον, μου έρχονται τώρα στο μυαλό. Για να είμαι ειλικρινής δεν τα θυμάμαι όλα τώρα τα περιεχόμενα.»

4.3.3. Καταλληλότητα της προοδευτικής-μαθητοκεντρικής παιδαγωγικής φιλοσοφίας του νέου ΠΣ, στη διδασκαλία του μαθήματος.

Ο βαθμός καταλληλότητας κρίθηκε ως:

- Μέγιστος

Σ1:«Στο μέγιστο. Εννοείται ότι πρέπει να είναι έτσι. Ειδικά στο μάθημα αυτό απαιτείται η αμφισβήτηση, απαιτείται η κριτική, απαιτείται η ανακάλυψη, δηλαδή να πρέπει να καταλάβουν την κοινωνία το πώς τοποθετούνται σε αυτή, τι ρόλο έχει ο πολίτης, ποιοι είναι οι περιορισμοί από τους θεσμούς ή από άλλα προβλήματα να αυτό είναι το ζητούμενο.»

Σ2:«Απόλυτα νομίζω, απόλυτα. Το θέμα είναι αν εμείς μπορούμε όλα αυτά να τα αντιληφθούμε στο βάθος τους και να τα εφαρμόσουμε. Το ΠΣ διαπνέεται απόλυτα., και νομίζω ότι σωστά διαπνέεται. Το παλιό μοντέλο το έχουμε δει, το έχουμε ζήσει, δεν είναι αποτελεσματικό.»

Σ3:«Απολύτως, απολύτως συμφωνώ ναι.»

Σ4:«Στο δικό μας μάθημα νομίζω ότι είναι η μοναδική ίσως προσέγγιση που πρέπει να έχουμε.»

Σ7:«Για το συγκεκριμένο μάθημα είναι η ενδεδειγμένη πιστεύω, γιατί σε αυτό το μάθημα ΚΠΑ όπου οι μαθητές καλούνται να προβληματιστούν πάνω σε σύγχρονα, κοινωνικά, πολιτικά ή ατομικά, προσωπικά θέματα και προβλήματα να τα προσεγγίσουν και να αναπτύξουν πάνω σε αυτά ένα προβληματισμό σαφώς και είναι η ενδεδειγμένη μεθοδολογία και η ενδεδειγμένη θεματολογία, για το δικό μας μάθημα.»

- Αμφισβητήσιμος μέχρι την υλοποίηση

Σ5:«Συμφωνώ ότι είναι κατάλληλη, αλλά ξαναλέω παραμένει ευχή αυτή τη στιγμή. Για να υλοποιηθεί πρέπει να ικανοποιηθούν κάποιες άλλες προϋποθέσεις που ξεπερνούν τις διακηρύξεις ενός ΠΣ.»

Σ9:«Εντάξει, τώρα ανάλογα, όπως και οι εκπαιδευτικοί και μαθητές προσαρμόζονται βήμα-βήμα σε νέα περιβάλλοντα μάθησης και η σχέση καθηγητή και μαθητή για

ομάδες μαθητών - μαθητριών είναι δυναμική και σχέση αλληλεπίδρασης, οπότε, στην πράξη όλα θα φανούν.»

Σ10:«Είναι κατάλληλη, βεβαίως, αλλά όπως σας είπα και πριν πρέπει να υπάρχουν κάποια όρια. Εδώ θεωρώ ότι δεν υπάρχουν τα όρια αυτά και υπάρχει υπερβολική ελευθερία, κατά τη γνώμη μου. Θα πρέπει, δηλαδή, λίγο να είναι πιο καθορισμένη η ύλη και οι δραστηριότητες, τέλος πάντων, των παιδιών.»

4.3.4. Εφαρμοσιμότητα του νέου ΠΣ.

Η εφαρμογή του νέου ΠΣ με βάση την επαγγελματική ετοιμότητα των εκπαιδευτικών, τις υλικές συνθήκες των σχολείων και την κουλτούρα των ελληνικών σχολείων σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς είναι η εξής :

- Επαγγελματική ετοιμότητα διδασκόντων:
 - Δεν είναι έτοιμοι οι εκπαιδευτικοί

Σ4:«Όχι δεν είναι έτοιμοι.»

- Με δυσκολίες εξ αιτίας:
 - ✓ Κούρασης εκπαιδευτικών

Σ1:«Ναι είπαμε οι δυσκολίες παρατηρούνται από τους συναδέλφους που είπαμε πριν έτσι και έτσι σε κάποια σχολεία να σε κάποια σχολεία λιγότερο, αλλά νομίζω σιγά σιγά αλλάζει αυτό. Παρατηρώ ότι όλο πιο πολύ συνάδελφοι γερνάνε ... οι νέοι συνάδελφοι είναι πιο έτοιμοι όταν γερνάει ο συνάδελφος είναι και λιγότερο πρόθυμος και είναι και εξουθενωμένος και εξαντλημένος από όλα αυτά που πρέπει να κάνει έτσι που έχει επιφορτιστεί το έργο του με τόσα πολλά επιπλέον γραφειοκρατικά και ανούσια. Ναι φοβάμαι μήπως χάσει την όρεξη του να εφαρμόσει αυτά που πρέπει.»

Σ2:«Μμμμμ εεεε οι όχι απόλυτα κάποιοι ναι, κάποιοι όχι με δισταγμό θα πω το ναι. Με πολύ μεγάλο δισταγμό, ο οποίος προέρχεται κυρίως από μια γενικότερη κούραση και ματαίωση των εκπαιδευτικών.»

- ✓ Ελλιπής επιμόρφωση εκπαιδευτικών

Σ9:«Ναι, γιατί τα σχολεία μας δεν έχουν την κατάλληλη υλικό- τεχνική υποδομή, χρειάζεται και περισσότερη επιμόρφωση στους εκπαιδευτικούς π.χ. γιατί είναι

στραμμένη τάξη, σας λέω ένα παράδειγμα. Και πρέπει οπωσδήποτε είναι λιγότεροι μαθητές και οι μαθήτριες στις τάξεις. Δηλαδή, όταν μιλάμε για την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και έχεις 26 παιδιά, έχεις πέντε- έξι ομάδες, είναι πάρα πολύ δύσκολο σε παιδιά, που αν θέλετε, και τη ομαδοσυνεργατική διδασκαλία δεν την έχουν μάθει από το δημοτικό και το νηπιαγωγείο για να μπορέσεις να την εφαρμόσεις όπως θέλεις στα μαθήματα.»

Σ10:«Υπάρχει εμπειρία, υπάρχει η ετοιμότητα από τους εκπαιδευτικούς. Θεωρώ ότι μέσα από την εφαρμογή του προγράμματος, την απόκτηση εμπειρίας αλλά και την κατάλληλη επιμόρφωση, στο τέλος θα τα καταφέρουν.»

Σ11:«Σχετίζονται με τις νέες τεχνολογίες. Αυτό νομίζω ότι είναι πλέον κοινό μυστικό, ένα μάθημα για να αναπτυχθεί σύμφωνα με τη φιλοσοφία του αναλυτικού προγράμματος, όπως είναι τώρα το ΚΠΑ, χρειάζεται νέες τεχνολογίες και λογισμικά. Αν αυτά δεν υπάρχουν σε ένα σχολείο, τότε, νομίζω ότι θα χάσει αυτό, το μάθημα, θα χάσει αυτό που προσδοκούσαν οι κατασκευαστές του προγράμματος. Αυτό σε σχέση με τα υλικά, σε σχέση με την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών, ναι, πρέπει να υπάρχει επιμόρφωση πάνω σε νέα πράγματα τα οποία περιέχονται στο πρόγραμμα και εκπαιδευτικοί δεν τα γνωρίζουν, δεν έχουν μεταμορφωθεί κατάλληλα.»

- Υλικές συνθήκες σχολείων:
- Δεν ευνοούν καθόλου

Σ3:«Οι υλικές συνθήκες όχι, σαφέστατα όχι κατά τη γνώμη μου.»

Σ5:«Όχι και πολύ.»

- Με δυσκολίες εξ αιτίας:
- ✓ Μεγάλου αριθμού παιδιών

Σ9:«Ναι, γιατί τα σχολεία μας δεν έχουν την κατάλληλη υλικο- τεχνική υποδομή, χρειάζεται και περισσότερη επιμόρφωση στους εκπαιδευτικούς π.χ. γιατί είναι στραμμένη τάξη, σας λέω ένα παράδειγμα. Και πρέπει οπωσδήποτε είναι λιγότεροι μαθητές και οι μαθήτριες στις τάξεις. Δηλαδή, όταν μιλάμε για την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και έχεις 26 παιδιά, έχεις πέντε- έξι ομάδες, είναι πάρα πολύ δύσκολο σε παιδιά, που αν θέλετε, και τη ομαδοσυνεργατική διδασκαλία δεν την έχουν μάθει από το δημοτικό και το νηπιαγωγείο για να μπορέσεις να την εφαρμόσεις όπως θέλεις στα μαθήματα.»

Σ10:«Ναι, οι δυσκολίες σας είπα ποιες είναι. Δεν είναι δυνατόν μέσα σε 45 λεπτά να κάνεις μαθητοκεντρικές δραστηριότητες σε 25 μαθητές που έχει ένα τμήμα της Γ Γυμνασίου, σε μία ηλικία όπου τα παιδιά θα πρέπει να κάνουν αυτές τις δραστηριότητες, που δεν θα προλάβουν στο χρόνο που διδάσκεται στο ωρολόγιο πρόγραμμα το μάθημα, να της κάνουν.»

✓ Έλλειψη τεχνολογικού εξοπλισμού

Σ4:«Μέτριες θα έλεγα. Δεν υπάρχουνε. Εγώ είναι το σχολείο για να σας δώσω να καταλάβετε, το σχολείο που είμαι σε ένα από τα δύο που είμαι φέτος είναι η πρώτη χρονιά που βλέπω βίντεο προβολείς σε όλες τις τάξεις. Δηλαδή για αυτό μιλάμε και ένα laptop στο σχολείο. Πέρυσι ήμουν σε ένα Λύκειο τεράστιο επίσης με 300 παιδιά και δεν είχαμε ούτε ένα βίντεο προβολέα.»

Σ11:«Σχετίζονται με τις νέες τεχνολογίες. Αυτό νομίζω ότι είναι πλέον κοινό μυστικό, ένα μάθημα για να αναπτυχθεί σύμφωνα με τη φιλοσοφία του αναλυτικού προγράμματος, όπως είναι τώρα το ΚΠΑ, χρειάζεται νέες τεχνολογίες και λογισμικά. Αν αυτά δεν υπάρχουν σε ένα σχολείο, τότε, νομίζω ότι θα χάσει αυτό, το μάθημα, θα χάσει αυτό που προσδοκούσαν οι κατασκευαστές του προγράμματος. Αυτό σε σχέση με τα υλικά, σε σχέση με την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών, ναι, πρέπει να υπάρχει επιμόρφωση πάνω σε νέα πράγματα τα οποία περιέχονται στο πρόγραμμα και εκπαιδευτικοί δεν τα γνωρίζουν, δεν έχουν μεταμορφωθεί κατάλληλα.»

✓ Υλικοτεχνικής υποδομής

Σ6:«Τα τελευταία χρόνια τα καλύτερα, αλλά σε γενικά σημεία είναι κάτω του μετρίου. Μέτρια προς κάτω του μετρίου είναι.»

Σ7:«Ε ναι, οι δυσκολίες υπάρχουν στην εφαρμογή του προγράμματος. Γιατί δεν προσφέροντα. Καταρχάς ο τρόπος που είναι οργανωμένες η διάταξη του χώρου των τάξεων μας, τα θρανία έτσι όπως είναι διαμορφωμένα, να έχουμε τάξη ξεχωριστή όπου θα έπρεπε να έχουμε θρανία που να μπορούν να κάθονται ομαδικά τα παιδιά και να εργάζονται. Υλικοτεχνική υποδομή δε μας βοηθάει καθόλου στο να κάνουμε. Καλούμαστε λοιπόν εμείς να εφαρμόσουμε, υπάρχει το οξύμωρο σχήμα, ότι καλούμαστε ως εκπαιδευτικοί να εφαρμόσουν ένα νέο ΠΣ, σε κτιριακές και υλικοτεχνικές υποδομές που είναι διαμορφωμένες σύμφωνα με το παλιό ΠΣ. Καταλαβαίνετε ότι αυτό για να το ξεπεράσει κάποιος εκπαιδευτικός ή να το διαχειριστεί είναι πολύ δύσκολο.»

Σ9:«Ναι, γιατί τα σχολεία μας δεν έχουν την κατάλληλη υλικο- τεχνική υποδομή, χρειάζεται και περισσότερη επιμόρφωση στους εκπαιδευτικούς π.χ. γιατί είναι στραμμένη τάξη, σας λέω ένα παράδειγμα. Και πρέπει οπωσδήποτε είναι λιγότεροι μαθητές και οι μαθήτριες στις τάξεις. Δηλαδή, όταν μιλάμε για την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και έχεις 26 παιδιά, έχεις πέντε- έξι ομάδες, είναι πάρα πολύ δύσκολο σε παιδιά, που αν θέλετε, και τη ομαδοσυνεργατική διδασκαλία δεν την έχουν μάθει από το δημοτικό και το νηπιαγωγείο για να μπορέσεις να την εφαρμόσεις όπως θέλεις στα μαθήματα.»

- Κουλτούρα ελληνικών σχολείων:
- Δεν ευνοεί

Σ4:«Δεν ευνοεί γιατί και εκπαιδευτικοί και μαθητές και γονείς έχουνε μάθει στο να μάθω κάτι απέξω να το λέω. Δηλαδή δεν ξέρω πώς μπορεί ένας γονιός να εκτιμήσει την εργασία που θα βάλω εγώ το παιδί να δουλέψει ας πούμε και για την οικογένειά του και να φτιάξει ένα θυρεό της οικογένειας.»

Σ6:«Κοιτάζτε εγώ δεν θα αναφερθώ στη λέξη κουλτούρα, γιατί δεν μπορώ να γνωρίζω τη λέξη κουλτούρα των συναδέλφων μου. Αλλά θα αναφερθώ στη λέξη νοοτροπία. Υπάρχουν νοοτροπίες που εμποδίζουν, η κοινωνία να εξελιχθεί και μέρος της κοινωνίας είναι και το σχολείο. Ένα λειτουργικό κομμάτι της κοινωνίας και έμψυχο με συναισθήματα, με σκέψεις, με δυναμική είναι και ο εκπαιδευτικός. Άρα οι νοοτροπίες πολλές φορές για αυτόν που μπορεί να κάνει κάποια πράγματα μπορεί να είναι αντίθετες.»

- Με δυσκολίες

Σ1:«Ναι είπαμε οι δυσκολίες παρατηρούνται από τους συναδέλφους που είπαμε πριν έτσι και έτσι σε κάποια σχολεία ναι σε κάποια σχολεία λιγότερο, αλλά νομίζω σιγά σιγά αλλάζει αυτό. Παρατηρώ ότι όλο πιο πολύ συνάδελφοι γερνάνε ... οι νέοι συνάδελφοι είναι πιο έτοιμοι όταν γερνάει ο συνάδελφος είναι και λιγότερο πρόθυμος και είναι και εξουθενωμένος και εξαντλημένος από όλα αυτά που πρέπει να κάνει έτσι που έχει επιφορτιστεί το έργο του με τόσα πολλά επιπλέον γραφειοκρατικά και ανούσια. Ναι φοβάμαι μήπως χάσει την όρεξη του να εφαρμόσει αυτά που πρέπει.»

Σ3:«Εντάξει πάλι δεν μπορώ να έχω μία εικόνα. Σίγουρα οι άνθρωποι και όσο μεγαλώνουμε ε πιο συντηρητικοί μάλλον γινόμαστε και λίγο πιο δύσκολο και τα

τελευταία χρόνια προσλήψεις πέρυσι προ πέρσι γίνανε προσλήψεις γενικώς τα σχολεία όλο και πιο ηλικιωμένους συναντάει κάνεις καθηγητές.»

Σ11:«Θα δούμε πως η κοινότητα του σχολείου και οι γονείς θα δεχτούν ένα μάθημα το οποίο δεν έχει βιβλίο. Νομίζω ότι θα έχει κάποιες δυσκολίες εδώ και υπάρχει ο κίνδυνος πολλοί να θεωρήσουν ότι επειδή δεν έχω βιβλίο και έχω αυτό το αναλυτικό πρόγραμμα και τις δραστηριότητες και όσα το εκπαιδευτικό υλικό που μου δίνει ο δάσκαλός μου δεν είναι και τόσο σοβαρό. Είναι μία νοοτροπία αυτή που πρέπει να αλλάξει.»

4.4. Δυσκολίες κατά την εφαρμογή

Η τέταρτη ενότητα των αποτελεσμάτων της έρευνας αφορά τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι εκπαιδευτικοί κατά την πιλοτική φάση εφαρμογής του νέου ΠΣ Αντιστοιχεί στο τέταρτο ερευνητικό ερώτημα και την πρώτη ερώτηση του τρίτου άξονα. Συγκεκριμένα ζητήθηκε από τους εκπαιδευτικούς να αναφέρουν τις σημαντικότερες δυσκολίες που αντιμετώπισαν. Οι δυσκολίες που αναφέρθηκαν είναι οι παρακάτω:

- Συνεργασία με μαθητές

Σ1:«Ναι έχει να κάνει με τη συνεργασία των μαθητών συχνά, δεν ξέρω ο μαθητής πρέπει να εκπαιδευτεί να καταλάβει το πώς μαθαίνω με νέες μεθόδους ότι δεν είναι παιχνίδι έτσι το να τα βάλεις σε μια διαδικασία, χρειάζεται πάντα μια ανατροφοδότηση στο τέλος να καταλάβουν τι μάθαμε από αυτό που κάναμε, πως αλλάζουμε αυτό που δεν πήγε καλά. Υπάρχουν ανάγκες να προσαρμόζουμε την κάθε δραστηριότητα σε κάθε τμήμα στα ενδιαφέροντα των μαθητών , στις δυνατότητές τους, αυτό θέλει επιπλέον δουλειά έτσι δεν είναι εύκολο να τα κάνουμε αυτό και πολλές φορές αν θα είσαι μέσα στον χρόνο. Είπαμε τα πάντα είναι δυναμικά μέσα στην τάξη όπως ξέρεις, μπορεί να περισσέψει μπορεί να.»

- Πολύ προετοιμασία

Σ2:«Δυσκολίες. Δυσκολία είναι η αρκετή προετοιμασία που χρειάζεται από τον εκπαιδευτικό. Και σας μιλάω εγώ που δεν είμαι τυπική, δηλαδή πάντα είχα νέες τεχνολογίες στο μάθημά μου, πάντα κουβαλάω προβολείς και laptop. Θέλει όμως

προετοιμασία. Αυτή είναι μια μεγάλη δυσκολία. Μεγάλη δυσκολία όχι, αλλά χρειάζεται δουλειά. Νομίζω κυρίως αυτή. Και επίσης, συγνώμη, να εξοικειωθούν με κάποια εργαλεία οι εκπαιδευτικοί.»

Σ11:«Θεωρώ ότι το πιο δύσκολο κομμάτι είναι η προετοιμασία από τον εκπαιδευτικό, δηλαδή, η δημιουργία σεναρίων, η ανεύρεση υλικού κατάλληλου, αυτό θεωρώ ότι είναι το πιο δύσκολο κομμάτι.»

- Υλικοτεχνική υποδομή

Σ4:«Οι σημαντικότερες είναι αυτές. Το ότι οι εκπαιδευτικοί δεν είναι έτοιμοι γιατί δεν έχουν επιμορφωθεί και το ότι δεν υπάρχει υλικοτεχνική υποδομή στα σχολεία για να δουλέψουμε διαφορετικά.»

Σ7:«Άλλες δυσκολίες στην πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος όχι. Πέρα από αυτές τις δυσκολίες που αναφέρονται στην υλικοτεχνική υποδομή, στην έλλειψη υποστηρικτικού υλικού και λοιπά, όχι κάτι άλλο.»

- Ύλη

Σ3:«Πιο πολύ εμένα με δυσκόλεψε, αν αυτές οι γενικές θεματικές που δυσκολεύομουν να εντοπίσω, να πω, να καταλάβω αν κάτι που θέλω ήθελα να κάνω μπορούσε να ενταχθεί ή δεν μπορούσε να ενταχθεί. Οι επιμορφωτές ήταν πολύ ανοιχτοί σε οποιαδήποτε τέλος πάντων σχεδόν σκέψη δική μας έτσι και τι θέλαμε να κάνουμε εγώ εκεί λίγο το έχανα να πω την αλήθεια δεν ξέρω αν κάτι άλλο είχατε υπόψη έχουν με αυτή την ερώτηση.»

Σ8:«Εγώ αδυναμίες δεν εντόπισα, η αδυναμία που εντόπισα είναι η ύλη, δηλαδή, προσπαθώντας να εφαρμόσουμε πειράματα, θεατρικά παιχνίδια, προγράμματα, τεχνικές προσομοίωσης ή Project, μην τυχόν, ας πούμε, αυτό μας γίνει εις βάρος της ύλης γιατί πολλοί λένε, ας πούμε, εντάξει πρέπει να εφαρμόζουμε την ύλη πιστά, ναι αλλά το Φεβρουάριο τα παιδιά θα κληθούν να εξεταστούν στην ύλη, ας πούμε, και τον Ιούνιο, δηλαδή, εδώ πρέπει να φροντίσουμε, το είπα και πριν αυτό σε κάποια ερώτηση, πρέπει να φροντίσουμε να ισορροπήσουμε την ύλη και να την, την ύλη η οποία οφείλουμε να, τη νέα γνώση, δηλαδή, που πρέπει να προσφέρουμε στα παιδιά, με τις πρωτοποριακές μορφές διδασκαλίας και προσέγγισης του μαθήματος που έχει το νέο ΠΣ. Αν δηλαδή καταφέρουμε να ισορροπήσουμε αυτά τα δύο νομίζω είναι το ιδανικό.»

4.5. Προτάσεις βελτίωσης

Η πέμπτη και τελευταία ενότητα των αποτελεσμάτων της έρευνας αφορά βελτιωτικές προτάσεις. Αντιστοιχεί στο πέμπτο ερευνητικό ερώτημα και σε ερώτηση του τρίτου άξονα. Συγκεκριμένα οι εκπαιδευτικοί ζητήθηκε να κάνουν κάποιες προτάσεις για πιθανή βελτίωση του νέου ΠΣ στο μάθημα της ΚΠΑ του Γυμνασίου με σκοπό την επιτυχή εφαρμογή του στην πράξη.

Σ1:«Αυτό που είπα σχετικά με τις ενότητες που λείπουν κοινωνική διαστρωμάτωση κοινωνικές ανισότητες πολιτικών θεσμών που είπαμε πριν.»

Σ2:«Περισσότερα κοινωνιολογικά μαθήματα.»

Σ3:«Νομίζω αυτό ως προς την επιμόρφωση τη δική μας αυτό κάτι πιο συγκεκριμένο με όταν θα έχουμε το βιβλίο η πιο συγκεκριμένα τέλος πάντων πράγματα για τις διάφορες θεματικές αυτό ως προς εμάς. Τώρα ως προς τα θέματα με τα οποία πιάνουμε τα οποία ασχολούμαστε εμένα προσωπικά θα μου άρεσε και νομίζω πως αρέσει και στους μαθητές και το θεσμικό και νομικό κομμάτι παραδείγματα ας πούμε πραγματικών περιστατικών έτσι που έχουν και μία ίσως νομική διάσταση ξέρω εγώ ή θα πάρεις το περιστατικό στη Μανωλάδα που πήγε και στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έτσι θα μπορούσε να εμπλουτιστεί με τέτοια παραδείγματα.»

Σ3:«Νομίζω αυτό ως προς την επιμόρφωση τη δική μας αυτό κάτι πιο συγκεκριμένο με όταν θα έχουμε το βιβλίο η πιο συγκεκριμένα τέλος πάντων πράγματα για τις διάφορες θεματικές αυτό ως προς εμάς. Τώρα ως προς τα θέματα με τα οποία πιάνουμε τα οποία ασχολούμαστε εμένα προσωπικά θα μου άρεσε και νομίζω πως αρέσει και στους μαθητές και το θεσμικό και νομικό κομμάτι παραδείγματα ας πούμε πραγματικών περιστατικών έτσι που έχουν και μία ίσως νομική διάσταση ξέρω εγώ ή θα πάρεις το περιστατικό στη Μανωλάδα που πήγε και στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έτσι θα μπορούσε να εμπλουτιστεί με τέτοια παραδείγματα.»

Σ4:«Γενικές προτάσεις, καταρχάς να γίνει επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών και δεν εννοώ μόνο επιμόρφωση τα συγκεκριμένα ΠΣ. Για παράδειγμα προτείνει έναν άλλον τρόπο αξιολόγησης. Δεν ξέρουμε να αξιολογούμε οι καθηγητές με άλλο τρόπο εκτός από την αριθμητική βαθμολογία. Δεν ξέρουμε να κάνουμε διαμορφωτική αξιολόγηση. Δεν ξέρουμε τι σημαίνει ενδιάμεση αξιολόγηση αρχική και τελική. Σας αναφέρω ένα παράδειγμα. Ναι επίσης είναι είναι αρκετοί συνάδελφοι ακόμα που δεν

έχουν εμπλακεί με τη χρήση των νέων τεχνολογιών. Στηρίζεται το πρόγραμμα στην καλή θέληση των τα νέα προγράμματα στην καλή θέληση των εκπαιδευτικών. Δηλαδή κατά πόσο ο καθένας προσωπικά έχει προσπαθήσει για αυτό και σας είπα από την αρχή ότι είναι πολύ φιλόδοξο και δεν ξέρω πώς θα λειτουργήσει. Γιατί δεν δίνονται οι βάσεις τα στηρίγματα στον εκπαιδευτικό.»

Σ6: «Έ κοιτάζτε η εμπειρία μου, επειδή είχα την χαρά και την τιμή να έχω και μία θέση ευθύνης και συνεργασίας σε μόνιμη βάση πάνω από 3.000 εκπαιδευτικούς είναι ότι οι εκπαιδευτικοί λειτουργούν πάρα πολύ καλά με παραδείγματα και επιμορφώσεις. Σχεδόν θα έλεγα ότι μπορούν να χειριστούν άριστα, καλύτερα ένα παραδειγματικό μοντέλο όχι υποδειγματικό ένα παραδειγματικό μοντέλο, μία ρουμπρίκα, μία παρουσίαση και αυτά να τα χρησιμοποιούν στην τάξη, αφού φυσικά πρώτα έχουν επιμορφωθεί για το αντικείμενο, για το γνωστικό κομμάτι του τι αλλάζει στα ΠΣ. Όμως το γνωστικό κομμάτι σε έναν ενήλικα θεωρώ ότι θα είναι κάτι το οποίο θα είναι παροδικό. Θα το δει, θα το καταλάβει. Αν δεν έρθει σε επαφή και με τα εργαλεία, τις μεθόδους, στις δυνατότητες, τις εκφράσεις του νέου προγράμματος, δεν θα μπορέσει εύκολα να φέρει αυτή την αλλαγή. Αυτό, ότι ο εκπαιδευτικός λειτουργεί καλύτερα όχι τόσο υπό πίεση και παραδειγματικά. Δηλαδή θα μπορούσε και μέσα από εργαστήρια βιωματικά, μια πλατφόρμα που θα μπορούσαν να παρουσιάζει σαν τον Αίσιωπο για την ΚΠΑ σενάρια, προτάσεις, φύλλα εργασίας, μια υποδειγματική παραδειγματική κατάσταση του νέου ΠΣ. Καλό θα ήταν να οργανωθεί μια τράπεζα, όχι τράπεζα θεμάτων, ένα αποθετήριο με τα νέα ΠΣ, τις εκφάνσεις τους και τις εκφράσεις τους μέσα στην τάξη.»

Σ7: «Τώρα σκέφτομαι διάφορα. Αυτό που θα ήθελα να υπήρχε η δυνατότητα μέσα από αυτό, τα ΠΣ να ενισχυθεί περισσότερο η διαθεματική διδασκαλία. Γιατί μιλήσαμε πριν για εγγραμμτισμο. Να έχουμε τη δυνατότητα δηλαδή όχι μόνο, να μην είναι σαν μια δυνατότητα επιλογής δικής μας και στο να κάνουμε ένα διαθεματικό αλλά να υπάρχει, ως προτεινόμενο υποχρεωτικό. Αν μπορώ να χρησιμοποιήσω αυτόν τον όρο. Στο να υπάρχει μέσα στην εκπόνηση των ΠΣ, να υπάρχει και ένα διαθεματικό. Για να εντάξουμε σιγά σιγά και τη διαθεματική προσέγγιση στη διδασκαλία μας. Αυτό ήταν ένα που θα ήθελα να υπάρχει.»

Σ8: «Ε, ναι, το ανέφερα και σε κάποιες άλλες ερωτήσεις. Πρώτον, να εντάξουν λίγο στο πρώτο θεματικό άξονα δυο-τρεις ακόμα κυρίες έννοιες κοινωνιολογίας όπως είναι τα κοινωνικά προβλήματα και κοινωνικοποίηση, κοινωνικός ρόλος. Να φροντίσουν,

βέβαια αυτό δεν λύνετε από το ΥΕΠ, δεν λύνετε από το νέο ΠΣ, λύνετε από το Υπουργείο, η υλικοτεχνική υποδομή των σχολείων, δηλαδή, να υπάρχει αίθουσα προβολών, ας πούμε εγώ στο προηγούμενο σχόλιο που είχαμε δεν είχαμε αίθουσα προβολών, δεν είχαν δια δραστικούς πίνακες, φέτος στο σχολείο που είμαι έχουμε δια δραστικούς πίνακες αλλά δεν έχουμε αίθουσα ή δεν έχουμε υπολογιστές, δηλαδή, υπάρχει και πρόβλημα στο θέμα της λειτουργίας των σχολικών μονάδων με την έννοια κατά πόσο έχουν υλικό και όλο εκείνο τον απαραίτητο εξοπλισμό έτσι ώστε να εφαρμοστεί στην πληρότητά του το νέο ΠΣ. Αυτό θεωρώ εγώ ότι είναι το ένα ψηλό - μειονέκτημα και αυτό που σας είπα, προτείνω κάποιες θεματικές ενότητες ακόμα στο πρώτο θεματικό άξονα και δεν νομίζω κάτι άλλο περισσότερο μπορούμε να, προτάσεις περισσότερες γύρω από αυτό το θέμα.»

Σ9:«Κοίταξε να σου πω, νομίζω ότι εγώ ειδικά χρειάζομαι περισσότερο εξοικείωση με τις καινούργιες πλατφόρμες, ας πούμε, όπως επιμόρφωνα το Teams λίγο με κούρασε, δηλαδή είναι κάτι καινούργιο για εμάς, όπως και του Webex έτσι και το Teams έτσι και όλες οι πλατφόρμες είναι καινούργιες, είμαστε πάλι εκπαιδευτικοί, έτσι, λοιπόν δεν είχαμε σχέση εννοώ με τις τεχνολογίες, τώρα σιγά-σιγά μπαίνουμε μέσα σε αυτό το καινούργιο πλαίσιο. Το σχέδιο μαθήματος δεν με δυσκόλεψε αλλά γενικά χρειάστηκα αρκετό χρόνο για να το κατασκευάσω. Τώρα, ήταν πολύ θετικές οι καινοτομίες του, η επιμορφώτρια μου ήταν εξαιρετική, τις εργασίες που είχαμε τους συναδέλφους του κλάδου ήταν εξαιρετικά πράγματα και αυτό που θα ήθελα προσωπικά εγώ είναι λογισμικά στις ενότητες από το ΙΕΚ και αν είναι δυνατόν να φτιαχτούν, εκπαιδευτικά παιχνίδια που μας λείπουν και τα παιδιά νομίζω θα μάθαιναν πολύ καλά, αυτή η γενιά που έτσι κι αλλιώς, τα παιχνίδια τα videogames και τα λοιπά τους αρέσουν, αν υπάρχουν εκπαιδευτικά παιχνίδια θα τους αρέσουν επίσης και ακόμα θα ήθελα να προτείνω τετράδια εργασιών με διάφορες, έτσι, με διαφορετικούς τρόπους επίλυσης ασκήσεων όπως είναι τα κρυπτόλεξα, τα σταυρόλεξα, τα αινίγματα, κουίζ που προσωπικά αναγκάζομαι κάθε φορά και φτιάχνω μόνη μου για να τα έχω τα παιδιά σε εγρήγορση.»

Σ10:«Αναμόρφωσης ύλης με ποιο πολύ εστιασμό στην, σε θέματα της πολιτείας, σε θέματα δηλαδή Θεσμών και λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος, δεν είναι δυνατόν τα παιδιά σε μεγαλύτερες ηλικίες να μην ξέρουν ποιο είναι το πολίτευμα της Ελλάδος. Να υπάρχουνε πιο πολλές διδακτικές ώρες, να υπάρχει οριοθέτηση των ανοιχτών, τέλος πάντων, δραστηριοτήτων και, βεβαίως, το μάθημα αυτό να συνεχιστεί

και σε επόμενες τάξεις, στην δευτέρα λυκείου όπως παλαιότερα, δηλαδή, που συνεχίζονταν, με καθαρά, ύλη σε θέματα Πολιτικής Επιστήμης ή Νομικής Επιστήμης, και Νομικής Επιστήμης.»

Σ11: «Κοιτάζτε, εγώ θα προτιμούσα να υπήρχε μία ευελιξία ως προς τις θεματικές, δηλαδή, υπάρχουν οι θεματικές αυτές οι οποίες καθορίζονται ανά τάξη, μάλλον οι ενότητες που λέει τι πρέπει να διδάξουμε, αλλά θα ήθελα και μία ευελιξία στο ότι υπάρχουν κι άλλα θέματα που θα μπορούσαν να προστεθούν από τον ίδιο τον εκπαιδευτικό, ή τέλος πάντων, μία διάσταση άλλη των θεμάτων που ήδη δίνονται γιατί, σας είπα, αυτό με τις Έμφυλες ταυτότητες, με τη, και με άλλα πράγματα που θα προκύψουν, ακόμα κι αν δεν είναι μέσα στο αναλυτικό πρόγραμμα πρέπει να δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να το επιλέξει. Θα ήθελα μία ευελιξία ως προς την επιλογή των θεμάτων, των επιπλέον θεμάτων. δηλαδή να πει του εκπαιδευτικού ότι έχεις τη δυνατότητα μία - δύο ενότητες που εσύ θεωρείς ότι πρέπει να διδαχθούν σε αυτή τη συγκεκριμένη τάξη, και με ενημέρωση βέβαια του συμβούλου εκπαίδευσης, να το αναπτύξει.»

5. ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1. Απαντήσεις ανά ερευνητικό ερώτημα.

Στόχος της παρούσας εργασίας ήταν να αξιολογήσει, μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων, τα νέα ΠΣ επί τη βάσει της σύγκρισης μεταξύ της επιδιωκόμενης από τους κατασκευαστές τους και της προσλαμβανόμενης από τους εκπαιδευτικούς μορφής τους. Η ποιοτική προσέγγιση έδωσε στους συμμετέχοντες τη δυνατότητα να προβληματιστούν, να σκεφτούν και να αναστοχαστούν, σχετικά με το νέο και καινοτόμο ΠΣ που υλοποιούν, για πρώτη φορά καθολικά, την τρέχουσα σχολική χρονιά. Μέσω των ευρημάτων από τις ημιδομημένες συνεντεύξεις, απαντήθηκαν τα ερευνητικά ερωτήματα. Στην προηγούμενη ενότητα όπου παρουσιάστηκαν και σε αυτή όπου συζητούνται, τα ευρήματα αυτά, συμφωνούν σε μεγάλο βαθμό με τις βασικές αρχές και στοιχεία των κατασκευαστών των νέων ΠΣ.

- 1^ο ερευνητικό ερώτημα : Ποια είναι τα βασικά στοιχεία τα οποία χαρακτηρίζουν τα νέα ΠΣ σύμφωνα με τους κατασκευαστές τους και με ποιο τρόπο αυτά τα στοιχεία αναγνωρίζονται από τους εκπαιδευτικούς;

Από τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών τα βασικά στοιχεία τα οποία χαρακτηρίζουν τα νέα ΠΣ είναι η καλλιέργεια δεξιοτήτων, οι νέοι μέθοδοι διδασκαλίας, όπως η βιωματική και η ομαδοσυνεργατική προσέγγιση, το γεγονός πως οι μαθητές καλούνται μέσα από καινοτόμες μεθόδους να ανακαλύψουν μόνα τους τη γνώση. Το νέο ΠΣ δίνει μεγάλη ευελιξία στους εκπαιδευτικούς. Μέσω της διαφορετικής προσέγγισης της γνώσης, την απομάκρυνση από την αποστήθιση και την ολιστική προσέγγιση της μάθησης, οι συμμετέχοντες συμφωνούν κατά πλειοψηφία πως το νέο ΠΣ έχει το λειτουργικό χαρακτήρα του εγγραμματος, δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές ώστε να μπορούν να αξιοποιήσουν τις γνώσεις που απέκτησαν από το μάθημα στην καθημερινή τους ζωή ως αυριανοί ενήλικοι Πολίτες.

Οι εκπαιδευτικοί χαρακτήρισαν το νέο ΠΣ ως ένα θετικό βήμα, ενδιαφέρον και καινοτόμο. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων θεωρεί πως ήταν μια απαραίτητη

αλλαγή και σημείωσαν πως δεν μένει μόνο στο γνωστικό κομμάτι. Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων υπήρχε και μικρή μερίδα εκπαιδευτικών που το χαρακτήρισαν αμφισβητήσιμο και αμφίβολο ως προς την εφαρμογή(βλ. και υποενότητα 4.2.1).

Τα κυριότερα στοιχεία, όπως τα αναφέρονε οι συμμετέχοντες, που διαφοροποιούν το νέο ΠΣ από το υφιστάμενο είναι η καλλιέργεια δεξιοτήτων, οι νέες μέθοδοι διδασκαλίας όπως η βιωματική και η ομαδοσυνεργατική προσέγγιση, το γεγονός πως τα παιδιά ανακαλύπτουν μόνα τους τη μάθηση και η ευελιξία του νέου ΠΣ. Η διαφοροποίηση αυτή κρίθηκε κατά πλειοψηφία θετική. Υπήρχαν αρκετοί εκπαιδευτικοί οι οποίοι βρίσκουν τη διαφοροποίηση θετική με κάποιες όμως προϋποθέσεις. Εξαίρεση αποτελεί η άποψη ενός εκπαιδευτικού που θεωρεί πως είναι προς τη λάθος κατεύθυνση.(βλ. και υποενότητα 4.2.2).

Αναφορικά με τα στοιχεία που καθορίζουν τη φυσιογνωμία της ΚΠΑ του Γυμνασίου στο νέο ΠΣ οι εκπαιδευτικοί εντόπισαν πως είναι το άνοιγμα στην κοινωνία, η υιοθέτηση λειτουργικών στάσεων από την πλευρά των μαθητών, με θεματικές περισσότερα προς κοινωνικά θέματα. Ένα ενδιαφέρον στοιχείο είναι πως, με τη βιωματική μάθηση εμπλέκουν οι μαθητές τις προσωπικές τους εμπειρίες μέσα από τις οποίες καλούνται να ανακαλύψουν τον κόσμο, την κοινωνία και τον εαυτό τους σε σχέση με τους άλλους. Η εμβάθυνση στην έννοια του κοινωνικά υπεύθυνου πολίτη. Στο κέντρο του γνωστικού αντικείμενου βρίσκεται ο μαθητής και μέσω βιωματικών και ομαδοσυνεργατικών δραστηριοτήτων, γίνεται προσπάθεια για την καλλιέργεια κοινωνικά υπεύθυνων και ενεργών πολιτών(βλ. και υποενότητα 4.2.3) .

Οι εκπαιδευτικοί της έρευνας κατά πλειοψηφία, θεωρούν πως το νέο ΠΣ έχει το λειτουργικό χαρακτήρα του εγγραμματισμού , δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές ώστε να μπορούν να αξιοποιήσουν τις γνώσεις που απέκτησαν από το μάθημα στην καθημερινή τους ζωή ως αυριανοί ενήλικοι Πολίτες. Μέσω της διαφορετικής προσέγγισης της γνώσης αναγνωρίζουν την απομάκρυνση από την αποστήθιση και την κατεύθυνση προς μια ολιστική προσέγγιση της μάθησης(βλ. και υποενότητα 4.2.4).

Η ενσωμάτωση των ΤΠΕ σύμφωνα με τις απαντήσεις ορισμένων των εκπαιδευτικών της έρευνας είναι μέτρια. Αρκετοί είναι εκείνοι που θεωρούν πως οι ΤΠΕ έχουν οργανικά ενσωματωθεί στο νέο ΠΣ σε μεγάλο βαθμό, όμως δύσκολα υλοποιήσιμο εξ αιτίας των υλικοτεχνικών υποδομών των σχολείων, της έλλειψης τεχνολογικού

εξοπλισμού και της μικρής εξοικείωσης με την τεχνολογία της πλειοψηφίας των εκπαιδευτικών (βλ. και υποενότητα 4.2.5).

Ως προς την αυτενέργεια, το νέο ΠΣ είναι σε μεγάλο βαθμό ανοιχτό και προσφέρει την ευελιξία να προσαρμόζεται από τον εκάστοτε εκπαιδευτικό στις συνθήκες της τάξης του. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα είναι όλοι εκπαιδευτικοί που εργάζονται σε πρότυπα ή πειραματικά σχολεία, όπου η ομοιογένεια είναι μεγάλη και δεν γνωρίζουν κατά πόσο και εάν το νέο πρόγραμμα είναι συμπεριληπτικό και προσαρμοσμένο στις ιδιαίτερες ανάγκες μαθητών με διαφορετικές ικανότητες (βλ. και υποενότητα 4.2.6).

Οι προτεινόμενες δραστηριότητες θεωρήθηκαν βοηθητικές και η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών θα τις αξιολογήσει για την καλύτερη οργάνωση της διδασκαλίας τους, εν αναμονή και του πολλαπλού βιβλίου (βλ. και υποενότητα 4.2.7).

Συμπερασματικά, τα βασικά στοιχεία τα οποία χαρακτηρίζουν τα νέα ΠΣ, που αναφέρονται στο πρώτο κεφάλαιο, όπως οι καινοτόμες μέθοδοι διδασκαλίας, η διαθεματικότητα, η απομάκρυνση από την αποστήθιση, η ολιστική προσέγγιση της γνώσης, η μεγαλύτερη αυτενέργεια του εκπαιδευτικού, η σύνδεση με την κοινωνική πραγματικότητα, αναγνωρίζονται κατά πλειοψηφία από τους εκπαιδευτικούς, μέσω της φυσιογνωμίας του μαθήματος και των απόψεων τους στις ερωτήσεις που τους τέθηκαν. Εξαίρεση αποτελεί η ενσωμάτωση των ΤΠΕ και η συμπερίληψη, αναμενόμενο όμως λόγω των περιορισμών της έρευνας.

- 2^ο ερευνητικό ερώτημα : Ποιες λειτουργικές αδυναμίες των νέων ΠΣ εντοπίζουν οι εκπαιδευτικοί;

Οι λειτουργικές αδυναμίες αφορούν στο επίπεδο της διατύπωσης των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων ως προς τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις αξίες. Την καταλληλότητα του περιεχομένου του νέου ΠΣ με βάση την ηλικία των μαθητών και τις προγενέστερες γνώσεις τους, την επιστημονική και κοινωνικό-πολιτισμική του εγκυρότητα, την οργάνωση σε θεματικά πεδία και το διαθέσιμο διδακτικό χρόνο. Λειτουργικές αδυναμίες επίσης που εντοπίζουν οι εκπαιδευτικοί ως προς την εφαρμοσιμότητα του νέου ΠΣ, λαμβάνοντας υπόψη την επαγγελματική ετοιμότητα των εκπαιδευτικών, τις υλικές συνθήκες των σχολείων, την κουλτούρα των ελληνικών σχολείων καθώς και τα καινοτόμα στοιχεία που εισάγονται.

Ως προς τη διατύπωση των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων σε σχέση με τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις αξίες οι εκπαιδευτικοί δεν εντόπισαν κάποιες αδυναμίες. Αδυναμίες δεν εντοπίστηκαν επίσης ούτε ως προς το βαθμό σύνδεσης των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων με τις προτεινόμενες δραστηριότητες. Ως προς αυτό, υπήρχε και μια μερίδα εκπαιδευτικών που εξ αιτίας του μικρού χρόνου εφαρμογής, δεν έχουν σαφή εικόνα (βλ. και υποενότητα 4.3.1.).

Αξιολογώντας το περιεχόμενο του νέου ΠΣ ως προς την καταλληλότητα με βάση την ηλικία των μαθητών, οι εκπαιδευτικοί που έλαβαν μέρος στην έρευνα εντόπισαν κάποιες αδυναμίες, που έχουν να κάνουν με την έλλειψη κάποιων ενοτήτων. Οι ενότητες που αναφέρθηκαν και οι εκπαιδευτικοί θεωρούν πως θα πρέπει να προστεθούν στο περιεχόμενο του νέου ΠΣ, είναι η κοινωνική διαστρωμάτωση, τα κοινωνικά προβλήματα, θέματα δικαίου και οι Έμφυλες ταυτότητας (βλ. και υποενότητα 4.3.2.).

Ως προς την αξιολόγηση του περιεχομένου με βάση τις προγενέστερες γνώσεις των μαθητών, αρκετοί από τους εκπαιδευτικούς σημείωσαν πως το περιεχόμενο είναι και μεν κατάλληλο αλλά εξ αιτίας της πανδημίας και της τηλεκαίδευσης αρκετά απαιτητικό (βλ. και υποενότητα 4.3.2.).

Αδυναμίες εντοπίζονται από του ερωτηθέντες για την οργάνωση του περιεχομένου του νέου ΠΣ σε ευρύτερα θεματικά πεδία τα οποία εξελίσσονται από τάξη σε τάξη. Η πλειοψηφία των ερωτώμενων αμφισβητεί αυτή την καινοτομία και δεν θεωρεί πως θα πετύχει. Σε αυτές τις απόψεις οδηγήθηκαν κυρίως εξ αιτίας της άγνοιας τους για το περιεχόμενο στις υπόλοιπες τάξεις, αλλά κυρίως επειδή θεωρούν πως στις κοινωνικές επιστήμες η διδασκαλία είναι αποσπασματική. Η μείωση των ωρών στα μαθήματα των κοινωνικών επιστημών και το γεγονός πως δεν διδάσκονται σε όλες τις τάξεις την δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι μια δυσκολία που δεν ευνοεί αυτή την καινοτομία (βλ. και υποενότητα 4.3.2.).

Ο διαθέσιμος διδακτικός χρόνος είναι μια δυσκολία που αναφέρθηκε από αρκετούς εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν στην έρευνα καθώς τον χαρακτήρισαν κάποιοι ελλιπή και κάποιοι και μεν πολύ καλό, αλλά όχι επαρκή, εξ αιτίας κυρίως του μεγάλου αριθμού των μαθητών στην τάξη και της διαμόρφωσης των ωρολογίων προγραμμάτων (βλ. και υποενότητα 4.3.2.).

Λαμβάνοντας υπόψη την επαγγελματική ετοιμότητα των εκπαιδευτικών, οι ερωτηθέντες θεωρούν πως θα προκύψουν αρκετές δυσκολίες. Αυτές οι δυσκολίες οφείλονται στο γεγονός πως οι εκπαιδευτικοί δεν είναι έτοιμοι να εφαρμόσουν το νέο ΠΣ. Η ελλιπής επιμόρφωση τους στις νέες τεχνολογίες και η κούραση τους από τις γραφειοκρατικές υποχρεώσεις με τις οποίες έχουν επιφορτιστεί, είναι η αιτία που η εφαρμοσιμότητα του νέου ΠΣ θα βρει δυσκολίες (βλ. και υποενότητα 4.3.4.).

Οι υλικές συνθήκες των σχολείων μέσα από τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα δεν ευνοούν την εφαρμοσιμότητα του νέου ΠΣ. Οι μεγαλύτερες δυσκολίες προκύπτουν εξ αιτίας του μεγάλου αριθμού των παιδιών μέσα στις τάξεις, της έλλειψης υλικοτεχνικών υποδομών και τεχνολογικού εξοπλισμού όπως βίντεο προβολείς, laptop και διαδραστικοί πίνακες (βλ. και υποενότητα 4.3.4.).

Η κουλτούρα των ελληνικών σχολείων επίσης μπορεί να δημιουργήσει κάποιες δυσκολίες στην εφαρμοσιμότητα του νέου ΠΣ. Αυτό προκύπτει κυρίως από την κούραση των εκπαιδευτικών, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, από τη μεγάλη ηλικία των περισσοτέρων εκπαιδευτικών αλλά και από πιθανές δυσκολίες εκ μέρους των γονιών, κάτι που θα αναλυθεί περαιτέρω στο 4^ο ερευνητικό ερώτημα (βλ. και υποενότητα 4.3.4.).

Σε συμφωνία με την υπάρχουσα βιβλιογραφία οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στην έρευνα θεωρούν πως ανασταλτικοί παράγοντες για καινοτόμες διδακτικές μεθόδους είναι έλλειψη συνεργατικής κουλτούρας των σχολείων, οι ελλείψεις υλικοτεχνικών υποδομών, ο περιορισμένος χρόνος και η εργασιακή τους εξουθένωση (Χ.Βρίζα 2018, Α.Κούλης & Γ.Μπαγάκης 2022).

- 3^ο ερευνητικό ερώτημα: Ποια λειτουργικά πλεονεκτήματα εντοπίζουν οι εκπαιδευτικοί στα νέα ΠΣ;

Τα περισσότερα λειτουργικά πλεονεκτήματα που εντοπίζουν οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στην έρευνα αφορά τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα ως προς τις γνώσεις/δεξιότητες/αξίες, το βαθμό καθοδήγησης, το βαθμό σύνδεσης με τις προτεινόμενες δραστηριότητες και τέλος ως προς τις δεξιότητες του 21ου αιώνα. Πλεονεκτήματα εντοπίζονται επίσης ως προς την επιστημονική και κοινωνικό-πολιτισμική εγκυρότητα του νέου ΠΣ. Τέλος κάποια από τα καινοτόμα στοιχεία που

εμπεριέχει το νέο ΠΣ σχολιάζονται ως πλεονεκτήματα από του συμμετέχοντες και ως στοιχεία που ευνοούν την εφαρμοσιμότητα του νέου ΠΣ.

Η διατύπωση των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων έχει γίνει με μεγάλη σαφήνεια, σύμφωνα με την άποψη των περισσότερων εκπαιδευτικών, όπως και ο βαθμός σύνδεσης των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων με τις προτεινόμενες δραστηριότητες είναι μεγάλος. Το νέο ΠΣ της ΚΠΑ του Γυμνασίου καλύπτει τις δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα, με τις οποίες πρέπει να εφοδιαστούν όλοι οι μαθητές, σε μεγάλο βαθμό. Όλα τα παραπάνω είναι πλεονεκτήματα του νέου ΠΣ (βλ. και υποενότητα 4.3.1).

Οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών φανερώνουν να μην θεωρούν ότι το περιεχόμενο του νέου ΠΣ είναι κατάλληλο για την ηλικία των μαθητών, ταυτόχρονα όμως και ένα δισταγμό εκ μέρους των εκπαιδευτικών εξ αιτίας των κενών που έχουν οι μαθητές λόγω της πανδημίας (βλ. και υποενότητα 4.3.2).

Η επιστημονική και η κοινωνικό-πολιτισμική εγκυρότητα δεν αμφισβητούνται από τους ερωτηθέντες, αντιθέτως θεωρούν πως είναι πολύ καλές. Η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών πιστεύει πως η πολυπολιτισμικότητα, η παγκοσμιοποίηση, η συμπερίληψη και οι περιβαλλοντικές προκλήσεις, έχουν ενταχθεί στο περιεχόμενο του νέου ΠΣ, κάτι που καθιστά και την εγκυρότητα του ΠΣ σε αυτά τα επίπεδα ως λειτουργικό πλεονέκτημα (βλ. και υποενότητα 4.3.2).

Δεν μπορεί να μην αναφερθεί πως αρκετοί από τους συμμετέχοντες θεωρούν τον διαθέσιμο διδακτικό χρόνο ικανοποιητικό και επαρκή, τονίζοντας όμως τις χρονικές απαιτήσεις λόγω των δραστηριοτήτων και των νέων εκπαιδευτικών μεθόδων (βλ. και υποενότητα 4.3.2).

Οι κατασκευαστές των νέων ΠΣ διακηρύσσουν ως παιδαγωγική φιλοσοφία, μια προοδευτική-μαθητοκεντρική λογική η οποία προωθεί την ενεργό συμμετοχή και συνεργασία όλων των μαθητών μέσω της δημιουργίας περιβαλλόντων καθοδηγούμενης μάθησης, αυτενέργειας, συνεργατικής δράσης σε ομάδες, διερευνητικής μάθησης, βιωματικής προσέγγισης, συνεργατικής επίλυσης προβλήματος, επικοινωνιακής προσέγγισης, και μετασχηματιστικής λογικής. Πρέπει να σημειωθεί πως όλοι οι εκπαιδευτικοί θεωρούν κατάλληλη αυτή τη φιλοσοφία και οι περισσότεροι πιστεύουν πως είναι η πλέον ενδεδειγμένη για τη διδασκαλία του μαθήματος της ΚΠΑ του Γυμνασίου (βλ. και υποενότητα 4.3.3).

- 4^ο ερευνητικό ερώτημα : Ποιες δυσκολίες αναμένουν ότι θα αντιμετωπίσουν οι εκπαιδευτικοί κατά την εφαρμογή των νέων ΠΣ;

Σε συνέχεια του 2^{ου} ερευνητικού ερωτήματος, οι δυσκολίες που αντιμετώπισαν και αναμένουν να αντιμετωπίσουν οι εκπαιδευτικοί κατά την εφαρμογή του νέου ΠΣ εντοπίζονται πρώτον, στη συνεργασία με τους μαθητές καθώς χρειάζεται χρόνος να εξοικειωθούν με τις νέες μεθόδους. Δεύτερον στην προετοιμασία που χρειάζεται από την πλευρά των εκπαιδευτικών, που απαιτεί πολύ χρόνο. Τρίτον στις υλικοτεχνικές υποδομές των σχολείων, στις ελλείψεις υποστηρικτικού υλικού και τεχνολογικών μέσων. Τέταρτον η ύλη. Το κομμάτι της δυσκολίας που παρουσιάζει η ισορροπία της νέας γνώσης με τις νέες διδακτικές μεθόδους (βλ. και υποενότητα 4.4.). Τέλος πρέπει να αναφερθεί και η δυσκολία που σημείωσε ένας από τους ερωτηθέντες σε άλλο σημείο της συνέντευξης και έχει να κάνει με τους γονείς των μαθητών. Σημειώθηκε ως δυσκολία η αλλαγή νοοτροπίας των γονέων ως προς τις νέες μεθόδους, τις δραστηριότητες και τη διαφορετική αξιολόγηση των παιδιών, επιβεβαιώνοντας τη βιβλιογραφία (Βρίζα 2018).

- 5^ο ερευνητικό ερώτημα : Ποιες προτάσεις διατυπώνουν για τη βελτίωσή τους με στόχο την επιτυχή εφαρμογή τους στην πράξη;

Οι προτάσεις των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα για βελτίωση του νέου ΠΣ στο μάθημα της ΚΠΑ του Γυμνασίου ποικίλουν. Το κομμάτι της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών είναι ένα από αυτά. Επιμόρφωση για μεγαλύτερη εξοικείωση των εκπαιδευτικών με τις νέες πλατφόρμες, με λογισμικά όπως επίσης και επιμόρφωση πάνω στην υλοποίηση των νέων μεθόδων διδασκαλίας και των νέων μεθόδων αξιολόγησης. Ως προς το περιεχόμενο του νέου ΠΣ, από αρκετούς εκπαιδευτικούς προτάθηκε η προσθήκη κάποιων θεματικών ενοτήτων (βλ. 2^ο ερευνητικό ερώτημα και υποενότητα 4.3.2). Μια ενδιαφέρουσα πρόταση ήταν η ενίσχυση της διαθεματικής διδασκαλίας. Να είναι η διαθεματική προσέγγιση, όχι μόνο ως επιλογή αλλά ως “προτεινόμενο υποχρεωτικό” όπως αναφέρθηκε. Η δημιουργία πλατφόρμας - αποθετηρίου με τα νέα ΠΣ, εκπαιδευτικών παιχνιδιών, τετράδια εργασίας με τη μορφή σταυρόλεξου, αινιγμάτων, κουίζ, είναι προτάσεις των εκπαιδευτικών που θεωρούν πως

θα προκαλέσουν το ενδιαφέρον των μαθητών (βλ. υποενότητα 4.5). Τέλος δεν θα μπορούσε να μην αναφερθεί η πρόταση που έγινε από όλους τους εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν στην έρευνα σε διάφορα σημεία της συνέντευξης, κάποιιοι και μετά το τέλος αυτής, και έχει να κάνει με την αύξηση των διδακτικών ωρών στις Κοινωνικές Επιστήμες.

5.2. Περιορισμοί της έρευνας.

Στην παρούσα έρευνα παρουσιάζονται περιορισμοί οι οποίοι σχετίζονται με α) το δείγμα, β) τον χρόνο εφαρμογής και της μη ανάδειξης των ζητημάτων της συνέχειας των ΠΣ ανάμεσα στις βαθμίδες και γ) τη φύση της έρευνας.

α) Λόγω της ποιοτικής προσέγγισης που επιλέχθηκε, το δείγμα ήταν μικρό σε αριθμό. Επομένως τα συμπεράσματα μπορούν να προκαλέσουν αφορμή συζήτησης αλλά όχι γενικεύσεις. Ένας ακόμη περιορισμός είναι ότι το δείγμα της έρευνας αποτελεί εκπαιδευτικούς οι οποίοι εργάζονται μόνο σε πρότυπα και πειραματικά σχολεία. Αυτός ο περιορισμός είχε ως συνέπεια, λόγω της μεγάλης ομοιογένειας που παρουσιάζουν αυτά τα σχολεία, να μην μπορούν να εκφράσουν άποψη οι εκπαιδευτικοί πάνω σε διάφορα ερωτήματα.

β) Περιορισμούς στην έρευνα προκαλεί η εξέταση σε μικρό χρονικό διάστημα. Τα νέα ΠΣ υλοποιήθηκαν πιλοτικά κάποιους μήνες το σχολικό έτος 2021-2022 και συνεχίζονται και την τρέχουσα σχολική χρονιά και οι συνεντεύξεις διεξήχθησαν το μήνα Νοέμβριο(27/10/2022-20/11/2022). Κατά συνέπεια, οι συμμετέχοντες εξέφρασαν την εμπειρία αυτών των λίγων μηνών που εφάρμοσαν το νέο ΠΣ Η ερευνήτρια το γνώριζε αυτό, ωστόσο, σκοπός ήταν η αποτίμηση των πρώτων εντυπώσεων με σκοπό την εξαγωγή συμπερασμάτων, για τα προς απάντηση ερευνητικά ερωτήματα. Ο μικρός χρόνος εφαρμογής έχει επίσης ως συνέπεια οι εκπαιδευτικοί να μην γνωρίζουν άρα να μην μπορούμε να οδηγηθούμε και σε συμπεράσματα πάνω στα ζητήματα της συνέχειας των ΠΣ ανάμεσα στις βαθμίδες.

γ) Η έρευνα εκπονήθηκε στα πλαίσια της έρευνας του ΙΕΠ και του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου του τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: “Εκπαιδευτική Πολιτική: Σχεδιασμός, Ανάπτυξη και Διοίκηση”. Τα χρονικά πλαίσια που απαιτούνται για την

ολοκλήρωση της έρευνας της, σηματοδοτεί περιορισμούς. Τέλος, η μικρή εμπειρία της ερευνήτριας δημιουργεί υπό εξέταση ζητήματα. Άλλωστε και η ίδια κάνοντας ανά στοχασμό, ενδεχομένως θα έκανε τροποποιήσεις.

5.3. Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.

Τα ευρήματα της παρούσας ερευνάς θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν μέσω της μικτής μεθόδου σε μελλοντική έρευνα με σκοπό την γενίκευση σε μεγαλύτερο πλήθος εκπαιδευτικών (ποσοτική προσέγγιση) και την περαιτέρω ανάλυση σε συγκεκριμένο τμήμα του δείγματος της ποσοτικής έρευνας (ποιοτική προσέγγιση). Ακόμα, η έρευνα που στηρίζεται στην αντικειμενική παρατήρηση των εκπαιδευτικών κατά την υλοποίηση των νέων ΠΣ φαίνεται πως έχει την δυνατότητα να οδηγηθεί σε πιο άμεσα και αξιόπιστα αποτελέσματα σε σχέση με τον τρόπο διαχείρισης των διάφορων θεματικών ενοτήτων και τον τρόπο αξιοποίησης των προτεινόμενων καινοτόμων διδακτικών τεχνικών και μεθόδων. Το τρέχον σχολικό έτος αποτελεί την συνέχεια της πιλοτικής εφαρμογής των νέων ΠΣ που ξεκίνησαν το προηγούμενο σχολικό έτος. Στόχος είναι να αποτελέσει έναυσμα για τη διερεύνηση της άποψης των εκπαιδευτικών σχετικά με τα νέα ΠΣ μετά την παρέλευση εύλογου χρονικού διαστήματος από την υλοποίησή τους. Χρήσιμα και ουσιαστικά συμπεράσματα θα μπορούσαν να εξαχθούν από την σύγκριση των απόψεων αυτών με τις απόψεις των εκπαιδευτικών που καταγράφονται στην παρούσα έρευνα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλαχιώτης Σ. (2003). *Η Διαθεματικότητα και η Ευέλικτη Ζώνη αλλάζουν την παιδεία και αναβαθμίζουν την ποιότητα της Εκπαίδευσης*. Ανακτήθηκε 26/12/2021 από <http://www.pi-schools.gr/programs/depps/>
- Βρίζα Χ. (2018). *Απόψεις εκπαιδευτικών που εργάζονται σε τυπικά και μη τυπικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα για την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση*. (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία) Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Σχολή Επιστημών Αγωγής. Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία. Ανακτήθηκε από <https://repo.lib.duth.gr/jsui/handle/123456789/10986>
- Γερογιάννης Κ., Μπούρας Α. (2007). Αναλυτικά ΠΣ – Σχολικά Εγχειρίδια Σχεδιασμός Αναλυτικών ΠΣ – Νέες Τάξεις, στο: Καψάλης Γ., Κατσίκης Α. (Επίμ.) *Η Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και οι προκλήσεις της εποχής μας*, 17 - 20 Μαΐου 2007, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.
- Δενδρινού Β., Ξωχέλλης Π. «ΠΣ στη σχολική εκπαίδευση – Εισαγωγή» Ανακτήθηκε 11/11/2022 από <http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko1st/glossika/ksohelis/1.htm>
- Δενδρινού Β., Ξωχέλλης Π. «ΠΣ στη σχολική εκπαίδευση – Τι είναι το ΠΣ» Ανακτήθηκε 12/11/2021 από <http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko1st/glossika/ksohelis/2.htm>
- Δενδρινού Β., Ξωχέλλης Π. «ΠΣ στη σχολική εκπαίδευση – Υπάρχουν Διαφορετικά Είδη Προγραμμάτων;» Ανακτήθηκε 17/11/2021 από <http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko1st/glossika/ksohelis/3.htm>
- Δημαράς, Α. (1976). *Η μεταρρύθμιση που δεν έγινε (Τεκμήρια Ιστορίας 1895-1967) Τόμ. Β΄*. Αθήνα: Εστία.
- Δημακοπούλου Φ. (2019). Η αγωγή του πολίτη στο Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. *Scientific Journal Articles* 24/01/2019. Ανακτήθηκε 15/12/2021 από

<http://www.scientific-journal-articles.org/greek/free-online-journals/education/education-articles/dimakopoylou-foteini/political-education-in-the-greek-educational-system-dimakopoulou-foteini.htm>

- Ζεύλας, Π. (1999). *Η φιλοσοφία της Πολιτικής Αγωγής στην Ελληνική εκπαίδευση (1929-1989)*. Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο.
- Θεοχαράκης Ν. *Ιστορία Οικονομικών Θεωριών*. Ανακτήθηκε 29/12/2022 από https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/ECON219/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%AC%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CE%B5%CF%82%20%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%BB%CE%AD%CE%BE%CE%B5%CF%89%CE%BD/Theocarakis_HET_1_Intro_2.pdf
- ΙΕΠ. ΠΣ. Ανακτήθηκε 28/12/2021 από <http://iep.edu.gr/el/nea-programmata-spoudon-archiki-selida>
- ΙΕΠ. ΠΣ για το Μάθημα της ΚΠΑ στην Γ' Τάξη του Γυμνασίου. Ανακτήθηκε 29/12/2022 από <https://iep.edu.gr>
- Καρακατσάνη, Δ. (2003). *Εκπαίδευση και Πολιτική Διαπαιδαγώγηση. Γνώσεις, Αξίες, Πρακτικές*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Καρακατσάνη Δ. (1998), Το Μάθημα Πολιτικής Διαπαιδαγώγησης στη Μεταπολεμική Ελλάδα. «Η Αγωγή του Πολίτου». στο: *Μνήμων τόμ. 20*.
- Κούλης Α. Κ., & Μπαγάκης Γ. (2022). Διερεύνηση των προσδοκιών των εκπαιδευτικών από την επιμόρφωση στο πεδίο των καινοτόμων διδακτικών μεθόδων. *Έρευνα στην Εκπαίδευση*, 11(1), 64–82. <https://doi.org/10.12681/hjre.28414>
- Λαγός Δ. (2008). *Εισαγωγή στην παιδαγωγική επιστήμη*. Αθήνα: Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.) - Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ).
- Μπαλντάς Χ. Νικολακάκη Μ. (2011). Ζητήματα ιστορικότητας της ΚΠΑ και το αίτημα του παρόντος. στο: *Σύγχρονη Εκπαίδευση τεύχος 166*, σ.σ. 139-154. Ανακτήθηκε 12/12/2021 από <https://www.academia.edu/2593249/>
- Παπαθανασίου Σ. (1988), ΚΠΑ στο δημοτικό σχολείο: Κοινωνική και πολιτική χειραγώγηση;. στο: *Σύγχρονη Εκπαίδευση τεύχος 40*, Ανακτήθηκε 12/12/2021 από <https://ejournals.lib.auth.gr/1105-3968/article/view/1058>

- Τερκενλή Σ., Ιωσηφίδης Θ., Χωριανόπουλος Ι., Μαντουβάλου Μ. (2007). *Ανθρωπογεωγραφία. Άνθρωπος, κοινωνία και χώρος*. Αθήνα: Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.
- Τσαούση Α. (2014). Διεπιστημονικότητα & Νομική Επιστήμη: Γιατί είναι αλληλένδετες & τι σημαίνει αυτό για την από κοινού ανάπτυξή τους. *Διεθνές Διεπιστημονικό Συνεδρίο*. 31/10/2014 – 01/11/2014 (σ.σ. 65-99) Θεσσαλονίκη.
- Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (11/11/2021). *Νέα ΠΣ στο σχολείο: νέο περιεχόμενο, ψηφιακή διάσταση, στο επίκεντρο οι μαθητές*. Ανακτήθηκε 26/12/2021 από <https://www.minedu.gov.gr/news/50646-11-11-21-parousiasitis-yπουργoy-nikis-kerameos-ton-neon-programmaton-spoudon>
- Χριστιάς, Ι. (1983). Θεωρία και πράξη της πολιτικής αγωγής. *Νέα Παιδεία* τόμος 25.

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- AlfaVita (30.09.2022). *Σχολεία: Εγκύκλιος για την πιλοτική εφαρμογή των ΠΣ*. Ανακτήθηκε 28/12/2021 από https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/394228_sholeia-odigies-gia-tin-pilotiki-efarmogi-ton-programmaton-spoydon
- Barker G. (2016 May 6). Influences on the Enacted Curriculum. *Silo.Tips*. Ανακτήθηκε 24/11/2021 από <https://silo.tips/download/influences-on-the-enacted-curriculum#>
- Craig Kridel (2010). Experienced Curriculum. In Craig Kridel (Ed.). *Encyclopedia of Curriculum Studies*. London : SAGE Publications. Ανακτήθηκε 07/12/2021 από <https://sk.sagepub.com/reference/curriculumstudies/n199.xml>
- Glatthron A., Boschee F. και Whitehead B. (2006), *Curriculum Leadership: Development and Implementation*, London : SAGE Publications.
- IGI Global 2022. *What is Perceptions*. Ανακτήθηκε 07/12/2021 από <https://www.igi-global.com/dictionary/perceptions/22317>

- MESHGuides, «*Written Curriculum (also known as Enacted curriculum or Curriculum)*» Ανακτήθηκε 11/11/2021 από <https://www.meshguides.org/guides/node/760>
- Phaeton M., Stears M. (May 2016). *Exploring the Alignment of the Intended and Implemented Curriculum Through Teachers' Interpretation: A Case Study of A-Level Biology Practical Work*. S. Africa: University of KwaZulu-Natal, Ανακτήθηκε 24/11/2021 από <https://www.ejmste.com/download/exploring-the-alignment-of-the-intended-and-implemented-curriculum-through-teachers-interpretation-a-4687.pdf>
- Porter A., Smithson J. (2001), *Defining, Developing, and Using Curriculum Indicators*. USA: University of Pennsylvania.
- Samar Al Shdaifat, Asmaa F. Alazemi, Dina A. H. Al-Jamal, Pardis Zafarani (2022). e-Curriculum as Perceived by Teachers: Jordan as an Example. *Hindawi Education Research International*. Ανακτήθηκε 07/12/2021 από <https://www.hindawi.com/journals/edri/2022/8508216/>
- UNESCO International Bureau of Education. *Intended curriculum*. Ανακτήθηκε 24/11/2021 από <http://www.ibe.unesco.org/en/glossary-curriculum-terminology/i/intended-curriculum>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α – Έντυπο ενημέρωσης

Καλησπέρα σας,

Ονομάζομαι Μαστορογιάννη Παυλίνα και είμαι μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο τμήμα Εκπαιδευτικής Πολιτικής και Διοίκησης του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Έρχομαι σε επικοινωνία μαζί σας, στο πλαίσιο της έρευνας του ΙΕΠ και του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου για τα Νέα Προγράμματα Σπουδών. Τα στοιχεία σας μου έγιναν γνωστά μέσω του Πανεπιστημίου, καθώς στα πλαίσια της διπλωματικής μου εργασίας έχω αναλάβει την διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών για τα Νέα Προγράμματα Σπουδών στο μάθημα της Κοινωνικής & Πολιτικής Αγωγής του Γυμνασίου.

Θα σας παρακαλούσα λοιπόν για την πραγματοποίηση μιας εξ αποστάσεως συνέντευξης. Ευχαριστώ εκ των προτέρων και αναμένω τη θετική σας απάντηση ώστε να ορίσουμε το μέσο και τον χρόνο πραγματοποίησής της.

Με εκτίμηση,

Μαστορογιάννη Παυλίνα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – Οδηγός συνέντευξης

Εισαγωγικό Κείμενο

Η παρούσα συνέντευξη έχει ως στόχο την καταγραφή των απόψεών σας για το νέο ΠΣ όπως το μελετήσατε και το εφαρμόσατε κατά τη φάση της πιλοτικής εφαρμογής του στο σχολείο σας.

Οι απόψεις σας θα αξιοποιηθούν για τη βελτίωση του νέου προγράμματος σε συνδυασμό με όλα τα άλλα συμπεράσματα της πιλοτικής φάσης εφαρμογής του.

Ατομικά στοιχεία-Εισαγωγικές ερωτήσεις

Στοιχεία συνεντευξιζόμενου

A1.Φύλο

A2.Ειδικότητα

A3.Σπουδές

A4.Χρόνια Υπηρεσίας

A5.Χρόνια Υπηρεσίας στο σχολείο πιλοτικής εφαρμογής του νέου προγράμματος

A6.Χρόνος πιλοτικής εφαρμογής του νέου προγράμματος

A7.Πως οργανώνεις το καθημερινό σου μάθημα; Σε ποια στοιχεία-υλικά στηρίζεσαι για αυτό;

B. Άξονας 1ος: Βασικά στοιχεία τα οποία χαρακτηρίζουν το νέο ΠΣ -Γενικές ερωτήσεις για το νέο ΠΣ

B1.Θα θέλατε να κάνετε μια γενική εκτίμηση αναφορικά με το νέο πρόγραμμα σπουδών καθώς και μια σύντομη τεκμηρίωση της άποψή σας .

B2.Ποια είναι τα στοιχεία που θεωρείτε ότι διαφοροποιούν το νέο ΠΣ από το υφιστάμενο;

B3.Πως κρίνετε (αξιολογείτε) αυτή τη διαφοροποίηση;

B4.Πιστεύετε ότι αυτή η διαφοροποίηση του Νέου Π.Σ θα επιφέρει καλύτερα αποτελέσματα από το υφιστάμενο Π.Σ;

B5.Εάν σας ζητούσαν να αναφέρετε ορισμένα στοιχεία που καθορίζουν τη φυσιογνωμία της ΚΠΑ του Γυμνασίου όπως αυτή καθορίζεται από το νέο ΠΣ ποια θα λέγατε ότι είναι αυτά;

B6.Που εντοπίζετε αυτά τα στοιχεία στο νέο ΠΣ;

B7.Ποια θέση ανάμεσα στις εξής δυο περιγράφει καλύτερα κατά τη γνώμη σας για το νέο ΠΣ;

Θέση Α: «Το νέο ΠΣ έχει ακαδημαϊκό χαρακτήρα, δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές να αποκτήσουν γερές βάσεις για να ακολουθήσουν μετέπειτα εξειδικευμένες ακαδημαϊκές σπουδές»

Θέση Β: «Το νέο ΠΣ έχει το λειτουργικό χαρακτήρα του εγγραμματισμού, δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές ώστε να μπορούν να αξιοποιήσουν τις γνώσεις που απέκτησαν από το μάθημα στην καθημερινή τους ζωή ως αυριανοί ενήλικοι Πολίτες»

Θα μπορούσατε να αιτιολογήσετε την απάντησή σας;

B8.Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι το νέο ΠΣ έχει οργανικά ενσωματώσει τη χρήση των ΤΠΕ;

Μπορείτε να μας δώσετε κάποια παραδείγματα που αιτιολογούν την απάντησή σας;

B9.Οι κατασκευαστές του ΠΣ ισχυρίζονται πως έχουν επιχειρήσει το νέο αυτό ΠΣ

Να είναι αρκετά ανοικτό ώστε να επιτρέψει τη μεγαλύτερη αυτενέργεια του εκπαιδευτικού να το προσαρμόζει στις συνθήκες της τάξης του.

Να είναι προσαρμοσμένο στις ιδιαίτερες ανάγκες μαθητών με διαφορετικές ικανότητες.

Να είναι συμπεριληπτικό ώστε να μπορεί να δουλέψει καλά και με μαθητές από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα.

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχει επιτευχθεί καθένας από τους παραπάνω τρεις στόχους;

Μπορείτε να τεκμηριώσετε την άποψή σας δίνοντας μερικά παραδείγματα;

B10. Κατά πόσο θεωρείτε ότι το νέο ΠΣ θα σας βοηθήσει να οργανώσετε καλύτερα τη διδασκαλία σας;

Πως σκοπεύετε να το αξιοποιείτε για το σκοπό αυτό;

Γ. Άξονας 2ος: Ειδικότερες ερωτήσεις για επιμέρους στοιχεία του νέου ΠΣ

Γ1. Θεωρείτε ότι στο νέο ΠΣ τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα είναι καλά διατυπωμένα με σαφήνεια και πόσο βοηθητικά είναι στην οργάνωση της διδασκαλίας του μαθήματος και σε ποιο βαθμό;

Ποιο συγκεκριμένα αξιολογήστε τη σαφήνεια ως προς τη διάκριση σε Γνώσεις - Δεξιότητες-Στάσεις και Αξίες.

Αξιολογήστε τον βαθμό καθοδήγησης της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Ποιος θεωρείτε ότι είναι ο βαθμός σύνδεσης των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων με το περιεχόμενο και τις προτεινόμενες δραστηριότητες;

Σε τι βαθμό το νέο Π.Σ της ΚΠΑ του Γυμνασίου καλύπτει τις δεξιότητες του 21ου αιώνα με τις οποίες πρέπει να εφοδιαστούν όλοι οι μαθητές;

Γ2. Πως κρίνετε το περιεχόμενο (ύλη) που έχει συμπεριληφθεί στο νέο ΠΣ;

Αξιολογήστε την καταλληλότητα του περιεχομένου με βάση την ηλικία των μαθητών και τις προγενέστερες γνώσεις τους.

Αξιολογήστε την καταλληλότητα του περιεχομένου ως προς την επιστημονική του εγκυρότητα.

Γ3. Ποια είναι η γνώμη σας για την οργάνωση του περιεχομένου του ΠΣ σε ευρύτερα θεματικά πεδία τα οποία εξελίσσονται από τάξη σε τάξη; Πως πιστεύετε πως θα λειτουργήσει αυτή η καινοτομία;

Γ4. Κατά πόσο το περιεχόμενο του νέου ΠΣ απαντά στις σύγχρονες κοινωνικές προκλήσεις και συνθήκες

Αναφορικά με τις περιβαλλοντικές προκλήσεις. Δώστε παραδείγματα.

την πολυπολιτισμικότητα, Δώστε παραδείγματα.

την παγκοσμιοποίηση, Δώστε παραδείγματα.

την συμπερίληψη, κλπ Δώστε παραδείγματα

Ποια είναι η άποψή σας αναφορικά με την κοινωνικό-πολιτιστική εγκυρότητα του περιεχομένου του νέου ΠΣ;

Γ5. Πώς κρίνετε το περιεχόμενο του νέου ΠΣ σε σχέση με τον χρόνο που διατίθεται για τη διδασκαλία του μαθήματος;

Ποιες αλλαγές θα προτεινάτε ως προς την ύλη για να είναι επαρκέστερος ο διαθέσιμος διδακτικός χρόνος;

Γ6. Θα αλλάζατε κάτι και τι θα ήταν αυτό ως προς τη διάταξη ή την προσθήκη/αφαίρεση επιμέρους ενοτήτων;

Τι θα προτεινάτε ; (αλλαγή στη διάταξη ή για προσθήκη/αφαίρεση ενοτήτων στο ΠΣ)

Γ7. Ως παιδαγωγική φιλοσοφία οι κατασκευαστές του νέου ΠΣ διακηρύσσουν μια προοδευτική-μαθητοκεντρική λογική ισχυριζόμενοι ότι: «Τα ΠΣ προωθούν την ενεργό συμμετοχή και συνεργασία όλων των μαθητών/τριών, μέσω της δημιουργίας περιβαλλόντων καθοδηγούμενης μάθησης, αυτενέργειας, συνεργατικής δράσης σε ομάδες, διερευνητικής μάθησης, βιωματικής προσέγγισης, συνεργατικής επίλυσης προβλήματος, επικοινωνιακής προσέγγισης, και μετασχηματιστικής λογικής». Κατά πόσο θεωρείτε ότι το νέο Π.Σ πράγματι διαπνέεται από αυτή την παιδαγωγική προσέγγιση; Δώστε ενδεικτικά παραδείγματα (αναγνώριση του παιδαγωγικού προσανατολισμού του νέου ΠΣ και τεκμηρίωση);

Γ8. Κατά πόσο συμφωνείτε ότι η παραπάνω προοδευτική-μαθητοκεντρική λογική είναι κατάλληλη για τη διδασκαλία του μαθήματός σας;

Ποιος πιστεύετε ότι είναι ο Βαθμός συμφωνίας;

Γ9. Πώς δέχτηκαν γενικά οι εκπαιδευτικοί της ειδικότητάς σας το νέο ΠΣ;

Γ10. Λαμβάνοντας υπόψη την επαγγελματική ετοιμότητα των διδασκόντων, τις υλικές συνθήκες και την κουλτούρα των ελληνικών σχολείων θεωρείτε πως θα μπορούσαν να ανακύψουν κάποιες δυσκολίες στην εφαρμογή του νέου ΠΣ και ποιες;

Ποια η άποψή σας για την επαγγελματική ετοιμότητα των διδασκόντων;

Είναι έτοιμοι να εφαρμόσουν το νέο Π.Σ;

Οι υλικές συνθήκες των σχολείων κατά πόσο επιτρέπουν την εφαρμογή του νέου Π.Σ;

Η κουλτούρα των ελληνικών σχολείων κατά πόσο ευνοεί στην εφαρμογή του νέου ΠΣ;

Δ. Άξονας 3ος: Με βάση την εμπειρία σας από την πιλοτική εφαρμογή του νέου ΠΣ

Δ1. ποιες ήταν οι σημαντικότερες δυσκολίες/αδυναμίες του που εντοπίσατε; Δώστε ένα παράδειγμα.

Δ2. Ποια ήταν τα σημαντικότερα θετικά στοιχεία και πλεονεκτήματά του που διαπιστώσατε στην πράξη; Δώστε παράδειγμα.

Δ3. Κλείνοντας τη συζήτησή μας ποιες συγκεκριμένες προτάσεις θα είχατε να κάνετε για πιθανή βελτίωση του νέου Π.Σ στο μάθημα της ΚΠΑ του Γυμνασίου; (συνοπτική διατύπωση συγκεκριμένων βελτιωτικών προτάσεων)

Δ4. Η επιμόρφωση ήταν αποτελεσματική στο να γίνουν σαφή και να προωθηθούν τα νέα στοιχεία του ΠΣ; Τι θα θέλατε να γίνει περισσότερο;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ – Κωδικοποίηση

ΘΕΜΑΤΑ	ΥΠΟΘΕΜΑΤΑ
Γενική εκτίμηση για το νέο ΠΣ	<p>Θετικό βήμα</p> <p>Ενδιαφέρον</p> <p>Αμφίβολο ως προς την εφαρμογή</p> <p>Καινοτομία</p> <p>Απαραίτητη αλλαγή</p> <p>Δε μένει μόνο στο γνωστικό κομμάτι</p>
<p>-Στοιχεία που διαφοροποιούν το νέο ΠΣ από το υφιστάμενο.</p> <p>-Αξιολόγηση αυτής της διαφοροποίησης.</p>	<p>Καλλιέργεια δεξιοτήτων/Μέθοδοι (βιωματική, ομαδοσυνεργατική)</p> <p>Τα παιδιά ανακαλύπτουν μόνα τους τη μάθηση</p> <p>Ευέλικτο</p> <p>Θετική</p> <p>Θετική με προϋποθέσεις</p> <p>Προς τη λάθος κατεύθυνση</p>
Στοιχεία που καθορίζουν τη φυσιογνωμία της ΚΠΑ του Γυμνασίου όπως αυτή καθορίζεται από το νέο ΠΣ.	<p>Κοινωνικά υπεύθυνοι πολίτες</p> <p>Κοινωνικές σχέσεις</p> <p>Ενεργοί πολίτες</p>
<p>Ποια θέση ανάμεσα στις εξής δυο περιγράφει καλύτερα κατά τη γνώμη σας για το νέο ΠΣ;</p> <p>Θέση Α: «Το νέο ΠΣ έχει ακαδημαϊκό χαρακτήρα, δηλαδή προετοιμάζει</p>	<p><u>Η δεύτερη</u></p> <p>Μέσω προσομοίωσης</p> <p>Διαφορετική προσέγγιση της γνώσης</p> <p>Απομάκρυνση από την αποστήθιση</p>

<p>καλύτερα τους μαθητές να αποκτήσουν γερές βάσεις για να ακολουθήσουν μετέπειτα εξειδικευμένες ακαδημαϊκές σπουδές»</p> <p>Θέση Β: «Το νέο ΠΣ έχει το λειτουργικό χαρακτήρα του εγγραμματισμού , δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές ώστε να μπορούν να αξιοποιήσουν τις γνώσεις που απέκτησαν από το μάθημα στην καθημερινή τους ζωή ως αυριανοί ενήλικοι Πολίτες». Αιτιολόγηση.</p>	<p>Ολιστική προσέγγιση της μάθησης</p>
<p>Σε ποιο βαθμό το νέο ΠΣ έχει οργανικά ενσωματώσει τη χρήση των ΤΠΕ.</p>	<p>Μέτριο βαθμό</p> <p>Σε μεγάλο βαθμό, δύσκολα υλοποιήσιμο εξ αιτίας:</p> <p>Υλικοτεχνικών υποδομών</p> <p>Εξοικείωσης με τεχνολογία</p>
<p>Οι κατασκευαστές του ΠΣ ισχυρίζονται πως έχουν επιχειρήσει το νέο αυτό ΠΣ</p> <p>I. Να είναι αρκετά ανοικτό ώστε να επιτρέψει τη μεγαλύτερη αυτενέργεια του εκπαιδευτικού να το προσαρμόζει στις συνθήκες της τάξης του.</p> <p>II. Να είναι προσαρμοσμένο στις ιδιαίτερες ανάγκες μαθητών με διαφορετικές ικανότητες.</p> <p>III. Να είναι συμπεριληπτικό ώστε να μπορεί να δουλέψει καλά και με μαθητές από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα.</p>	<p>Μεγαλύτερη αυτενέργεια:</p> <p>Πολύ μεγάλο βαθμό - ευέλικτο</p> <p>Προσαρμοσμένο στις ιδιαίτερες ανάγκες μαθητών με διαφορετικές ικανότητες:</p> <p>Δεν γνωρίζουν (σχολεία πρότυπα ή πειραματικά)</p> <p>Συμπεριληπτικό:</p> <p>Δεν γνωρίζουν (σχολεία πρότυπα ή πειραματικά)</p>

<p>Σε ποιο βαθμό έχει επιτευχθεί καθένας από τους παραπάνω τρεις στόχους.</p>	
<p>Πως σκοπεύετε να αξιοποιήσετε το νέο ΠΣ για την καλύτερη οργάνωση της διδασκαλίας.</p>	<p>Δραστηριότητες/ Μέθοδοι Εν αναμονή πολλαπλού βιβλίου</p>
<p>Διατύπωση προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων, ως προς:</p>	<p><u>Τις γνώσεις/δεξιότητες/αξίες:</u> Μεγάλη σαφήνεια Ασαφή <u>Το βαθμό καθοδήγησης:</u> Ικανοποιητικός Όχι περιοριστικός <u>Το βαθμό σύνδεσης με προτεινόμενες δραστηριότητες:</u> Μεγάλη σύνδεση Χωρίς άποψη (λίγος χρόνος εφαρμογής) <u>Δεξιότητες 21^{ου} αιώνα:</u> Μεγάλος βαθμός</p>
<p>Αξιολόγηση περιεχομένου νέου ΠΣ. Ως προς:</p>	<p><u>Καταλληλότητα με βάση την ηλικία:</u> Κατάλληλο Πολύ καλό <u>Καταλληλότητα με βάση τις προγενέστερες γνώσεις:</u></p>

	<p>Απαιτητικό</p> <p>Πολύ καλό</p> <p><u>Επιστημονική εγκυρότητα:</u></p> <p>Πολύ καλό</p> <p><u>Οργάνωση σε θεματικά πεδία:</u></p> <p>Αμφισβητήσιμο</p> <p>Όχι πετυχημένο</p> <p>Πολύ καλό</p> <p><u>Κοινωνικό-πολιτισμική εγκυρότητα:</u></p> <p>Ελλιπές</p> <p>Πολύ καλό</p> <p><u>Διδακτικό χρόνο:</u></p> <p>Λίγος</p> <p>Ικανοποιητικός</p> <p>Πολύ καλός</p> <p>Πολύ καλός αλλά μη επαρκής</p>
<p>Προτάσεις για διάταξη/προσθήκη/αφαίρεση ενοτήτων.</p>	<p><u>Προσθήκη:</u></p> <p>Κοινωνική διαστρωμάτωση</p> <p>Ανισότητες</p> <p>Πολιτικοί θεσμοί</p> <p>Κοινωνικά προβλήματα</p> <p>Θέματα δικαίου</p> <p>Έμφυλες ταυτότητες</p>

	Αφαίρεση: Καμία
Βαθμός καταλληλότητας της προοδευτικής- μαθητοκεντρικής παιδαγωγικής φιλοσοφίας του νέου ΠΣ, στη διδασκαλία του μαθήματος.	Μέγιστος Αμφισβητήσιμος μέχρι την υλοποίηση
Εφαρμοσιμότητα του νέου ΠΣ ως προς :	<u>Επαγγελματική</u> <u>ετοιμότητα</u> <u>διδασκόντων:</u> Δεν είναι έτοιμοι οι εκπαιδευτικοί Με δυσκολίες εξ αιτίας: Μεγάλης ηλικίας εκπαιδευτικών Ελλιπής επιμόρφωση εκπαιδευτικών <u>Υλικές συνθήκων σχολείων:</u> Δεν ευνοούν καθόλου Με δυσκολίες εξ αιτίας: Μεγάλου αριθμού παιδιών Έλλειψη τεχνολογικού εξοπλισμού Υλικοτεχνικής υποδομής <u>Κουλτούρα ελληνικών σχολείων:</u> Δεν ευνοεί Με δυσκολίες
Δυσκολίες κατά την εφαρμογή	Συνεργασία με μαθητές Πολύ προετοιμασία Υλικοτεχνική υποδομή Ύλη
Θετικά στοιχεία κατά την εφαρμογή	Χρήση νέων μεθόδων

	Ευελξία Ύπαρξη ανατροφοδότησης
Προτάσεις βελτίωσης	Προσθήκη ενοτήτων Επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών Υποχρεωτικότητα διαθεματικότητας Βελτίωση υλικοτεχνικών υποδομών Δημιουργία εκπαιδευτικών παιχνιδιών

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ – Απομαγνητοφώνηση συνεντεύξεων

Σύμβολα απομαγνητοφώνησης	Ερμηνεία
↑	δείχνει ότι ο τόνος ανεβαίνει πέραν το συνηθισμένου ως εκείνη τη στιγμή
...	αργεί να μιλήσει
(με νούμερο μέσα) πχ (1)	δευτερόλεπτα παύσης πριν μιλήσει
-	η φράση κόβεται είτε για αυτό διόρθωση, είτε επειδή διακόπτεται
ΚΕΦΑΛΑΙΑ	τονίζει αυτό που λέει

1^η συνέντευξη

Καθηγητής Σ1,

E: Γειά σας

Σ1: Γειά σας

E: Η παρούσα συνέντευξη έχει ως στόχο την καταγραφή των απόψεων σας για το νέο ΠΣ όπως το μελετήσατε και το εφαρμόσατε κατά τη φάση της πιλοτικής εφαρμογής του στο σχολείο σας. Οι απόψεις σας θα αξιοποιηθούν για τη βελτίωση του νέου προγράμματος σε συνδυασμό με όλα τα άλλα συμπεράσματα της πιλοτικής φάσης της εφαρμογής του.

E: Μπορείτε να μου πείτε το φύλο σας;

Σ1: Ναι, είμαι γυναίκα

E: Ειδικότητα;

Σ1: ΠΕ78 Κοινωνικών Επιστημών.

E: Οι σπουδές σας;

Σ1: Έχω τελειώσει το τμήμα Κοινωνιολογίας του πανεπιστημίου Κρήτης και έχω κάνει ένα μεταπτυχιακό στην Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική.

E: Πόσα χρόνια υπηρεσίας έχετε;

Σ1: 23

E: Τα χρόνια υπηρεσίας στο σχολείο πιλοτικής εφαρμογής του νέου προγράμματος;

Σ1: Τώρα ακριβώς δεν θυμάμαι, πρέπει να είναι γύρω στα 10.

E: Γύρω στα 10, ωραία και ο χρόνος πιλοτικής εφαρμογής;

Σ1: Ξεκίνησα από πέρσι και φέτος συνεχίζεται για δεύτερη χρονιά.

E: Γενικά πώς οργανώνετε το καθημερινό σας μάθημα; Σε ποια στοιχεία-υλικά στηρίζεστε κυρίως;

Σ1: Σε διάφορα, το βιβλίο είναι η βάση ας το πούμε ο κορμός από εκεί και πέρα υλικό που μπορεί να είναι από άρθρα από άλλα βιβλία, σχολικά – εξωσχολικά, ηλεκτρονικό υλικό, οπτικό υλικό, οτιδήποτε, ένα βίντεο, ένα άρθρο εφημερίδας οτιδήποτε μπορεί να είναι. Ένα αντικείμενο, ας πούμε το πρώτο μάθημα παίρνω μια μπάμπουσκα, την ανοίγω

και ξεκινάμε και μιλάμε για τις κοινωνικές έννοιες που πιθανόν τους έρχονται στο μυαλό, οτιδήποτε.

E: Ενδιαφέρον. Ωραία. Θα θέλατε να κάνετε μία γενική εκτίμηση αναφορικά με το νέο ΠΣ και μία σύντομη τεκμηρίωση της άποψης σας;

Σ1: Ναι γενικά είναι μία, ένα θετικό βήμα μια καλή προσπάθεια γιατί σε σύγκριση με το παλαιότερο δεν στοχεύει μόνο στην παροχή γνώσεων αλλά και στην καλλιέργεια δεξιοτήτων των μαθητών και ειδικά το δικό μας, που αφορά την ΚΠΑ προσανατολίζεται στην ανάπτυξη της δημοκρατικής ταυτότητας των μαθητών, της κοινωνικής συμμετοχικότητας, δηλαδή, στοχεύει και στην ανάπτυξη στάσεων και συμπεριφορών εκ μέρους των μαθητών με μία πρωτότυπη διαδικασία και έμφαση στην βιωματική μάθηση.

E: Ωραία, οπότε στην ουσία μου απαντήσατε την επόμενη ερώτηση που θα σας έκανα, ποια είναι τα στοιχεία που διαφοροποιούν το πρόγραμμα, το νέο ΠΣ από το υφιστάμενο και πως κρίνετε αυτή την διαφοροποίηση, υπάρχουν και άλλα στοιχεία εκτός από αυτά που μου αναφέρατε που το διαφοροποιούν;

Σ1: Η βασική διαφορά, ναι, είναι οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται. Δηλαδή είναι πολλές βιωματικές μέθοδοι, ομαδοσυνεργατικές, τα παιδιά δουλεύουν σε ομάδες, ανακαλύπτουν μόνα τους τη μάθηση εεε είναι μαθητοκεντρικά επομένως, χρησιμοποιούν αρκετές πηγές, διαφορετικών ειδών έτσι μπορεί να είναι στατιστικά στοιχεία, μπορεί να είναι ένας πίνακας ζωγραφικής, μπορεί να είναι κάτι άλλο οπότε ναι δίνουν έντονη βαρύτητα σε δεξιότητες και δεξιότητες και αυτό που λέμε κοινωνικές πολιτικές αλλά και δεξιότητες ζωής και ψηφιακές δεξιότητες που είναι το ζητούμενο σήμερα.

E: Από ότι καταλαβαίνω αυτή η διαφοροποίηση επιφέρει καλύτερα αποτελέσματα σε σχέση με το προηγούμενο πρόγραμμα.

Σ1: Ασφαλώς. Ασφαλώς, βέβαια αυτό έτσι κι αλλιώς το εφαρμόζαμε. Δηλαδή κανείς καθηγητής δε μένει στο βιβλίο, δηλαδή εμάς το μάθημα ειδικά προσφέρεται. Έτσι και αλλιώς εγώ δούλευα σε αυτή την κατεύθυνση.

E: Είναι τέτοια η φύση του μαθήματος, καταλαβαίνω.

Σ1: Ακριβώς, έπρεπε μόνη μου να βρω το υλικό και μάλιστα πολύ υλικό που τώρα μας δίνεται, το είχα ήδη ανακαλύψει εγώ.

E: Ωραία, αν σας ζητούσα να αναφέρετε ορισμένα στοιχεία που καθορίζουν τη φουσιγνωμία της ΚΠΑ του γυμνασίου όπως αυτή καθορίζεται από το νέο ΠΣ ποια θα λέγατε ότι είναι αυτά;

Σ1: Αυτά που ήδη είπαμε, δηλαδή ότι είναι μαθητοκεντρικό, βιωματικό, συμμετοχικό, διαθεματικό σε κάποια σημεία.

E: Αυτά τα σημεία κυρίως πού εντοπίζονται στο νέο πρόγραμμα;

Σ1: Καταρχήν είναι αρκετά ευέλικτο δηλαδή δίνει πρωτοβουλίες όχι μόνο στον εκπαιδευτικό αλλά και στους μαθητές προτείνουν την υλοποίηση για παράδειγμα ερευνητικών εργασιών με τη μέθοδο Project δεν απαιτούν απομνημόνευση πληροφοριών, αλλά εστιάζουν κυρίως στο να ανακαλύψουν μαθητές τη γνώση και να προβληματιστούν και να κάνουν κάποια πράγματα συμμετοχικά είπαμε και πριν διαθεματικότητα. Επίσης κάπως καινούργιο είναι ότι δίνουν αρκετή έμφαση στην αξιοποίηση των τεχνών.

E: Ενσωματώνονται και οι τέχνες

Σ1: Είτε είναι το εκπαιδευτικό Δράμα είτε είναι τα έργα τέχνης που όμως αυτό είναι κάπως δύσκολο να γίνει καθώς απαιτείται εκπαίδευση εμάς. Δηλαδή δεν μπορείς να κάνεις ένα θεατρικό, μπορείς να κάνεις ένα παιχνίδι ρόλων αλλά το εκπαιδευτικό δράμα απαιτεί και κάποια εκπαίδευση για τους καθηγητές που δεν είναι εύκολο την έχει κάποιος. Προτείνουν ας πούμε τη μέθοδο Πέρκινς, ίσως τα λέω και λίγο νωρίτερα, η μέθοδος Πέρκινς για την ανάλυση έργων τέχνης είναι κάτι απαιτητικό και στο χρόνο και στο πως θα το διεξάγεις. Οπότε ναι είναι αυτό.

E: Ωραία, ποια θέση από τις εξής δύο περιγράφει καλύτερα κατά τη γνώμη σας το νέο πρόγραμμα η πρώτη θέση είναι η εξής πως το νέο ΠΣ έχει ακαδημαϊκό χαρακτήρα δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές να αποκτήσουν γερές βάσεις για να ακολουθήσουν μετέπειτα εξειδικευμένους ακαδημαϊκές σπουδές και η δεύτερη θέση είναι πως το νέο ΠΣ έχει το λειτουργικό χαρακτήρα των εγγραμματισμού δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές ώστε να μπορούν να αξιοποιήσουν τις γνώσεις που απέκτησαν από το μάθημα στην καθημερινή του ζωή ως αυριανοί ενήλικες πολίτες και αν μπορείτε να μου αιτιολογήσετε την απάντηση.

Σ1: ΠΡΟΦΑΝΩΣ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ, ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ, ΞΕΚΑΘΑΡΑ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ. Ναι παράδειγμα θέλεις; Θυμήθηκα τώρα έχει μια προσομοίωση της συνεδρίασης του

δημοτικού συμβουλίου σαν δραστηριότητα, το οποίο καταλαβαίνουν τα παιδιά πώς λαμβάνονται αποφάσεις σε τοπικό επίπεδο ... Και είναι πράγματα που θα χρησιμοποιήσουν μετέπειτα στην καθημερινή τους ζωή.

E: Ωραία σε ποιο βαθμό θεωρείτε πως το νέο ΠΣ έχει οργανικά ενσωματώσει τη χρήση των ΤΠΕ; Την έχει καταργήσει ενσωματώσει;

Σ1: Έτσι στη θεωρία το λέει, στην αρχή ας πούμε στους στόχους του λέει πως ενσωματώνει τις τεχνολογίες. Εγώ θεωρώ ότι δεν το κάνει αυτό σε μεγάλο βαθμό αλλά δεν είναι απαραίτητα κακό αυτό κάπου έχει μία πρόταση δημιουργία podcast . Όχι πολλά πράγματα όμως.

E: Ωραία

Σ1: Αλλά επαναλαμβάνω αυτό δεν είναι απαραίτητα κακό γιατί τεχνολογία δεν είναι και η καλή είναι αλλά σαν εργαλείο δεν χρειάζεται να τηνδεν είναι το ζητούμενο .

E: Ναι. Οι κατασκευαστές του ΠΣ τώρα ισχυρίζονται πως έχουν επιχειρήσει το νέο αυτό πρόγραμμα, πρώτον να είναι αρκετά ανοιχτό στο να επιτρέψει τη μεγαλύτερη αυτενέργεια του εκπαιδευτικού να το προσαρμόσει στις συνθήκες της τάξης του, δεύτερον να είναι προσαρμοσμένο στις ειδικές ανάγκες μαθητών με διαφορετικές ικανότητες και να είναι συμπεριληπτικό ώστε να μπορεί να δουλέψει καλά και μαθητές από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα. Θεωρείτε πως έχουν επιτευχθεί αυτά σε ποιο βαθμό αυτοί οι στόχοι ;

Σ1: Συγγνώμη λίγο χτυπάει το τηλέφωνο ... Λοιπόν αυτά τα τρία όπως τα ακούω συνδέονται μεταξύ τους . Δηλαδή αυτό που λέει το πρώτο προσαρμογή στις συνθήκες της τάξης σημαίνει προσαρμογή στο δεύτερο στις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών με διαφορετικές ικανότητες και από διαφορετικά περιβάλλοντα αυτό να γίνεται σε ικανοποιητικό βαθμό θέλω να ελπίζω.

E: Έχετε κάποια παραδείγματα Μπορείτε να μου πείτε;

Σ1: Όχι παράδειγμα δε μου έρχεται τώρα συγκεκριμένα ακριβώς επειδή είναι ευέλικτο και ανοιχτό μπορεί να προσαρμοστεί. Το τρίτο είναι δύσκολο το δεύτερο και το τρίτο είναι πιο δύσκολο έτσι η διαφοροποιημένη μάθηση λίγο νομίζω ότι δεν... παράδειγμα να φτιάξεις διαφορετικές δραστηριότητες για διαφορετικές ομάδες μαθητών έτσι και αλλιώς από τη φύση του είναι πολύ δύσκολο μιλάμε για μεγάλες ομάδες σε 25άρια τμήματα, αυτό δεν μπορεί να δουλέψει εύκολα και σε ένα βαθμό λείπει.

E: Ωραία.

Σ1: Είναι ευέλικτο αλλά δεν προτείνει συγκεκριμένα πράγματα, πρέπει εμείς να βρούμε πως θα... γιατί έτσι κι αλλιώς η τάξη είναι κάτι δυναμικό, δεν ξέρεις το υλικό σου, δεν μπορεί να το ξέρει το ΠΣ.

E: Ωραία κατά πόσο τώρα θεωρείτε ότι το νέο ΠΣ θα σας βοηθήσει να οργανώσετε καλύτερα τη διδασκαλία σας; Πως σκοπεύετε έτσι να το αξιοποιήσετε για αυτό το σκοπό;

Σ1: Δεν κατάλαβα τότε πως θα αξιοποιήσω το νέο ΠΣ;

E: Ναι πώς θα σας βοηθήσει να οργανώσετε καλύτερα τη διδασκαλία σας, θεωρείτε καταρχάς ότι είναι βοηθητικό; Δεν ξέρω ίσως με κάποιες δραστηριότητες που σας έχουν δώσει;

Σ1: Ναι είναι, έχει πολλές δραστηριότητες απλώς μένει να δούμε και το κορμό του ας πούμε της διδακτέας ύλης γιατί που δεν το έχουμε δει . Αν μη τι άλλο χρειάζεται οπωσδήποτε υπάρχει κάποιος κορμός εμείς τώρα έχουμε πάρει ένα ένα σκελετό, έχουμε πάρει τις ενότητες και έχουμε πάρει και κάποιες δραστηριότητες δεν έχουμε πάρει το βιβλίο έτσι. Άρα πιστεύω ότι όταν θα πάρουμε το τελικό υλικό θα είναι ικανό το υλικό το διδακτέο, θα είναι μια καλή βάση για να κάνουμε δραστηριότητες και μην ψάχνουμε εμείς το υλικό της πληροφορίας που πρέπει να δώσουμε τους μαθητές.

E: Καταλαβαίνω τι λέτε.

Σ1: ↑ Δηλαδή όσο αφορά το σκέλος που έχουμε δει είναι καλό, μένει να δούμε το υπόλοιπο.

E: Ωραία θεωρείτε ότι στο νέο πρόγραμμα θεωρείτε γενικά ότι το νέο ΠΣ τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα είναι καλά διατυπωμένα με σαφήνεια; Πόσο βοηθητικά είναι στην οργάνωση της διδασκαλίας του μαθήματος έτσι σε ποιο βαθμό και ποιο συγκεκριμένα αν μπορούσατε να με αξιολογήσετε τη σαφήνεια ως προς τη διάκριση σε γνώσεις δεξιότητες στάσεις και αξίες;

Σ1: Ναι αυτό υπάρχει υπάρχει ναι. Αυτό αυτό είναι θεωρία, είναι θεωρία δεν μπορεί χρειάζεται να υπάρχει αλλά σίγουρα είναι δύσκολο να τα μεταμορφώσεις αυτά να τα κάνεις τους στόχους δραστηριότητες και δύσκολο και να τα αποτιμήσεις.

E: Μπορείτε να αξιολογήσετε το βαθμό καθοδήγησης εκπαιδευτικής διαδικασίας;

Σ1: Τι εννοείτε;

E: Με βάση προφανώς το υλικό που σας έχει δοθεί οι δραστηριότητες που σας έχουν δοθεί.

Σ1: Κατά πόσο είναι καθοδηγούμενο; Αν περιορίζει;

E: Όχι αν περιορίζει, αν σας καθοδηγεί σωστά, αν θεωρείτε πως είναι καλή καθοδήγηση ή χρειάζεται κάποια βελτίωση.

Σ1: Όχι εντάξει επαρκές νομίζω ικανοποιητικό, τόση όση δεν είναι δεσμευτική και συσφικτική.

E: Ωραία γενικά ο βαθμός σύνδεσης των μαθησιακών αποτελεσμάτων με βάση το περιεχόμενο και τις προτεινόμενες δραστηριότητες; Ποιος θεωρείτε πώς είναι;

Σ1: Αυτό αν δεν το δοκιμάσουμε... Δεν υπάρχει απόλυτη σύνδεση είμαστε σε ένα.... γιατί πάντοτε οι στόχοι και τα αποτελέσματα είναι (4) πάντα περιμένεις περισσότερα πράγματα. Εξαρτάται από το υλικό, σε κάποια τμήματά πάει καλά. Πέρυσί που έκανα κάποιες δραστηριότητες, σε κάποια τμήματα πήγε πολύ καλά, σε κάποια άλλα μέτρια και σε κάποια άλλα *minimum* .

E: Εξαρτάται από το δυναμικό της τάξης.

Σ1: Ναι και το υλικό γιατί μπορεί να πάει καλά, μπορεί να πάει και ακόμα καλύτερα και να σε εκπλήξουν τα παιδιά , να δώσουν παραπάνω πράγματα και από μένα εξαρτάται δηλαδή τη μέρα που θα το εφαρμόσω τι θα αλλάξω πως θα το προσαρμόσω πώς θα το κάνω αυτό πρωτότυπο. ↑ Και σε όλα τα μαθήματα θεωρώ πως ισχύει αυτό.

E: Ναι ναι ναι.

E: Σε τι βαθμό το νέο Π.Σ της ΚΠΑ του Γυμνασίου καλύπτει τις δεξιότητες του 21ου αιώνα με τις οποίες πρέπει να εφοδιαστούν όλοι οι μαθητές;

Σ1: Νομίζω σε ικανοποιητικό βαθμό.

E: Τώρα πώς κρίνετε το περιεχόμενο, την ύλη στην ουσία που έχει συμπεριληφθεί στο νέο ΠΣ; Αν μπορείτε έτσι να μου αξιολογήσετε λιγάκι πόσο κατάλληλο είναι το περιεχόμενο με βάση την ηλικία των μαθητών και τις προγενέστερες γνωστούς και την καταλληλότητα του περιεχομένου ως προς την επιστημονική του εγκυρότητα.

Σ1: Εξαρτάται τι έχουμε μάθει μέχρι τώρα. Δηλαδή, αν στο δημοτικό έκαναν ΚΠΑ ή δεν έκαναν. Το πιο συνηθισμένο τα παιδιά δεν έχουν κάνει τίποτα στο δημοτικό γιατί οι δάσκαλοι έτσι χρησιμοποιούν την ώρα αυτή για να κάνουν Γλώσσα, Μαθηματικά. Άρα

πρέπει να ξεκινήσω από το μηδέν οι προγενέστερες γνώσεις ελάχιστες υπάρχουν (3) οπότε να μην είναι κατάλληλο για την ηλικία τους το υλικό αλλά τους λείπει τους λείπουν αρκετές γνώσεις. Άρα περιμένω να δω το κορμός του μαθήματος θα τις καλύπτει αυτές αλλά θα πρέπει λίγο να περιέχει πολλές βασικές πληροφορίες το βιβλίο για να μην έχουμε κενά. Τώρα για την εγκυρότητα την επιστημονική εγκυρότητα έχω μία μικρή βάζω ένα μικρό ερωτηματικό δεδομένο ότι το υλικό δεν φτιάχτηκε από κοινωνιολόγους και πολιτικούς επιστήμονες. Δηλαδή από συναδέλφους του κλάδου μας . Έχει φτιαχτεί από δύο φιλολόγους έτσι. Υπήρχε επιστημονικός επόπτης κοινωνιολόγους αλλά οι δυο βασικοί συγγραφείς του βιβλίου ήταν φιλόλογοι στον κορμό τους και στο βασικό τους στις βασικές τους σπουδές και με ενδιαφέροντα τέλος πάντων και μετά κάποια επιπλέον στην Κοινωνιολογία. Και η επιμόρφωση γίνονταν από φιλόλογο έτσι να αυτό δηλαδή με προβληματίζει και με στεναχωρεί να πω την αλήθεια. Επίσης υπάρχει μια διαφορετική όσον αφορά το υλικό είναι λίγο άτομο κεντρικό, δηλαδή το άτομο και οι ομάδες, το άτομο και ο ευρύτερος κόσμος, το άτομο και η πολιτεία υπάρχει μια λίγο άτομο κεντρική προσέγγιση που δεν είναι. Είναι νομίζω μία διαφορετική διαφωνώ λίγο με αυτή την στροφή γιατί είναι Κοινωνιολογία εσένα βαθμό. Δηλαδή είναι θα πρέπει να το πει ανάποδα να οι θεσμοί και το άτομο, πρέπει να καταλάβουμε το πως το πλαίσιο παίζει ρόλο στη ζωή μας και το και μετά στο τέλος τι ρόλο παίζει το άτομο σε αυτό.

Ε: Τώρα ποια είναι η γνώμη σας για την οργάνωση του περιεχομένου σπουδών του περιεχομένου με συγχωρείται του ΠΣ σε ευρύτερα θεματικά πεδία τα οποία εξελίσσονται από τάξη σε τάξη; Πιστεύετε θα λειτουργήσει αυτή η καινοτομία; Αυτή η συνοχή που εμπεριέχει και είναι στόχος δηλαδή του ΠΣ πως υπάρχει μία συνέχεια από βαθμίδα σε βαθμίδα.

Σ1: Δεν υπάρχει, κοίταξε σε μας τώρα είπαμε στο δημοτικό δεν κάνουν τίποτα, τρίτη γυμνασίου κάνουν αυτό πολύ καλά είναι τρίωρο το μάθημα πολύ καλό αυτό, είναι όμως, δεν είναι έτοιμα τα παιδιά δεν έχουν ωριμότητα ώστε να εξεταστούν σε βάθος αυτά τα θέματα. Στην πρώτη λυκείου συνεχίζεται με δίωρο και σταματάει απότομα εκεί δεδομένου του κόπηκαν τρία μαθήματα που είχαμε στο λύκειο αυτό δεν θα δουλέψει δηλαδή είναι αποσπασματικά, η καινοτομία αυτή δεν αφορά το μάθημα μας δυστυχώς.

E: Τώρα κατά πόσο το περιεχόμενο του νέου ΠΣ απαντά στις σύγχρονες κοινωνικές προκλήσεις και συνθήκες; Στην πολυπολιτισμικότητα, στην παγκοσμιοποίηση, στη συμπερίληψη, στις περιβαλλοντικές προκλήσεις;

Σ1: Νομίζω το κάνει σε ικανοποιητικό βαθμό γιατί υπάρχει και κεφάλαιο για το περιβάλλον ενότητα και για την Ευρωπαϊκή Ένωση και για σύγχρονα θέματα όπως τη μετανάστευση οπότε.

E: Η άποψή σας αναφορικά με την κοινωνικοπολιτική εγκυρότητα του περιεχομένου του νέου προγράμματος;

Σ1: Με αυτό τι εννοείτε;

E: Προφανώς αυτό που μου απαντήσατε κιάλας περιλαμβάνει κοινωνικοπολιτικά πολιτιστικά συγγνώμη προβλήματα εντός εισαγωγικών.

Σ1: Υπάρχει μία μικρή έλλειψη εδώ δηλαδή δεν γίνεται για παράδειγμα ούτε μια αναφορά σε κόμματα στα πολιτικά κόμματα που είναι ένα βασικό κομμάτι του της ΚΠΑ. Ναι υπάρχει Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχει για παράδειγμα το, δηλαδή οι πολιτικοί θεσμοί ξεκάθαρα δεν αναφέρονται, βουλή, κόμματα αυτά λείπουνε και ο ρόλος τους, δεν μπορεί να φτάσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση χωρίς να έχεις μιλήσει για τη βουλή, λείπει αυτό, δηλαδή μιλάμε γενικά για τη δημοκρατία ναι αλλά ποιοι είναι οι θεσμοί της δημοκρατίας; Αυτό τώρα δεν μπορώ να στο πω και σίγουρα γιατί πρέπει να δω το υλικό πρέπει το δούμε το βιβλίο.

E: Τώρα πώς κρίνετε το περιεχόμενο του νέου ΠΣ σε σχέση με το χρόνο που διατίθεται για τη διδασκαλία; Θα προτείνετε έτσι κάποιες αλλαγές ως προς την ύλη για να είναι επαρκέστερος ο διαθέσιμος χρόνος, θεωρείτε ότι είναι εντάξει ο χρόνος;

Σ1: Δεδομένου ότι έχουμε τρεις ώρες πρέπει είμαστε ικανοποιημένοι έτσι σίγουρα κάποιες δραστηριότητες που απαιτούν πολύ περισσότερο. Ας πούμε η μέθοδος Project ,τα θεατρικά, η ανάλυση έργων τέχνης αυτά εντάξει θα το κάνεις μία φορά ίσως και καμία. Πιθανόν και να κουράσουν τέτοιες δραστηριότητες που απαιτούν πολύ προετοιμασία αλλά υπάρχει η δυνατότητα να επιλέξουμε δραστηριότητες πιο σύντομες οπότε νομίζω εντάξει είναι.

E: Θα αλλάζατε κάτι και τι θα ήταν αυτό ως προς τη διάταξη ή την προσθήκη αφαίρεση κάποιων ενοτήτων;

Σ1: Ναι λοιπόν λείπουν πολύ βασικές ενότητες και επίσης αυτό είναι πολύ στενάχωρο λείπει η κοινωνική διαστρωμάτωση και ανισότητες. Οι κοινωνικές ανισότητες είναι πολύ κρίμα γιατί είναι ένα μεγάλο πρόβλημα και ένα χαρακτηριστικό όλων των κοινωνιών. Δεν είναι δυνατόν να μη μιλάμε για ανισότητες μεταξύ ανθρώπων μεταξύ τάξεων μεταξύ χωρών μεταξύ πλανητών μεταξύ συγγνώμη ηπείρων.

E: Νομίζω ότι μόλις απαντήσατε και την παραπάνω ερώτηση για την κοινωνικοπολιτισμική εγκυρότητα .

Σ1: Λείπουν όπως είπαμε οι τρόποι λειτουργίας των πολικών θεσμών, βουλή κόμματα. Αυτά λοιπόν λείπουν, από την άλλη μεριά έχει βάλει κάποια παραδείγματα τα οποία είναι λίγο δημοτικού, για πιο μικρά παιδιά. Ας πούμε το Project για τον παππού και τη γιαγιά. Έχει ένα σενάριο για την παρέα, αυτά ... Αυτά τα κομμάτια που λείπουν είναι τόσο βασικά...που χαλάνε.... Είναι μελανό σημείο.

E: Ως παιδαγωγική τώρα φιλοσοφία οι κατασκευαστές του νέου προγράμματος διακηρύσσουν μια προοδευτική μαθητοκεντρική λογική ισχυριζόμενοι ότι με συγχωρείτε τα ΠΣ προωθούν την ενεργό συμμετοχή και συνεργασία όλων των μαθητών μαθητριών μέσω της δημιουργίας περιβαλλόντων καθοδηγούμενης μάθησης, αυτενέργειας, συνεργατικής δράσης σε ομάδες, διερευνητική μάθηση, βιωματική προσέγγιση, κατά πόσο θεωρείτε ότι το νέο ΠΣ πράγματι διαπνέεται από αυτή την παιδαγωγική προσέγγιση έτσι αν μπορείτε να μου πείτε και κάποια παραδείγματα που έχετε εντοπίσει στο μάθημα.

Σ1: Σε αυτό νομίζω το είπαμε και πριν δηλαδή ναι σίγουρα υπάρχει μία μαθητοκεντρική λογική , για παράδειγμα τι να πω τώρα.... οι μαθητές μπαίνουν στο ρόλο του νομοθέτη κάποια στιγμή που πρέπει να φτιάξουν κανόνες, υπάρχει μια δραστηριότητα πως φτιάχνεις κανόνες. Άρα μπαίνουν στη λογική στον τρόπο σκέψης ενός νομοθέτη, πως φτιάχνεις τους κανόνες; Ποια χαρακτηριστικά πρέπει να έχει ένας καλός κανόνας; μάθουν πως είναι στους κανόνες πιάστηκα πρέπει να έχει ένας καλός κανόνας και μία Και βλέπουν πόσο δύσκολο μπορεί να είναι αυτό.

E: Κατά πόσο συμφωνείτε ότι παραπάνω αυτή προοδευτική η μαθηματική λογική είναι κατάλληλη για τη διδασκαλία του μαθήματος σας ; Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε;

Σ1: Στο μέγιστο. Εννοείται ότι πρέπει να είναι έτσι. Ειδικά στο μάθημα αυτό απαιτείται η αμφισβήτηση, απαιτείται η κριτική, απαιτείται η ανακάλυψη, δηλαδή ναι πρέπει να

καταλάβουν την κοινωνία το πώς τοποθετούνται σε αυτή, τι ρόλο έχει ο πολίτης, ποιοι είναι οι περιορισμοί από τους θεσμούς ή από άλλα προβλήματα και αυτό είναι το ζητούμενο.

E: Ωραία λαμβάνοντας υπόψιν την επαγγελματική ετοιμότητα των διδασκόντων, τις υλικές συνθήκες και την κουλτούρα των ελληνικών σχολείων θεωρείτε πως θα μπορούσαν να ανακύψουν κάποιες δυσκολίες στην εφαρμογή του νέου προγράμματος; Ας τα δούμε και ξεχωριστά αν θέλετε πρώτα για την επαγγελματική ετοιμότητα των διδασκόντων, είναι έτοιμοι να εφαρμόσουν το νέο ΠΣ θεωρείτε;

Σ1: Άλλοι είναι άλλοι δεν είναι. Κοιτάζτε αυτή η εφαρμογή έγινε στα πειραματικά. Στα πειραματικά οι συνάδελφοι και είναι παραπάνω ας το πούμε έχουν κάποια παραπάνω προσόντα έτσι η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών και ίσως ξεβολευτεί, ξεβολευτεί γιατί πρέπει να δοκιμάσεις καινούρια πράγματα και χρειάζεσαι εξοικείωση με αυτά και εκπαίδευση. Δεν είναι απλό να φτιάχνεις μία βιωματική δραστηριότητα να τα βγάζεις έξω στην αυλή να τους κάνεις ασκήσεις που απαιτούν ακόμα και τη χρήση του του σώματος ακόμα και την... αυτά χαλαρώνουν λίγο δεν είσαι ο δάσκαλος... χαλαρώνουν λίγο το κλίμα, θα πρέπει και ο μαθητής να συνεργαστεί και εκεί κάπου χαλαρώνουν και τα όριά μας ότι είναι μάθημα τι είναι παιχνίδι είναι παιχνίδι ρόλων ας πούμε θα κερδίζουν πολλά αλλά πρέπει να ξέρουνε ο εκπαιδευτικός να είναι εξοικειωμένος με αυτές τις μεθόδους. Κάποιοι φυσικά θα δυσανασχετήσουν.

E: Οι συνθήκες οι υλικές συνθήκες των σχολείων επιτρέπουν την εφαρμογή του νέου προγράμματος;

Σ1: Κοιτάζτε σε κάποια αν θέλουν να χρησιμοποιούν την τεχνολογία σε ένα απ' τον απλό προτζέκτορα και τα λοιπά και κάποια σχολεία έχουν, κάποια δεν έχουν.

E: Η κουλτούρα των ελληνικών σχολείων ευνοεί για την εφαρμογή του νέου προγράμματος;

Σ1: Ναι είπαμε οι δυσκολίες παρατηρούνται από τους συναδέλφους που είπαμε πριν έτσι και έτσι σε κάποια σχολεία και σε κάποια σχολεία λιγότερο, αλλά νομίζω σιγά σιγά αλλάζει αυτό. Παρατηρώ ότι όλο πιο πολύ συνάδελφοι γερνάνε ... οι νέοι συνάδελφοι είναι πιο έτοιμοι όταν γερνάει ο συνάδελφος είναι και λιγότερο πρόθυμος και είναι και εξουθενωμένος και εξαντλημένος από όλα αυτά που πρέπει να κάνει έτσι που έχει επιφορτιστεί το έργο του με τόσα πολλά επιπλέον γραφειοκρατικά και ανούσια. Και φοβάμαι μήπως χάσει την όρεξη του να εφαρμόσει αυτά που πρέπει.

E: Οι σημαντικότερες δυσκολίες έτσι αδυναμίες που εσείς εντοπίσατε στην εφαρμογή του νέου προγράμματος;

Σ1: Ναι έχει να κάνει με τη συνεργασία των μαθητών συχνά, δεν ξέρω ο μαθητής πρέπει να εκπαιδευτεί να καταλάβει το πώς μαθαίνω με νέες μεθόδους ότι δεν είναι παιχνίδι έτσι το να τα βάλεις σε μια διαδικασία, χρειάζεται πάντα μια ανατροφοδότηση στο τέλος να καταλάβουν τι μάθαμε από αυτό που κάναμε, πως αλλάζουμε αυτό που δεν πήγε καλά. Υπάρχουν ανάγκες να προσαρμόζουμε την κάθε δραστηριότητα σε κάθε τμήμα στα ενδιαφέροντα των μαθητών, στις δυνατότητές τους, αυτό θέλει επιπλέον δουλειά έτσι δεν είναι εύκολο να τα κάνουμε αυτό και πολλές φορές αν θα είσαι μέσα στον χρόνο. Είπαμε τα πάντα είναι δυναμικά μέσα στην τάξη όπως ξέρεις, μπορεί να περιστέμει μπορεί να.

E: Τα σημαντικότερα θετικά στοιχεία και πλεονεκτήματα που διαπιστώσατε στην τάξη;

Σ1: Ναι έχει να κάνει με αυτό που... η χρήση των νέων μεθόδων. Είναι μέθοδοι προοδευτική, μαθητοκεντρική αυτό είναι πολύ σημαντικό και νομίζω το μεγαλύτερο πλεονέκτημα.

E: Έχετε κάποιες συγκεκριμένες προτάσεις που θα είχατε να κάνετε για πιθανή βελτίωση του προγράμματος στο μάθημα της ΚΠΑ.

Σ1: Αυτό που είπα σχετικά με τις ενότητες που λείπουν κοινωνική διαστρωμάτωση, κοινωνικές ανισότητες πολιτικών θεσμών που είπαμε πριν.

E: Η επιμόρφωση ήταν αποτελεσματική στο να γίνουν σαφή και να προωθούν τα νέα στοιχεία; Τι θα θέλατε να γίνει περισσότερο;

Σ1: Νομίζω ότι δεν είναι αποτελεσματική δεδομένου πρώτον ότι έγινε διαδικτυακά αυτή η επιμόρφωση χρειάζεται να γίνει δια ζώσης. Δηλαδή δεν μπορείς να μιλάς για εκπαιδευτικό δράμα, πως θα το κάνεις διαδικτυακά; Έτσι δεν είναι επιμόρφωση αυτή και να γίνει και όχι απαραίτητα από τους συγγραφείς του προγράμματος, δηλαδή χρειαζόμαστε εκπαίδευση στις μεθόδους. Αυτό δεν έγινε. Δηλαδή διαβάζω το PowerPoint, εντάξει αυτό το διαβάζω και μόνη μου. Πρέπει πως συγκροτούμε μία ομάδα πως κάνουμε τα παιδιά ομάδες, με τι τεχνικές φτιάχνουμε ομάδες, πως μοιράζουμε ρόλους ξέρουμε πώς φτιάχνω και φτιάχνουμε ομάδες πόσο μοιράζουμε ρόλους; Πώς δουλεύουμε το εκπαιδευτικό δράμα; Πώς δουλεύουμε το Project, αυτά στις μεθόδους

έπρεπε να μας γίνει εκπαίδευση, στις νέες μεθόδους που έχει το νέο πρόγραμμα. Εμάς έγινε μόνο αποσπασματικά .

E: Ωραία σε αυτό το σημείο έχει τελειώσει η συνέντευξή μας, να σας ευχαριστήσω πάρα πολύ για το χρόνο που διαθέσατε.

Σ1: Και εγώ σε ευχαριστώ.

E: Σας εύχομαι καλή συνέχεια και καλή δύναμη στο έργο σας .

2^η συνέντευξη

Καθηγητής Σ2,

E: Η παρούσα συνέντευξη έχει ως στόχο την καταγραφή των απόψεών σας για το νέο ΠΣ όπως το μελετήσατε και το εφαρμόσατε κατά τη φάση της πιλοτικής εφαρμογής του στο σχολείο σας. Οι απόψεις σας θα αξιοποιηθούν για τη βελτίωση του νέου προγράμματος σε συνδυασμό με όλα τα άλλα συμπεράσματα της πιλοτικής φάσης εφαρμογής του. Θα ξεκινήσουμε με κάποιες εισαγωγικές ερωτήσεις.

E: Μπορείτε να μου πείτε το φύλο σας;

Σ2: Είμαι γυναίκα

E: Ειδικότητα;

Σ2: Είμαι Κοινωνιολόγος ΠΕ78

E: Οι σπουδές σας;

Σ2: Κοινωνιολογία στο Πάντειο και μεταπτυχιακό εγκληματολογίας στο Πάντειο πανεπιστήμιο πάλι ↑ και υπάρχει και άλλο ένα πτυχίο, Διοίκηση Επιχειρήσεων, το ξέχασα αυτό.

E: Πόσα χρόνια υπηρεσίας έχετε;

Σ2: Έχω 35.

E: Και τα χρόνια υπηρεσίας στο σχολείο της πιλοτικής εφαρμογής του νέου προγράμματος ;

Σ2: Το σχολείο στο οποίο εργάζομαι δεν είναι στα εννοείται την ομάδα των σχολείων που εφαρμόζουν πιλοτικά τα νέα ΠΣ;

E: Σε αυτό το σχολείο στο οποίο εσείς εφαρμόσατε τα νέα προγράμματα, πόσα χρόνια υπηρεσίας έχετε;

Σ2: Σε αυτό το σχολείο εργάζομαι έξι χρόνια.

E: Ο χρόνος πιλοτικής εφαρμογής του νέου προγράμματος;

Σ2: Από τον Μάρτιο του 2022 και συνεχίζεται στη χρονιά που ξεκίνησε τώρα ουσιαστικά.

E: Ωραία πως οργανώνετε το καθημερινό σας μάθημα; Σε ποια στοιχεία υλικά στηρίζετε για αυτό;

Σ2: Με βάση την ανίχνευση αναγκών που έχω κάνει στους μαθητές σε σχέση με το νέο ΠΣ, διαλέγω έννοιες αξιοποιώ το βιβλίο που έχουμε γιατί χρησιμοποιώ το υπάρχον βιβλίο και από κει και πέρα αξιοποιώ άλλο υλικό. Πολυμεσικό, άρθρα, βιοματικές δράσεις με αυτό τον τρόπο. Αυτό είναι το πλαίσιο στο οποίο κινούμαι δηλαδή. Το ΠΣ με βάση το τι κάνουν το τμήμα, οι μαθητές μου και στα άλλα μαθήματα. Συγκεκριμένα στη γλώσσα κυρίως.

E: Ωραία θα θέλατε να κάνετε έτσι μια γενική εκτίμηση αναφορικά με το νέο ΠΣ;

Σ2: Ναι το βρίσκω ενδιαφέρον και το βρίσκω ενδιαφέρον γιατί δίνει περισσότερη ελευθερία στον εκπαιδευτικό να συνδυάσει την ΚΠΑ, το συγκεκριμένο μάθημα με τα υπόλοιπα μαθήματα, εγώ ας πούμε τώρα για αυτό το λίγο χρονικό διάστημα που έχουμε ξεκινήσει, χρησιμοποιώ το μάθημα της νεοελληνικής γλώσσας. Δίνει λοιπόν την ελευθερία στον καθηγητή να έχει τη διαθεματικότητα που χρειάζεται αλλά και να αξιοποιεί τις ανάγκες, επιθυμίες των μαθητών. Το βρίσκω ενδιαφέρον, μου άρεσε, είναι καλό, είναι πιο ευέλικτο από ότι το παλιό.

E: Είναι η επόμενη ερώτηση, ποια είναι τα στοιχεία που θεωρείται ότι το διαφοροποιούν σε σχέση με το υφιστάμενο έτσι και πώς αξιολογείται εσείς αυτή τη διαφοροποίηση.

Σ2: Την αξιολογώ ENNOΕΙΤΑΙ ΘΕΤΙΚΑ γιατί το παλιό ΠΣ ήταν κλειστό ή τέλος πάντων όχι τελείως κλειστό αλλά δεν έδινε το βαθμό ευελιξίας που δίνει το καινούργιο, τώρα και τα εργαλεία που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε είναι περισσότερα και ο τρόπος που προσεγγίσουμε τις έννοιες αλλά και οι στόχοι είναι πιο ανοιχτοί, σου επιτρέπουν δηλαδή να διαβάσεις το περιβάλλον, το κοινό στο οποίο απευθύνεσαι, το επίπεδο των μαθητών, την εποχή, τον καιρό, τις ανάγκες και να προσαρμοστείς λίγο παραπάνω. Βέβαια δεν είναι πολύ εύκολο το παλιό ΠΣ που ήταν πιο στενό ήταν πολύ πιο τυπικό και πιο σε εισαγωγικά εύκολο.

E: Κατάλαβα τι εννοείτε, άρα πιστεύετε ότι αυτή η διαφοροποίηση θα φέρει καλύτερα αποτελέσματα σε σχέση με το υφιστάμενο πρόγραμμα;

Σ2: ΣΙΓΟΥΡΑ ΣΙΓΟΥΡΑ απλά αυτό που δεν ξέρω και τώρα αυτό το λέω ως διευθύντρια σχολείου, σε ποιο βαθμό οι συνάδελφοι μπορούν να αξιοποιήσουν την ελευθερία αλλά τουλάχιστον έτσι όπως εγώ είδα στην επιμόρφωση, συζητώντας με τους συναδέλφους, με την επιμορφώτρια μας αλλά και διαβάζοντας βλέπω ότι καθένας μπορεί να εφαρμόσει αυτό που μπορεί και να εντάξει όσα καινούργια πράγματα μπορεί. Οπότε αυτό μπορεί να

το κάνει το κάνει πιο φιλικό και στο συνάδελφο που είτε έχει περισσότερα χρόνια υπηρεσίας είτε δεν μπορεί να υιοθετήσει άλλες διδακτικές τεχνικές.

E: Ωραία αν σας ζητούσανε να αναφέρετε ορισμένα στοιχεία που καθορίζουν τη φυσιογνωμία της ΚΠΑ Γυμνασίου όπως αυτή καθορίζεται από το νέο πρόγραμμα, ποια θα λέγατε ότι είναι αυτά;

Σ2: Στοιχεία τα οποία;

E: Καθορίζουν τη φυσιογνωμία του μαθήματος στοιχεία.

Σ2: Ναι στοιχεία που καθορίζουν τη φυσιογνωμία του μαθήματος ,(5) θα έλεγα ότι είναι το άνοιγμα στην κοινωνία, θα έλεγα ότι άλλο στοιχείο είναι η υιοθέτηση ομαδικότητας, η έμφαση που δίνεται στην υιοθέτηση λειτουργικών στάσεων από την πλευρά των παιδιών ... εγώ θα έλεγα ακόμη την ανοιχτοσύνη που είναι μια έκφραση που δεν μπορώ να σας εξηγήσω αλλιώς αλλά νομίζω πως την καταλαβαίνετε.

E: Καταλαβαίνω, καταλαβαίνω τι θέλετε να πείτε. Ωραία, αυτά τα στοιχεία τα εντοπίσατε στο νέο ΠΣ που μου αναφέρατε τώρα;

Σ2: Ναι τα εντόπισα, ναι ναι τα εντόπισα, τα εντόπισα μελετώντας και το υλικό στις προτεινόμενες δραστηριότητες .

E: Έχετε κάποιο παράδειγμα έτσι θα μπορούσατε θυμάστε κάποιο που θα μπορούσατε να μου πείτε;

-Εεε θα σας πω τη βιωματική προσέγγιση και τη διαχείριση του συναισθήματος των μαθητών στην επεξεργασία της εικόνας του εαυτού δηλαδή η εικόνα του εαυτού εγώ και ο άλλος ή εγώ σε σχέση με τον άλλον προτείνει το ΠΣ κάποιες σε κάποιες βιωματικές δράσεις δηλαδή τα παιδιά να περιγράφουν ο ένας τον άλλο να περιγράφουν τα συναισθήματά τους, να περιγράφουν τα θετικά στοιχεία ο ένας του άλλου και αυτά είναι πράγματα τα οποία τα εφάρμοσα κιόλας και λειτούργησαν καλά.

E: Ωραία ποια θέση ανάμεσα στις εξής δυο που θα σας πω περιγράφει καλύτερα κατά τη γνώμη σας το νέο πρόγραμμα; Η πρώτη θέση είναι η εξής . Το νέο ΠΣ έχει ακαδημαϊκό χαρακτήρα δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές να αποκτήσουν γερές βάσεις για να ακολουθήσουν μετέπειτα εξειδικευμένες ακαδημαϊκές σπουδές και η άλλη θέση είναι πως το νέο ΠΣ έχει το λειτουργικό χαρακτήρα του εγγραμματισμού, δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές ώστε να μπορούν να αξιοποιήσουν τις γνώσεις που απέκτησαν από το μάθημα στην καθημερινή τους ζωή ως αυριανοί ενήλικες πολίτες.

Σ2: Η δεύτερη θέση.

E: Η δεύτερη, μπορείτε λιγάκι να μου το αιτιολογήσετε; Θεωρώ ίσως να έχει απαντηθεί και πιο πριν .

Σ2: Ξέρετε κάτι που συζητήσαμε και με την επιμορφώτρια μας και ήταν και δική μου ερώτηση αν σε αυτό το ΠΣ υποχωρεί λίγο η γνώση. Αλλά μελετώντας, συζητώντας και κάνοντας και εγώ η ίδια στα πλαίσια της επιμόρφωσης τις εργασίες που είχαμε, διαπίστωσα ότι δεν υποχωρεί η γνώση απλά προσεγγίζεις αλλιώς τη γνώση .

E: Πολύ ωραία, τώρα σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι το νέο ΠΣ έχει οργανικά ενσωματώσει τη χρήση των ΤΠΕ, της τεχνολογίας ;

Σ2: Σε αρκετά μεγάλο βαθμό, σε αρκετά μεγάλο βαθμό και ίσως σε τόσο βαθμό που δεν ξέρω αν το σχολείο μπορεί να ανταποκριθεί. Εννοώ από την άποψη της υλικοτεχνικής υποδομής. Δηλαδή σου δίνει τόσες δυνατότητες το ΠΣ και τόσα παραδείγματα που εγώ προσωπικά που είμαι και διευθύντρια και υποτίθεται ότι ΟΧΙ ΥΠΟΤΙΘΕΤΑΙ ΕΧΩ και τη δυνατότητα να φέρω και τον υπολογιστή και να αξιοποιήσω και εργαστήρια και λοιπά δεν έχω τη δυνατότητα λόγω των υποδομών να το κάνω.

E: Ωραία δεν θα επιμείνω πολύ σε αυτό γιατί θα σας ρωτήσω πιο κάτω για τις υλικοτεχνικές ανάγκες. Λοιπόν τώρα, οι κατασκευαστές του νέου προγράμματος ισχυρίζονται πως έχουν επιχειρήσει το νέο αυτό ΠΣ, να είναι αρκετά ανοιχτό στο να επιτρέψει την μεγαλύτερη αυτενέργειά του εκπαιδευτικού, δεύτερον να είναι προσαρμοσμένο στις ιδιαίτερες ανάγκες μαθητών με διαφορετικές ικανότητες και τέλος να είναι συμπεριληπτικό ώστε να μπορεί να δουλέψει καλά και με μαθητές από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε πως έχουν επιτευχθεί αυτοί στόχοι; Ως προς την αυτενέργεια του εκπαιδευτικού;

Σ2: Ναι φαντάζομαι σε μεγάλο βαθμό και λέω φαντάζομαι και δεν απαντώ έτσι πιο σίγουρα γιατί η αλήθεια είναι το σχολείο που εργάζομαι και η εφαρμογή που εγώ έχω κάνει επειδή είναι ένα σχολείο αστικής περιοχής αυτό στο οποίο εργάζομαι, δεν ξέρω ακριβώς τι γίνεται με τα διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα, αλλά νομίζω σε μεγάλο βαθμό η αυτενέργεια υποστηρίζεται.

E: Ωραία κατά πόσο θεωρείτε ότι το νέο ΠΣ θα σας βοηθήσει να οργανώσετε καλύτερα τη διδασκαλία σας; Σκοπεύετε να το αξιοποιήσετε; Πως σκοπεύετε κυρίως να το αξιοποιήσετε για το σκοπό αυτό;

Σ2: Ναι ναι σκοπεύω να το αξιοποιήσω, ήδη το κάνω παρότι αυτό είναι φτιαγμένο για πολλαπλό βιβλίο και τώρα δεν έχουμε πολλαπλό βιβλίο, δεν έχουμε ούτε καν εμπλουτισμένο υλικό εμείς στην ΚΠΑ του Γυμνασίου, όμως εφαρμόζω αρκετά αρκετές από τις προτάσεις δηλαδή εφαρμόζω αρκετά από αυτά που μας προτείνουν.

E: Τις δραστηριότητες κυρίως εννοείτε;

Σ2: Τις δραστηριότητες εννοώ ναι, η φιλοσοφία και η προσέγγιση εννοείται ότι είναι αυτή. Την εφαρμόζω, αν θέλετε την πίστευα και λόγω σπουδών λόγω απόψεων και ιδεολογικής τοποθέτησης.

E: Θεωρείτε τώρα ότι στο νέο ΠΣ τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα είναι καλά διατυπωμένα; Με σαφήνεια και πόσο βοηθητικά είναι στην οργάνωση της διδασκαλίας του μαθήματος και σε ποιο βαθμό; Ποιο συγκεκριμένα αν μπορείτε να μου αξιολογήσετε τη σαφήνεια ως προς τη διάκριση σε γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες.

Σ2: Θα έλεγα ότι θα μπορούσαν να είναι λίγο πιο λεπτομερή αλλά από την άλλη πλευρά νομίζω ότι εγώ μελετώντας το και κοιτάζοντας το αντιλαμβάνομαι αυτό που θέλει να πει και δεν μένω τόσο πολύ στην διατύπωση που υπάρχει. Θα μπορούσαν ίσως να είναι λίγο πιο λεπτομερή πιο σαφή είναι λίγο γενικόλογα, αλλά εντάξει.

E: Μπορείτε να μου αξιολογήσετε το βαθμό καθοδήγησης της εκπαιδευτικής διαδικασίας;

Σ2: Εννοείτε αν είναι αρκετά καθοδηγητικό;

E: Ναι αυτό ακριβώς.

Σ2: Εεε ναι είναι, είναι όχι όμως σε ένα βαθμό ο οποίος να μη σε αφήνει να ελιχθείς, σου δίνει τη δυνατότητα, σου δίνει λύση, αν θες να τις αποδεχθείς Ok αλλά εμένα μου έχει τύχει σε άλλο κεφάλαιο να εφαρμόσω κάτι διαφορετικό από αυτό που προτείνει και το έχει προτείνει σε κάποιο άλλο κεφάλαιο, αυτό εννοώ. Να μεταφέρω τεχνικές εκεί που έμενα μου αρέσανε καλύτερη ή είχα κέφι να τις κάνω.

E: Ποιος θεωρείτε ότι είναι βαθμός σύνδεσης των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων με το περιεχόμενο και τις προτεινόμενες δραστηριότητες;

Σ2: Πείτε μου ξανά

E: Ο βαθμός σύνδεσης των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων σε σχέση με το περιεχόμενο και τις προτεινόμενες δραστηριότητες.

Σ2: Νομίζω πως δεν μπορώ να το απαντήσω αυτό, γιατί δεν το έχω εφαρμόσει μία ολόκληρη χρόνια, λίγους μήνες οπότε δεν έχω σαφή εικόνα και νομίζω ότι θα ήταν αυθαίρετο αν πω κάτι και δεν θα το ήθελα.

E: Ωραία, σε τι βαθμό το νέο ΠΣ ΚΠΑ του γυμνασίου καλύπτει τις δεξιότητες του εικοστού πρώτου αιώνα με τις οποίες πρέπει να εφοδιαστούν οι μαθητές;

Σ2: Σε μεγάλο βαθμό, ΣΕ ΜΕΓΑΛΟ ΒΑΘΜΟ.

E: Τώρα πως κρίνετε το περιεχόμενο, την ύλη που έχει συμπεριληφθεί στο νέο ΠΣ, αν μπορείτε να αξιολογήσετε την καταλληλότητα του περιεχομένου με βάση την ηλικία των παιδιών και τις προγενέστερες γνώσεις τους. Δηλαδή είναι κατάλληλη η ύλη σε σχέση με την ηλικία των παιδιών και τις γνώσεις που είχαν ήδη;

Σ2: Η ύλη είναι κατάλληλη, αλλά αυτό που διαπιστώνω είναι ότι ίσως και λόγω πανδημίας το γνωστικό πεδίο των παιδιών έχει υποχωρήσει, με αποτελέσματα τα παιδιά να δυσκολεύονται.

E: Από ότι καταλαβαίνω δηλαδή είναι κατάλληλο περισσότερο με βάση την ηλικία. Ως προς τις προγενέστερες γνώσεις όχι και τόσο.

Σ2: Ακριβώς ακριβώς γιατί υπάρχει ένα χάσμα υπάρχει μία απόσταση ανάμεσα σε αυτό που τα παιδιά θα έπρεπε να ξέρουν με βάση την ηλικία και την τάξη στην οποία βρίσκονται αλλά θα το ξέρουν όμως. Και δεν το ξέρουν γιατί ήταν δύο χρόνια που μείνανε το σπίτι Ok έγινε δουλειά αλλά δεν ήταν η δουλειά που έπρεπε.

E: Τώρα η καταλληλότητα του περιεχόμενου ως προς την επιστημονική του εγκυρότητα; Πως θα την αξιολογούσατε;

Σ2: Πολύ καλή, ναι πολύ καλή, τουλάχιστον όσο την έχω διαβάσει πολύ καλή ναι.

E: Τώρα ποια είναι η γνώμη σας για την οργάνωση του περιεχομένου του ΠΣ σε ευρύτερα θεματικά πεδία όπου εξελίσσονται από τάξη σε τάξη; Πώς πιστεύετε ότι θα λειτουργήσει αυτή η καινοτομία;

Σ2: Δεν ξέρω γιατί αυτό το την οργάνωση του σχολείου ως learning community , ως μια κοινότητα μάθησης. Και δεν ξέρω αν είμαστε έτοιμοι για αυτό. Ή μάλλον πιστεύω ότι δεν το προσεγγίζουμε όπως θα έπρεπε.

E: Ωραία, κατά πόσο το περιεχόμενο του νέου ΠΣ απαντά στις σύγχρονες κοινωνικές προκλήσεις και συνθήκες; Στην πολυπολιτισμικότητα, στην παγκοσμιοποίηση.

Σ2: *Ναι νομίζω σε πολύ μεγάλο βαθμό, αρκετά καλά. Όχι αρκετά καλά, πολύ καλά.*

Ε: Η άποψή σας αναφορικά με την κοινωνικοπολιτισμική εγκυρότητα του περιεχομένου του νέου προγράμματος; Είναι καλά ενημερωμένο σε σχέση με τα κοινωνικοπολιτισμικά που συμβαίνουν αυτή τη στιγμή στην εποχή μας, στη χώρα μας;

Σ2: *Αν είναι καλά ενημερωμένο, ναι είναι καλά ενημερωμένο. Αλλά, το αλλά όμως είναι τελείως προσωπική και αντικειμενική άποψη οπότε ... Είναι συμβατό με αυτό που ζούμε.*

Ε: Πώς κρίνετε το περιεχόμενο του ΠΣ σε σχέση με το χρόνο που διατίθεται για τη διδασκαλία του μαθήματος; Θα προτείνετε κάποιες αλλαγές ως προς την ύλη για να είναι πιο επαρκέστερος ο διαθέσιμος διδακτικός χρόνος;

Σ2: *Όχι όχι δεν θα πρότεινα, δηλαδή δεν θα έβγαζα τίποτα και δεν νομίζω ότι θα έβαζα και τίποτα, γιατί ακριβώς επειδή είναι έτσι διατυπωμένο σου δίνει τη δυνατότητα να βάλεις πράγματα που δεν υπάρχουν, εννοώ να το προσαρμόσεις σε στοιχεία της τοπικής κοινωνίας, μια χαρά δε νομίζω πως θα έβαζα κάτι, τουλάχιστον δεν έχω νιώσει όσο το δουλεύω για να είμαι πιο σωστή, όσο το δουλεύω δεν έχω νιώσει ότι μου λείπει κάτι. Δεν ξέρω όταν ολοκληρώσω μια χρονιά αν εκεί νιώσω ότι κάτι μου λείπει.*

Ε: Συγγνώμη, ίσως δεν διατύπωσα και εγώ σωστά την ερώτηση ως προς το χρόνο ο χρόνος είναι αρκετός είναι διαθέσιμος διδακτικός χρόνος που έχετε, σας καλύπτει;

Σ2: *Ναι με το δεδομένο ότι το μάθημα είναι τρίωρο, τρις ώρες την εβδομάδα, είναι μια χαρά ναι.*

Ε: Ίσως ήταν αυτή η απάντησή σας πριν, θα αλλάζατε κάτι και τι θα ήταν αυτό ως προς τη διάταξη, ή την προσθήκη, αφαίρεση κάποιων ενότητων. Θα προτείνετε να προστεθεί κάποια ενότητα να αφαιρεθεί κάποια ίσως.

Σ2: *Δεν νομίζω, δε νομίζω, δε μου έχει λείψει κάτι. Η αλήθεια είναι ότι προσθέτω ή αφαιρώ ή κάνω με διαφορετική σειρά τις ενότητες και θεωρώ ότι μου δίνει τη δυνατότητα αυτή το ΠΣ να το κάνω το γεγονός ότι δεν το έχω δουλέψει μία χρονιά ολόκληρη σχολική χρονιά με κάνει λίγο συγκρατημένη στις αλλαγές, γιατί θα ήταν θεωρητικά του τύπου *Οκ εγώ τα ξέρω όλα και μπορώ αλλά εντάξει δοκίμασε αυτό που έχεις στα χέρια σου και μετά να έχεις άποψη.**

Ε: Τώρα ως παιδαγωγική φιλοσοφία οι κατασκευαστές του νέου προγράμματος διακηρύσσουν μία προοδευτική μαθητοκεντρική λογική ισχυριζόμενοι πως τα νέα προγράμματα προωθούν την ενεργό συμμετοχή και συνεργασία όλων των μαθητών

μαθητριών, μέσω της δημιουργίας περιβαλλόντων καθοδηγούμενης μάθησης, αυτενέργειας, συνεργατικής δράσης σε ομάδες, διερευνητική μάθηση, βιωματική προσέγγιση και μετασχηματιστική λογική. Κατά πόσο θεωρείτε ότι το νέο ΠΣ πράγματι διαπνέεται από αυτή την παιδαγωγική προσέγγιση;

Σ2: Απόλυτα νομίζω, ΑΠΟΛΥΤΑ. Το θέμα είναι αν εμείς μπορούμε όλα αυτά να τα αντιληφθούμε στο βάθος τους και να τα εφαρμόσουμε. Το ΠΣ διαπνέεται απόλυτα., και νομίζω ότι σωστά διαπνέεται. Το παλιό μοντέλο το έχουμε δει, το έχουμε ζήσει, δεν είναι αποτελεσματικό.

E: Θα μπορούσατε να μου δώσετε έτσι κάποια ενδεικτικά παραδείγματα; Κατά πόσο όντως αναγνωρίζετε έτσι στο μάθημα;

Σ2: Εεε παραδείγματα. Να σας πω το εξής. Σημερινό παράδειγμα. Είχα μάθημα και επειδή είμαι διευθύντρια και έπρεπε να, είχα ένα ραντεβού εκτός σχολείου, δεν έκανα μάθημα με το τμήμα μου. Γύρισα ένα δεκάλεπτο πριν το τέλος της ώρας, που σημαίνει ότι τα παιδιά είχαν κενό στην ώρα μου. Αλλά εγώ είχα δέκα λεπτά να δω τι κάνανε στο κενό τους. Αυτά λοιπόν τα παιδιά που είναι ένα κίνημα αποτελείται από παιδιά, είναι 22 μαθητές, αγόρια και κορίτσια που υπάρχουν, υπήρχαν ομαδούλες μέσα που κουτσομπολεύανε οι μεν τους δε, λίγο κλίκες κάπως είχαν αυτά τα παιδιά, τα είδα για πρώτη φορά σήμερα να παίζουν όλα μαζί δικά τους αυτοσχέδια παιχνίδια έξω από το γραφείο μου στο προαύλιο του σχολείου και ομολογώ ότι ήταν μια εικόνα που μου άρεσε πάρα πολύ. Δεν τα είχα ξαναδεί και μάλιστα άνοιξα το παράθυρο, γιατί είναι κάπως ιδιόμορφο το κτίριο και τους λέω, παιδιά τι παίζετε; Έχουμε στο σχολείο και επιτραπέζια παιχνίδια όχι κυρία παίζουμε αυτοσχέδια παιχνίδια. Κάτι ανάμεσα σε GNTM και κάτι άλλο. Αλλά ήταν όλα μαζί. Αυτά τα παιδιά που μέχρι πρότινος ήταν χωρισμένα σε ομάδες. Οπότε τι θέλω να σας πω. Ότι αυτό που δουλεύω από το Σεπτέμβρη το είδα σήμερα λίγο να αλλάζει μορφή.

E: Και εκτός διδακτικής ώρας που είναι.

Σ2: Ακριβώς, ακριβώς δηλαδή λέω↑ ωπα, κάτι γίνεται.

E: Κατά πόσο συμφωνείτε ότι αυτή η προοδευτική μαθητοκεντρική λογική είναι κατάλληλη για τη διδασκαλία στο μάθημά σας.

Σ2: Απόλυτα, απόλυτα.

E: Πως δέχτηκαν γενικά γιατί οι εκπαιδευτικοί της ειδικότητας σας το νέο πρόγραμμα;

Σ2: Εεε κοιτάζτε δεν είχα την ευκαιρία να συζητήσω με πολλούς εκπαιδευτικούς της ειδικότητας μου. Εεεεε διστακτικά νομίζω.

E: Τώρα λαμβάνοντας υπόψιν την επαγγελματική ετοιμότητα των διδασκόντων, τις υλικές συνθήκες και την κουλτούρα των ελληνικών σχολείων θεωρείτε πως θα μπορούσαν να ανακύψουν κάποιες δυσκολίες στην εφαρμογή του νέου προγράμματος; Έτσι ας τα δούμε και ένα ένα ως προς την επαγγελματική ετοιμότητα. Είναι έτοιμοι να εφαρμόσουν το νέο πρόγραμμα θεωρείτε;

Σ2: Μμμμμ εεεε ... οι όχι απόλυτα κάποιοι ναι, κάποιοι όχι με δισταγμό θα πω το ναι. Με πολύ μεγάλο δισταγμό, ο οποίος προέρχεται κυρίως από μια γενικότερη κούραση και ματαίωση των εκπαιδευτικών.

E: Ναι κατανοητό. Οι υλικές συνθήκες των σχολείων επιτρέπουν την εφαρμογή θεωρείτε του νέου ΠΣ;

Σ2: Όχι ΟΧΙ ΔΥΣΚΟΛΟ, πρέπει να το θέλει κανείς πολύ. Και πρέπει να αυτοδχεδιάζει πολύ. Δυστυχώς είναι δύσκολο, παρότι υπάρχουν ας πούμε tablet στο σχολείο, παρότι υπάρχουν κάποια εργαστήρια πληροφορικής, δεν δεν είναι εύκολο.

E: Η κουλτούρα των ελληνικών σχολείων κατά πόσο θεωρείτε έτσι ευνοεί την εφαρμογή του νέου προγράμματος;

Σ2: Εεεε σε ένα μέτριο βαθμό την ευνοεί, αλλά νομίζω ότι αυτό είναι το στοίχημα, να αλλάξει η κουλτούρα των σχολείων. Φαντάζομαι ότι πίσω στο μυαλό των επιστημόνων που το έκαναν ήταν αυτό. Γιατί νομίζω αυτή είναι η πραγματική ανάγκη. Να υπάρξει αυτή η κουλτούρα συνεργασίας.

E: Ωραία, ποιες ήταν οι σημαντικότερες δυσκολίες, αδυναμίες του προγράμματος που εσείς εντοπίσατε;

Σ2: Δυσκολίες. Δυσκολία είναι η αρκετή προετοιμασία που χρειάζεται από τον εκπαιδευτικό. Και σας μιλάω εγώ που δεν είμαι τυπική, δηλαδή πάντα είχα νέες τεχνολογίες στο μάθημά μου, πάντα κουβαλάω προβολείς και laptop. Θέλει όμως προετοιμασία. Αυτή είναι μια μεγάλη δυσκολία. Μεγάλη δυσκολία όχι, αλλά χρειάζεται δουλειά. Νομίζω κυρίως αυτή. Και επίσης, συγγνώμη, να εξοικειωθούν με κάποια εργαλεία οι εκπαιδευτικοί.

E: Μέσω κάποιας επιμόρφωσης θεωρείτε πως μπορεί να γίνει αυτό; Δηλαδή χρειάζονται κάποια επιπλέον επιμόρφωση σε κάποια εργαλεία ή οι ίδιοι προφανώς να δουλέψουνε;

Σ2: Νομίζω ότι πρέπει να δουλέψουν οι ίδιοι. Οκ βοηθάνε οι επιμορφώσεις, αλλά γίνονται πολλές, το ΙΕΠ κάνει πολλές. Αν δεν καθίσουμε όμως ο καθένας μόνος του να το δουλέψει να το παιδέψει λίγο το εργαλείο, να δει πως θα μπορούσε να το εντάξει και να εξοικειωθεί με αυτό ώστε να νιώσει άνετα να το δουλέψει με τα παιδιά, δύσκολο.

E: Από την άλλη τώρα ποια ήταν τα σημαντικότερα θετικά στοιχεία και πλεονεκτήματά που διαπιστώσατε στην πράξη;

Σ2: Εεε τα θετικά στοιχεία και τα πλεονεκτήματα. Οι πολλές προτάσεις για διαφορετικές δραστηριότητες, το υλικό που προτείνει, τα κείμενα και οι δικτυακοί τόποι, δηλαδή σε ένα βαθμό σου δίνει πού υλικό έτοιμο το ΠΣ το οποίο μπορείς να προσαρμόσεις και η ελευθερία του να σκέφτεσαι αλλιώς.

E: Ωραία, κάποιες συγκεκριμένες προτάσεις έτσι που θα είχατε να κάνετε για πιθανή βελτίωση του νέου προγράμματος στο μάθημα σας;

Σ2: Μπα δε νομίζω. Δε σκέφτομαι κάτι.

E: Ωραία

Σ2: Περισσότερα κοινωνιολογικά μαθήματα.

E: Είναι ούτως ή άλλως νομίζω το είχαμε προαναφέρει και κάτι που βοηθάει και για την προετοιμασία και για τα θεματικά, τις θεματικές ενότητες.

Σ2: Εννοείται, εννοείται.

E: Κλείνοντας τώρα τη συζήτηση μας η επιμόρφωση ήταν αποτελεσματική στο να γίνουν σαφή και να προωθηθούν τα νέα στοιχεία του προγράμματος;

Σ2: Ναι, ναι φυσικά.

E: Θα έπρεπε να γίνει κάτι περισσότερο;

Σ2: Θα μπορούσε να είναι λίγο μεγαλύτερη σε χρόνο, αλλά όχι ήταν αποτελεσματική.

E: Σε αυτό το σημείο τελειώσαμε τη συνέντευξή μας, να σας ευχαριστήσω πάρα πολύ.

3^η συνέντευξη

Καθηγητής Σ3,

E: Γειά σας. Η παρούσα συνέντευξη έχει ως στόχο την καταγραφή των απόψεων σας για το νέο ΠΣ όπως το μελετήσατε και το εφαρμόσατε κατά τη φάση της πιλοτικής εφαρμογής του στο σχολείο σας. Οι απόψεις σας θα αξιοποιηθούν για τη βελτίωση του νέου προγράμματος σε συνδυασμό με όλα τα άλλα συμπεράσματα της πιλοτικής φάσης εφαρμογής του.

E: Μπορείτε να μου πείτε λιγάκι το φύλο σας;

Σ3: Άντρας.

E: Η ειδικότητά σας;

Σ3: ΠΕ78, δηλαδή Κοινωνικών Επιστημών.

E: Ωραία, οι σπουδές που έχετε κάνει;

Σ3: Το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης στο ΕΚΠΑ και το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, επίσης στο ΕΚΠΑ.

E: Ωραία, τα χρόνια υπηρεσίας σας;

Σ3: Στο 12ο χρόνο είμαι ως μόνιμος τέλος πάντων.

E: Ωραία χρόνια υπηρεσίας στο σχολείο που εφαρμόσατε πιλοτικά το νέο πρόγραμμα;

Σ3: Δύο χρονιές.

E: Ωραία και ο χρόνος της πιλοτικής εφαρμογής του νέου προγράμματος;

Σ3: Τι Εννοείται;

E: Κάνατε την επιμόρφωση πέρυσι;

Σ3: Σχολική χρονιά 20 – 21. Λογικά αυτό.

E: Γενικά πώς οργανώνετε το καθημερινό σας μάθημα; Σε ποια στοιχεία υλικά στηρίζετε για αυτό;

Σ3: Ανάλογα με τις δυνατότητες που προσφέρει το κάθε σχολείο στο οποίο βρίσκομαι. Δηλαδή να στην Ευαγγελική προσφέρεται, υπάρχει υπολογιστής και προβολέας σε κάθε αίθουσα οπότε προσπαθώ όσο το δυνατόν να κάνουμε χρήση αυτών των μέσων.

E: Των εποπτικών μέσων. Ωραία. Θα θέλατε να κάνετε μία γενική εκτίμηση αναφορικά με το νέο ΠΣ; Μια σύντομη γενική εκτίμηση.

Σ3: Ναι πολύ ενδιαφέρον μου φάνηκε απλά αυτό, τα μέσα δεν έχουμε πάντοτε για να εφαρμόσουμε αυτά που προτείνονται τέλος πάντων ή που σκεφτόμαστε.

E: Ωραία ποια είναι τα στοιχεία που θεωρείτε πως το διαφοροποιούν σε σχέση με το υφιστάμενο; Και πώς θα την κρίνατε αυτή τη διαφοροποίηση.

Σ3: Εντάξει η έμφαση από ότι μας λέγανε στην σε πιο έτσι μοντέρνες μεθόδους, σε ομαδοσυνεργατική έτσι σε τέτοιες τέλος πάντων μεθόδους. Λοιπόν σίγουρα πολύ χρήσιμη σε ένα μάθημα ιδίως όπως της ΚΠΑ . Ε σας λέω τα μέσα πολλές φορές λείπουν για αυτό για να γίνει αυτή η διαφοροποίηση.

E: Γενικά αυτή τη διαφοροποίηση σχετικά με τις μεθόδους που είπαμε πριν, πώς την κρίνετε θετικά; Πως την αξιολογείτε; Πιστεύετε πως θα επιφέρει καλύτερα αποτελέσματα αυτή η διαφοροποίηση σε σχέση με το υφιστάμενο;

Σ3: Πιθανότατα ναι. Εγώ πιστεύω πως ναι.

E: Αν σας ζητούσα να αναφέρετε ορισμένα στοιχεία που καθορίζουν τη φυσιογνωμία της ΚΠΑ του Γυμνασίου.

(ΤΗΛΕΦΩΝΟ)

E: Αν σας ζητούσα να αναφέρετε κάποια στοιχεία που καθορίζουν τη φυσιογνωμία της ΚΠΑ του Γυμνασίου όπως αυτή καθορίζεται από το νέο ΠΣ ποια θα λέγατε ότι είναι αυτά;

Σ3: Αχ με πιάνετε αδιάβαστο τώρα. Λοιπόν ναι, οι νέες μέθοδοι τέλος πάντων. Η έμφαση καταλαβαίνω ότι ήταν εκεί. Ως προς τη θεματική εγώ τουλάχιστον χωρίς να υπάρχει βιβλίο συγκεκριμένο ακόμα κάποιες γενικές θεματικές είχαμε υπόψιν πέρυσι τουλάχιστον για να δουλέψουμε η θεματική πάει περισσότερο προς κοινωνικά θέματα τουλάχιστον για την Τρίτη Γυμνασίου. Από ότι καταλαβαίνω και τα έτσι τα πολιτικά τα πιο νομικά, θεσμικά, πολιτικά μένουνε για την πρώτη Λυκείου όπου δεν έχω κάνει αντίστοιχη επιμόρφωση. Διακρίνω μία τέτοια στη θεματική έναν τέτοιο διαχωρισμό ενώ δεν είναι έτσι τώρα τα βιβλία της τρίτης γυμνασίου και της πρώτης Λυκείου. Είναι ποιο μικτά τέλος πάντων, ιδίως της τρίτης Γυμνασίου. Στη μεθοδολογία πιο πολύ από ότι κατάλαβα είναι η έμφαση στα νέα προγράμματα, στις μεθόδους που θα ακολουθούμε.

E: Ποια θέση ανάμεσα στις εξής δυο περιγράφει καλύτερα κατά τη γνώμη σας για το νέο ΠΣ; Η πρώτη θέση είναι πως: «Το νέο ΠΣ έχει ακαδημαϊκό χαρακτήρα, δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές να αποκτήσουν γερές βάσεις για να ακολουθήσουν μετέπειτα εξειδικευμένες ακαδημαϊκές σπουδές». Και η δεύτερη θέση είναι πως: «Το νέο ΠΣ έχει το λειτουργικό χαρακτήρα του εγγραμματισμού, δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές ώστε να μπορούν να αξιοποιήσουν τις γνώσεις που απέκτησαν από το μάθημα στην καθημερινή τους ζωή ως αυριανοί ενήλικοι Πολίτες».

Σ3: Το δεύτερο.

E: Μπορείτε έτσι να μου το αιτιολογήσετε λιγάκι;

Σ3: Η έμφαση στις βιωματικές μεθόδους. Μου φαίνεται ότι αυτό έχει στόχο λοιπόν περιορίζουμε αρκετά ή τουλάχιστον χρειάστηκε να περιορίσουμε αρκετά την παραδοσιακή μέθοδο, την αποστήθιση από τα παιδιά. Λοιπόν την έμφαση σε πληροφορίες που άλλωστε και στα θέματα με τα οποία άπτεται η ΚΠΑ αρκετές φορές αλλάζουν και δεν προλαβαίνουμε και τις εξελίξεις τους έλεγα ότι για παράδειγμα είναι κάθε τέσσερα χρόνια οι περιφερειακές και δημοτικές εκλογές ξανά άλλαξε εν τω μεταξύ τώρα από την επόμενη φορά θα είναι πάλι κάθε πέντε χρόνια. Πράγματα που μικρή σημασία ίσως έχουν, το θέμα να, πιο πολύ έμφαση στο δεύτερο.

E: Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι το νέο πρόγραμμα έχει οργανικά ενσωματώσει την χρήση των ΤΠΕ, της τεχνολογίας; Θεωρείτε καταρχάς πως την έχει ενσωματώσει;

Σ3: Ναι την έχει, ή θα ήθελε τέλος πάντων να την έχει. Τα σχολεία ξαναλέω δεν ξέρω κατά πόσο είναι έτοιμα να το ακολουθήσουν.

E: Είναι θέμα υλικοτεχνικό κυρίως;

Ναι ναι υλικοτεχνικής υποδομής που έχουν τα σχολεία. Δηλαδή για παράδειγμα να τους βάζω ομαδοσυνεργατικά έτσι να ετοιμάζουν, να βρίσκουν. Ένας είναι ο υπολογιστής δεν έχουμε πέντε ή ξέρω εγώ έξι υπολογιστές στην αίθουσα. Έναν έχουμε. Το ομαδοσυνεργατικά αναγκαστικά θα γίνει με την παραδοσιακή μέθοδο ή θα προετοιμάσουν στο σπίτι δεν ξέρω κάπως αλλιώς. Μέσα στην αίθουσα ομαδοσυνεργατικά και με υπολογιστές ακόμα και στα πρότυπα σχολεία που είμαστε δε γίνεται.

E: Οι κατασκευαστές τώρα του ΠΣ ισχυρίζονται πως έχουν επιχειρήσει το νέο αυτό πρόγραμμα πρώτον να είναι ανοιχτό ώστε να επιφέρει μεγαλύτερη αυτενέργεια του

εκπαιδευτικού να το προσαρμόζει στις συνθήκες της τάξης, δεύτερον να είναι προσαρμοσμένο στις ιδιαίτερες ανάγκες μαθητών με διαφορετικές ικανότητες και να είναι συμπεριληπτικό ώστε να μπορεί να δουλέψει και με μαθητές από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε πως έχουν επιτευχθεί αυτοί οι στόχοι; Ως προς την αυτενέργεια του εκπαιδευτικού;

Σ3: Σίγουρα ναι, τώρα ως προς τα άλλα δυο να σας πω την αλήθεια, δεν ξέρω αν τα πρότυπα σχολεία είναι το ιδανικό για να κριθεί κάτι τέτοιο δηλαδή πρόκειται μάλλον για αρκετά ομοιογενή ομάδα παιδιών. Δεν αντιπροσωπεύονται για παράδειγμα αλλοδαποί που μένουν στην Ελλάδα, δεν αντιπροσωπεύει ομάδες όπως οι Ρομά, οπότε τι να σας πω, θεωρητικά ναι μπορεί να έχει γίνει προσπάθεια, πρακτικά δεν το εφαρμόσαμε εγώ τουλάχιστον το σχολείο που είμαι, δεν είχαμε τέτοια παιδιά με τέτοια προέλευση για να μπορώ να κρίνω να δω πώς δούλεψε και να έχω έτσι μία πιο εμπειριστατωμένη άποψη.

E: Ωραία κατά πόσο θεωρείτε ότι το νέο πρόγραμμα θα σας βοηθήσει να οργανώσετε καλύτερα τη διδασκαλία σας και πως σκοπεύετε να το αξιοποιήσετε για το σκοπό αυτό. Τώρα κυρίως αυτή η ερώτηση αναφέρεται στις δραστηριότητες που σας έχουν προταθεί.

Σ3: Οι δραστηριότητες πολύ χρήσιμες είναι. Εγώ θα ήθελα να δω και δεν ξέρω είμαι και λίγο του βιβλίου θα ήθελα να δω και τα βιβλία που θα μας προτείνουν πώς θα είμαστε πάνω εκεί μετά να αρχίσουμε να οργανώνουμε τις δραστηριότητές πέρυσι ήταν αυτές οι γενικές θεματικές για τις οποίες έτσι είχα τις οποίες είχαμε υπόψη εμένα τουλάχιστον δε με βοηθούσαν πάρα πολύ να πω την αλήθεια. Δηλαδή κάπου ένιωθα κάποιες φορές ότι χάνουμε ότι δεν ξέρω αν να ετοιμάσω κάτι που εμπίπτει τελικά μέσα σε αυτό δεν εμπίπτει δεν ήμουν απολύτως σίγουρο όλες τις φορές.

E: Ωραία ναι κατανοητό. Θεωρείτε ότι στο ΠΣ τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα είναι καλά διατυπωμένα με σαφήνεια; Πόσο βοηθητικά είναι στην οργάνωση της διδασκαλίας του μαθήματος; Ποιο συγκεκριμένα αν μπορείτε να αξιολογήσετε τη σαφήνεια ως προς τη διάκριση γνώσεις δεξιότητες στάσεις αξίες. Είναι σαφής αυτή η διάκριση;

Σ3: Ναι νομίζω είναι αρκετά σαφής, νομίζω ναι.

E: Ωραία ο βαθμός καθοδήγησης της εκπαιδευτικής διαδικασίας; Πως θα τον αξιολογούσατε;

Σ3: Καθοδήγησης εννοείται στην επιμόρφωση;

E: Ναι και με βάση τις δραστηριότητες που έχουν δοθεί πως τις αξιολογείτε.

Σ3: Χρήσιμες ναι χρήσιμες.

E: Ποιος θεωρείτε ότι είναι ο βαθμός σύνδεσης των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων με το περιεχόμενο σε σχέση με τις προτεινόμενες δραστηριότητες;

Σ3: Νομίζω μία χαρά είναι η σύνδεση, ναι σε καλό σε πολύ καλό βαθμό.

E: Σε τι βαθμό το νέο ΠΣ της ΚΠΑ του Γυμνασίου καλύπτει θεωρείτε τις δεξιότητες του 21ου αιώνα με τις οποίες πρέπει να είναι εφοδιασμένοι οι μαθητές;

Σ3: Σε ικανοποιητικό σε πολύ ικανοποιητικό βαθμό. Σίγουρα είναι ένα βήμα μπροστά από το από τα βιβλία που έχουμε τώρα τουλάχιστον το βιβλίο του γυμνασίου. Όχι ότι ήταν κακό μία χαρά βιβλίο είναι και του γυμνασίου που έχουμε τώρα απλά σίγουρα έναν εκσυγχρονισμό το χρειαζόταν και νομίζω ότι αυτό επιτυγχάνεται.

E: Πώς κρίνετε το περιεχόμενο, την ύλη που έχει συμπεριληφθεί στο νέο πρόγραμμα ;Αν μπορείτε να αξιολογήσετε λιγάκι την καταλληλότητα του περιεχομένου με βάση την ηλικία των μαθητών και τις προγενέστερες γνώσεις τους.

Σ3: Μάλλον αυτό δεν είμαι ο κατάλληλος να το κρίνω, να σας πω την αλήθεια σας είπα προηγουμένως ότι από ότι αντιλαμβάνομαι άφησαν τα πιο πολύ τα κοινωνικά θέματα για την τρίτη Γυμνασίου και τα πολιτικά και θεσμικά πρέπει να πήγαν λογικά στην πρώτη Λυκείου. Εγώ και τα περισσότερα χρόνια ήμουνα σε Λύκεια και σε ΕΠΑΛ και όποτε τα μαθήματα που έκανα ήταν πιο πολύ και νομικά και θεσμικά ζητήματα πιο πολύ πολιτικά τέλος πάντων νομικά θεσμικά και προσωπικά μου αρέσουν και πιο πολύ, να πω την αλήθεια και επίσης έχω την αίσθηση ότι αρέσουν και στους συμμαθητές όταν τους αναφέρει κανείς κάποιο θέμα, ξέρω εγώ ένα πραγματικό περιστατικό και ψάχνουμε τη νομική του διάσταση του πάντοτε υπάρχει ενδιαφέρον νομίζω δηλαδή ότι πώς να το πω δεν πρέπει να φοβόμαστε την ηλικία ότι τρίτη Γυμνασίου δεν μπορούν ίσως να ασχοληθούν και με κάποια νομική θεσμική διάσταση κάποιου ζητήματος. Η αίσθησή μου τέλος πάντων.

E: Η καταλληλότητα τώρα του περιεχομένου ως προς την επιστημονική του εγκυρότητα; Πως θα την αξιολογούσατε;

Σ3: Σε πολύ καλό βαθμό από όσο μπορώ να κρίνω και πολύ καλή, εμένα μου φαίνεται πολύ καλή.

E: Ποια είναι η γνώμη σας για την οργάνωση του περιεχομένου του ΠΣ σε ευρύτερα θεματικά πεδία τα οποία εξελίσσονται από τάξη σε τάξη. Πως πιστεύετε θα λειτουργήσει αυτή η καινοτομία;

Σ3: Πάλι δεν μπορώ να κρίνω απόλυτα. Παρακολούθησα του γυμνασίου δεν έχω παρακολουθήσει του Λυκείου δεν το ξέρω. Σας είπα την αίσθηση που μου έχει δώσει εμένα ναί.

E: Κατά πόσο το περιεχόμενο του νέου ΠΣ απαντά στις σύγχρονες κοινωνικές προκλήσεις και συνθήκες; Στην πολυπολιτισμικότητα, στην παγκοσμιοποίηση, στη συμπερίληψη.

Σ3: Σίγουρα σίγουρα πολύ καλύτερα από το υπάρχον σε ικανοποιητικό βαθμό νομίζω ξαναλέω εντάξει με τις ευρείες θεματικές έτσι όπως ήταν διατυπωμένες πέρυσι και χωρίς κάτι πιο συγκεκριμένο πιο αυτό έτσι κάποιο βιβλίο κάποια πρόταση δεν μπορώ να είμαι απόλυτος έτσι βέβαιος αλλά οι θεματικές τέλος πάντων έτσι γενικά όπως τις είχαμε υπόψη μας σε πολύ καλό βαθμό πολύ καλύτερα από το υπάρχον βιβλίο.

E: Πώς κρίνετε το περιεχόμενο του νέου ΠΣ σε σχέση με το χρόνο που διατίθεται για τη διδασκαλία του μαθήματος; Θα προτείνατε κάποιες αλλαγές ως προς την ύλη για να είναι επαρκέστερος ο διδακτικός χρόνος;

Σ3: Κοιτάζτε στο Γυμνάσιο πάντως πάλι μιλώντας, με τις τρεις ώρες τη βδομάδα που έχει τώρα τα τελευταία δύο χρόνια νομίζω είναι επαρκής ο χρόνος ναί. Στο Λύκειο που μειώθηκε στις δύο ώρες να πω την αλήθεια, εκεί δεν είμαι σίγουρος.

E: Θα αλλάζατε κάτι και τι θα ήταν αυτό ως προς τη διάταξη, την προσθήκη, αφαίρεση κάποιων ενοτήτων;

Σ3: Νομίζω το είπα προηγουμένως αν άλλαξα κάτι θα ήταν ίσως και κάποια πολιτικά, θεσμικά να μούνε και στην Τρίτη Γυμνασίου.

E: Ως παιδαγωγική φιλοσοφία οι κατασκευαστές του νέου ΠΣ διακηρύσσουν μια προοδευτική μαθητοκεντρική λογική, ισχυριζόμενοι ότι τα ΠΣ προωθούν την ενεργό συμμετοχή και συνεργασία όλων των μαθητών μέσω της δημιουργίας περιβαλλόντων καθοδηγούμενης μάθησης, αυτενέργειας, συνεργατικής δράσης, βιωματικής προσέγγισης. Κατά πόσο θεωρείτε ότι το νέο πρόγραμμα πράγματι διαπνέεται από αυτήν την παιδαγωγική προσέγγιση; Αν έχετε έτσι ίσως κάποιο παράδειγμα να μου αναφέρετε.

Σ3: Όχι πολύ ωραία τα λένε, λοιπόν συμφωνώ νομίζω επιτυγχάνεται αυτό τουλάχιστον σε αυτά που δοκίμασα εγώ έτσι όπως τα δοκίμασα πέρυσι μου φάνηκε ότι επιτυγχάνεται τώρα παράδειγμα δεν ξέρω τι ακριβώς εννοείτε δηλαδή θέλετε να πω εγώ κάποιο παράδειγμα από εφαρμογής που έκανα;

E: Αν ναι αν θυμάστε έτσι κάποιο.

Σ3: Ένα που τους άρεσε πάρα πολύ νομίζω ήταν όταν εξετάσαμε το τα ζητήματα τέλος πάντων που προκύπτουν με το τι είναι σωστό τι είναι δίκαιο. Λοιπόν χρησιμοποίησα τέλος πάντων μία μορφή διλήμματος, το δίλημμα του Χάινς που είναι έτσι ένα γνωστό λοιπόν από έναν Αμερικανό ψυχολόγο τέλος πάντων και με κάποιες έτσι και παραλλαγές μετά και χωρίστηκαν σε ομάδες και προσπαθούσαν να δώσουν απαντήσεις, να εξηγήσουν γιατί πρέπει να καταδικαστεί γιατί δεν πρέπει να καταδικαστεί, να τιμωρηθεί τέλος πάντων νομίζω τους άρεσε πάρα πολύ.

E: Ωραία κατά πόσο οπότε συμφωνείτε ότι η παραπάνω αυτή προοδευτική μαθητοκεντρική λογική είναι κατάλληλη για τη διδασκαλία του μαθήματός σας;

Σ3: Απολύτως, απολύτως συμφωνώ ναι.

E: Οι εκπαιδευτικοί της ειδικότητας σας πως δέχτηκαν γενικά το νέο πρόγραμμα;

Σ3: Τι να σας πω δεν άλλοι συνάδελφοι δηλαδή αυτούς τουλάχιστον τους οποίους γνωρίζω εγώ και επικοινωνούμε, δεν ξέρω κάποιον άλλο να είναι σε πρότυπο και να έχει επιμορφωθεί πάνω σε αυτό το πρόγραμμα. Δεν έχω εικόνα.

E: Ωραία, λαμβάνοντας υπόψη την επαγγελματική ετοιμότητα των διδασκόντων, τις υλικές συνθήκες και την κουλτούρα των ελληνικών σχολείων θεωρείτε πως θα μπορούσαν να ανακύψουν κάποιες δυσκολίες στην εφαρμογή του νέου προγράμματος;

Ποιο συγκεκριμένα ποια είναι η άποψη σας για την επαγγελματική ετοιμότητα των διδασκόντων, είναι έτοιμοι να την εφαρμόσουν, το νέο πρόγραμμα;

Σ3: Εγώ πιστεύω πως ναι.

E: Οι υλικές συνθήκες των σχολείων κατά πόσο εννοούν στην εφαρμογή του νέου προγράμματος;

Σ3: Οι υλικές συνθήκες όχι, σαφέστατα όχι κατά τη γνώμη μου.

E: Η κουλτούρα των ελληνικών σχολείων κατά πόσο ευνοεί στην εφαρμογή του νέου προγράμματος;

Σ3: Κουλτούρα εννοούμε για τους εκπαιδευτικούς μιλάμε πιο πολύ;

E: Ναι για τους εκπαιδευτικούς.

Σ3: Εντάξει πάλι δεν μπορώ να έχω μία εικόνα. Σίγουρα οι άνθρωποι και όσο μεγαλώνουμε ε πιο συντηρητικοί μάλλον γινόμαστε και λίγο πιο δύσκολο και τα τελευταία χρόνια προσλήψεις πέρυσι πρόπερσι γίνανε προσλήψεις γενικώς τα σχολεία όλο και πιο ηλικιωμένους συναντάει κάνεις καθηγητές.

E: Ποιες ήταν οι σημαντικότερες δυσκολίες και αδυναμίες που εσείς εντοπίσατε κατά την πιλοτική εφαρμογή του νέου προγράμματος;

Σ3: Πιο πολύ εμένα με δυσκόλεψε, αν αυτές οι γενικές θεματικές που δυσκολευόμουνα να εντοπίσω, να πω, να καταλάβω αν κάτι που θέλω ήθελα να κάνω μπορούσε να ενταχθεί ή δεν μπορούσε να ενταχθεί. Οι επιμορφωτές ήταν πολύ ανοιχτοί σε οποιαδήποτε τέλος πάντων σχεδόν σκέψη δική μας έτσι και τι θέλαμε να κάνουμε εγώ εκεί λίγο το έχανα να πω την αλήθεια δεν ξέρω αν κάτι άλλο είχατε υπόψη έχουν με αυτή την ερώτηση.

E: Όχι εκεί κυρίως οι περισσότερες απαντήσεις εκεί κινούνται ή στο κομμάτι της έλλειψης του βιβλίου, που το αναφέρατε και εσείς παραπάνω.

Σ3: Ναι αυτό ότι οι γενικές θεματικές έτσι ένας κατάλογος που είχαμε εμένα με δυσκόλεψε.

E: Τα σημαντικότερα θετικά στοιχεία και πλεονεκτήματα που διαπιστώσατε στην πράξη;

Σ3: Η έμφαση σε αυτές τις καινούργιες μεθόδους, βιωματική, ομαδοσυνεργατική, αυτά.

E: Η επιμόρφωση ήταν αποτελεσματική στο να γίνει σαφή και να προωθηθούν τα νέα στοιχεία του προγράμματος; Θα θέλατε να γίνει κάτι περισσότερο;

Σ3: Σίγουρα ήταν πολύ χρήσιμη ναι και κάτι ακόμα δηλαδή και με κάποιο βιβλίο κάποιες πιο συγκεκριμένες προτάσεις για το περιεχόμενο τέλος πάντων, για τις θεματικές στα χέρια μας νομίζω ναι θα ήταν ακόμα πιο χρήσιμο. Θα συνεισέφερε, πολύ χρήσιμη, ήταν πολύ χρήσιμη και επιμόρφωση πέρυσι αλλά σίγουρα και κάτι ακόμα θα συνεισέφερε.

E: Κλείνοντας τη συζήτησή μας ποιες συγκεκριμένες προτάσεις θα είχατε να κάνετε για πιθανή βελτίωση του νέου προγράμματος στο μάθημα της ΚΠΑ του Γυμνασίου; Μια συνοπτική πρόταση.

Σ3: Νομίζω αυτό ως προς την επιμόρφωση τη δική μας αυτό κάτι πιο συγκεκριμένο με όταν θα έχουμε το βιβλίο η πιο συγκεκριμένα τέλος πάντων πράγματα για τις διάφορες θεματικές αυτό ως προς εμάς. Τώρα ως προς τα θέματα με τα οποία πιάνουμε τα οποία ασχολούμαστε εμένα προσωπικά θα μου άρεσε και νομίζω πως αρέσει και στους μαθητές και το θεσμικό και νομικό κομμάτι παραδείγματα ας πούμε πραγματικών περιστατικών έτσι που έχουν και μία ίσως νομική διάσταση ξέρω εγώ ή θα πάρεις το περιστατικό στη Μανωλάδα που πήγε και στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έτσι θα μπορούσε να εμπλουτιστεί με τέτοια παραδείγματα.

E: Ωραία σας ευχαριστώ πάρα πολύ.

Σ3: Εγώ ευχαριστώ.

E: Να είστε καλά.

4^η συνέντευξη

Καθηγητής Σ4,

E: Η παρούσα συνέντευξη έχει ως στόχο την καταγραφή των απόψεών σας, για το νέο ΠΣ όπως το μελετήσατε και το εφαρμόσατε κατά τη φάση της πιλοτικής εφαρμογής του στο σχολείο σας. Οι απόψεις σας θα αξιοποιηθούν για τη βελτίωση του νέου προγράμματος σε συνδυασμό με όλα τα άλλα συμπεράσματα της πιλοτικής φάση εφαρμογής του. Μπορούμε να ξεκινήσουμε με κάποιες εισαγωγικές ερωτήσεις.

E: Θα θέλετε να μου πείτε το φύλο σας;

Σ4: Ορίστε δεν άκουσα;

E: Το φύλο σας;

Σ4: Ε, γυναίκα.

E: Ειδικότητα;

Σ4: Κοινωνιολόγος ΠΕ78.

E: Ωραία οι σπουδές σας;

-Ε ανώτερες σπουδές και μεταπτυχιακό.

E: Χρόνια υπηρεσίας;

Σ4: 22.

E: Τα χρόνια υπηρεσίας στο σχολείο που εφαρμόσατε πιλοτικά το νέο πρόγραμμα;

Σ4: Να σας πω, επειδή εγώ είμαι σε γενικό σχολείο είμαστε Γενικό Λύκειο δεν εφαρμόσαμε δεν κάναμε πειραματική εφαρμογή ακόμη των νέων ΠΣ έχει γίνει δηλαδή για να έχει γίνει στα πειραματικά από όσο ξέρω.

E: Σε σας έχει γίνει απλά η επιμόρφωση;

Σ4: Απλά η επιμόρφωση έγινε σε μας, ναι.

E: Απλά δεν το δουλεύετε και τώρα;

Σ4: Όχι δουλεύω γιατί δεν εφαρμόζουν μετά τα νέα προγράμματα. Δεν ξέρω αν αυτό σας δημιουργεί θέμα.

E: Όχι απλά θα αφαιρέσω κάποιες ερωτήσεις που έχουν να κάνουν, που είναι πάνω στην εφαρμογή αλλά θα μας ενδιέφερε και η άποψη σας πάνω στο πως το είδατε εσείς.

Σ4: Στο περιεχόμενο, ναι.

E: Γενικά πώς οργανώνετε το καθημερινό σας μάθημα; Σε ποια στοιχεία υλικά στηρίζεστε για αυτό;

Σ4: Όταν λέτε στοιχεία υλικά, τι εννοείτε; Τα μέσα που χρησιμοποιώ στο σχολείο;

E: Ναι ναι αυτό ακριβώς.

Σ4: Κυρίως ο πίνακας και ενίοτε ηλεκτρονικός υπολογιστής όταν υπάρχει δυνατότητα. Γιατί δεν έχουμε τη δυνατότητα πάντα να χρησιμοποιούμε τον υπολογιστή και φυσικά πρέπει να είναι ο δικός μας υπολογιστής. Εγώ προσωπικά παίρνω το laptop στο σχολείο, το προσωπικό μου γιατί το σχολείο διαθέτει ένα laptop μόνο.

E: Κατάλαβα, θα θέλατε να κάνετε μία γενική εκτίμηση σχετικά με το νέο ΠΣ όπως το είδατε;

Σ4: Ναι πολύ φιλόδοξο το βλέπω έχει αρκετό ενδιαφέρον από άποψη θεματολογίας και από άποψη προσέγγισης της θεματολογίας. Έχω αμφιβολίες ως προς την εφαρμογή και κυρίως του πολλαπλού βιβλίου και επίσης επειδή πρέπει να έχουμε στη διάθεση μας αρκετά μέσα, εκτός από τα ηλεκτρονικά για να μπορέσουμε να δουλέψουμε αυτό το ΠΣ. Ένα βασικό πρόβλημα που υπάρχει εγώ φέτος είμαι πρώτη χρονιά σε Γυμνάσιο ήμουν σε Λύκειο όλα αυτά τα χρόνια είμαι ένα Γυμνάσιο που έχει 30 μαθητές μέσα στην τάξη.

E: Κατάλαβα, οπότε ο όγκος και μόνο των μαθητών δημιουργεί ένα πρόβλημα.

Σ4: Ο αριθμός των μαθητών δημιουργεί τεράστιο πρόβλημα. Γιατί πραγματικά το νέο ΠΣ χρειάζεται τελείως διαφορετική προσέγγιση στον τρόπο διδασκαλίας. Δεν ξέρω αν είναι εφικτό σε τόσο μεγάλες τάξεις να γίνει. Σε μικρότερα τμήματα θα είναι πολύ πιο εύκολο να το εφαρμόσει κάποιος.

E: Ωραία, ποια στοιχεία θεωρείτε πως το διαφοροποιούν σε σχέση με το υφιστάμενο; Εσείς έτσι πώς την κρίνετε αυτή τη διαφοροποίηση;

Σ4: Είναι φιλοσοφία διαφορετική, το σκεπτικό δηλαδή εμπλέκει πάρα πολύ τους μαθητές και νομίζω ότι αυτό είναι και το ζητούμενο της εκπαίδευσης και έχει δίνει τη δυνατότητα να ανακαλύπτουν μόνοι τους τη γνώση. Αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό, ήταν κάτι που τουλάχιστον στη δική μου ειδικότητα το επιζητούσαμε χρόνια από τα ΠΣ τουλάχιστον στην ΚΠΑ και στην Κοινωνιολογία, το ζητούμενο δεν είναι να μιλήσει ο καθηγητής. Το ζητούμενο είναι να ανακαλύψει τον εαυτό του και του περιβάλλον του το παιδί. Ο ίδιος ο μαθητής. Το νέο πρόγραμμα, το νέο ΠΣ δίνει αυτή τη δυνατότητα.

E: Ωραία, άρα πιστεύετε πως αυτή η διαφοροποίηση σε σχέση με το υφιστάμενο θα φέρει καλύτερα αποτελέσματα;

Σ4: Θεωρώ πως ναι αν εφαρμοστεί σωστά, αν υπάρξουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής θεωρώ πως θα έχει πολύ καλά αποτελέσματα. Γιατί τα παιδιά εκείνο στο οποίο υστερούν είναι η κριτική σκέψη. Κριτική, δημιουργική, αφαιρετική σκέψη. Έχουνε μάθει σε έναν τρόπο παπαγαλίας, αποστήθισης και δεν ξέρουν να σκέφτονται και δεν ξέρουν πώς να μαθαίνουν και μάλιστα, κατά σύμπτωση, σήμερα αναφέρθηκα σε αυτό στο μάθημά μου, στο πως ο μαθητής να μαθαίνει πώς να μαθαίνει και φυσικά από κάτω τα παιδιά είχαν την απορία, Τι εννοείται κυρία ο μαθητής να μαθαίνει πώς να μαθαίνει; Δεν το έχουνε ξανακούσει και φυσικά θα το έχουνε διαγνώσει.

E: Ωραία, ίσως να μου απαντήσατε στην επόμενη ερώτηση, αλλά θα σας την κάνω. Αν σας ζητούσαν να αναφέρετε κάποια στοιχεία που καθορίζουν τη φυσιογνωμία της ΚΠΑ του Γυμνασίου.

Σ4: Η βιωματική, ένα βασικό είναι η βιωματική μάθηση εμπλέκει τόσο πολύ τους μαθητές να τις προσωπικές τους εμπειρίες μέσα από τις προσωπικές τους εμπειρίες να ανακαλύψει τον κόσμο να ανακαλύψουν την κοινωνία ανακαλύψουν τον εαυτό τους σε σχέση με τους άλλους.

E: Αυτά τα εντοπίζετε στο νέο πρόγραμμα;

Σ4: Ναι, ναι, ναι.

E: Ωραία. Ποια θέση ανάμεσα στις εξής δυο περιγράφει καλύτερα κατά τη γνώμη σας για το νέο ΠΣ; Η πρώτη είναι πως: «Το νέο ΠΣ έχει ακαδημαϊκό χαρακτήρα, δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές να αποκτήσουν γερές βάσεις για να ακολουθήσουν μετέπειτα εξειδικευμένες ακαδημαϊκές σπουδές» και η δεύτερη πως : «Το νέο ΠΣ έχει το λειτουργικό χαρακτήρα του εγγραμματισμού , δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές ώστε να μπορούν να αξιοποιήσουν τις γνώσεις που απέκτησαν από το μάθημα στην καθημερινή τους ζωή ως αυριανοί ενήλικοι Πολίτες».

Σ4: Νομίζω ξεκάθαρα το δεύτερο. Τουλάχιστον για την ΚΠΑ.

E: Αυτό το λέτε κυρίως και λόγω των δραστηριοτήτων;

Σ4: Ακριβώς, ΑΚΡΙΒΩΣ, ΑΚΡΙΒΩΣ λόγω των δραστηριοτήτων του και το περιεχόμενο δηλαδή οι έννοιες οι οποίες διαπραγματεύεται έχει να κάνει με αυτό.

E: Ωραία τώρα, σε ποιο βαθμό θεωρείτε πως το ΝΠ έχει ενσωματώσει οργανικά τη χρήση των ΤΠΕ, της τεχνολογίας;

Σ4: Όχι πολύ, αλλά σε ικανοποιητικό βαθμό ... και πάλι σας λέω με την επιφύλαξη τα σχολεία δεν είναι εξοπλισμένα με νέες τεχνολογίες

E: Ναι το καταλαβαίνω.

Σ4: Ορίστε;

E: Το καταλαβαίνω και απλά δεν επέμεινα και εγώ πολύ και πριν που το αναφέρατε, γιατί θα σας κάνω αργότερα μία ερώτηση πάνω στην υλικοτεχνική υποδομή.

E: Οι κατασκευαστές του ΠΣ ισχυρίζονται πως έχουν επιχειρήσει το νέο αυτό ΠΣ ,είναι αρκετά ανοικτό ώστε να επιτρέψει τη μεγαλύτερη αυτενέργεια του εκπαιδευτικού να το προσαρμόζει στις συνθήκες της τάξης του, να είναι προσαρμοσμένο στις ιδιαίτερες ανάγκες μαθητών με διαφορετικές ικανότητες και α είναι συμπεριληπτικό ώστε να μπορεί να δουλέψει καλά και με μαθητές από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχει επιτευχθεί καθένας από τους παραπάνω τρεις στόχους;

Σ4: Νομίζω αρκετά.

E: Τώρα κατά πόσο θεωρείτε ότι το νέο ΠΣ θα σας βοηθήσει να οργανώσετε καλύτερα τη διδασκαλία σας πώς σκοπεύετε να το αξιοποιήσετε;

Σ4: Αυτό είναι δύσκολο γιατί εξαρτάται από τις συνθήκες του κάθε σχολείου και από τις υλικοτεχνικές υποδομές που έχει το κάθε σχολείο και από το επίπεδο των μαθητών. Δεν μπορώ να είμαι σίγουρη. Δηλαδή εγώ έχω δύο σχολεία φέτος είμαι σε δύο σχολεία, το ένα σχολείο έχει αυτό που σας είπα πολλούς μαθητές σε κάθε τάξη, έχω 30 μαθητές σε κάθε τμήμα και το άλλο σχολείο είναι πολύ πολύ χαμηλό το επίπεδο των μαθητών. Οπότε δυσκολεύομαι στο να δω ότι μπορώ να λειτουργήσω πάρα πολύ καλά. Η προσπάθεια θα γίνει από μέρος μου αλλά δεν ξέρω σε τέτοιου είδους σχολεία πώς μπορώ να πετύχω όλο αυτό.

E: Ναι καταλαβαίνω. Ωραία, θεωρείτε ότι στο νέο ΠΣ τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα είναι καλά διατυπωμένα;

Σ4: Είναι καλά, είναι καλά διατυπωμένο ναι .

E: Αν μπορείτε να αξιολογήσετε τη σαφήνεια ως προς την διάκριση των γνώσεων, δεξιοτήτων, στάσεων και αξιών; Είναι σαφείς αυτές οι διακρίσεις;

Σ4: Είναι σαφείς οι διακρίσεις ναι.

E: Ωραία, ο βαθμός καθοδήγησης

Σ4: Ορίστε;

Σ4: Ορίστε; Έκανε διακοπές και δεν σας άκουσα.

*E: Ο βαθμός καθοδήγησης της εκπαιδευτικής διαδικασίας πώς θα τον αξιολογούσατε;
Οι δραστηριότητες που προτείνονται.*

Σ4: Α κάποιες είναι εφικτές, κάποιες θεωρώ ότι δεν μπορούν να γίνουν.

*E: Ωραία, τώρα ποιος θεωρείτε ότι είναι ο βαθμός σύνδεσης των προσδοκώμενων
μαθησιακών αποτελεσμάτων με το περιεχόμενο και τις προτεινόμενες δραστηριότητες, ο
βαθμός σύνδεσης.*

*Σ4: Ε ναι υπάρχει μεγάλη σύνδεση μεταξύ των δραστηριοτήτων και των επιδιωκόμενων
σκοπών, δηλαδή υπάρχει.*

E: Αχ με συγχωρείται τώρα, μάλλον γίνονται κάποιες διακοπές και εγώ δεν σας ακούω.

Σ4: Ναι.

*E: Εντάξει, ωραία. Σε τι βαθμό το νέο ΠΣ της ΚΠΑ του Γυμνασίου καλύπτει τις
δεξιότητες του 21ου αιώνα με τις οποίες πρέπει να εφοδιαστούν οι μαθητές;*

Σ4: Νομίζω αρκετά .

*E: Το περιεχόμενο, την ύλη που έχει συμπεριληφθεί στο ΝΠ πως το αξιολογείτε σε σχέση
με την καταλληλότητα του περιεχόμενου με βάση την ηλικία των μαθητών και τις
προγενέστερες γνώσεις τους.*

*Σ4: Ναι νομίζω ότι εδώ έχει γίνει επίσης μία πολύ καλή δουλειά ένα πρόβλημα που είχαμε
στις Κοινωνικές Επιστήμες ήταν αυτό, ότι οι μαθητές δεν είχαν προπαιδεία στις έννοιες,
τις εμπειρίες τους και αυτό είναι, αγγίζει πάρα πολύ το νοητικό τους επίπεδο.*

*E: Πως θα αξιολογούσατε την καταλληλότητα του περιεχομένου ως προς την
επιστημονική του εγκυρότητα;*

*Σ4: Τώρα δεν ξέρω πώς θα είναι τα βιβλία διατυπωμένα αλλά αρκετά καλό από αυτό
που έχω δει.*

E: Ποια είναι η γνώμη σας για την οργάνωση ου επόμενου του ΠΣ σε ευρύτερα θεματικά πεδία τα οποία εξελίσσονται από τάξη σε τάξη. Πιστεύετε πώς θα λειτουργήσει αυτή η καινοτομία;

Σ4: Τι εννοείται με αυτό; Δεν κατάλαβα.

E: Τα ΝΠΣ είναι πλέον, χωρίζονται σε θεματικά πεδία τα οποία, ένα πεδίο εξελίσσεται σε όλες τις βαθμίδες.

Σ4: Ναι, ναι, εδώ έχουμε ένα πρόβλημα οι Κοινωνικές Επιστήμες δεν έχουνε συνέχεια. Δυστυχώς. Δηλαδή έχουμε την ΚΠΑ στο Δημοτικό, έχουμε την ΚΠΑ στην τρίτη Γυμνασίου και μετά πάμε στην πρώτη Λυκείου και εκεί σταματάνε. Αυτό είναι πρόβλημα, είναι πρόβλημα αυτό και μιλάμε για σύγχρονες επιστήμες στις οποίες δυστυχώς το ελληνικό σχολείο δεν τις έχει τιμήσει ή εκτιμήσει όλα αυτά τα χρόνια. Στο λύκειο υπήρχαν Κοινωνικές Επιστήμες σε όλες τις τάξεις και πραγματικά γινόταν πάρα πολύ καλή δουλειά, δυστυχώς τα αφαίρεσαν όλα τα μαθήματα από το Λύκειο. Οπότε δεν ξέρω αν είναι αρκετό αυτό να γίνεται μόνο στην τρίτη Γυμνασίου. Γιατί όχι από την πρώτη Γυμνασίου; Σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες Αμερική και λοιπά σε όλες τις προηγμένες χώρες οι Κοινωνικές Επιστήμες είναι βασικό μάθημα από την πρώτη Γυμνασίου. Μόνο στην Ελλάδα συμβαίνει αυτό.

E: Ωραία τώρα κατά πόσο το περιεχόμενο του ΝΠΣ απαντά στις σύγχρονες κοινωνικές προκλήσεις και συνθήκες; Στην πολυπολιτισμικότητα, στην παγκοσμιοποίηση, τη συμπερίληψη.

Σ4: Ναι απαντάς σε μεγάλο βαθμό γιατί διαπραγματεύεται αυτά τα θέματα.

E: Έχετε, μήπως θυμάστε έτσι κάποιο παράδειγμα έτσι να μου δώσετε; Ίσως κάποια δραστηριότητα;

Σ4: Δεν θυμάμαι τώρα να σας πω...

E: Πώς κρίνετε το περιεχόμενο του ΝΠΣ σε σχέση με το χρόνο που διατίθεται για τη διδασκαλία του μαθήματος; Είναι επαρκής ο χρόνος;

Σ4: Στο συγκεκριμένο μάθημα, με το παλιό ΠΣ οι τρεις ώρες είναι αρκετές Δεν ξέρω στο νέο ΠΣ αν είναι αρκετές αν είναι επαρκής ο χρόνος δεν ξέρω γιατί θέλει πολύ δουλειά με τις δραστηριότητες. Θέλουν χρόνο οι δραστηριότητες τις οποίες έχουνε συμπεριλάβει και επίσης εκτός από χρόνο θέλει άνοιγμα του σχολείου προς την κοινωνία.

E: Τι θα αλλάζατε, βασικά θα αλλάζατε κάτι και τι θα ήταν αυτό ως προς τη διάταξη την προσθήκη ή την αφαίρεση κάποιων ενοτήτων;

Σ4: Όχι, νομίζω ότι με καλύπτει και η διάταξη και το περιεχόμενο. Δεν θα ήθελα να αλλάξω κάτι απλά αναμένω την εφαρμογή να δω πως μπορεί γιατί το θεωρώ πολύ φιλόδοξο σχέδιο, πώς μπορεί να εφαρμοστεί πώς θα εφαρμοστεί.

E: Ωραία, κατανοητό. Ως παιδαγωγική φιλοσοφία οι κατασκευαστές του νέου ΠΣ διακηρύσσουν μια προοδευτική-μαθητοκεντρική λογική ισχυριζόμενοι ότι: «Τα ΠΣ προωθούν την ενεργό συμμετοχή και συνεργασία όλων των μαθητών/τριών, μέσω της δημιουργίας περιβαλλόντων καθοδηγούμενης μάθησης, αυτενέργειας, συνεργατικής δράσης σε ομάδες, διερευνητικής μάθησης, βιωματικής προσέγγισης, συνεργατικής επίλυσης προβλήματος, επικοινωνιακής προσέγγισης, και μετασχηματιστικής λογικής». Κατά πόσο θεωρείτε ότι το νέο Π.Σ πράγματι διαπνέεται από αυτή την παιδαγωγική προσέγγιση;

Σ4: Διαπνέεται σε μεγάλο βαθμό.

E: Κατά πόσο συμφωνείτε ότι η παραπάνω αυτή προοδευτική-μαθητοκεντρική λογική είναι κατάλληλη για τη διδασκαλία του μαθήματος σας;

Σ4: Στο δικό μας μάθημα νομίζω ότι είναι η μοναδική ίσως προσέγγιση που πρέπει να έχουμε.

E: Οπότε ο βαθμό συμφωνίας υποθέτω είναι ο μέγιστος.

Σ4: Είναι ο μέγιστος ναι.

E: Γενικά πως δέχτηκαν οι εκπαιδευτικοί της ειδικότητας σας το νέο πρόγραμμα;

Σ4: Θετικά από όσο γνωρίζω από συζητήσεις θετικά. Μας προβληματίζει όλους βέβαια να πω, το πολλαπλά βιβλίο. Πώς θα λειτουργήσει αλλά εμείς πάντα ως κοινωνικοί επιστήμονες πάντα είχαμε προσεγγίζαμε τα θέματα περισσότερο μαθητοκεντρικά από ότι οι άλλες ειδικότητες ... Ήτανε και η φύση των μαθημάτων.

E: Λαμβάνοντας υπόψη την επαγγελματική ετοιμότητα των διδασκόντων, τις υλικές συνθήκες και την κουλτούρα των ελληνικών σχολείων, θεωρείτε πως θα μπορούσαν να ανακύψουν δυσκολίες στην εφαρμογή; Ως προς την επαγγελματική ετοιμότητα των διδασκόντων; Είναι έτοιμοι θεωρείτε να το εφαρμόσουν;

Σ4: Όχι δεν είναι έτοιμοι.

E: Οι υλικές συνθήκες των σχολείων; Κατά πόσο επιτρέπουν την εφαρμογή του νέου ΠΣ;

Σ4: Μέτριες θα έλεγα. Δεν υπάρχουνε. Εγώ είναι το σχολείο για να σας δώσω να καταλάβετε, το σχολείο που είμαι σε ένα από τα δύο που είμαι φέτος είναι η πρώτη χρονιά που βλέπω βίντεο προβολείς σε όλες τις τάξεις. Δηλαδή για αυτό μιλάμε και ένα laptop στο σχολείο. Πέρυσι ήμουν σε ένα Λύκειο τεράστιο επίσης με 300 παιδιά και δεν είχαμε ούτε ένα βίντεο προβολέα.

E: Καταλαβαίνω.

Σ4: Το καταλαβαίνετε ότι ο βαθμός δυσκολίας είναι ↑ ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ ΜΕΓΑΛΟΣ.

E: Η κουλτούρα των ελληνικών σχολείων κατά πόσο θεωρείτε ευνοεί την εφαρμογή του προγράμματος;

Σ4: Δεν ευνοεί γιατί και εκπαιδευτικοί και μαθητές και γονείς έχουνε μάθει στο να μάθω κάτι απέξω να το λέω. Δηλαδή δεν ξέρω πώς μπορεί ένας γονιός να εκτιμήσει την εργασία που θα βάλω εγώ το παιδί να δουλέψει ας πούμε και για την οικογένειά του και να φτιάξει ένα θυρεό της οικογένειας.

E: Κατάλαβα τι εννοείτε. Ωραία. Ποιες είναι οι σημαντικότερες έτσι δυσκολίες και αδυναμίες που εσείς εντοπίσατε;

Σ4: Οι σημαντικότερες είναι αυτές. Το ότι οι εκπαιδευτικοί δεν είναι έτοιμοι γιατί δεν έχουν επιμορφωθεί και το ότι δεν υπάρχει υλικοτεχνική υποδομή στα σχολεία για να δουλέψουμε διαφορετικά.

E: Τώρα δεν σας ρωτάω για τα θετικά στοιχεία που διαπιστώσατε στην πράξη γιατί όπως μου είπατε. Η επιμόρφωση ήταν αποτελεσματική στο να γίνουν σαφή και να προωθηθούν τα νέα στοιχεία του ΠΣ;

Σ4: Εγώ προσωπικά κατάλαβα αρκετά να το θέσω έτσι.

E: Θα θέλατε κάτι περισσότερο;

Σ4: Όχι δεν νομίζω γιατί και οι δραστηριότητες στις οποίες κάναμε μέσα από τις δραστηριότητες που κάναμε εμείς, καταλάβαμε πως πρέπει να το δουλέψουμε.

E: Κλείνοντας τώρα τη συζήτηση μας, ποιες αν έχετε έτσι κάποιες συγκεκριμένες προτάσεις να κάνετε για πιθανή βελτίωση του νέου ΠΣ στο μάθημα της ΚΠΑ του Γυμνασίου.

Σ4: Σε ότι αφορά το περιεχόμενο; Τι ακριβώς;

E: Όχι, γενικές προτάσεις.

Σ4: Γενικές προτάσεις, καταρχάς να γίνει επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών και δεν εννοώ μόνο επιμόρφωση τα συγκεκριμένα ΠΣ. Για παράδειγμα προτείνει έναν άλλον τρόπο αξιολόγησης. Δεν ξέρουμε να αξιολογούμε οι καθηγητές με άλλο τρόπο εκτός από την αριθμητική βαθμολογία. Δεν ξέρουμε να κάνουμε διαμορφωτική αξιολόγηση. Δεν ξέρουμε τι σημαίνει ενδιάμεση αξιολόγηση αρχική και τελική. Σας αναφέρω ένα παράδειγμα.

E: Ναι αυτός είναι και ο σκοπός άλλωστε της ερώτησης.

Σ4: Ναι επίσης είναι, είναι αρκετοί συνάδελφοι ακόμα που δεν έχουν εμπλακεί με τη χρήση των νέων τεχνολογιών. Στηρίζεται το πρόγραμμα στην καλή θέληση των τα νέα προγράμματα στην καλή θέληση των εκπαιδευτικών. Δηλαδή κατά πόσο ο καθένας προσωπικά έχει προσπαθήσει για αυτό και σας είπα από την αρχή ότι είναι πολύ φιλόδοξο και δεν ξέρω πώς θα λειτουργήσει. Γιατί δεν δίνονται οι βάσεις τα στηρίγματα στον εκπαιδευτικό.

E: Ωραία σας ευχαριστώ πάρα πολύ .

Σ4: Παρακαλώ.

E: Ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας .

5^η συνέντευξη

Καθηγητής Σ5,

E: Η παρούσα συνέντευξη έχει ως στόχο την καταγραφή των απόψεων σας για το νέο ΠΣ όπως το μελετήσετε και το εφαρμόσατε κατά τη φάση της πιλοτικής εφαρμογής του στο σχολείο σας. Οι απόψεις σας θα αξιοποιηθούν για τη βελτίωση του νέου προγράμματος σε συνδυασμό με όλα τα άλλα συμπεράσματα της πιλοτικής φάσης εφαρμογής του.

E: Θα θέλατε να μου πείτε το φύλο σας;

Σ5: Άντρας.

E: Ειδικότητα;

Σ5: Κοινωνιολόγος.

E: Οι σπουδές σας;

Σ5: Κοινωνιολογία μεταπτυχιακό, διδακτορικό.

E: Τα Χρόνια υπηρεσία σας;

Σ5: 19; 20;

E: Χρόνια υπηρεσίας στο σχολείο πιλοτικής εφαρμογής του νέου προγράμματος;

Σ5: Κανένα.

E: Χρόνος πιλοτικής εφαρμογής του νέου προγράμματος;

Σ5: Κανένα.

E: Τα χρόνια που εφαρμόσατε το πρόγραμμα;

Σ5: Το καινούργιο πρόγραμμα δεν το έχω εφαρμόσει, όχι.

E: Σας έχει γίνει απλά η επιμόρφωση;

Σ5: Ναι, ναι δεν το έχω εφαρμόσει, απλά έχω κάνει την επιμόρφωση.

E: Ωραία πώς οργανώνετε το καθημερινό σας πρόγραμμα σε ποια στοιχεία υλικά στηρίζεται για αυτό;

Σ5: Όσον αφορά τη διδασκαλία του μαθήματος της Πολιτικής Παιδείας και της ΚΠΑ μάλλον. Είμαι, κάνω μάθημα στο Λύκειο.

E: Δεν κάνετε στο Γυμνάσιο;

Σ5: Δεν κάνω αυτό το μάθημα αυτή τη στιγμή, το έχω κάνει παλαιότερα.

E: Έχετε κάνει όμως επιμόρφωση για το Γυμνάσιο.

Σ5: Έχω κάνει για το Γυμνάσιο, ναι.

E: Ωραία. Θα θέλατε να κάνετε μία γενική εκτίμηση αναφορικά με το νέο ΠΣ; Όπως το είδατε για την ΚΠΑ του Γυμνασίου;

Σ5: Μια γενική εκτίμηση. Μια γενική εκτίμηση, προσωπικά δεν βρήκα μεγάλες διαφοροποιήσεις σε σχέση με το προηγούμενο πρόγραμμα. Μένει να φανεί στην πράξη δηλαδή ότι από τη στιγμή που θα εκδοθούν τα όποια σχολικά εγχειρίδια για να δούμε πώς θα αποτυπωθούν αυτές οι γενικές αρχές και ιδέες Σε πιο συγκεκριμένα περιεχόμενα, όσον αφορά τις γνώσεις που καλούμαστε να μεταδώσουμε στους μαθητές. Ναι αυτό.

E: Σχεδόν νομίζω μου απαντήσατε την επόμενη ερώτηση, ποια είναι τα στοιχεία που θεωρείτε ότι διαφοροποιούν το νέο ΠΣ σε σχέση με το υφιστάμενο. Και πώς έτσι αξιολογείτε εσείς αυτή την διαφοροποίηση.

Σ5: Το προηγούμενο ΠΣ δεν το έχω κοιτάξει, να σας πω την αλήθεια όσον αφορά δηλαδή το αντίστοιχο ας πούμε το αντίστοιχο κείμενο που φαντάζομαι θα είχε δημοσιευθεί κάποια στιγμή και θα υπάρχει αυτό που κοιτάξα είναι το βιβλίο της ΚΠΑ της τρίτης Λυκείου και από τα περιεχόμενα εντοπίζει κανείς κάποιες διαφορές. Κατά τη γνώμη μου, στο λάθος κατεύθυνση αυτή. Αυτή είναι μία πρώτη έτσι τοποθέτηση .

E: Άρα γενικά θεωρείτε πως αυτή η διαφοροποίηση θα επιφέρει ή όχι καλύτερα αποτελέσματα;

Σ5: Κατά τη γνώμη μου είναι προς τη λάθος κατεύθυνση τώρα από την άποψη των αποτελεσμάτων, θα επιφέρει κάποια αποτελέσματα που θα για μένα δεν θα είναι στην κατεύθυνση που θα έπρεπε να είναι.

E: Ωραία, αν σας ζητούσα να αναφέρετε κάποια στοιχεία που καθορίζουν τη φυσιογνωμία της ΚΠΑ του Γυμνασίου όπως αυτή καθορίζεται στο νέο ΠΣ, ποια θα λέγατε πως είναι; Και αν τα εντοπίσατε στο νέο πρόγραμμα.

Σ5: Θα έλεγα ότι περιστρέφεται το νέο πρόγραμμα γύρω από την ιδέα της μία αφηρημένη έτσι ιδέα περί κοινωνικότητας κοινωνικών σχέσεων, που μάλλον απέχει από την πραγματικότητα.

E: Ωραία. Ποια θέση ανάμεσα στις εξής δυο περιγράφει καλύτερα κατά τη γνώμη σας για το νέο ΠΣ; Η πρώτη θέση είναι πως: «Το νέο ΠΣ έχει ακαδημαϊκό χαρακτήρα, δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές να αποκτήσουν γερές βάσεις για να ακολουθήσουν μετέπειτα εξειδικευμένες ακαδημαϊκές σπουδές» και το δεύτερο πως: «Το νέο ΠΣ έχει το λειτουργικό χαρακτήρα του εγγραμματισμού, δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές ώστε να μπορούν να αξιοποιήσουν τις γνώσεις που απέκτησαν από το μάθημα στην καθημερινή τους ζωή ως αυριανοί ενήλικοι Πολίτες».

Σ5: Πρέπει να απαντήσω ένα από τα δύο τώρα έτσι;

E: Ποια από τις δύο θέσεις θεωρείτε πως περιγράφει καλύτερα το νέο πρόγραμμα ή θεωρείτε πως καμία από τις δύο δεν.

Σ5: Θα πω καμία από τις δύο...

E: Καμία π τις δύο.

Σ5: Ακριβώς αφού μπορώ.

E: Ωραία σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι το νέο ΠΣ έχει οργανικά ενσωματώσει την χρήση των ΤΠΕ, της τεχνολογίας;

Σ5: Φαίνεται πως την έχει ενσωματώσει αν κρίνω από τις έτσι προτροπές και των επιμορφωτών μας και από τη διαδικασία επιμόρφωσης που περάσαμε τέλος πάντων και τις απαιτήσεις και τα ζητούμενα και όλα αυτά φαίνεται πως την έχει, αν αν υποθέσουμε ότι το ΠΣ δεν είναι μόνο το κείμενο ας πούμε που περιγράφει κάτι γενικές ιδέες και αρχές αλλά η όλη αυτή η διαδικασία επιμόρφωσης των επιμορφωτών και συνέχεια επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, τότε ναι μπορώ να πω ότι ενσωματώνει τις ΤΠΕ.

E: Οι κατασκευαστές του ΠΣ ισχυρίζονται πως έχουν επιχειρήσει το νέο αυτό ΠΣ, να είναι αρκετά ανοικτό ώστε να επιτρέψει τη μεγαλύτερη αυτενέργεια του εκπαιδευτικού να το προσαρμόζει στις συνθήκες της τάξης του, να είναι προσαρμοσμένο στις ιδιαίτερες ανάγκες μαθητών με διαφορετικές ικανότητες και να είναι συμπεριληπτικό ώστε να μπορεί να δουλέψει καλά και με μαθητές από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα.. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχουν επιτευχθεί αυτοί στόχοι;

Σ5: Αν από μόνο του ένα ΠΣ αρκεί για να τα πετύχει όλα αυτά ↑ ναι. Δεν το πιστεύω αυτό αλλά για την οικονομία της συζήτησης ας πούμε ναι, σε μεγάλο βαθμό.

E: Κατά πόσο θεωρείτε ότι το νέο ΠΣ θα σας βοηθήσει να οργανώσετε καλύτερα τη διδασκαλία σας; Τώρα η ερώτηση αυτή έχει να κάνει κυρίως με τις προτεινόμενες δραστηριότητες που δίνονται. Θεωρείτε πώς θα βοηθήσει;

Σ5: Ας πούμε ναι.

E: Ωραία. Θεωρείτε πως στο νέο ΠΣ τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα είναι καλά διατυπωμένα; Με σαφήνεια; Και πόσο βοηθητικά είναι στην οργάνωση της διδασκαλίας; Ποιο συγκεκριμένα πώς θα αξιολογούσατε τη σαφήνεια ως προς τη διάκριση σε γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες.

Σ5: Ναι είναι καλά διατυπωμένα υπάρχει σαφήνεια πράγμα που βοηθάει σε κάποιον που θα ήθελε να ακολουθήσει ας πούμε μία τέτοια διαδικασία.

E: Ωραία μπορείτε να μου αξιολογήσετε το βαθμό καθοδήγησης της εκπαιδευτικής διαδικασίας από το νέο πρόγραμμα.; Και πάλι με βάση τις προτεινόμενες δραστηριότητες αυτή τη στιγμή.

Σ5: Τον βαθμό καθοδήγησης από την πλευρά των εκπαιδευτικών προς τους μαθητές εννοούμε τώρα;

E: Κυρίως από το νέο πρόγραμμα προς τους εκπαιδευτικούς.

Σ5: Α ναι, ναι αρκετά καλό βαθμό θα έβαζα σε αυτό.

E: Ποιος θεωρείτε είναι ο βαθμός σύνδεσης των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων με το περιεχόμενο και τις προτεινόμενες δραστηριότητες;

Σ5: Ο βαθμός σύνδεσης, εξαρτάται από διάφορα άλλα πράγματα. Ας πούμε είναι καλός. Μεγάλος βαθμός, καλός.

E: Σε τι βαθμό το νέο ΠΣ της ΚΠΑ του Γυμνασίου καλύπτει τις δεξιότητες του 21ου αιώνα με τις οποίες πρέπει να εφοδιαστούν όλοι οι μαθητές;

Σ5: Εε σε μικρό βαθμό θα έλεγα.

E: Ωραία. Το περιεχόμενο, την ύλη πως την κρίνετε που έχει συμπεριληφθεί στο νέο πρόγραμμα; Αν μπορείτε να μου αξιολογήσετε την καταλληλότητα του περιεχομένου με βάση την ηλικία των μαθητών και τις προγενέστερες γνώσεις τους.

Σ5: Θα έλεγα ανεπαρκής είναι το περιεχόμενο σε σχέση με το επίπεδο των μαθητών και την ηλικία τους και τις προγενέστερες γνώσεις τους. Και πάλι θα πω ότι δεν είναι, δεν είναι κατάλληλο δεν υπάρχει στο ΠΣ συνολικά, τόσο για την Πρωτοβάθμια, όσο και για

τη Δευτεροβάθμια μια συνέπεια και συνέχεια και συνεκτικότητα, ώστε όπως σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα να προβλέπεται μία-μία έτσι σε βαθμίδες ως πούμε πρόοδος των γνώσεων, των δεξιοτήτων ως το πούμε όπως θέλουμε από το Δημοτικό μέχρι και την τελευταία τάξη του Λυκείου. Στις Κοινωνικές επιστήμες η διδασκαλία γίνεται αποσπασματικά και ευκαιριακά.

E: Πως θα κρίνατε την καταλληλότερη του περιεχομένου ως προς την επιστημονική του εγκυρότητα;

Σ5: Και πάλι έχει γίνει μία συγκεκριμένη επιλογή επιστημονικών προσεγγίσεων της κοινωνικής πραγματικότητας με την οποία μπορεί να συμφωνεί καλώς, μπορεί και να διαφωνεί.

E: Ωραία, ποια η γνώμη σας για την οργάνωση του περιεχομένου του ΠΣ σε ευρύτερα θεματικά πεδία τα οποία εξελίσσονται από τάξη σε τάξη; Πώς πιστεύετε πως θα λειτουργήσει αυτή η καινοτομία;

Σ5: Από τάξη σε τάξη, από την Τρίτη στην πρώτη Λυκείου δηλαδή, τέλος πάντων εντάξει.

E: Νομίζω απαντήσατε πριν στην ερώτηση.

Σ5: Καλό είναι αυτό, συμφωνώ.

E: Κατά πόσο το περιεχόμενο του ΠΣ απαντά στις σύγχρονες κοινωνικές προκλήσεις και συνθήκες; Στην πολυπολιτισμικότητα, στη παγκοσμιοποίηση, τη συμπερίληψη;

Σ5: Αν είναι μόνο αυτές, ναι απαντάει αλλά δεν είναι μόνο αυτές, είναι και άλλες.

E: Πως κρίνετε το περιεχόμενο του νέου προγράμματος σε σχέση με το χρόνο που διατίθεται για τη διδασκαλία του μαθήματος είναι επαρκής ο χρόνος;

Σ5: Ναι είναι επαρκής.

E: Είναι;

Σ5: Ναι.

E: Ωραία, θα αλλάζατε κάτι και τι θα ήταν αυτό ως προς στη διάταξη, την προσθήκη, αφαίρεση κάποιων ενοτήτων ; Είναι μάλλον, αυτό που θα λέγατε πριν.

Σ5: Ε πώς να το πω τώρα αυτό συνοπτικά . Ναι θα πρόσθετα κάτι, θα έκανα κάποιες αλλαγές που σηκώνει τώρα πολύ συζήτηση, δεν νομίζω ότι χωράνε σε κάποιες...

E: Έτσι αν θέλετε απλά να αναφέρετε κάποιες ενότητες ποιο γενικές.

Σ5: Παράδειγμα την κοινωνική διαστρωμάτωση, τις κοινωνικές τάξεις το (4) την κοινωνικοποίηση από την άποψη της ταξικής θέσης και τα λοιπά τους θεσμούς, πράγματα που υπήρχαν δηλαδή στο βιβλίο. Που υπάρχουν στο βιβλίο το τωρινό και δεν τα βλέπω ή δεν υπάρχουνε στο καινούργιο ΠΣ.

E: Ωραία ως παιδαγωγική φιλοσοφία οι κατασκευαστές του νέου ΠΣ διακηρύσσουν μια προοδευτική-μαθητοκεντρική λογική ισχυριζόμενοι ότι: «Τα ΠΣ προωθούν την ενεργό συμμετοχή και συνεργασία όλων των μαθητών/τριών, μέσω της δημιουργίας περιβαλλόντων καθοδηγούμενης μάθησης, αυτενέργειας, συνεργατικής δράσης σε ομάδες, διερευνητικής μάθησης, βιωματικής προσέγγισης, συνεργατικής επίλυσης προβλήματος, επικοινωνιακής προσέγγισης, και μετασχηματιστικής λογικής». Κατά πόσο θεωρείτε ότι το νέο Π.Σ πράγματι διαπνέεται από αυτή την παιδαγωγική προσέγγιση;

Σ5: Φαίνεται να φιλοδοξεί να τέλος πάντων, να περάσει μια τέτοια παιδαγωγική προσέγγιση αλλά αυτό δεν είναι μόνο ζήτημα ΠΣ. Αυτό πρέπει να συντρέχουν και άλλες προϋποθέσεις.

E: Εσείς κατά πόσο συμφωνείτε ότι αυτή η λογική, αυτή η μαθητοκεντρική λογική είναι κατάλληλη για τη διδασκαλία του μαθήματος σας;

Σ5: Συμφωνώ ότι είναι κατάλληλη, αλλά ξαναλέω παραμένει ευχή αυτή τη στιγμή ... Για να υλοποιηθεί πρέπει να ικανοποιηθούν κάποιες άλλες προϋποθέσεις που ξεπερνούν τις διακηρύξεις ενός ΠΣ.

E: Γενικά πως δέχτηκαν οι εκπαιδευτικοί της ειδικότητας σας το νέο πρόγραμμα;

Σ5: Δεν ξέρω, πού να ξέρω.

E: Λαμβάνοντας υπόψη την επαγγελματική ετοιμότητα των διδασκόντων, τις υλικές συνθήκες και την κουλτούρα των ελληνικών σχολείων θεωρείτε πως θα μπορούσαν να ανακύψουν κάποιες δυσκολίες στην εφαρμογή του νέου προγράμματος;

E: Ποια η άποψη σας για την επαγγελματική ετοιμότητα των διδασκόντων, είναι έτοιμοι να εφαρμόσουν το νέο πρόγραμμα;

Σ5: E είναι, θα ήταν διατεθειμένοι να το εφαρμόσουν, δεν ξέρω αν αντικειμενικά έχουν τη δυνατότητα να το εφαρμόσουν.

E: Οι υλικές συνθήκες των σχολείων κατά πόσο επιτρέπουν την εφαρμογή θεωρείτε;

Σ5: Όχι και πολύ.

E: Η κουλτούρα των ελληνικών σχολείων ευνοεί την εφαρμογή του;

Σ5: Η κουλτούρα των ελληνικών σχολείων, η κουλτούρα των ελληνικών σχολείων... Ας πούμε όχι.

E: Μου είπατε ότι δεν το εφαρμόσατε, οπότε θα προσπεράσω κάποιες ερωτήσεις. Η επιμόρφωση ήταν αποτελεσματική στο να γίνουν σαφή και να προωθηθούν τα νέα στοιχεία του προγράμματος; Τι θα θέλατε να γίνει περισσότερο;

Σ5: Μια χαρά ήταν η επιμόρφωση.

E: Κλείνοντας τη συζήτησή μας, θα είχατε να προτείνετε κάτι ώστε να γίνει μια πιθανή βελτίωση του νέου προγράμματος;

Σ5: ΟΧΙ...

E: Ωραία, σας ευχαριστώ πάρα πολύ.

Σ5: Τίποτα, τίποτα.

6^η συνέντευξη

Καθηγητής Σ6,

E: Η παρούσα συνέντευξη έχει ως στόχο την καταγραφή των απόψεών σας για το νέο ΠΣ όπως το μελετήσατε και το εφαρμόσατε κατά τη φάση της πιλοτικής εφαρμογής του στο σχολείο σας. Οι απόψεις σας θα αξιοποιηθούν για τη βελτίωση του νέου προγράμματος σε συνδυασμό με όλα τα άλλα συμπεράσματα της πιλοτικής φάσης εφαρμογής του.

Σ6: Μπορείτε να μου πείτε το φύλο σας;

Σ6: Είμαι γυναίκα.

E: Ειδικότητα;

Σ6: Κοινωνιολόγος και δασκάλα. ΠΕ78 και ΠΕ70.

E: Οι σπουδές σας;

Σ6: Μεταπτυχιακό- υποψήφια διδάκτωρ.

E: Χρόνια υπηρεσίας;

Σ6: 26 στην εκπαίδευση Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια.

E: Τα χρόνια υπηρεσίας στο σχολείο πιλοτικής εφαρμογής του νέου προγράμματος;

Σ6: Μηδέν.

E: Χρόνος πιλοτικής εφαρμογής του νέου προγράμματος;

Σ6: Μηδέν.

E: Έχετε κάνει απλά την επιμόρφωση για να καταλάβω.

Σ6: Ήμουν επιμορφώτρια στα νέα ΠΣ μετά από προκήρυξη του ΙΕΠ την περσινή χρονιά 2022, επελέγην μετά από την υποβολή των προσόντων μου στο ΙΕΠ.

E: Πώς οργανώνετε το καθημερινό σας μάθημα; Σε ποια στοιχεία, υλικά στηρίζετε για αυτό κυρίως;

Σ6: Προετοιμάζομαι σε επίπεδο ενότητας. Δεν προετοιμάζομαι τόσο καθημερινά όσο σε επίπεδο ενότητας. Έχω ήδη προετοιμάσει τους μαθητές μου με τη διερεύνηση αναγκών και το επίπεδο των γνώσεων τους από την πρώτη μας γνωριμία κάθε χρονιά και αναπροσαρμόζω τους διδακτικούς στόχους ανάλογα με την διδασκαλία των μαθημάτων,

των ενοτήτων που έχω να υλοποιήσω σε συνδυασμό όμως με τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των μαθητών μου.

E: Ωραία, θα θέλατε να κάνετε μία γενική εκτίμηση αναφορικά με το νέο πρόγραμμα;

Σβ: Προσωπικά θεωρώ ότι είναι μία καινοτομία. Ένας εκπαιδευτικός ο οποίος όμως είχε επιμορφωθεί παλαιότερα και χρησιμοποιούσε βιωματικές δράσεις, μεθόδους, το άνοιγμα της τάξης του αλλά και του σχολείου με εξωστρέφεια και την συνεργασία με φορείς αυτό ήδη το υλοποιούσε και το πραγματοποιούσε μέσα από την πορεία του στην τάξη. Αλλά αυτή τη στιγμή τα νέα ΠΣ μας δίνουνε τη δυνατότητα να οργανώσουμε καλύτερα αυτή την εξωστρέφεια, να δημιουργήσουμε δράσεις με την τοπική κοινωνία ή το ευρύτερο κόσμο για τους μαθητές και τις μαθήτριες μας και να συνδέσουμε τα εγχειρίδια μας με την πραγματική ζωή. Γιατί πολλές φορές τα εγχειρίδια ήταν αποκομμένα από τον πραγματικό κόσμο, από την κοινωνική ζωή των μαθητών.

E: Ωραία νομίζω πως λίγο μου απαντήσατε και στην επόμενη ερώτηση.

E: Ποια είναι τα στοιχεία που θεωρείτε πως διαφοροποιούν σε σχέση με το υφιστάμενο;

Γενικά εσείς πως την κρίνετε αυτή τη διαφοροποίηση;

Σβ: Το διαφοροποιούν στο ότι, είναι ένα παράθυρο πλέον ανοιχτό. Είναι σα να δίνει ένα διαδραστικό παράθυρο στον εκπαιδευτικό, ανοιχτό προς κατευθύνσεις συνεργασιών, προόδου, αλληλεπίδρασης ... Θα έλεγα ότι προετοιμάζει τα παιδιά ως ενεργούς πολίτες ώστε να μην διστάζουν να συνεργαστούν, να επικοινωνήσουν, να αλληλοεπιδράσουν και να τους βοηθήσει στο να καταλάβουν ότι εντάσσονται σε ένα γενικότερο κοινωνικό περιβάλλον και όχι μόνο στο σχολικό.

E: Άρα από ότι καταλαβαίνω η αξιολόγηση σας είναι θετική ως προς τη διαφοροποίηση.

Σβ: ΝΑΙ ΕΙΝΑΙ ΘΕΤΙΚΗ. Μου άρεσε και από την άποψη της επιμορφώτριας, γιατί η επιμορφώτρια δεν ήταν μία επιμορφώτρια η οποία δεν είχε εμπειρία. Ήταν μια επιμορφώτρια η οποία, αυτά που δίδαξε, που παρουσίασε, που ανέλυσε στο γνωστικό αντικείμενο θεώρησα πως ήταν κτήμα της, είχε περάσει από το στάδιο αυτό και εγώ ενστερνίστηκα όλη αυτή την εμπειρία της λες και είχε περάσει ως συνάδελφός μου δίπλα μου αυτό. Ένιωσα δηλαδή ότι ήταν ένας έμπειρος άνθρωπος, κατάλαβα ότι πίστευε το άνοιγμα του σχολείου.

E: Ωραία μιας και μου είπατε για την επιμόρφωση, θα πάω σε μια ερώτηση που ήταν πιο κάτω. Ήταν σαφής η επιμόρφωση; Εσείς θα θέλατε κάτι άλλο σε σχέση με την επιμόρφωση;

Σ6: Ήταν σαφής, απλά θα ήθελα να προτείνω ως ο πλέον είμαι έμπειρη εκπαιδευτικός και αναμειγμένη σε δράσεις και πολλά επιμορφωτικά προγράμματα και ως επιμορφώτρια και ως επιμορφωμένη

Σ6: Ένα λεπτό με καλουνε ---- [τηλέφωνο]

Σ6: Λοιπόν δύο σημεία θα πρότεινα. Το πρώτο είναι η επιμόρφωση να μην μπει κάτω από χρονικά όρια στενά. Δηλαδή η πλατφόρμα ήταν πάρα πολύ καλή πάρα πολύ βοηθητική και συνοπτικά έδωσε το γνωστικό αντικείμενο. Όμως θα ήθελα να απλωθεί λίγο περισσότερο σε χρόνο, να μην εκπνέει μέσα σε ένα μήνα επειδή αυτό υπαγορεύει κάποιες χρηματοδοτήσεις ή άλλους όρους που είναι εντελώς τεχνοκρατικοί σε σχέση με τον εκπαιδευόμενο και δεύτερον να υπήρχε μία μεγαλύτερη περίοδος πρακτικής εφαρμογής και παραδειγμάτων και προσομοιώσεων ώστε οι εκπαιδευτικοί να αντιληφθούν τη διαφορά του νέου με το παλιό ΠΣ.

E: Εσείς πιστεύετε αυτή η διαφοροποίηση του νέου προγράμματος σε σχέση με το υφιστάμενο θα φέρει καλύτερα αποτελέσματα;

Σ6: Ναι πιστεύω πως ναι αλλά χρειάζεται και εμπνευσμένους εκπαιδευτικούς. Έναν εκπαιδευτικό που θα τον θέσει στο κέντρο των εξελίξεων αλλά και τον μαθητή. Δεν είναι ότι ο δάσκαλος ή ο καθηγητής θα συνεχίσει να είναι το επίκεντρο. Όχι αυτό φυσικά έχει αλλάξει με τα νέα ΠΣ αλλά και ο εκπαιδευτικός να μην αισθανθεί παραγκωνισμένος ή ότι κάποια στιγμή ξεφεύγει από την δική του δικαιοδοσία ή έλεγχο η πορεία της διδασκαλίας. Θα ήθελα πάντα να τονίζεται ότι ο εκπαιδευτικός είναι ένας φανερός ή αφανής συντονιστής, ήρωας της τάξης, ο οποίος έχει κάποιους στόχους να διεκπεραιώσει. Σίγουρα είναι πλέον ο μαθητής στο κέντρο και σε αυτόν δίνουμε την προτεραιότητα γιατί αυτός πρέπει να την έχει ως μελλοντικός πολίτης. Όμως πιστεύω ότι αυτά τα προγράμματα θέλουν και εμπνευσμένους εκπαιδευτικούς και ο εκπαιδευτικός δεν ξέρω κατά πόσο σήμερα είναι ένας εκπαιδευτικός που θα παρωθηθεί από το κοινωνικό περιβάλλον. Να συμμετέχει στις αλλαγές, μπορεί να είναι απογοητευμένος δηλαδή και να μην επιθυμεί να το κάνει. Μπορεί.

E: Ωραία, αν σας ζητούσα, δεν επιμένω και πολύ, γιατί θα σας κάνω αργότερα ερώτηση για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών. Αν σας ζητούσα να αναφέρετε κάποια στοιχεία

που καθορίζουν τη φυσιογνωμία της ΚΠΑ του Γυμνασίου όπως αυτή καθορίζεται από το νέο ΠΣ. Ποια θα λέγατε ότι είναι αυτά;

Σβ: Μπορείτε να επαναλάβετε;

Ε: Ναι αν μπορείτε να αναφέρετε κάποια στοιχεία που καθορίζουν τη φυσιογνωμία του μαθήματος όπως αυτή καθορίζεται στο νέο ΠΣ.

Σβ: Τη φυσιογνωμία του μαθήματος.

Ε: Τα κύρια στοιχεία ας το πούμε έτσι, τους στόχους.

Σβ: Τα κύρια στοιχεία είναι ότι ο μαθητής και η μαθήτρια διερευνάται πόσο θέλουν και τι θέλουν να μάθουν από το μάθημα της ΚΠΑ. Τι εννοούν με την έννοια ενεργός πολίτης; Αυτά, αυτούς τους μαθητές, αυτά τα παιδιά πρέπει να τους ακούσουμε και να εστιάσουμε σε αυτό. Η φυσιογνωμία των νέων ΠΣ είναι μία ελεύθερη πολιορκημένη ... Γιατί οι πολιορκημένα είναι τα όρια που τα παιδιά μας θέτουν για τη σύγχρονη εφαρμογή των νέων ΠΣ. Αλλά και ελεύθερα, γιατί πρέπει να τα ακούσουμε σε σχέση με τη θεματολογία, τις αναζητήσεις τους, τις ανησυχίες τους, την επαγγελματική τους ανασφάλεια και ως μαθητές βάζονται και από ένα περιβάλλον μέσα στη βία και τον εκφοβισμό. Οπότε όλα αυτά δεν θα πρέπει να τα αγνοήσουμε και να καταρτούμε τα σχέδια δράσης μας με γνώμονα το τι θέλουν οι μαθητές. Η φυσιογνωμία του μαθήματος να φύγει από τα εγχειρίδια τα στεγνά και τη στεγνή παράδοση και να συνδεθεί με βιωματικές δράσεις, με τις σκέψεις, με εικαστικά δρώμενα.

Ε: Αυτά τα στοιχεία τα εντοπίζετε στο νέο πρόγραμμα;

Σβ: Εγώ τα εντόπισα, ναι. Καθώς καθώς μέσα από τα σενάρια τα οποία παραδώσαμε και μέσα από τα φύλλα εργασίας, τις ομάδες εργασίας, τις ομαδοσυνεργατικές μεθόδους που αναδείχτηκε ότι ήταν βέλτιστες πρακτικές, μας δόθηκαν και πολλά πολλά παραδείγματα ώστε να μπορέσουμε να υλοποιήσουμε το περιεχόμενο της νέας φυσιογνωμίας των μαθημάτων. Αλλά πρέπει να αλλάξουν και τα εγχειρίδια μέχρι να έρθει και το πολλαπλό βιβλίο. Και να δούμε τα νέα εγχειρίδια, γιατί τα εγχειρίδια που έχουμε για την ΚΠΑ έχουν τα χρονάκια τους.

Ε: Ωραία, ποια θέση ανάμεσα στις εξής δυο περιγράφει καλύτερα κατά τη γνώμη σας για το νέο ΠΣ; Η πρώτη είναι πως : «Το νέο ΠΣ έχει ακαδημαϊκό χαρακτήρα, δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές να αποκτήσουν γερές βάσεις για να ακολουθήσουν μετέπειτα εξειδικευμένες ακαδημαϊκές σπουδές» και η δεύτερη πως: «Το νέο ΠΣ έχει το

λειτουργικό χαρακτήρα του εγγραμματισμού, δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές ώστε να μπορούν να αξιοποιήσουν τις γνώσεις που απέκτησαν από το μάθημα στην καθημερινή τους ζωή ως αυριανοί ενήλικοι Πολίτες»

Σ6: Η δεύτερη, η δεύτερη με πλησιάζει πολύ αν και όχι στο 100%. Ε δεν σας κρύβω ότι πολλοί από τους μαθητές μου στο Λύκειο, γιατί έχω διδάξει αρκετά χρόνια και στο Λύκειο και στο Γυμνάσιο, πολλοί μαθητές μου στο Λύκειο δε γνωρίζουν πότε κατοχυρώσαμε το σύνταγμά μας ποιος είναι ο νεότερος πολιτειακός άρχοντας όπως είναι η αξιότιμη κυρία Πρόεδρος της Δημοκρατίας και δεν γνωρίζουν ποιο είναι το ακριβές κοινοβουλευτικό μας σύστημα και πώς εκλέγονται οι αντιπρόσωποι του λαού. Πάνω σ αυτή τη βάση θα ήθελα να υπάρχουν και κάποια γνωστικά κομμάτια στα νέα ΠΣ σε συνδυασμό βέβαια με το μεγαλύτερο μέρος που είναι η δεύτερη περίπτωση που αναφέρατε, αλλά ακαδημαϊκά δεν θα το συνέδεα τόσο το ακαδημαϊκό όσο χρειάζονται και κάποιες πολιτειακές γνώσεις, προκειμένου να μπορούν να εξηγήσουν κάποια πράγματα, κάποιες εξελίξεις που συμβαίνουν στο πολιτικό γίγνεσθαι.

E: Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι το νέο ΠΣ έχει οργανικά ενσωματώσει τη χρήση των ΤΠΕ, της τεχνολογίας;

Σ6: Αρκετά πάνω από το 80%. Φυσικά αυτό εξαρτάται και από την εμπειρία και τη μεθοδολογία που ακολουθείται ο εκπαιδευτικός στην τάξη. Παράλληλα όμως με ένα σχολείο που υπάρχει ευαισθησία και από την άποψη της διοίκησης, αλλά και από την άποψη των συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων και διδασκόντων, να οργανώσει ένα σχολείο προς την υλοποίηση της διδασκαλίας και της συμμετοχής των μαθητών με ΤΠΕ. Καταλαβαίνετε τι εννοώ.

E: Ναι καταλαβαίνω.

Σ6: Αρνείται μία μικρή δωρεά γονέων ή όλα αυτά τα μικρά πολύ κωλυσιεργία ζητήματα της διοίκησης δυστυχώς την έχουμε και τη διοίκηση αυτή, να μην προσφέρει στον εκπαιδευτικό εργαλεία. Εκεί δυσκολεύεται λίγο ο στόχος μας δυσκολεύεται λιγάκι.

E: Δεν θα επιμείνω πάλι γιατί θα σας ρωτήσω αργότερα για τις υλικοτεχνικές υποδομές.

Σ6: Ναι ναι.

E: Οι κατασκευαστές του νέου ΠΣ ισχυρίζονται πως έχουν επιχειρήσει το νέο αυτό ΠΣ, να είναι αρκετά ανοικτό ώστε να επιτρέψει τη μεγαλύτερη αυτενέργεια του εκπαιδευτικού να το προσαρμόζει στις συνθήκες της τάξης του, να είναι προσαρμοσμένο στις ιδιαίτερες

ανάγκες μαθητών με διαφορετικές ικανότητες και να είναι συμπεριληπτικό ώστε να μπορεί να δουλέψει καλά και με μαθητές από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα. Σε ποιο βαθμό;

Σ6: Φυσικά συμφωνώ, σε πολύ μεγάλο βαθμό. Στο 80 και πάνω %. Ναι προς τα εκεί πρέπει να κινούνται τα σχολεία. Θέλουμε ένα σχολείο συμπεριληπτικό. Ένα σχολείο που να εντάσσει το μαθητή ως αυριανό πολίτη σε ένα αρκετά αναπτυγμένο κοινωνικό περιβάλλον γιατί αυτοί είναι οι αυριανοί πολίτες και φυσικά ένα σχολείο αειφορίας με τους 17 στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης

Ε: Ωραία, κατά πόσο θεωρείτε ότι το νέο ΠΣ θα σας βοηθήσει να οργανώσετε καλύτερα τη διδασκαλία σας; Κυρίως οι προτεινόμενες δραστηριότητες.

Σ6: Ναι θα έπαιρνα αρκετά πράγματα από τις προτεινόμενες δραστηριότητες και όσα εξελίχθηκαν, παρουσιάστηκαν και αναπτύχθηκαν στην επιμόρφωση από την σπουδαία ακαδημαϊκό κυρία Νικολάου αλλά θα είχα και υπόψη μου και το επίπεδο των μαθητών μου. Δηλαδή αν οι μαθητές μου είχαν ανάγκη από κάποια προστασία, υποστήριξη σε κάποιον τομέα, δεν θα χρησιμοποιούσα κατά κύριο λόγο εργαλείο γιατί έτσι πρέπει να το κάνω (4) Αν είναι ακόμα και ένα εργαλείο και μία δράση και δύο πράγματα που θα μπορούσαμε να κάνουμε στην τάξη προκειμένου να παρωθήσω τα παιδιά να εκφραστούν, θα επέλεγα αυτά που θα βοηθούσαν τα παιδιά και όχι δράσεις που θα ικανοποιούσαν απλά τη χρήση κάποιας βιβλιοθήκης εργαλείων, κάποια αναγκαστικής βιβλιοθήκης μεθόδων. Καταλαβαίνετε τι εννοώ.

Ε: Ναι ναι καταλαβαίνω. Θεωρείτε ότι στο νέο ΠΣ τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα είναι καλά διατυπωμένα; Με σαφήνεια; Πόσο βοηθητικά είναι στην οργάνωση της διδασκαλίας; Ποιο συγκεκριμένα αν μπορούσατε να μου αξιολογήσετε τη σαφήνεια ως προς τη διάκριση σε γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες;

Σ6: Κοιτάζτε, είναι με σαφήνεια απλά ο εκπαιδευτικός ενδεχομένως αγχώνεται όταν βλέπει πάρα πολύ μεγάλη στοχοθεσία και υπερβολικά εξωπραγματικούς και υπερφίλους στόχους. Ο εκπαιδευτικός στην τάξη πρέπει να επιλέγει σε σχέση με το μαθησιακό του δυναμικού σε σχέση με τους μαθητές του και τη συνεργασία του με αυτού. Ποια ακριβώς θα είναι το επίπεδο των δεξιοτήτων, των αξιών που χρειάζονται οι μαθητές. Ήδη όμως πιστεύω με την εφαρμογή των εργαστηρίων δεξιοτήτων οι εκπαιδευτικοί έχουν αντιληφθεί ότι έχουμε γυρίσει σελίδα στο πως εμείς αναπτύσσουμε τα προγράμματα δεξιοτήτων, ιδιαίτερα στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Οι μαθητές μας έχουν ανάγκη,

υπάρχουν πάρα πολλοί, πάρα πολλές προκλήσεις και εκεί θα πρέπει να εστιάσουμε. Αξιοποιώντας κάποιες από τις δεξιότητες, τα εργαλεία, τις μεθόδους. Όχι όμως ότι θα πρέπει ο εκπαιδευτικός να αγχώνεται χρησιμοποιώντας όλη την εργαλειοθήκη. Εκεί νομίζω ότι μπορεί να χαθεί το παιχνίδι και να γίνονται πράγματα για να γίνονται. Πρέπει να είναι λίγα και ουσιαστικά.

E: Σε τι βαθμό το νέο ΠΣ της ΚΠΑ του Γυμνασίου θεωρείτε πως καλύπτει τις δεξιότητες του εικοστού πρώτου αιώνα με τις οποίες πρέπει να ανεφοδιαστούν όλοι μαθητές;

Σβ: Σε ΠΟΛΥ μεγάλο βαθμό. Σε πολύ μεγάλο βαθμό και γρήγορα και άμεσα οι κοινωνικοί επιστήμονες, νομικοί επιστήμονες και οικονομολόγοι οι οποίοι διδάσκουν σε αυτούς τους τομείς θα πρέπει να επιμορφωθούν και να γίνει διάχυση του νέου υλικού στις βαθμίδα της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας. Και μπορώ να σας πω και στη μετά-δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Στα ΙΕΚ σε όσους είναι σε θέσεις που σπουδάζουν κάτι σχετικό με την εκπαίδευση και τον εκπαιδευτικό προσανατολισμό και αυτοί θα πρέπει να λάβουν γνώση των νέων ΠΣ και του προσανατολισμού αυτού.

E: Ωραία, πώς κρίνετε τώρα το περιεχόμενο, την ύλη που έχει συμπεριληφθεί στο νέο ΠΣ; Αν μπορείτε να αξιολογήσετε την καταλληλότητα του περιεχομένου με βάση την ηλικία των μαθητών και τις προγενέστερες γνώσεις τους;

Σβ: Θα έλεγα ότι ένα εγχειρίδιο ή το νέο ΠΣ θα πρέπει να είναι λίγο πιο μπροστά από την εποχή μας. Να προβλέπει, να προτρέπει, να προλαμβάνει, να αξιοποιεί. Και να βάζει τους μαθητές σε κάτι νέο ... δημιουργικό πεδίο. Αν οι μαθητές επειδή πραγματικά είναι και digital γενιές πλέον ψηφιακές γενιές δεν θα πρέπει τα προγράμματα να ακολουθούν τους μαθητές αλλά να τους παροτρύνουν και να τους καθοδηγούν. Σε πολύ μεγάλο βαθμό θεωρώ και καλό είναι όλοι να έχουν και οι γονείς να ενημερωθούν για το τι αλλάζει, η οπτική που αλλάζει, ότι ένας εκπαιδευτικός δηλαδή που κάνει βιωματικές δράσεις, δεν είναι ένας εκπαιδευτικός που δεν κάνει μάθημα. Ένας εκπαιδευτικός που υλοποιείται τέσσερα εργαστήρια για την άρνηση από τη συμπεριφορά του καπνίσματος και κάνει τους μαθητές του να αρνούνται το κάπνισμα όταν τους το προσφέρουν, είναι ένας εκπαιδευτικός ο οποίος κοιτάζει μπροστά. Γιατί η εφηβεία θα έχει επιδράσεις εθιστικών συμπεριφορών. Και οι γονείς θα πρέπει να ενταχθούν σε αυτές τις επιμορφώσεις.

E: Ωραία, πως θα αξιολογούσατε την καταλληλότητα του περιεχομένου ως προς την επιστημονική του εγκυρότητα;

Σβ: Ως προς την επιστημονική εγκυρότητα, θεωρώ ότι οι ακαδημαϊκοί μας υπεύθυνοι θα το αξιολογήσουν. Εγώ ως εκπαιδευτικός θα τοποθετηθώ ότι το βρίσκω ενδιαφέρον και καινοτόμο. Αρκεί να μη γίνεται από μία μερίδα εκπαιδευτικών που απλά έτυχε να επιμορφωθούν και να γίνει κτήμα όλων των εκπαιδευτικών και τάση εφαρμογής εκπαιδευτικής στην εκπαίδευση. Από τάση να γίνει εφαρμογή, πλήρης εφαρμογή. Αυτό.

Ε: Ωραία. Ποια η γνώμη σας για την οργάνωση του περιεχομένου του ΠΣ σε ευρύτερα θεματικά πεδία τα οποία εξελίσσονται από τάξη σε τάξη; Πως πιστεύετε θα λειτουργήσει αυτή η καινοτομία;

Σβ: Όχι ολοκληρωτικά επιτυχημένα ... καθώς κάθε τάξη είναι ένα κοινωνιόγραμμα. Θεωρώ ότι το σχολείο θα πρέπει να καθορίζει τους στόχους του, κάθε περιοχή, το κάθε σχολείο συνολικά φυσικά σε Εθνικό επίπεδο να συντονίζονται από κάποια όρια και πλαίσια όμως κύριοι για αυτό είναι οι εκπαιδευτικοί, ο προσανατολισμός που έχει το σχολείο, το κοινωνιόγραμμα, οι ανάγκες και ίσως καλύτερα είναι να οργανώνετε κάτι τοπικά με την αρωγή των συντονιστών εκπαίδευσης και των σχολικών συμβούλων Παιδαγωγικής ευθύνης ή μη. Κάτι το οποίο θα διαρθρώνεται συνολικά σε όλες τις τάξεις, σε όλα τα σχολεία δεν είμαι πεπεισμένη ότι θα λειτουργήσει για όλους τους μαθητές και τις μαθήτριες γιατί κάτι τέτοιο δεν ίσχυε μέχρι τώρα;

Ε: Ναι ναι, ωραία. Κατά πόσο το περιεχόμενο του νέου ΠΣ θεωρείτε πώς απαντά στις σύγχρονες κοινωνικές προκλήσεις και συνθήκες; Στην πολυπολιτισμικότητα; Τη παγκοσμιοποίηση; Τη συμπερίληψη;

Σβ: Απαντά, απλά πρέπει να υπάρχουν στοχευμένες και επιλεγμένες με καλή δουλειά και πρόσκληση στην τάξη και εφαρμογή στην τάξη προκειμένου να περάσει αυτό το νέο πρόγραμμα ως αλλαγή και να διαφοροποιήσει το χθες και το σήμερα. Έχει να κάνει με αυτό, έχει να ασχοληθεί με αυτές τις κατευθύνσεις αλλά είναι πολύ σημαντικό πως ο εκπαιδευτικός θα συμβαδίσει με την εφαρμογή αυτών των εννοιών δηλαδή ένα συμπεριληπτικό σχολείο που οι γονείς έχουν παιδιά τα οποία δεν κινούνται προς την κατεύθυνση της συμπερίληψης και είναι αρνητικά και είναι στοχοποιούν, είναι επιθετικά και τα λοιπά, θα πρέπει η σχολική αυτή μονάδα να μπει συνολικά σε μία εφαρμογή προγραμμάτων. Καταλαβαίνετε λοιπόν ότι σχολική μονάδα από σχολική μονάδα διαφοροποιείται. Ως κοινωνιολόγος Δεν θα μπορούσα να πω βέβαια κάτι διαφορετικό. Ότι το κοινωνικά περιβάλλοντα δεν είναι κόπιες.

E: Ωραία, πώς κρίνετε το περιεχόμενο του νέου ΠΣ σε σχέση με το χρόνο που διατίθεται για τη διδασκαλία του μαθήματος;

Σβ: ΕΙΝΑΙ ΛΙΓΟΣ. Θα πρέπει να διαρθρώνεται σε δίωρο προκειμένου να υπάρχει η άνεση, για να υλοποιηθούν πραγματικά εργαστήριο, γιατί η μισή ώρα και τα τρία τέταρτα για έφηβους και ανθρώπους που προετοιμάζουμε για τις μελλοντικές κοινωνίες γιατί αυτοί θα έχουν τα ηνία, είναι πάρα πολύ λίγο. Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να έχει τουλάχιστον ένα δίωρο διδακτικό δηλαδή μία ώρα γεμάτη χρονικά, προκειμένου να ανοίξει το πρόγραμμα, να εξηγήσει.

E: Οι τρεις ώρες που δίνονται στην τρίτη γυμνασίου;

Σβ: Θα πρέπει τουλάχιστον να δίνονται ένα δίωρο και το άλλο να είναι feedback, αξιολόγηση ή ένα μίνι εργαστήριο ανατροφοδότησης κατά την άποψή μου.

E: Θα αλλάζατε κάτι και τι θα ήταν αυτό ως προς τη διάταξη ή την προσθήκη, αφαίρεση κάποιων ενοτήτων;

Σβ: Όχι δε θα άλλαζα κάτι, θα άφηνα τον εκπαιδευτικό όμως να οργανώσει την ετήσια τον ετήσιο προγραμματισμό του ή ανά τετράμηνο, ανά διδακτικό τετράμηνο να οργανώσει τον προγραμματισμό του και ίσως να προσθέσω άλλη μία ώρα στο ωρολόγιο πρόγραμμα. Δηλαδή τα μαθήματα των Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών να είναι δυο δίωρα basic. Κάτι που δεν θα καταργηθεί ποτέ. Δεν γίνεται στο Λύκειο που διδάσκω τα παιδιά να μην γνωρίζουν οι μαθητές, να μη γνωρίζουν ποιος είναι ο νεότερος πολιτειακός άρχοντας και για ποιο λόγο έχουμε δέκα αντιπρόεδρους στη βουλή, Για ποιο λόγο το έχουμε αυτό, τι σημασία έχει η περιφρούρηση του δημοκρατικού μας πολιτεύματος Για ποιο λόγο το προστατεύουμε τόσο πολύ. Πρέπει να τα γνωρίζουν οι αυριανοί πολίτες αυτά.

E: Ωραία. Ως παιδαγωγική φιλοσοφία οι κατασκευαστές του νέου ΠΣ διακηρύσσουν μια προοδευτική-μαθητοκεντρική λογική ισχυριζόμενοι ότι: «Τα ΠΣ προωθούν την ενεργό συμμετοχή και συνεργασία όλων των μαθητών/τριών, μέσω της δημιουργίας περιβαλλόντων καθοδηγούμενης μάθησης, αυτενέργειας, συνεργατικής δράσης σε ομάδες, διερευνητικής μάθησης, βιωματικής προσέγγισης, συνεργατικής επίλυσης προβλήματος, επικοινωνιακής προσέγγισης, και μετασχηματιστικής λογικής». Κατά πόσο θεωρείτε ότι το νέο Π.Σ πράγματι διαπνέεται από αυτή την παιδαγωγική προσέγγιση;

Σ6: Διαπνέεται από αυτή την παιδαγωγική προσέγγιση ... αλλά αφήνει και τον εκπαιδευτικό να αυτενεργήσει ... να συνεργαστεί με τους μαθητές του και να έχει μία πιο ελεύθερη εξέλιξη, βάση του ΠΣ στις θεματικές μέσα στην τάξη. Ανεστραμμένη τάξη, καινοτομίες που έχουν εισαχθεί τα τελευταία χρόνια είναι στη διάθεσή του εκπαιδευτικού.

E: Εσείς κατά πόσο συμφωνείτε με αυτή την προοδευτική, μαθητοκεντρική λογική, είναι κατάλληλη για τη διδασκαλία του μαθήματος σας;

Σ6: Ναι, εγώ συμφωνώ. Εγώ συμφωνώ, απλά ο εκπαιδευτικός πρέπει να είναι πάρα πολύ ισχυροποιημένος επιμορφωτικά, για να μπορέσει να λειτουργήσει με την τάξη του. Όταν λέμε μαθητοκεντρική δεν εννοούμε μία τάξη ζούγκλα, ούτε μία τάξη χωρίς όρια και δικαιώματα και υποχρεώσεις. Εκεί ο εκπαιδευτικός χρειάζεται ενίσχυση του ρόλου του.

E: Πολύ ωραία. Οι εκπαιδευτικοί της ειδικότητάς σας πώς δέχτηκαν γενικά το νέο ΠΣ;

Σ6: ΜΕ ΕΠΙΦΥΛΑΞΗ ΜΕ ΕΠΙΦΥΛΑΞΗ. Τι είναι αυτό το καινούργιο, το κάνουνε για να γράψουν καινούργια σχολικά εγχειρίδια, γιατί να αλλάξει τώρα και από που εκπορεύεται. Φυσικά αυτό προέρχεται από μία αλλαγή στα κοινωνικό-γνωστικά αντικείμενα και του τρόπου που λειτουργούμε πλέον στη σχολική μονάδα. Όμως αυτό είναι δική μου παρατήρηση. Μέσα από όλη την επιμόρφωση μου, όλοι όμως δεν έχουν τις ίδιες ευκαιρίες για να το .

E: Θεωρείτε, γιατί στην ουσία για αυτό συζητάμε, για αυτό συζητάμε για την κουλτούρα των ελληνικών σχολείων, κατά πόσο θεωρείτε πως ευνοεί την εφαρμογή του νέου προγράμματος;

Σ6: Κοιτάζτε εγώ δεν θα αναφερθώ στη λέξη κουλτούρα, γιατί δεν μπορώ να γνωρίζω τη λέξη κουλτούρα των συναδέλφων μου ... Αλλά θα αναφερθώ στη λέξη νοοτροπία. Υπάρχουν νοοτροπίες που εμποδίζουν, η κοινωνία να εξελιχθεί και μέρος της κοινωνίας είναι και το σχολείο. Ένα λειτουργικό κομμάτι της κοινωνίας και έμπυχο με συναισθήματα, με σκέψεις, με δυναμική είναι και ο εκπαιδευτικός. Άρα οι νοοτροπίες πολλές φορές για αυτόν που μπορεί να κάνει κάποια πράγματα μπορεί να είναι αντίθετες.

E: Είναι έτοιμοι εσείς θεωρείτε, ποια η άποψή σας για την επαγγελματική ετοιμότητα των διδασκόντων; Είναι έτοιμοι να τα εφαρμόσουν αυτά τα προγράμματα;

Σ6: Ένα πολύ μεγάλο μέρος ναι. Και δεν θέλω να πω παλαιότεροι ή νεότεροι εκπαιδευτικοί. Όχι θεωρώ ότι οι εκπαιδευτικοί μας είναι. Η ειδικότητά μας έχει περάσει

πάντως σε πάρα πολλά και δύσκολα δύσκολες αλλαγές, οι επικοινωνιολόγοι είναι ζωντανοί οργανισμοί και θέλω να πιστεύω ότι είναι έτοιμοι και δεν θα αντιδράσουν για τη νοοτροπία. Είναι άτομα που κοιτάζουν το μέλλον και σκέφτονται το συμφέρον των μαθητών τους προς το καλύτερο, προς το πραγματικά καλύτερο. Αυτό

E: Οι υλικές συνθήκες των σχολείων κατά πόσο επιτρέπουν θεωρείτε την εφαρμογή του νέου προγράμματος;

Σβ: Τα τελευταία χρόνια τα καλύτερα, αλλά σε γενικά σημεία είναι κάτω του μετρίου. Μέτρια προς κάτω του μετρίου είναι.

E: Κλείνοντας τώρα τη συζήτησή μας, κάποιες συγκεκριμένες προτάσεις που θα είχατε να κάνετε για πιθανή βελτίωση του νέου προγράμματος στο μάθημα της ΚΠΑ του Γυμνασίου;

Σβ: Ε κοιτάζτε η εμπειρία μου, επειδή είχα την χαρά και την τιμή να έχω και μία θέση ευθύνης και συνεργασίας σε μόνιμη βάση πάνω από 3.000 εκπαιδευτικούς είναι ότι οι εκπαιδευτικοί λειτουργούν πάρα πολύ καλά με παραδείγματα και επιμορφώσεις. Σχεδόν θα έλεγα ότι μπορούν να χειριστούν άριστα, καλύτερα ένα παραδειγματικό μοντέλο όχι υποδειγματικό ένα παραδειγματικό μοντέλο, μία ρουμπρίκα, μία παρουσίαση και αυτά να τα χρησιμοποιούν στην τάξη, αφού φυσικά πρώτα έχουν επιμορφωθεί για το αντικείμενο, για το γνωστικό κομμάτι του τι αλλάζει στα ΠΣ. Όμως το γνωστικό κομμάτι σε έναν ενήλικα θεωρώ ότι θα είναι κάτι το οποίο θα είναι παροδικό. Θα το δει, θα το καταλάβει. Αν δεν έρθει σε επαφή και με τα εργαλεία, τις μεθόδους, στις δυνατότητες, τις εκφράσεις του νέου προγράμματος, δεν θα μπορέσει εύκολα να φέρει αυτή την αλλαγή. Αυτό, ότι ο εκπαιδευτικός λειτουργεί καλύτερα όχι τόσο υπό πίεση και παραδειγματικά. Δηλαδή θα μπορούσε και μέσα από εργαστήρια βιωματικά, μια πλατφόρμα που θα μπορούσαν να παρουσιάζει σαν τον Αίσωπο για την ΚΠΑ σενάρια, προτάσεις, φύλλα εργασίας, μια υποδειγματική παραδειγματική κατάσταση του νέου ΠΣ. Καλό θα ήταν να οργανωθεί μια τράπεζα, όχι τράπεζα θεμάτων, ένα αποθετήριο με τα νέα ΠΣ, τις εκφάνσεις τους και τις εκφράσεις τους μέσα στην τάξη.

E: Πολύ ωραία σας ευχαριστώ πάρα πολύ.

Σβ: Και εγώ το ίδιο.

7^η συνέντευξη

Καθηγητής Σ7,

E: Η παρούσα συνέντευξη έχει ως στόχο την καταγραφή των απόψεων σας για το νέο ΠΣ, όπως το μελετήσατε και το εφαρμόσατε κατά τη φάση της πιλοτικής εφαρμογής του στο σχολείο σας. Οι απόψεις σας θα αξιοποιηθούν για τη βελτίωση του νέου προγράμματος σε συνδυασμό με όλα τα άλλα συμπεράσματα της πιλοτικής φάσης εφαρμογής του. Μπορείτε να μου πείτε το φύλο σας;

Σ7: Το;

E: Το φύλο σας.

Σ7: Ναι, γυναίκα.

E: Ειδικότητα;

Σ7: Π.Ε.78, δηλαδή είμαι Νομικός, Φιλολόγος και Νομικός. Έχω δύο, διττή ειδικότητα, αλλά είμαι διορισμένη ως Νομικός.

E: Οι σπουδές σας;

Σ7: Οι σπουδές μου είναι στην Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου του Α.Π.Θ., Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και Νομική του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

E: Τα χρόνια υπηρεσίας σας;

Σ7: Περίπου 30.

E: Χρόνια υπηρεσίας στο σχολείο πιλοτικής εφαρμογής του νέου προγράμματος;

Σ7: 20-22; ... 20.

E: Ο χρόνος πιλοτικής εφαρμογής του νέου προγράμματος;

Σ7: Ένα χρόνο.

E: Πως οργανώνετε το μάθημα σας καθημερινά, σε ποια στοιχεία, υλικά στηρίζετε κυρίως;

Σ7: Σε υλικά στοιχεία; Συνήθως, σε καθημερινή βάση αυτό που έχουμε την τύχη να έχουμε στο σχολείο μας και στην τάξη δια δραστικό πίνακα. Οπότε αυτό μας βοηθάει πάρα πολύ να οργανώσουμε την διδασκαλία.

E: Ωραία. Θα θέλατε να κάνετε μία γενική εκτίμηση αναφορικά με το νέο ΠΣ;

Σ7: Ναι, η γενική μου εκτίμηση είναι ότι το νέο ΠΣ θεωρώ ότι είναι, πέραν του ότι είναι πρωτοποριακό και εισάγει ουσιαστικά στην εκπαίδευση, μάλλον, υποβοηθάει την εκπαίδευσή και τους εκπαιδευτικούς για να υποστηρίζουν νέες μεθοδολογικές διδακτικές προσεγγίσεις και αυτό θεωρώ ότι είναι πάρα, πάρα πολύ σημαντικό, διότι εδώ και κάποια χρόνια, υπήρχαν κάποιοι εκπαιδευτικοί που πραγματικά ήθελαν να προσεγγίσουν με έναν άλλο τρόπο τη διδασκαλία αλλά υπήρχε η δέσμευση από τα ΠΣ και υποχρέωση να τηρούν απαρέγκλιτα την κατά μέτωπο διδασκαλία. Θεωρώ λοιπόν ότι αυτό το καινούργιο ΠΣ βοηθάει πάρα πολύ στο να ξεπεράσουμε αυτές τις αγκυλώσεις στο εκπαιδευτικό μας σύστημα και να εντάξουμε περισσότερο την, είτε τη βιωματική μάθηση, ακόμη και να εντάξουμε τους μαθητές οι οποίοι μπορούνε, μάλλον, να μην είναι δασκαλοκεντρικός ο τρόπος διδασκαλίας.

E: Ωραία. Ίσως μου απαντήσατε και στην επόμενη ερώτηση αλλά θα την θέσω. Ποια είναι τα στοιχεία που θεωρείτε ότι διαφοροποιούν το νέο πρόγραμμα από το υφιστάμενο; Πως εσείς την αξιολογείτε αυτή την διαφοροποίηση;

Σ7: Ναι τα νέα, τα νέα στοιχεία είναι ότι μπορούμε, ότι πλέον οι μαθητές παίζουν έναν ρόλο και αυτοί στην διδασκαλία, δεν είναι η παθητική δέκτες κάποιων προγραμμάτων, κάποιας διδασκαλίας αλλά μπορούν και αυτοί να μπορούν να αυτενεργούν, να δημιουργούν μέσω των εργασιών που ανατίθενται, θεωρώ ότι αναπτύσσουν και οι ίδιοι δράσεις και δραστηριότητες πολύ σημαντικές και υπάρχει αυτή η ανατροφοδότηση στο διδακτικό, στη διδασκαλία που είναι πολύ σημαντικό και για μας και για τα παιδιά.

E: Πιστεύετε άρα όπως αυτή η διαφοροποίηση θα φέρει καλύτερα αποτελέσματα σε σχέση με το υφιστάμενο πρόγραμμα;

Σ7: Θεωρώ πως θα φέρει, ίσως αυτό βέβαια είναι με ένα, με μία μελέτη που πρέπει να γίνει μελλοντικά, αλλά θεωρώ, ναι, πως θα φέρει καλύτερα αποτελέσματα, σαφώς, γιατί ανταποκρίνεται, θεωρώ, και στις κοινωνικές απαιτήσεις που είναι τελείως διαφορετικές από ότι ήτανε οι απαιτήσεις μιας κοινωνίας της δεκαετίας του 80 ή του 90, είμαστε σε μία διαφοροποιημένη κοινωνία η οποία θεωρώ ότι μπορεί, θα πρέπει, μάλλον, αυτήν τη διαφοροποίηση να την παρακολουθήσουν και εκπαιδευτικά προγράμματα και οι διδακτικές προσεγγίσεις.

E: Ωραία. Άρα θα πάω σε μία πιο κάτω ερώτηση, με βάση την απάντησή σας, κατά πόσο θεωρείτε πως το περιεχόμενο του νέου ΠΣ απαντά στις σύγχρονες κοινωνικές

προκλήσεις, στην πολυπολιτισμικότητα, στην παγκοσμιοποίηση, την συμπερίληψη; Γενικά, έτσι, ποια είναι η άποψή σας αναφορικά με την κοινωνικοπολιτισμική εγκυρότητα του περιεχομένου;

Σ7: Ναι, πιστεύω ότι τα σύγχρονα, τα νέα ΠΣ παρακολουθούν αυτές τις εξελίξεις, προσπαθούν να παρακολουθούν τις εξελίξεις και τις κοινωνικές, και σίγουρα, θεωρώ ότι μπορούν να συμβάλουν στο να ... το σχολείο να αποτελέσει έναν πόλο έλξης όλων αυτών των προκλήσεων, της πολυπολιτισμικότητας και της, των διαφοροποιήσεων των κοινωνικών, να υπάρξει ένας πόλος έλξης στο σχολείο όπου θα μπορέσει να, θα μπορέσουμε, μάλλον, να φτάσουμε σε αυτό το ιδεατό που λέμε να έχουμε ένα ανοιχτό σχολείο, ανοιχτό στην κοινωνία, ανοιχτό σε όλα τα, σε όλες τις κοινωνικές προκλήσεις.

E: Ωραία. Αν σας ζητούσα να αναφέρετε ορισμένα στοιχεία που καθορίζουν τη φυσιογνωμία της ΚΠΑ Γυμνασίου όπως αυτή καθορίζεται από το νέο ΠΣ, ποια θα λέγατε πως είναι αυτά και που τα εντοπίσατε στο νέο πρόγραμμα;

Σ7: Κάποια καινούργια στοιχεία, θεωρώ ότι είναι το ότι ξεφεύγουμε από τις παραδοχές τις κοινωνικές και πολιτικές παραδοχές που υπήρχανε στο προηγούμενο πρόγραμμα, διότι σας είπα ότι η εμπειρία μου είναι 30 ετών στα σχολεία, οπότε από τη δεκαετία του 90 και μετά παρακολούθησα λίγο το πως λειτουργεί το εκπαιδευτικό σύστημα και τα ΠΣ φυσικά, άρα λοιπόν θεωρώ ότι το νέο ΠΣ ειδικά για το μάθημα της ΚΠΑ έχει εντάξει, να πούμε όχι περιοχές, έχει εντάξει στο πρόγραμμα και κάποιες, κάποια θέματα, κάποια θεματολογία που αφορά το περιβάλλον, αφορά την ενασχόληση των μαθητών με τα κοινά και όταν λέμε κοινά δεν εννοούμε μόνο την πολιτικοποίηση των παιδιών σχετικά με το γενικότερο πολιτικό σύστημα αλλά το να μπορέσουν να ευαισθητοποιηθούν στα καθημερινά μας προβλήματα που είναι προβλήματα που ενέχουν και εμπεριέχουν και πολιτική χροιά. (5) Εκεί θεωρώ λοιπόν ότι είναι μεγάλη διαφοροποίηση ότι μπορούμε να, μπορούν οι μαθητές να συνειδητοποιήσουν ότι αποτελούν μία σύνθετη και οι ίδιοι προσωπικότητα που με τη θεματολογία που προσεγγίζεται μέσα τα καινούργια προγράμματα, δηλαδή ότι είναι και ανήκουν στον εαυτό τους, φυσικά, είναι άτομα αλλά ανήκουν και σε μία κοινωνία και ανήκουν και σε μία Πολιτεία, αυτήν την τρισδιάστατη μορφή μπορούν οι μαθητές να την προσεγγίσουν πλέον και να ασχοληθούν και με τα τρία, και με τις τρεις εκφάνσεις της προσωπικότητάς τους, γιατί το ΠΣ μας δίνει τη δυνατότητα να προσεγγίσουμε το άτομο, την καθημερινότητα του ατόμου, το άτομο εδώ συγκεκριμένα τον κάθε μαθητή να ασχοληθεί με τον εαυτό σου, με τα δικά του θέματα, να προσεγγίσουμε θέματα κοινωνικά και να προσεγγίσουμε και θέματα πολιτικά. Θεωρώ

λοιπόν ότι αυτό είναι το καινούργιο στοιχείο, ότι μπορούμε αυτά, αυτή την θεματολογία να την προσεγγίσουμε και να την συνδυάσουμε ούτως ώστε οι μαθητές μας να κατανοήσουν ότι αποτελούν μία σύνθετη προσωπικότητα.

E: Ωραία. Τώρα, ποια θέση ανάμεσα στις εξής δύο, περιγράφει καλύτερα κατά τη γνώμη σας το νέο πρόγραμμα: η πρώτη είναι πως το νέο ΠΣ έχει ακαδημαϊκό χαρακτήρα, δηλαδή προετοιμάζει καλύτερους μαθητές να αποκτήσουν γερές βάσεις για να ακολουθήσουν μετέπειτα εξειδικευμένες ακαδημαϊκές σπουδές, και η δεύτερη θέση είναι πως το νέο πρόγραμμα έχει το λειτουργικό χαρακτήρα του εγγραμματισμού, δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές ώστε να μπορούν να αξιοποιήσουν τις γνώσεις που απέκτησαν από το μάθημα στην καθημερινή τους ζωή ως αυριανοί ενήλικες πολίτες.

Σ7: Σε συνέχεια όσων είπα παραπάνω, θεωρώ ότι μάλλον είναι πολύ πιο κοντά στην δεύτερη, στο ότι είναι, σίγουρα έχει το πρόγραμμα αυτό σπουδών προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές στο να είναι ενήλικες πολίτες και στο να μπορούν να ενσωματωθούν και να εγκλιματιστούν στη μετέπειτα ενήλικη και κοινωνική ζωή τους, πολιτική και κοινωνική ζωή τους και σίγουρα είναι ένα μάθημα εγγραμματισμού όπως το είπατε, γιατί η έννοια του εγγραμματισμού στο εκπαιδευτικό μας σύστημα θεωρώ ότι ελλείπει. Εξέλιπε μάλλον, να θέσω το σωστό ρήμα, καθώς είχαμε περιχαρακωμένα μαθήματα, τα οποία δεν είχανε αυτήν την έννοια του εγγραμματισμού. Θεωρώ λοιπόν ότι η ΚΠΑ είναι ένα αντικείμενα που μπορεί να συμβάλει σε αυτό αποτελεσματικά. Στον εγγραμματισμο, δηλαδή να μπορέσουμε να έχουμε μία ολιστική προσέγγιση της μάθησης μέσα στο σχολείο.

E: Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι το νέο ΠΣ έχει ενσωματώσει οργανικά την χρήση των ΤΠΕ;

Σ7: Σε ποιο από τα μαθήματα;

E: Όχι, σε τι βαθμό στο δικό σας μάθημα. Θεωρείτε πως έχουν ενσωματωθεί οι ΤΠΕ;

Σ7: Σε ικανοποιητικό βαθμό. Θεωρώ σε ικανοποιητικό αριθμό γιατί με την η τεχνολογία είναι ένα εργαλείο που μπορεί να αξιοποιηθεί θεωρώ ότι αν με ρωτάτε στο δικό μας μάθημα έχουμε την ευκαιρία και τη δυνατότητα να το κάνουμε μάλλον να εντάξουμε τις ΤΠΕ στη διδακτική και το κάνουμε και θεωρώ πως ενδείκνυται και προσφέρεται.

E: Οι κατασκευαστές του ΠΣ ισχυρίζονται πως έχουν επιχειρήσει το νέο αυτό ΠΣ, να είναι αρκετά ανοικτό ώστε να επιτρέψει τη μεγαλύτερη αυτενέργεια του εκπαιδευτικού να

το προσαρμόζει στις συνθήκες της τάξης του, να είναι προσαρμοσμένο στις ιδιαίτερες ανάγκες μαθητών με διαφορετικές ικανότητες και να είναι συμπεριληπτικό ώστε να μπορεί να δουλέψει καλά και με μαθητές από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχει επιτευχθεί καθένας από τους παραπάνω τρεις στόχους;

Σ7: Νομίζω σε ικανοποιητικό, γιατί είναι πολύ σημαντικό το ότι αυτό το καινούργιο πρόγραμμα το νέο ΠΣ, δίνει πράγματι τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να προσαρμόζει την θεματολογία, τα θέματα που θα προσεγγίσει, τα θέματα που θα αναθέσει οι μαθητές να εργαστούν πάνω σε αυτά ανάλογα με τις ανάγκες κάθε φορά του μαθητικού δυναμικού. Θεωρώ λοιπόν ότι σ αυτό το πλαίσιο κινούνται οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί και είναι πολύ σημαντικό το γεγονός ότι οι μαθητές μας, ή μάλλον δίνεται η δυνατότητα σε κάθε σχολική μονάδα ο εκπαιδευτικός σε αυτό το συγκεκριμένο αντικείμενο στην ΚΠΑ να μπορεί να αυτενεργεί και να μπορεί μέσω, ένα brainstorming που θα κάνει, να ανιχνεύσει ποιες είναι οι πραγματικές ανάγκες των μαθητών και να προσαρμόσει λοιπόν τη διδασκαλία και τα θέματα που θα προσεγγίσει με βάση τις πραγματικές τους ανάγκες. Τώρα όσον αφορά τη συμπερίληψη και την ένταξη διαφοροποιημένων πιθανών ομάδων ή διαφοροποιημένων σε αυτά τα προγράμματα, δίνεται η δυνατότητα. Όμως προσωπικά δεν μπορώ να σας απαντήσω, δεν έχω την εμπειρία πάνω σε αυτό, διότι εργάζομαι σε ένα αστικό σχολείο όπου δεν έχουμε θέματα τέτοια.

E: Τώρα κατά πόσο θεωρείτε ότι το νέο πρόγραμμα θα σας βοηθήσει να οργανώνετε καλύτερα τη διδασκαλία σας;

Σ7: Την οργάνωση της διδασκαλίας, τι εννοείτε;

E: Κυρίως πάνω στις προτεινόμενες δραστηριότητες.

Σ7: Ναι σίγουρα βοηθάει στην καλύτερη οργάνωση της διδασκαλίας και σίγουρα βοηθάει στο να έχουμε και καλύτερα αποτελέσματα. Διότι μπορούμε να εντάξουμε πέρα από την ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας που είναι σημαντική πλέον θεωρώ και απαραίτητη για το εκπαιδευτικό μας σύστημα, μπορούμε επίσης να εντάξουμε και διάφορες βιωματικές δράσεις πολύ σημαντικό αυτό και έτσι λοιπόν σίγουρα δίδεται η δυνατότητα μέσα από αυτήν, από αυτό το μοντέλο, το προτεινόμενο μοντέλο το καινούργιο να οργανώσουμε καλύτερα τη διδασκαλία μας. Να ξεφύγουμε δηλαδή από τα παραδοσιακά μοντέλα διδασκαλίας. Τα διδακτικά μοντέλα διδασκαλίας, αν αυτό εννοούμε οργάνωση. Σίγουρα μπορούμε να το κάνουμε αυτό.

E: Θεωρείτε πως στο νέο ΠΣ, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα είναι καλά διατυπωμένα με σαφήνεια; Ποιο συγκεκριμένα πώς θα αξιολογούσατε τη σαφήνεια ως προς τη διάκριση σε γνώσεις, δεξιότητες, αξίες; Ποιος θεωρείτε είναι ο βαθμός σύνδεσης των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων με το περιεχόμενο και τις προτεινόμενες δραστηριότητες;

Σ7: Από ότι έχω μελετήσει το προτεινόμενο έτσι, νομίζω ότι ναι υπάρχει μια διασύνδεση, ικανοποιητικά διατυπωμένη. Και οι στόχοι και υπάρχει διασύνδεση των στόχων, των αποτελεσμάτων μάλλον με τους στόχους. Δε νομίζω, δεν έχω εντοπίσει κάτι που θεωρώ ότι παρεκκλίνει, χρειάζεται διόρθωση. Τώρα αν χρειάζεται να επεκτείνουμε τα αποτελέσματα ή αν χρειάζεται να προσθέσουμε και κάτι άλλο, αυτό είναι μια άλλη συζήτηση, θεωρώ όμως ότι εν προκειμένω είναι καλά διατυπωμένα και ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του νέου προγράμματος.

E: Σε τι βαθμό το νέο ΠΣ της ΚΠΑ του Γυμνασίου θεωρείτε πως καλύπτει τις δεξιότητες του 21ου αιώνα με τις οποίες θα πρέπει να εφοδιαστούν οι μαθητές;

Σ7: Οι δεξιότητες του 21ου αιώνα, θα πρέπει πρώτα να τις καθορίσουμε για να πούμε...

E: Είναι ένα πολύ μεγάλο πεδίο, αλλά γενικά το κομμάτι της συνεργασίας, της τεχνολογίας.

Σ7: ΝΑΙ ΝΑΙ ΝΑΙ. Σας το λέω αυτό γιατί, εάν πούμε ότι οι δεξιότητες που θα πρέπει οι μαθητές τον 21ο αιώνα να αναπτύξουν είναι επικοινωνία, συνεργασία, κριτική σκέψη, επικοινωνία, συνεργασία, κριτική σκέψη και.... Είναι και ένα άλλο, τέσσερα είναι....και ας πούμε συμμετοχή σε δράσεις, συμμετοχικότητα, πνεύμα συμμετοχικότητας; Αν θεωρήσουμε λοιπόν ότι αυτές είναι οι δεξιότητες που θα πρέπει να αναπτύξουν οι μαθητές μας, για να μπορούν να ανταποκρίνονται στις προκλήσεις του 21ου αιώνα και αυτό δε σας το λέω αυθαίρετα, γιατί είναι τα καινούργια εκπαιδευτικά προγράμματα που έχουν ήδη εκπονηθεί από κάποιους στην Αγγλία και προτείνουν ότι αυτό θα πρέπει να είναι για τον 21ο αιώνα, αυτές θα πρέπει να είναι οι δεξιότητες, θεωρώ ότι ναι για την ΚΠΑ είναι ένα, να μην πω μάθημα να πω, ότι είναι ένας γραμματισμός, ο οποίος μπορεί να καλλιεργήσει και να βοηθήσει τα παιδιά, να αναπτύξουν αυτές τις δεξιότητες.

E: Πως κρίνετε το περιεχόμενο την ύλη που έχει συμπεριληφθεί στο νέο ΠΣ με βάση την ηλικία των μαθητών και τις προγενέστερες γνώσεις τους;

Σ7: Ναι το περιεχόμενο και η ύλη είναι αρκετά καλό, ικανοποιητικό, έχει νομίζω ότι ανταποκρίνεται ηλικιακά στους μαθητές και στις προγενέστερες γνώσεις τους γιατί όταν αναφέρεται για παράδειγμα και στο περιβάλλον και στα προβλήματα του περιβάλλοντος, δε χρειάζεται έχουν προγενέστερες γνώσεις οι μαθητές για να μπορέσουν να προσεγγίσουν αυτό το θέμα. Σε κάθε περίπτωση ότι χρειαστεί ή όποια ανάγκη παραστεί για να έχουν μία επιπλέον γνώση μπορούνε να την επικοινωνήσουν μέσα από τις ΤΠΕ, δηλαδή να δούνε, να ψάξουν σε έναν υπολογιστή και να βρούμε γιατί αυτό είναι έτσι, γιατί είναι αλλιώς. Άρα λοιπόν θεωρώ ότι ναι ανταποκρίνεται και ηλικιακά και στις προγενέστερες γνώσεις τους. Επίσης ένα σημαντικό που έχει, που έχουν τα καινούργια ΠΣ είναι ότι μπορούμε, είναι έτσι διατυπωμένα που αφήνουν περιθώρια στο να μπορούμε να τα επεκτείνουμε και πιθανόν να τα εξελίξουμε. Άρα λοιπόν δεν είναι περιοριστικά ότι ξέρετε, αυτά θα κάνετε και μόνο, δίνουν τη δυνατότητα μέσα σε μία μεγάλη θεματολογία όπως είναι παράδειγμα το πολιτικό περιβάλλον, το κοινωνικό περιβάλλον, το φυσικό περιβάλλον και πάνω σε αυτά τα μοντέλα ή σε αυτές τις θεματικές, δίνεται η δυνατότητα ο εκπαιδευτικός να ανιχνεύσει και να ψάξει να βρει πολλές παραμέτρους. Άρα λοιπόν δεν είναι πολύ περιοριστικά και αυτό θεωρώ ότι είναι το θετικό, άρα και ανταποκρίνονται θεωρώ πάρα πολύ και ηλικιακά και γνωστικά στα, τα προγράμματα αυτά

E: Ποια είναι η γνώμη σας για την οργάνωση του περιεχομένου του ΠΣ σε ευρύτερα θεματικά πεδία τα οποία εξελίσσονται από τάξη σε τάξη; Πώς πιστεύετε πως θα λειτουργήσει αυτή η καινοτομία;

Σ7: Ναι νομίζω ότι έτσι συνέχεια αυτού που είπα πριν, νομίζω ότι το απάντησα και είπα ότι έτσι όπως είναι διατυπωμένα, η διατύπωση είναι πάρα πολύ καλή γιατί υπάρχουνε, υπάρχει μια θεματική και μέσα σε αυτή τη θεματική μπορούμε να εντάξουμε και όποια ηλικία θέλουμε και που είναι διατυπωμένα ανά τάξη μπορούμε λοιπόν εκεί να εντάξουμε και να διαφοροποιήσουμε ότι εμείς επιθυμούμε. Όχι ότι εμείς επιθυμούμε, ότι εμείς σε συνεργασία με τους μαθητές μας επιθυμούμε, άρα λοιπόν θεωρώ ότι είναι πάρα πολύ καλό το ότι υπάρχουνε θεματικές και μέσα σε αυτές τις θεματικές μπορούμε να εντάξουμε πολλά πράγματα και πιθανόν εδώ, όχι πιθανόν και σίγουρα εδώ, μπορούμε να κάνουμε και διαθεματικές προσεγγίσεις. Άρα λοιπόν δίνεται η δυνατότητα μέσα στα προγράμματα, επειδή εμείς είμαστε και επιμορφωτές του ΙΕΠ, επιμορφωτές Β και κάναμε κάποια μοντέλα τέτοια, μέσα από την επιμόρφωση, ότι μπορούν δηλαδή δυο εκπαιδευτικοί διαφορετικών ειδικοτήτων, για το περιβάλλον παράδειγμα ο φυσικός μαζί με τον

κοινωνικό επιστήμονα για το φυσικό περιβάλλον να εκπονήσουν τα παιδιά μια εργασία και να προσεγγίσει έτσι διαθεματικά, θέματα περιβαντολογικά, άρα θεωρώ ότι είναι πάρα πολύ σημαντικό αυτό.

E: Το περιεχόμενο πώς θα το κρίνατε σε σχέση με το χρόνο που διαθέτετε για τη διδασκαλία του μαθήματος; Είναι επαρκής ο χρόνος;

Σ7: Είναι μια δύσκολη ερώτηση αυτή να απαντήσω. Το θέμα του χρόνου, όχι ο χρόνος δεν είναι ποτέ επαρκής. Ειδικά έτσι όπως είναι διαμορφωμένα τα ωρολόγια προγράμματα των σχολείων όπου δεν υπάρχει δυνατότητα να έχουμε ευέλικτα προγράμματα, να μπορούμε δηλαδή να κάνουμε αυτό που ανέφερα πριν, είναι πολύ σημαντικό ότι έχει να κάνει και με το πώς οργανώνεται ο χρόνος, το ωρολόγιο πρόγραμμα. Μπορούμε μέσα σε μία, να εκπονήσουμε ένα διαθεματικό μέσα σε ένα μήνα; Σε δύο; Πώς θα κατανείμουμε το χρόνο. Είναι πάρα πολύ δύσκολη η διαχείριση του χρόνου, στα ΠΣ είναι νομίζω το μεγαλύτερο πρόβλημα, γιατί δεν έχουμε ευέλικτο πρόγραμμα όσον αφορά το χρόνο. Θεωρώ ότι ο χρόνος είναι περιοριστικός.

E: Θα αλλάζατε κάτι και τι θα ήταν αυτό ως προς τη διάταξη ή την προσθήκη/αφαίρεση επιμέρους ενοτήτων;

Σ7: Ενότητες;

E: Ναι.

E: Θεωρείτε πως θα έπρεπε να προστεθεί κάποια ή κάποια είναι περιττή και θα έπρεπε να αφαιρεθεί;

Σ7: Νομίζω ότι για τις ενότητες, όχι. Γιατί έτσι όπως είναι διατυπωμένα τα προγράμματα, μπορεί να εντάξει ο εκπαιδευτικός ότι επιθυμεί, πραγματικά είναι τόσο ανοιχτά που θεωρώ ότι δεν θέλουμε να προσθέσουμε κάτι δεν υπάρχει ανάγκη επί του παρόντος, να προστεθεί κάτι άλλο απλά ίσως δεν ξέρω αν είναι επόμενη ερώτηση αυτό, αν έχετε κάτι για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

E: Πάνω στην επιμόρφωση που έγινε, θεωρείτε πως ήταν σαφής; Θα θέλατε κάτι άλλο;

Σ7: Κοιτάζτε, η επιμόρφωση που έγινε σε εμάς ήταν από το ΙΕΠ για να γίνουμε επιμορφωτές Β. Θεωρώ ότι ήτανε ναι, ικανοποιητική. Εκπονήθηκε από κάποιους συναδέλφους, από συναδέλφους οι οποίοι συνέταζαν τα ΠΣ άρα λοιπόν είχαμε την άμεση εικόνα του τι θέλουν να κάνουμε μέσα στα σχολεία και εμείς ήμασταν οι ανατροφοδότες τους γιατί είπαμε τι μπορούμε πραγματικά να κάνουμε και τι δεν μπορούμε να κάνουμε

στα σχολεία και θεωρώ ότι ήτανε ικανοποιητική αυτή η επιμόρφωση ως ένα βαθμό. Τώρα θα πρέπει να γίνει και η διάχυση των πληροφοριών αυτών. Δηλαδή το ΙΕΠ έχει σαν στόχο να επιμορφωθούν σε δεύτερο χρόνο οι εκπαιδευτικοί που εκπονούν αυτά τα ΠΣ και θεωρώ ότι είναι απαραίτητο αυτό. Γιατί είναι ανάγκη ξέρετε από όλους μας, εσείς που είστε στον πανεπιστημιακό χώρο, γνωρίζετε ότι η επιμόρφωση, είναι πλέον μια ανάγκη της εποχής μας, που θα πρέπει συνεχώς να παίρνουμε πληροφορίες και να γινόμαστε και να ανταποκρινόμαστε μάλλον και εμείς καλύτερα στις απαιτήσεις οι οποίες αλλάζουν καθημερινά.

Ε: Ωραία θα σας κάνω μία ερώτηση που θεωρώ πως έχει απαντηθεί αλλά ... Ως παιδαγωγική φιλοσοφία οι κατασκευαστές του νέου ΠΣ διακηρύσσουν μια προοδευτική-μαθητοκεντρική λογική ισχυριζόμενοι ότι: «Τα ΠΣ προωθούν την ενεργό συμμετοχή και συνεργασία όλων των μαθητών/τριών, μέσω της δημιουργίας περιβαλλόντων καθοδηγούμενης μάθησης, αυτενέργειας, συνεργατικής δράσης σε ομάδες, διερευνητικής μάθησης, βιωματικής προσέγγισης, συνεργατικής επίλυσης προβλήματος, επικοινωνιακής προσέγγισης, και μετασχηματιστικής λογικής». Κατά πόσο θεωρείτε ότι το νέο Π.Σ πράγματι διαπνέεται από αυτή την παιδαγωγική προσέγγιση;

Σ7: Θεωρώ 'το τα νέα ΠΣ έχουνε σαν στόχο την εμπλοκή των μαθητών στη μαθησιακή διεργασία και μαθησιακή πορεία σίγουρα και έτσι όπως είναι οργανωμένα, θεωρώ ότι προάγουν αυτό, δηλαδή το ότι οι μαθητές είναι έτοιμοι να συμμετέχουν στη μαθησιακή διαδικασία, πρέπει να συμμετέχουν και μέσα από συγκεκριμένη μεθοδολογική προσέγγιση όπως είναι η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, η βιωματική μάθηση με διάφορες λοιπόν τέτοιες μεθόδους, μεθοδολογικές προσεγγίσεις, μπορούν και πρέπει οι μαθητές να συμμετέχουν στην μαθητική, στη διαμόρφωση της διδασκαλίας. Επομένως θεωρώ ότι αυτό το νέο ΠΣ έχει σα στόχο, να εγκαταλειφθεί το παλιό μοντέλο της δασκαλοκεντρικής διδασκαλίας και να εντάξει περισσότερους μαθητές στην μαθητική διαδικασία.

Ε: Είναι η κατάλληλη αυτή η Προοδευτική μαθητοκεντρική λογική για τη διδασκαλία του μαθήματος σας;

Σ7: Για το συγκεκριμένο μάθημα είναι η ΕΝΔΕΛΕΙΓΜΕΝΗ πιστεύω, γιατί σε αυτό το μάθημα ΚΠΑ όπου οι μαθητές καλούνται να προβληματιστούν πάνω σε σύγχρονα, κοινωνικά, πολιτικά ή ατομικά, προσωπικά θέματα και προβλήματα να τα προσεγγίσουν

και να αναπτύξουν πάνω σε αυτά ένα προβληματισμό σαφώς και είναι η ενδεδειγμένη μεθοδολογία και η ενδεδειγμένη θεματολογία, για το δικό μας μάθημα.

E: Οι εκπαιδευτικοί της ειδικότητας σας πως δέχτηκαν το νέο ΠΣ;

Σ7: Προσπαθώ να σου απαντήσω συγκεκριμένα σε αυτό. Κοιτάζτε οι εκπαιδευτικοί το δέχτηκαν με κάποιες επιφυλάξεις κυρίως όσον αφορά τον τρόπο διδασκαλίας, τον τρόπο προσέγγισης μάλλον μεθοδολογικής προσέγγισης αυτού του νέου προγράμματος. Για αυτό είπα πριν ότι θεωρώ ότι είναι πολύ σημαντικό το να υπάρξει κάποια επιμόρφωση γιατί σίγουρα σε εκπαιδευτικούς οι οποίοι έχουν συνηθίσει σε ένα άλλο μοντέλο διδασκαλίας αυτή η ανατροπή είναι μία... δεν είναι ότι καλύτερο. Καταλάβατε, δεν είναι εύκολο να ενσωματώσουν στη διδασκαλία τους νέες μεθόδους ζαφνικά. Θα πρέπει αυτό να γίνει σταδιακά και σίγουρα μέσω κάποιας επιμόρφωσης.

E: Οι υλικές συνθήκες των ελληνικών σχολείων και η κουλτούρα τους, θεωρείτε πως θα μπορούσαν να δημιουργήσουν κάποιες δυσκολίες στην εφαρμογή του προγράμματος;

Σ7: Ε ναι, οι δυσκολίες υπάρχουν στην εφαρμογή του προγράμματος. Γιατί δεν προσφέροντα. Καταρχάς ο τρόπος που είναι οργανωμένες η διάταξη του χώρου των τάξεων μας, τα θρανία έτσι όπως είναι διαμορφωμένα, να έχουμε τάξη ξεχωριστή όπου θα έπρεπε να έχουμε θρανία που να μπορούν να κάθονται ομαδικά τα παιδιά και να εργάζονται. Υλικοτεχνική υποδομή δε μας βοηθάει καθόλου στο να κάνουμε. Καλούμαστε λοιπόν εμείς να εφαρμόσουμε, υπάρχει το οξύμωρο σχήμα, ότι καλούμαστε ως εκπαιδευτικοί να εφαρμόσουν ένα νέο ΠΣ, σε κτιριακές και υλικοτεχνικές υποδομές που είναι διαμορφωμένες σύμφωνα με το παλιό ΠΣ. Καταλαβαίνετε ότι αυτό για να το ξεπεράσει κάποιος εκπαιδευτικός ή να το διαχειριστεί είναι πολύ δύσκολο.

E: Εντοπίσατε άλλες δυσκολίες ή αδυναμίες κατά την πιλοτική εφαρμογή;

Σ7: Άλλες δυσκολίες στην πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος όχι ... Πέρα από αυτές τις δυσκολίες που αναφέρονται στην υλικοτεχνική υποδομή, στην έλλειψη υποστηρικτικού υλικού και λοιπά, όχι κάτι άλλο.

E: Τα πιο σημαντικά θετικά στοιχεία και πλεονεκτήματα που διαπιστώσατε στην πράξη;

Σ7: Τα πιο σημαντικά αυτό που διατυπώνονται στην πράξη είναι πραγματικά ότι μέσα από την συμμετοχή των μαθητών αν θέλουμε και μέσα από τις αξιολογικές κρίσεις των μαθητών, γιατί σε κάθε μεθοδολογική, μάλλον διδακτική ενότητα όταν ολοκληρώνουμε μία θεματική, πάντα αξιολογούμε, προσπαθούμε να την αξιολογούμε. Και μέσα από τις

αξιολογικές κρίσεις των μαθητών, να έχουμε και εμείς την ανάλογη ανατροφοδότηση. Θεωρώ λοιπόν ότι το πιο σημαντικό από όλα ήταν αυτό, ότι το αποτέλεσμα είναι για τα παιδιά για τους μαθητές, είναι θετικό και ξεπερνώντας όλα τα άλλα αυτό είναι που μας δίνει τη δύναμη να συνεχίσουμε.

E: Κλείνοντας τώρα τη συζήτησή μας, κάποιες προτάσεις που θα είχατε να κάνετε για πιθανή βελτίωση του νέου προγράμματος στο μάθημα της ΚΠΑ του Γυμνασίου; Κάποιες βελτιωτικές προτάσεις του ίσως θα θέλετε να κάνετε;

Σ7: Τώρα σκέφτομαι διάφορα. Αυτό που θα ήθελα να υπήρχε η δυνατότητα μέσα από αυτό, τα ΠΣ να ενισχυθεί περισσότερο η διαθεματική διδασκαλία. Γιατί μιλήσαμε πριν για εγγραμματισμό. Να έχουμε τη δυνατότητα δηλαδή όχι μόνο, να μην είναι σαν μια δυνατότητα επιλογής δικής μας και στο να κάνουμε ένα διαθεματικό αλλά να υπάρχει, ως προτεινόμενο υποχρεωτικό. Αν μπορώ να χρησιμοποιήσω αυτόν τον όρο. Στο να υπάρχει μέσα στην εκπόνηση των ΠΣ, να υπάρχει και ένα διαθεματικό. Για να εντάξουμε σιγά σιγά και τη διαθεματική προσέγγιση στη διδασκαλία μας. Αυτό ήταν ένα που θα ήθελα να υπάρχει.

E: Σας ευχαριστώ πάρα πολύ.

Σ7: Και εγώ ευχαριστώ.

8^η συνέντευξη

Καθηγητής Σ8,

E: Η παρούσα συνέντευξη έχει ως στόχο την καταγραφή των απόψεων σας για το νέο ΠΣ όπως το μελετήσατε κατά τη φάση πιλοτικής εφαρμογής του στα σχολεία. Οι απόψεις σας θα αξιοποιηθούν για τη βελτίωση του νέου προγράμματος σε συνδυασμό με όλα τα άλλα συμπεράσματα της πιλοτικής φάσης εφαρμογής του. Μπορείτε να μου πείτε το φύλο σας;

Σ8: Εντάξει, αγόρι, άντρας.

E: Ειδικότητα;

Σ8: Ειδικότητα Π.Ε.78, Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

E: Οι σπουδές σας;

Σ8: Σπουδές, έχω πρώτο πτυχίο Θεολογίας στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας, του Τμήματος Θεολογίας, δεύτερο πτυχίο της Νομικής Σχολής στο τμήμα Πολιτικών Επιστημών και Δημόσιας Διοίκησης και τρίτο πτυχίο πάλι Θεολογική Σχολή, Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας και έχω και δύο μεταπτυχιακά, ένα στο Πανεπιστήμιο Μακεδονία με θέμα: Γλώσσες, Φιλολογία και Πολιτισμός των χωρών της νοτιοανατολικής Ευρώπης και ένα στο ΕΚΠΑ που το ολοκληρώνω τώρα, ολοκληρώνεται δηλαδή, στο τμήμα Φιλοσοφίας που έχει αντικείμενο, το θέμα, το πρόγραμμα είναι Ζώα, Ηθική, Δίκαιο και Ευζωία.

E: Καλή επιτυχία και σε εσάς. Ο χρόνος πιλοτικής εφαρμογής του νέου προγράμματος; Το έχετε εφαρμοστεί πιλοτικά;

Σ8: Όχι, δεν το έχουμε εφαρμόσει, αλλά έγινε πιλοτικά στα πρότυπα και εμείς τώρα θα συνεχίσουμε στους εκπαιδευτικούς στις σχολικές μονάδες.

E: Θα θέλατε να κάνετε μία γενική εκτίμηση αναφορικά με το νέο ΠΣ;

Σ8: Ναι, γιατί όχι.

E: Θέλετε να μου πείτε;

Σ8: Γενική εκτίμηση; Να αναφερθώ δηλαδή ... Ωραία. Το ΠΣ, αυτό το καινούργιο πρόγραμμα, που αφορά την ΚΠΑ, είναι καινοτόμο, είναι πρωτοποριακό γιατί διαπιστώνω ότι στοχεύει κάπου αλλού. Δηλαδή στοχεύει περισσότερο στην προσωπικότητα του μαθητή, δηλαδή στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, στη δημιουργία μιας αυτόνομης προσωπικότητας, με κριτική σκέψη, με ικανότητα συνεργασίας, με ικανότητα επικοινωνίας, με ικανότητα να διακρίνει, να διακρίνει ας πούμε τις πληροφορίες που

παίρνει και να μπορεί να τις αξιολογεί και να διακρίνει τι είναι σωστό και τι είναι λάθος. Αναφέρεται στη δημιουργία πολιτών με δημοκρατικό πνεύμα και προσπαθεί να περάσει, ας πούμε, και τις καινούργιες ιδέες του πολίτη του κόσμου που είναι σεβασμός στη διαφορετικότητα, μία κοινωνία που αλλάζει μέσω της παγκοσμιοποίησης και της μετανάστευσης και περισσότερο θεωρώ ότι το πρόγραμμα στοχεύει εκεί παρά στην καθαρά, στο καθαρά γνωστικό κομμάτι της έννοιας ότι να καλύψουμε την ύλη και όσο το δυνατόν να δώσουν περισσότερες γνώσεις στα παιδιά. Αυτό θεωρώ ότι έχει αυτό το πρόγραμμα. Βέβαια το πρόγραμμα είναι καλό, βέβαια αυτό θα φανεί και στην εφαρμογή του, πάντα βέβαια να τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα, του τίποτα δεν είναι απόλυτα καλό αλλά και τίποτα δεν είναι απόλυτα άσχημο, κάθε πρόγραμμα έχει τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα.

Ε: Ωραία. Δεν επιμένω και πολύ γιατί θα σας κάνω αντίστοιχες ερωτήσεις πιο κάτω. Θέλετε να μου πείτε κάποια στοιχεία που θεωρείτε ότι διαφοροποιούν το νέο πρόγραμμα σε σχέση με το προηγούμενο;

Σ8: Ναι. Αυτό είναι αυτό που σας είπα, περισσότερο στοχεύει στη βιωματική προσέγγιση του μαθήματος, δηλαδή το νέο ΠΣ, στοχεύει, δεν είναι καθαρά μετωπική διδασκαλία ή δασκαλοκεντρική, πράγματα που έχουν ξεπεραστεί βέβαια, στοχεύει περισσότερο, ο τρόπος διδασκαλίας να είναι μαθητοκεντρικός, να είναι βιωματικός και όταν λέμε βιωματικός, δηλαδή, όταν έχουμε ένα κάποιο μάθημα που προσπαθούμε να εξετάσουμε ένα κύριο, κύριο στόχο του μαθήματος ή δυνατόν να γίνεται βιωματικά. Παραδείγματος χάριν, αν έχουμε να παρουσιάσουμε ένα θέμα για το φυσικό περιβάλλον, μπορούμε αυτό, την ιδέα, ας πούμε, πράσινη ανάπτυξη, οικολογία, οικολογική συνείδηση και λοιπά, μπορούμε να το κάνουμε στο εργαστήριο, δηλαδή, βιωματικά να μπορέσουν τα παιδιά να ανακαλύψουν μόνοι τους τη γνώση. Είναι το Project, που παλιότερα τα Project δεν ήταν τόσο διαδεδομένα. Εγώ το εφαρμόζω το Project, δηλαδή, στην τρίτη γυμνασίου πριν βγει ακόμα το ΠΣ σε πολλά μαθήματα, τα παιδιά, τους έβαζα και κάνανε εργασίες, τους έδινα θέματα, μοιραζόταν σε ομάδες και του έδινα ένα διάστημα, χρονικό, να ψάξουν στο διαδίκτυο, στο σπίτι τους, να κάνουν μία έρευνα, τους έδινα τις βασικές οδηγίες πώς θα διαμορφωθεί η εργασία όπως κάναμε στο πανεπιστήμιο εργασιούλες μικρότερες στα μαθήματα, τα παιδιά δουλεύανε μόνοι τους στο σπίτι, ορίζαμε ημερομηνία και κάναμε και παρουσίαση στην τάξη. Επίσης, φέτος χρησιμοποιώ και ανεστραμμένη μάθηση, δηλαδή, πολλές φορές, ας πούμε, λέω στα παιδιά να ετοιμαστούν κάποια από το σπίτι για το μάθημα να βγάλουν ερωτήσεις και στη συνέχεια τα ίδια τα παιδιά, αυτοί που έχουν τη

διάθεση δηλαδή, θα σηκωθούν επάνω και τα ίδια θα απευθύνουν ερωτήσεις στα παιδιά δίνοντας, έτσι, έναν άλλον τόνο στο μάθημα και έναν καλύτερο ενδιαφέρον που μοιάζει και λίγο με παιχνίδι και είναι πιο αποδοτικό.

E: Ωραία, άρα μου απαντήσατε τώρα στο τέλος πως αυτή η διαφοροποίηση θεωρείτε πως να φέρει καλύτερα αποτελέσματα σε σχέση με το προηγούμενο.

Σ8: Θα φέρει, ναι, θεωρητικά θα φέρει καλύτερα αποτελέσματα. Θα σας πω όμως που μειονεκτεί.

E: Σε ποίο βαθμό θεωρείτε ότι το νέο πρόγραμμα έχει ενσωματώσει οργανικά την χρήση των ΤΠΕ, της τεχνολογίας;

Σ8: Ναι εδώ είναι ένα, ένα, μία αδυναμία. Προσέξτε. Ας ξεκινήσαμε με την τεχνολογία. Δηλαδή, εγώ στο σχολείο που ήμουνα πέρυσι, γιατί φέτος είμαι σε άλλο σχολείο, πέρυσι ήμουνα στο 5ο Γυμνάσιο Ζωγράφου, δεν είχαμε διαδραστικούς πίνακες, δεν είχαμε αίθουσα υπολογιστών, υπήρχε αλλά ήταν πάντα κατειλημμένη από το μάθημα των υπολογιστών που υπήρχε στο πρόγραμμα και δεν υπήρχε ελεύθερος χρόνος για να μπορέσουμε να πάμε με τα παιδιά να δουλέψουν στο εργαστήριο. Άρα λοιπόν το πρόβλημα εδώ είναι ότι τα παιδιά δεν έχουν ακόμα εξοικειωθεί με τις τεχνολογίες, με την ψηφιακή νοημοσύνη που λέμε ας πούμε και δεν, και δεν υπάρχει απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή στα σχολεία έτσι ώστε αταλάντευτα και απρόσκοπτα να μπορούμε να εφαρμόσουμε το νέο ΠΣ στο κομμάτι που αφορά τη διδασκαλία του μαθήματος με την βοήθεια υπολογιστών.

E: Ωραία. Οι κατασκευαστές του ΠΣ ισχυρίζονται πως έχουν επιχειρήσει το νέο αυτό πρόγραμμα να είναι ανοιχτό στο να επιτρέψει τη μεγαλύτερη αυτενέργεια του εκπαιδευτικού, να του προσαρμόσει τις συνθήκες της τάξης, να είναι προσαρμοσμένο στις ιδιαίτερες ανάγκες μαθητών με διαφορετικές ικανότητες και να είναι συμπεριληπτικό ώστε να μπορεί να δουλέψει καλά και με μαθητές από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε πως έχουν επιτευχθεί αυτοί οι στόχοι;

Σ8: Ναι. Αυτό είναι ένα πολύπλοκο ζήτημα, δηλαδή, καταβάλλουμε όλοι προσπάθειες. Γιατί όταν, ας πούμε, έχεις να κάνεις με μία διαφοροποίηση όσον αφορά το επίπεδο των μαθητών, η δεύτερη διαφοροποίηση μες στην τάξη είναι όσον αφορά την καταγωγή των μαθητών. Εκεί πλέον πρέπει να καταβάλει ο εκπαιδευτικός την προσωπική του φαντασία και ικανότητα για να μπορέσει να εφαρμόσει πράγματα πάνω στο μάθημα τα οποία θα μπορέσει να είναι ωφέλιμα για όλους. Βέβαια αυτό θέλει εμπειρία, έτσι, και θέλει, δεν

είναι και πάρα πολύ εύκολο πράγμα. Γιατί όταν μιλάμε για τάξη, δεν μιλάμε για ένα ιδανικό περιβάλλον, ακροατήριό στο οποίο όλοι κάθονται με τις σημειώσεις τους και ακούνε, έχουνε να κάνουμε με παιδιά με εφήβους τα οποία, λόγω και ηλικίας, δεν είναι ώριμα, τα οποία, εκεί χρειάζεται μία επιπλέον προσπάθεια από τον εκπαιδευτικό να καταφέρει να διαμορφώσει το κλίμα έτσι ώστε να ανταποκριθεί σε αυτές τις διαφοροποιήσεις που μου προαναφέρατε.

E: Ωραία. Εσείς κατά πόσο θεωρείτε ότι θα σας βοηθήσει να οργανώσετε καλύτερα τη διδασκαλία σας το νέο ΠΣ; Κυρίως πάνω στις δραστηριότητες, είναι η συγκεκριμένη ερώτηση.

Σ8: Ναι, το ΠΣ δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να έχει μία βιωματική προσέγγιση στο μάθημα, να έχει μία μαθητοκεντρική προσέγγιση, όπως σας είπα και πριν, Βέβαια το ζήτημα εδώ είναι ότι στο τέλος τα παιδιά γράφουν εξετάσεις, είπανε, ή τετραμήνου ή τελικές. Εκεί το ζήτημα, οι εξετάσεις δεν γίνονται στις δεξιότητες που θα αναπτύξουν, καλούνται να ανταποκριθούν στην ύλη. Οπότε, εδώ πρέπει να προσέξουμε λίγο να διατηρήσουμε μία ισορροπία μεταξύ της ύλης, δηλαδή του γνωστικού αντικείμενου που πρέπει να δοθεί στα παιδιά κατά τη διάρκεια της σχολικής περιόδου αλλά και ταυτόχρονα να μπορέσουμε να εφαρμόσουμε βιωματικές δράσεις ή άλλα σχέδια και μοντέλα διδασκαλίας, τα οποία σίγουρα είναι χρονοβόρα αλλά όμως να τα χρησιμοποιήσουμε με τέτοιο τρόπο και με τέτοια ισορροπία που να μην είναι σε βάρος του γνωστικού αντικείμενου. Αυτό θεωρώ.

E: Η, αυτή η μαθητοκεντρική λογική που αναφέρεται πριν που είναι και μία παιδαγωγική φιλοσοφία την οποία διακηρύσσουν οι κατασκευαστές του νέου ΠΣ, θεωρείτε πως είναι κατάλληλη για τη διδασκαλία του μαθήματος σας;

Σ8: ΝΑΙ, εγώ αυτήν χρησιμοποιώ, να σας πω την αλήθεια όχι μόνο τώρα με το νέο ΠΣ και πριν ο τρόπος που δίδασκα στην τάξη είναι μαθητοκεντρικός. Δηλαδή, δεν καθόμουνα να λέω συνέχεια, δηλαδή, χρησιμοποιούσα ένα σύστημα ερωταποκρίσεων, δηλαδή, ρωτούσα τα παιδιά ερωτήσεις όταν είχαμε να ξεκινήσουμε ένα θέμα, να δω την προηγούμενη γνώση που είχαν γύρω από αυτό το θέμα, τι πληροφορίες είχανε, τι ακούσματα είχανε, έδινα στα παιδιά την ευκαιρία όταν είχαμε να συζητήσουμε ένα κοινωνικό θέμα να εκφράσουν τις αντιρρήσεις τους, να έχουν μεταξύ τους διάλογο για να υπερασπιστούν τις θέσεις τους, δηλαδή, πάντα μέσα στο μάθημα το σύστημα το μαθητοκεντρικό δηλαδή ερωταποκρίσεις και τη δυνατότητα στα παιδιά να

επιχειρηματολογήσουν, πάντα το χρησιμοποιούσα και το θεωρώ ότι είναι το πιο σημαντικό, δηλαδή, το να μπαίνεις μες στην τάξη και να παραγαλίζεις μία σελίδα και να σηκώνεσαι να φεύγεις δεν κάνει τίποτα. Πρέπει να υπάρχει διά δράση. Δηλαδή, ο δάσκαλος με τους μαθητές, πρέπει να τους βάζει να σκέφτονται και να μην επικεντρώνεται μόνο στους καλούς μαθητές. Εγώ βάζω όλους τους μαθητές να απαντούν, ακόμα και άτομα που δεν σηκώνουν το χέρι, ενδεχομένως είναι ντροπαλά ή έχουνε συστολή και δεν έχουν το θάρρος να απαντήσουν και τους δίνω την ευκαιρία να πουν τη γνώμη τους, πάντα δηλαδή, το σύστημα των μαθητοκεντρικό είναι για μένα προσωπικά, είναι το πρώτο που, το καταρχήν που χρησιμοποιώ και το θεωρώ πολύ αποδοτικό. Και το θεωρώ αποδοτικό γιατί, συγνώμη δεν τελείωσα, και το θεωρώ αποδοτικό γιατί με αυτόν τον τρόπο όχι μόνο βάζεις τα παιδιά να λειτουργεί το μυαλό τους και να επιχειρηματολογούνε αλλά όμως δίνεις τη δυνατότητα να επικοινωνούν μεταξύ τους, να επικοινωνούν με το δάσκαλο, να επικοινωνούν, να εκφέρουν απόψεις και δημιουργείτε μία ατμόσφαιρα δημιουργική και προοδευτική, νομίζω.

E: Το περιεχόμενο, τώρα, την ύλη που έχει συμπεριληφθεί στο νέο ΠΣ, πώς το αξιολογείτε με βάση την ηλικία των μαθητών και τις προγενέστερες γνώσεις τους;

Σ8: Κοιτάζτε, είναι τρεις οι άξονες. Νομίζω το ξέρετε. Η μία είναι το άτομο και οι κοινωνικές ομάδες, η άλλη είναι το άτομο και ο πολίτης και η άλλη είναι, το είναι, το άτομο και ο ευρύτερος κόσμος. Ε κάθε άξονας από αυτούς, συμπεριλαμβάνει μέσα υπό ενότητες. Πιστεύω ότι επικεντρώνεται σε λιγότερο, σε λιγότερες, ας πούμε, γνωστικές, σε λιγότερο, ας πούμε, κεφάλαια γνώσεων από ότι το προηγούμενο βιβλίο, δηλαδή, είναι λίγο πιο περιορισμένο, το προηγούμενο βιβλίο και πιο εκτεταμένα πράγματα, ας πούμε, είχε για διεθνείς οργανισμούς, είχε κάποια άλλα θέματα, κοινωνικά προβλήματα, είχε ας πούμε κοινωνικός ρόλος, κοινωνικοποίηση, εδώ βέβαια επικεντρώνεται περισσότερο στο άτομο ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας, επικεντρώνεται στο άτομο ως πολίτης, εδώ βέβαια έχει υπό ενότητες αρκετές, ο Ευρωπαίος πολίτης, ο πολίτης του κόσμου, ο πολίτης που ξέρει τι πρέπει να μάθει τα δικαιώματά του και τις υποχρεώσεις του, οι νόμοι και λοιπά και ο άλλος άξονας είναι μετανάστευση, περιβάλλον και Ευρωπαϊκή Ένωση. Ε, πιστεύω ότι πάνω-κάτω η ύλη καλύπτει κατά 80 τις εκατό με την ύλη του προηγούμενου βιβλίου και σας είπα για ποιο λόγο, γιατί τώρα δεν στοχεύει περισσότερο στις γνώσεις. Γιατί ακούγεται ότι τα παιδιά πλέον έχουν περισσότερες πηγές να πληροφορηθούν, δεν είναι απαραίτητο το σχολείο, περισσότερο το σχολείο λέει τώρα είναι να προσπαθήσουμε

να δώσουμε στα παιδιά την ευκαιρία να μαθαίνουν, να μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν δηλαδή να αναπτύζουν προσωπικότητα και ωριμότητα και άποψη.

E: Ωραία. Θεωρείτε, τώρα, ότι στο νέο ΠΣ τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα είναι καλά διατυπωμένα, με σαφήνεια και πόσο βοηθητικά είναι στην οργάνωση της διδασκαλία του μαθήματος;

Σ8: Κοίταξε, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, βέβαια, όταν μιλάμε ότι το παιδί πρέπει να αποκτήσει κριτική σκέψη, αυτενέργεια, επικοινωνία, ικανότητα επικοινωνίας, συνεργασία και λοιπά, αυτά δεν μπορείς να τα μετρήσεις, έτσι, δεν μπορείς να τα αξιολογήσεις με ποσοτικά. Βέβαια, υπάρχει η διαμορφωτική αξιολόγηση, το πρόγραμμα μας δίνει, πέρα από τις αξιολογήσεις που γίνονται στα τετράμηνα και στις τελικές εξετάσεις, εδώ το νέο πρόγραμμα μας λέει, ότι να επιμένουμε στη διαμορφωτική αξιολόγηση και στην αυτό αξιολόγηση. Μας λέει ότι η διαμορφωτική αξιολόγηση αναφέρεται κάθε φορά να ελέγχουμε με διάφορα εργαλεία που θα έχουμε με διάφορες μεθόδους κατά πόσον ο στόχος τον οποίο είχαμε θέσει, έχει επιτευχθεί. Είναι ένα σύστημα το οποίο θα μπορεί αυτό να μας δίνει την ευκαιρία να δίνουμε την απαραίτητη ανατροφοδότηση αν δούμε ότι ο στόχος των οποίων είχαμε θέσει δεν έχει, είναι απόλυτα κατανοητός και καθόλου κατανοητός. Αυτό θεωρώ ότι είναι, συμβαίνει, και για αυτό η αξιολόγηση, να δούμε τα παιδιά ίδια, τα ίδια από μόνα τους σε τι βαθμό θεωρούν ότι έχουν αφομοιώσει αυτό που διδάχθηκαν, ο στόχος τον οποίο είχε γίνει το μάθημα.

E: Θεωρείτε, και σε τι βαθμό θεωρείτε πως το νέο ΠΣ στην ΚΠΑ του Γυμνασίου καλύπτει τις δεξιότητές του εικοστού πρώτου αιώνα με τις οποίες πρέπει να εφοδιαστούν όλοι οι μαθητές;

Σ8: Ναι νομίζω είναι οι δεξιότητες του 21ου αιώνα, το είπα και στην αρχή, οι δεξιότητες του 21ου αιώνα είναι ο πολίτης του κόσμου.

E: Άρα στο μέγιστο βαθμό απ' ότι καταλαβαίνω.

Σ8: ΝΑΙ ΝΑΙ, εκεί στοχεύει αυτό είναι και η ουσία του προγράμματος. Δηλαδή στοχεύουν στην προσωπικότητα του μαθητή, αυτό που σας είπα πριν, ότι έναν άνθρωπο με οικολογική συνείδηση, έναν άνθρωπο που ξέρει τι είναι δημοκρατία, τα πλεονεκτήματα της δημοκρατίας, ένας πολίτης που σέβεται τη διαφορετικότητα, που σέβεται τους μετανάστες, που μπορεί να αντιληφθεί την έννοια της παγκοσμιοποίησης με την οποία σπάνε τα πρότυπα, τα, οι προηγούμενες κοινότητες και αναμορφώνονται καινούργιες,

δηλαδή, προσπαθεί να βάλει το μαθητή στις αλλαγές που συντελούνται, αυτές οι αλλαγές που συντελούνται στον 21ο αιώνα παγκοσμίως.

E: Είναι ενημερωμένο το περιεχόμενο του νέου προγράμματος πάνω στις σύγχρονες κοινωνικές προκλήσεις και συνθήκες πάνω σε όλα αυτά που αναφέρατε;

Σ8: Αν είναι ενημερωμένο, τι εννοείτε;

E: Αν είναι ενημερωμένο πάνω στις σύγχρονες κοινωνικές συνθήκες, σε αυτά που συμβαίνουν...

Σ8: Βέβαια, εκεί είναι ο στόχος του νέου προγράμματος, αυτό σας είπα και πριν, ότι προσπαθεί να δημιουργήσει τον πολίτη του κόσμου, το σημερινό Πολίτη, δηλαδή, να φτιάξει, να δημιουργήσει μαθητές που σέβονται το δημοκρατικό πολίτευμα, σέβονται τι σημαίνει δημοκρατία, τι σημαίνει δικαιώματα και όλα, αυτές τις αλλαγές να μπορέσει να διαχειριστεί με προοδευτικό και με θετικό τρόπο, αυτές τις αλλαγές που γίνονται γύρω του, να μπορέσει να είναι σε θέση να διαχειριστεί. Παράδειγμα (4) το περιβάλλον είναι ένα θέμα το οποίο απασχολεί παγκοσμίως όλα τα κράτη και όλα τα παιδαγωγικά συστήματα, δηλαδή, το περιβάλλον προσπαθεί, ας πούμε, το νέο ΠΣ μέσα από την παράγραφο που λέει περιβάλλον και οικολογία να δημιουργήσει έναν Πολίτη ο οποίος θα αποκτήσει ευαισθησία και θα δράσει για την προστασία του περιβάλλοντος, γιατί θεωρεί ότι είναι κίνδυνος για τις μελλοντικές γενιές. Ή, ας πούμε, η μετανάστευση είναι μία, ένα γεγονός η μετανάστευση, πως πρέπει να το διαχειριστεί αυτό, δίνει δηλαδή, εργαλεία και στοχεύει το νέο πρόγραμμα σε αυτό ακριβώς που είπατε.

E: Στις σύγχρονες απαιτήσεις;

Σ8: Μπράβο.

E: Ποια είναι η γνώμη σας για την οργάνωση του περιεχομένου του ΠΣ σε ευρύτερα θεματικά πεδία τα οποία εξελίσσονται από τάξη σε τάξη; Πώς πιστεύετε ότι θα λειτουργήσει αυτή η καινοτομία;

Σ8: Δηλαδή, τα ίδια... ;

E: Το περιεχόμενο αυτή τη στιγμή του ΠΣ, σε κάθε μάθημα, υπάρχουν κάποια θεματικά πεδία τα οποία ξεκινάνε από το Δημοτικό και εξελίσσονται φυσικά μέχρι και το λύκειο.

Σ8: Εγώ, βέβαια δεν είδα τα θεματικά πεδία στο Δημοτικό. Στο Λύκειο δεν υπάρχει, δεν υπάρχει ΚΠΑ, υπάρχει Πολιτική Παιδεία στην πρώτη Λυκείου, υπήρχε και στην δευτέρα αλλά καταργήθηκε, και Κοινωνιολογία στην τρίτη που θίγει τέτοια θέματα. Εγώ πιστεύω

ότι το μάθημα της ΚΠΑ πρέπει να ενταχθεί και στο λύκειο. Δηλαδή, δεν μπορεί, ας πούμε, μέχρι την τρίτη Γυμνασίου που ακόμα τα παιδιά είναι σε ένα μεταβατικό στάδιο από την παιδική στην εφηβική ηλικία. Πρέπει, ας πούμε, και στο λύκειο να υπάρχει ένα μάθημα γιατί πλέον έχει καθιερωθεί και η ψήφος από τα 17 εκεί που τα παιδιά είναι πιο ώριμα και πιο, έχουν, έχουν μεγαλύτερη κριτική σκέψη, έχουν μεγαλύτερη διάθεση να συνεργαστούν ή να δράσουν. Εκεί πρέπει να μπει το μάθημα αυτό, οπωσδήποτε, θα είναι σε διαφορετική ταχύτητα, θα είναι πιο εμπλουτισμένο με θέματα γύρω από τους άξονες στους οποίους προσπαθεί να αναπτύξει και πιστεύω ότι όντως πρέπει το μάθημα αυτό που ξεκινάει από το Δημοτικό να συνεχίζεται στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο με πιο εμπλουτισμένες γνώσεις, ανάλογα τη βαθμίδα εκπαίδευσης.

E: Ωραία. Πώς κρίνετε το περιεχόμενο του νέου ΠΣ σε σχέση με το χρόνο που διατίθεται για τη διδασκαλία του μαθήματος; Είναι επαρκής ο χρόνος, ο διαθέσιμος διδακτικός χρόνος;

Σ8: Επαρκής είναι ο χρόνος. Ήτανε δύο ώρες, δύο ώρες, πέρυσι το μάθημα της ΚΠΑ έγινε τρίωρο. Οπότε τρεις ώρες την εβδομάδα είναι αρκετές, πιστεύω, σε σύγκριση και με τα άλλα μαθήματα που είναι δίωρα, εκτός βέβαια τα, κάποια φιλολογικά, νομίζω ότι το τρίωρο είναι καλό και νομίζω δεν πρέπει να μειωθεί, πρέπει να μείνει στο τρίωρο αν θέλουμε να μπορέσουμε να καλύψουμε κατά μεγάλο ποσοστό τους στόχους και τον τρόπο διδασκαλίας και προσέγγισης του μαθήματος γιατί αυτό απαιτεί χρόνο όταν, ας πούμε, χρειάζεται ας πούμε δύο μέρες θα κάνεις μαθητοκεντρική προσέγγιση στην τάξη κάποιο Project αλλά την τρίτη, μία, την τρίτη ώρα τον εβδομαδιαία μπορείς να μεταφερθεί στο εργαστήριο ή στην αίθουσα υπολογιστών και να το κάνεις από κει, δηλαδή, το τρίωρο νομίζω ότι είναι ο ιδανικός, το ιδανικό ωράριο για το μάθημα.

E: Ωραία. Θα αλλάζατε κάτι και τι θα ήταν αυτό ως προς την διάταξη, την προσθήκη ή αφαίρεση κάποιων ενοτήτων;

Σ8: Ε, περισσότερο, ενδεχομένως, επειδή έχει το πρώτο κομμάτι είναι κοινωνικό, άτομο και κοινωνικές ομάδες το δεύτερο κομμάτι είναι άτομο και πολίτης, εκεί που λέει άτομο και πολίτης, λέω εντάξει, καλύπτει αρκετά θέματα, δηλαδή, όλη την τοπική αυτοδιοίκηση, τον τρόπο της δημόσιας λειτουργία της δημόσιας διοίκησης, τον τρόπο λειτουργίας του κράτους, μορφές εξουσίας και λοιπά σίγουρα θα τα έχει, θα ήθελα στο πρώτο κομμάτι που λέει μόνο κοινωνικές ομάδες θα μπορούσε, ας πούμε, να βάλει μία δύο θεματικές ενότητες ακόμα τα οποία αναφέρονται σε κοινωνικά προβλήματα, γιατί, μην ξεχνάμε ότι,

ας πούμε, στην εποχή μας υπάρχουν πάρα πολλά κοινωνικά προβλήματα από εγκληματικότητα, ανεργία, φτώχεια, τροχαία ατυχήματα τα οποία είναι και επίκαιρα και νομίζω ότι έπρεπε αυτό το κομμάτι να μπει λίγο, κοινωνικά προβλήματα, και το κομμάτι της κοινωνικοποίησης. Δηλαδή, κάποια πράγματα, τι σημαίνει κοινωνικοποίηση, να μπορέσουν τα παιδιά να καταλάβουν τι σημαίνει κοινωνικοποιούμαι και δύο κρίσιμες έννοιες όπως είναι ο κοινωνικός ρόλος, έτσι, το θεωρώ πολύ σημαντικό, αυτά. Αυτά θα μπορούσαν να προστεθούν στην πρώτη, το πρώτο θεματικό άξονα που είναι καθαρά Κοινωνιολογία τα άλλα, ο δεύτερος και ο ... άξονας είναι πολιτική επιστήμη, θεωρώ, και το τρίτο αφορά πράγματα που είναι πιο διεθνή, Ευρωπαϊκή Ένωση, μετανάστευση, ας πούμε, εμπλέκονται άλλες, άλλα μαθήματα.

E: Ωραία. Πώς δέχτηκαν γενικά οι εκπαιδευτικοί της ειδικότητας σας το νέο πρόγραμμα; Έχετε εικόνα;

Σ8: Όχι. Δεν έχω εικόνα, δεν έχει εφαρμοστεί ... Αυτό θα ήταν, αυτό θα μπορούσα να έχω μία ξεκάθαρη εικόνα αν μετά την, μετά την επιμόρφωση που κάναμε εμείς και από εκεί θα περνάνε οι συνάδελφοι τις πρώτες ιδέες και από κει θα μπορούσαν πλέον να εκφέρουν άποψη. Δεν έχω εικόνα, μία συζήτηση που έγινε, που γινόταν στο σύλλογο καθηγητών που αναφερθήκαμε για τα προγράμματα γενικότερα, είπαν κάποιιοι, ας πούμε, ότι είναι καλά αλλά λέει το κατά πόσο θα είναι εφαρμόσιμα, όχι αν, όχι αν θα έχουν τη διάθεση οι εκπαιδευτικοί να τα εφαρμόσουν. Αυτό θεωρούμε ότι όλοι έχουν τη διάθεση. Το θέμα είναι πρακτικά πόσο θα είναι εφαρμόσιμα, αυτό, γιατί αν δεν εφαρμοστεί κάτι δεν μπορούμε να πούμε, να το δούμε στην πράξη, τότε θα μπορέσουμε να αξιολογήσουμε κατά πόσο είναι εφαρμόσιμο και κατά πόσον αποδοτικό. Άρα ακόμα, οι συνάδελφοι δεν έχουν άποψη, θεωρώ.

E: Εσείς, κατά την άποψή σας, λαμβάνοντας υπόψη την επαγγελματική ετοιμότητα των διδασκόντων, είναι έτοιμοι να το εφαρμόσουν το νέο πρόγραμμα θεωρείτε;

Σ8: Ναι, εγώ πιστεύω ότι είναι. Εγώ θεωρώ ότι όλοι οι συνάδελφοι είναι διατεθειμένοι, βέβαια, εκτός κάποιιοι που έχουν σκοπιμότητες, δεν μπορώ να κρίνω, γιατί πολλά έχουν δει τα μάτια μου, δηλαδή, κάποιιοι δεν το εφαρμόζουν για πολιτικές σκοπιμότητες πράγμα που θεωρώ απαράδεκτο. Δηλαδή όταν, ας πούμε, θυσιάζεις ένα πρωτοποριακό ΠΣ, ΠΣ για πολιτικές σκοπιμότητες είναι τουλάχιστον, δεν μπορώ να το χαρακτηρίσω. Θεωρώ όμως ότι όλοι οι συνάδελφοι έχουν τη διάθεση να το εφαρμόσουν. Το ζήτημα είναι κατά πόσον θα ανταποκριθούν τα παιδιά, έτσι, γιατί δεν είναι μόνο ο δάσκαλος, είναι και ο

μαθητής, ας πούμε εγώ έχω 17 χρόνια στην τάξη, ξέρω, ας πούμε, πως είναι μια σχολική τάξη. Λοιπόν, εκεί θα είναι κατά πόσο θα ανταποκριθούν τα παιδιά, αν θα ενθουσιαστούν με το νέο σύστημα, δηλαδή, εφαρμόζοντας πρωτοποριακές τεχνικές και κατά πόσο τα σχολεία θα είναι εξοπλισμένα με όλο το, όλη την υλικοτεχνική εκείνη υποδομή την οποία θα δίνουν την δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς απρόσκοπτα να εφαρμόσουν το πρόγραμμα.

E: Οι σημαντικότερες δυσκολίες, αδυναμίες που εσείς εντοπίσατε στο νέο πρόγραμμα;

Σ8: Εγώ αδυναμίες δεν εντόπισα, η αδυναμία που εντόπισα είναι η ύλη, δηλαδή, προσπαθώντας να εφαρμόσουμε πειράματα, θεατρικά παιχνίδια, προγράμματα, τεχνικές προσομοίωσης ή Project, μην τυχόν, ας πούμε, αυτό μας γίνει εις βάρος της ύλης γιατί πολλοί λένε, ας πούμε, εντάξει πρέπει να εφαρμόζουμε την ύλη πιστά, ναι αλλά το Φεβρουάριο τα παιδιά θα κληθούν να εξεταστούν στην ύλη, ας πούμε, και τον Ιούνιο, δηλαδή, εδώ πρέπει να φροντίσουμε, το είπα και πριν αυτό σε κάποια ερώτηση, πρέπει να φροντίσουμε να ισορροπήσουμε την ύλη και να την, την ύλη η οποία οφείλουμε να, τη νέα γνώση, δηλαδή, που πρέπει να προσφέρουμε στα παιδιά, με τις πρωτοποριακές μορφές διδασκαλίας και προσέγγισης του μαθήματος που έχει το νέο ΠΣ. Αν δηλαδή καταφέρουμε να ισορροπήσουμε αυτά τα δύο νομίζω είναι το ιδανικό.

E: Η επιμόρφωση ήταν αποτελεσματική στο να γίνουν σαφή και να προωθηθούν τα νέα στοιχεία του προγράμματος; Θα θέλατε κάτι περισσότερο;

Σ8: Όχι, η επιμόρφωση, εντάξει, έχουμε και εμείς, έχουμε οι περισσότεροι συνάδελφοι που ήμασταν εμείς υποψήφιοι επιμορφωτές, νομίζω, είναι συνάδελφοι με πάνω από 15 χρόνια προϋπηρεσία, έχουν την εμπειρία, νομίζω γνωρίζουν, η επιμόρφωση εντάξει, η κυρία Νικολάου που είχαμε εμείς επιμορφωτή είναι καθηγήτρια στο Παιδαγωγικό Τμήμα των Ιωαννίνων, ήταν πολύ καλή, συνεπέστατη, προσπάθησε να μας εξοικειώσει με το περιβάλλον των νέων ΠΣ, σας είπα ότι δεν είναι κάτι ξένο για μας, ας πούμε, ειδικά εμείς που έχουμε και πολλές σπουδαίες και έχουμε κάνει διπλωματικές και έχουμε ασχοληθεί με τα παιδαγωγικά και λοιπά, δεν ήμασταν ανίδεοι γύρω από αυτά τα θέματα, διαβάσαμε και το ΦΕΚ, κάναμε και κάναμε και το, πώς το λένε, αυτό το πρόγραμμα, το σενάριο, γιατί μας δόθηκε να κάνουμε ένα σενάριο, το οποίο εγκρίθηκε και νομίζω ότι πήγαμε αρκετά καλά. Δεν νομίζω ότι χρειαζόταν κάτι παραπάνω. Αυτό που είναι σαν μειονέκτημα είναι ότι καθυστέρησαν ας πούμε να μας πιστοποιήσουμε, παράδειγμα, περιμένουμε τώρα τις βεβαιώσεις πιστοποίησης από τον Ιούλιο και δεν έχουνε βγει

ακόμα, ας πούμε. Τ' ΥΕΠ είναι υπεύθυνο γι' αυτό, έτσι, το γραφειοκρατικό, το κομμάτι της επιμόρφωσης νομίζω ήταν πολύ καλό.

E: Ωραία. Κλείνοντας τώρα την συζήτησή μας, ποιες προτάσεις θα είχατε να κάνετε για πιθανή βελτίωση του νέου προγράμματος στο μάθημα της ΚΠΑ του Γυμνασίου;

Σ8: E, ναι, το ανέφερα και σε κάποιες άλλες ερωτήσεις. Πρώτον, να εντάξουν λίγο στο πρώτο θεματικό άξονα δυο-τρεις ακόμα κυρίες έννοιες κοινωνιολογίας όπως είναι τα κοινωνικά προβλήματα και κοινωνικοποίηση, κοινωνικός ρόλος. Να φροντίσουν, βέβαια αυτό δεν λύνετε από το ΥΕΠ, δεν λύνετε από το νέο ΠΣ, λύνετε από το Υπουργείο, η υλικοτεχνική υποδομή των σχολείων, δηλαδή, να υπάρχει αίθουσα προβολών, ας πούμε εγώ στο προηγούμενο σχόλιο που είχαμε δεν είχαμε αίθουσα προβολών, δεν είχαν διαδραστικούς πίνακες, φέτος στο σχολείο που είμαι έχουμε διαδραστικούς πίνακες αλλά δεν έχουμε αίθουσα ή δεν έχουμε υπολογιστές, δηλαδή, υπάρχει και πρόβλημα στο θέμα της λειτουργίας των σχολικών μονάδων με την έννοια κατά πόσο έχουνε υλικό και όλο εκείνο τον απαραίτητο εξοπλισμό έτσι ώστε να εφαρμοστεί στην πληρότητά του το νέο ΠΣ. Αυτό θεωρώ εγώ ότι είναι το ένα ψηλό - μειονέκτημα και αυτό που σας είπα, προτείνω κάποιες θεματικές ενότητες ακόμα στο πρώτο θεματικό άξονα και δεν νομίζω κάτι άλλο περισσότερο μπορούμε να, προτάσεις περισσότερες γύρω από αυτό το θέμα.

E: Ωραία σας ευχαριστώ πάρα πολύ

Σ8: Ωραία. Να είσαι καλά.

9^η συνέντευξη

Καθηγητής Σ9,

E: Η παρούσα συνέντευξη έχει ως στόχο την καταγραφή των απόψεων σας για το νέο ΠΣ όπως το μελετήσατε και το εφαρμόσατε κατά την φάση της πιλοτικής εφαρμογής του στο σχολείο σας. Οι απόψεις σας θα αξιοποιηθούν για τη βελτίωση του νέου προγράμματος σε συνδυασμό με όλα τα άλλα συμπεράσματα της πιλοτικής φάσης εφαρμογής του. Θα θέλετε να μου πείτε το φύλο σας;

Σ9: Γυναίκα είμαι.

E: Ειδικότητα;

Σ9: Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών και Οικονομικών, Π.Ε. 78, Π.Ε.80.

E: Οι σπουδές σας;

Σ9: Έχουνε γίνει στο Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πολιτική Επιστήμη και Δημόσια Διοίκηση και στο ΣΔΟ Λαμίας, Εμπορίας Διαφήμισης και Μάρκετινγκ και έχω και μεταπτυχιακές σπουδές.

E: Τα χρόνια υπηρεσίας σας;

Σ9: Τώρα πρέπει να είναι 22.

E: Χρόνια υπηρεσίας στο σχολείο πιλοτικής εφαρμογής του νέου προγράμματος;

Σ9: Εγώ δεν ήμουν στις, στην πιλοτική εφαρμογή, κάναμε κατευθείαν την επιμόρφωση. Ωστόσο είμαι από τους ανθρώπους που έτσι κι αλλιώς κάνω καινοτόμες δράσεις με το μάθημά μου.

E: Άρα δεν το έχετε εφαρμόσει. Ωραία. Πώς οργανώνετε το καθημερινό σας μάθημα; Σε ποια στοιχεία, υλικά συνήθως στηρίζεστε;

Σ9: Λοιπόν, στο αναλυτικό ΠΣ οπωσδήποτε οδηγούμε από αυτό, από τις οδηγίες από το Υπουργείο, ανά ενότητα μαθήματος και στη συνέχεια φτιάχνω σχέδιο μαθήματος με τους στόχους, συνδέω με τα προηγούμενα αν υπάρχει συνέχεια, μία σύνοψη, δηλαδή, ερωτήσεις εμπέδωσης και τα λοιπά, απορίες, ασκήσεις στην ενότητα, πολλές φορές έχω καινοτομίες όπως ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, βιωματική και διερευνητική μάθηση μέσα από μελέτες περίπτωσης πιο πολύ. Παρουσιάζω νέο υλικό σχετικό με την ενότητα, όπως ας πούμε ειδησεογραφία για παράδειγμα ένα βιβλίο, ένα συμβάν, ένα παραμύθι.

Προκαλώ την άμεση συμμετοχή των μαθητών με ερωταποκρίσεις ή καταγιισμό ιδεών ή και με εννοιολογικό χάρτη στον πίνακα.

E: Ωραία. Θα θέλατε να κάνετε μία γενική εκτίμηση αναφορικά με το νέο ΠΣ;

Σ9: Ναι, λοιπόν, η ανανέωση της φιλοσοφίας του ΠΣ των μαθημάτων του γυμνασίου είναι απαραίτητη, κατά τη γνώμη μου, γιατί η κοινωνία μας εξελίσσεται και μεταβάλλεται και μαζί όλες οι κοινωνικές δομές και το περιεχόμενο των θεσμών που την αποτελούν. Όπως η εκπαίδευση στο σύνολό της και βέβαια των ρόλων, των στάσεων, των συμπεριφορών, των σχέσεων των ατόμων που την αποτελούν την κοινωνία μας, έτσι. Άρα η ΚΠΑ ως μάθημα πρέπει να νοείται ως μία βιωματική διδασκαλία μέσω της οποίας οι μαθητές και οι μαθήτριες θα μπορούν να κατανοούν τον εαυτό τους ως μέλη διαφόρων ομάδων, τους ρόλους που μπορεί να έχουν από τις ομάδες αυτές με στόχο της εταιρείας των ικανοτήτων και την καλλιέργεια όλων εκείνων των δεξιοτήτων και των στάσεων που απορρέουν και πού μπορεί να χαρακτηρίσουν τον ενεργό και δημοκρατικό πολίτη. Έτσι λοιπόν, νομίζω πως είναι απαραίτητη η ανακαλυπτική και διερευνητική μάθηση, η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, όπως σας είπα και προηγουμένως, ότι εγώ τουλάχιστον την εφαρμόζω ήδη, αξιοποίηση πλέον και ψηφιακών δεξιοτήτων, την αρωγή στη δασκάλα της τέχνης, βοηθάει πάρα πολύ, έχω δοκιμάσει πάρα πολύ το παραμύθι εγώ και βοηθάει, έτσι ώστε η γνώση που θα ανακαλύπτουν μαθητές και μαθήτριες να καλλιεργεί στάσεις και δεξιότητες ακόμα περισσότερο και οι μαθητεύμενοι και μαθητεύμενες να γίνουν υπεύθυνοι ενεργοί πολίτες, άνθρωποι με κριτική ικανότητα και δημιουργική δράση. Οι γνώσεις που θα αποκτήσουν οι μαθήτριες να στηρίζονται στον άξονα της σχέσης αλληλεπίδρασης και αλληλεξάρτησης αφενός μεταξύ ατόμου και κοινωνίας και αφετέρου μεταξύ ατόμου και επιμέρους κοινωνιών και της διεθνούς κοινότητας όμως, αφού είμαστε πολίτες του κόσμου. Οι μαθητές και μαθήτριες να υιοθετούν νοοτροπίες και να καλλιεργούν στάσεις, συμπεριφορές και αντιλήψεις που αρμόζουν στη σύγχρονη Δημοκρατική κοινωνία και αφορούν την ενεργή συμμετοχή στη Δημοκρατική κοινωνική συμπεριφορά με την ατομική ευθύνη και το κριτικό πνεύμα σε θέματα κοινωνικής συνοχής, ειρηνικής συνύπαρξης, συνεργασίας, αλληλεγγύης, ελευθερίας, ισότητας κοινωνικής δικαιοσύνης και σεβασμού της ετερότητας και της επίλυσης των προβλημάτων όταν προκύπτουν κρίσεις

E: Νομίζω πως μου απαντήσατε ήδη και σε μία ερώτηση που θα σας έκανα, έτσι, για τα στοιχεία που καθορίζουν τη φυσιογνωμία της ΚΠΑ του γυμνασίου σε σχέση με το νέο πρόγραμμα. Τώρα, ποια είναι τα στοιχεία που θεωρείτε ότι διαφοροποιούν το νέο

πρόγραμμα σε σχέση με το υφιστάμενο και πως εσείς την αξιολογείτε αυτή την διαφοροποίηση;

Σ9: Λοιπόν, τα προηγούμενα ΠΣ αποσκοπούν στην παθητική διδασκαλία ή στην μετάδοση γνώσεων πολιτικού περιεχομένου με σημαντική απήχηση όσον αφορά την πολιτική γνώση που αποκτούν οι μαθητές αλλά καμία επίδραση σε πολιτικές συμπεριφορές, συμμετοχικές δεξιότητες, της εμπιστοσύνης σε θεσμούς, συνείδηση του καθήκοντος του πολίτη των υποχρεώσεων που απορρέουν από την ιδιότητά του. Αποτελούνται από παρατήρηση θεωρητικών σχημάτων περισσότερο χωρίς οργανική σύνδεση μεταξύ τους ή με το υπόλοιπο μαθησιακό υλικό, εμπεριέχουν αυθαίρετα περάσματα το μικρό στο μακρό επίπεδο κοινωνικής και πολιτικής ανάλυσης με σημείο αναφοράς την κριτική του σύγχρονου κοινωνικού συστήματος, αποτελούνται από παράθεση κοινωνικών και πολιτικών θεσμών και δομών χωρίς ιεράρχηση της σημαντικότητας και χωρίς διασαφήνιση των βασικών εννοιών. Τα νέα ΠΣ τώρα έχουν κεντρικό στόχο ο μαθητής ή οι μαθητές, μάλλον, και οι μαθήτριες να βλέπουν τον εαυτό τους ως, κοινωνιολογικά και πολιτικά, μέσα στον άμεσο και ευρύτερο χώρο που κινούνται ως συστατικό στοιχείο μιας όλο και πιο ρευστής και δυναμικής κατάστασης. Να στηρίζονται σε απλές βασικές κοινωνικές έννοιες όπως η ταυτότητα, η δομή, αλληλεπίδραση, ρόλοι, διαφοροποίηση πάνω στις οποίες αναπτύσσουν οι βιωματικές δραστηριότητες, να δίνουν έμφαση στην προβληματική της κοινωνικής και πολιτικής συνύπαρξης, ότι, και η συνύπαρξη στην σύγχρονη και διαφοροποιημένη κοινωνία δεν είναι δεδομένη αλλά το άτομο καλείται να συγκροτήσει τόσο τον εαυτό του όσο και να χτίσει γέφυρες, αλληλοκατανόησης και εμπιστοσύνης με τους συμπολίτες του. Οι δραστηριότητες στηρίζονται σε αυτές τις προσπάθειες που αποσκοπούν στην ανάγνωση της κοινωνίας ως μία πολλαπλής και πολύ επίπεδης δυναμικής κατάστασης όπου ο καθένας έχει τη δυνατότητα να βελτιώσει την κατάσταση του με ειρηνικά και έννομα μέσα.

Ε: Ωραία. Πιστεύετε πως, θεωρείτε πως αυτή η διαφοροποίηση του νέου προγράμματος θα επιφέρει καλύτερα αποτελέσματα σε σχέση με το προηγούμενο;

Σ9: Είναι κατά τη γνώμη μου αναγκαία ώστε να γίνει εφικτός ο κεντρικός στόχος, οι μαθητές και μαθήτριες να δουν τον εαυτό τους μέσα στον άμεσο χώρο που κινούνται με πολιτική και κοινωνιολογική όραση, σε μία δυναμική ρευστή και εξελισσόμενη, όπως είπαμε προηγουμένως, πραγματικότητα φτιάχνοντας τη δική τους ταυτότητα του ενεργού

δημοκρατικού πολίτη που με τη δράση του θα συμβάλει στη σταθεροποίηση της δημοκρατικής και της κοινωνικής συνοχής.

E: Τώρα, ποια θέση ανάμεσα στις εξής δύο περιγράφει καλύτερα κατά τη γνώμη σας το νέο πρόγραμμα; Η πρώτη θέση είναι πως στο νέο ΠΣ έχει ακαδημαϊκό χαρακτήρα, δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές να αποκτήσουν γερές βάσεις για να ακολουθήσουν μετέπειτα εξειδικευμένες ακαδημαϊκές σπουδές και η δεύτερη θέση είναι πως το νέο ΠΣ έχει το λειτουργικό χαρακτήρα των εγγραμματοτισμού δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές ώστε να μπορούν να αξιοποιήσουν τις γνώσεις που απέκτησαν από το μάθημα στην καθημερινή τους ζωή ως αυριανοί ενήλικοι πολίτες. Ποια από τις δύο θέσεις;

Σ9: Η θέση Β αν με ακούσατε, η δεύτερη.

E: Ναι σας έχω χάσει λίγο.

Σ9: Με ακούτε;

E: Ναι, ναι, σας ακούω τώρα

E: Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι το νέο ΠΣ έχει οργανικά ενσωματώσει τη χρήση των ΤΠΕ της τεχνολογίας;

Σ9: Σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό.

E: Ωραία. Οι κατασκευαστές του ΠΣ ισχυρίζονται πως έχουν επιχειρήσει το νέο αυτό ΠΣ πρώτα να είναι ανοιχτό ώστε να επιτρέψει τη μεγαλύτερη αυτενέργεια του εκπαιδευτικού να το προσαρμόζει στις συνθήκες της τάξης του, να είναι προσαρμοσμένο στις ιδιαίτερες ανάγκες μαθητών με διαφορετικές ικανότητες και να είναι συμπεριληπτικό ώστε να μπορεί να δουλέψει καλά και μαθητές από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε πως έχει επιτευχθεί κάθε ένας από τους παραπάνω τρεις στόχους;

Σ9: Πιστεύω ότι έχουν επιτευχθεί οι παραπάνω στόχοι. Τα σενάρια διδασκαλίας που προτείνονται είναι ευέλικτα, μπορούν να αξιοποιηθούν διάφορες πηγές γνώσεων, βιβλιογραφία, διαδικτυακές πηγές, βίντεο, ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, οι τέχνες, εργαστήρια, εκπαιδευτικό παιχνίδι, διδακτικές επισκέψεις. Οπότε μπορούν να προσαρμοστούν ανάλογα με την κρίση του διδάσκοντα στις ιδιαίτερες ανάγκες της τάξης του αλλά μπορεί να ενταχθούν στη μάθηση αυτή αφού διδασκαλία προσαρμόζεται και από μαθητές και μαθήτριες που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα.

E: Κατά πόσο θεωρείτε ότι το νέο ΠΣ θα σας βοηθήσει να οργανώσετε καλύτερα τη διδασκαλία σας; Σκοπεύετε να το αξιοποιήσετε για το σκοπό αυτό και πως;

Σ9: Ναι, ήδη σας είπα ότι προσωπικά εγώ, ήδη εφαρμόζω καινοτόμες δράσεις, οπωσδήποτε μου 'χει δώσει ιδέες, ήδη ακόμα και τώρα προτού αρχίσουμε να το εφαρμόζουμε στο, επί του πρακτέου στην καθημερινότητα, ήδη χρησιμοποιώ διάφορα διδακτικά σενάρια, παίρνω ιδέες και από τον "Αίσωπο" και μέσα από τις προτεινόμενες δράσεις του ΠΣ.

E: Ωραία. Θεωρείτε ότι στο νέο ΠΣ τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα είναι καλά διατυπωμένα, με σαφήνεια; Πόσο βοηθητικά είναι στην οργάνωση της διδασκαλίας; Αν μπορείτε πιο συγκεκριμένα μου αξιολογήσετε τη σαφήνεια ως προς τη διάκριση στις γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες;

Σ9: Να σας πω ότι τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα είναι διατυπωμένα, πιστεύω, με σαφήνεια. Μερικές φορές όμως δεν υπάρχουν (ενδεικτικές) δραστηριότητες π.χ. συνειδητοποιώ, στο κομμάτι, τα προσωπικά δυνατά μου σημεία προσδίδουν δύναμη στην ομάδα, τα αποτελέσματα που προσδοκώ μαθησιακά από τους μαθητές μου είναι να μπορούν οι μαθητές να κατανοήσουν αν υπάρχουν χαρακτηριστικά που κάνουν τον καθένα μοναδικό, καθώς και στοιχεία που είναι κοινά σε όλους τους ανθρώπους. Εδώ θα μπορούσε να υπάρχει μία άσκηση εκμάθησης της έννοιας της αξίας, παράδειγμα σας δίνω, αλλά και των υποκατηγοριών όπως ατομικές, πολιτικές, πολιτισμικές αξίες και ίσως κάποιοι τρόποι π.χ. μέσω ασκήσεων σε ένα τετράδιο εργασιών ή ομάδων ή θεατρικού παιχνιδιού.

E: Σε τι βαθμό το νέο ΠΣ της ΚΠΑ του Γυμνασίου καλύπτει τις δεξιότητές του εικοστού πρώτου αιώνα με τις οποίες πρέπει να εφοδιαστούν όλοι οι μαθητές;

Σ9: Αυτό είναι ένα δύσκολο ερώτημα γιατί (5) το καλύπτει άλλα όπως τα, νομίζω ότι πρέπει να προσαρμόζει τους διδάσκοντες κάθε φορά στο επίπεδο των μαθητών τη διδασκαλία του, έτσι, το καλύπτει μπορούμε να πούμε ότι το καλύπτει, αλλά έχει να κάνει και με το, με την ομάδα που θα διδάξει.

E: Πώς κρίνετε το περιεχόμενο, την ύλη, που έχει συμπεριληφθεί στο νέο ΠΣ; Είναι κατάλληλο με βάση την ηλικία των μαθητών και τις προγενέστερες γνώσεις τους;

Σ9: Εντάξει, νομίζω ότι θα πρέπει να πηγαίνουμε μπρος - πίσω. Δηλαδή, επειδή περάσαμε και μία περίοδο εγκλεισμού και τήλε-εκπαίδευσης υπάρχουν κενά στους μαθητές μας. Θα πρέπει δηλαδή να θυμίζουμε και αυτά που ...

E: Είναι πιο απαιτητικό σε σχέση με τις γνώσεις...

Σ9: ΝΑΙ, νομίζω σε σχέση με την εποχή γιατί έχουν περάσει την περίοδο του εγκλεισμού. Νομίζω ότι αν το δούμε πριν τον εγκλεισμό, ναι, ότι προχωράει δυναμικά και σωστά έτσι όπως πρέπει να προχωρήσει.

E: Ωραία. Ποια είναι η γνώμη σας, με συγχωρείτε, για την οργάνωση του περιεχομένου σπουδών σε ευρύτερα θεματικά πεδία τα οποία εξελίσσονται από τάξη σε τάξη; Πως πιστεύετε πως θα λειτουργήσει αυτή η καινοτομία;

Σ9: Εδώ θα πρέπει να μου το εξηγήσετε λιγάκι αυτό.

E: Ναι, τα νέα ΠΣ έχουν δημιουργηθεί, ας το πούμε έτσι, οργανωθεί, σε θεματικά πεδία, δηλαδή, υπάρχει ένα θεματικό πεδίο σε κάθε μάθημα το οποίο εξελίσσεται από τάξη σε τάξη.

Σ9: Όταν λέτε από τάξη σε τάξη εννοείτε από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο;

E: Από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο μέχρι και στο Λύκειο.

Σ9: Μάλιστα.

E: Το οποίο εξελίσσεται, ένα θέμα, μία θεματική ενότητα, σίγουρα στο δημοτικό θα είναι, ξέρετε, αποσαφήνιση εννοιών, στο Γυμνάσιο λίγο πιο εμπλουτισμένο και στο Λύκειο θα γίνεται ακόμα περισσότερη ανάλυση.

Σ9: Το θεωρώ σωστό για το συγκεκριμένο μάθημα, θεωρώ ότι ήτανε και αίτημα του κλάδου μας θα υπάρχει μία συνέχεια από τάξη σε τάξη και θεωρώ ότι μπορεί κάποιος να το πετύχει αυτό προσαρμόζοντας, πάλι θα επιμένω σε αυτό, τη διδασκαλία του.

E: Ωραία. Κατά πόσο το περιεχόμενο του νέου ΠΣ απάντα στις σύγχρονες κοινωνικές προκλήσεις και συνθήκες, στην πολυπολιτισμικότητα, στη παγκοσμιοποίηση, στη συμπερίληψη; Θεωρείτε πως είναι, γενικά, η άποψη σας για την κοινωνικοπολιτισμική εγκυρότητα του περιεχομένου, είναι αρκετά ενημερωμένο;

Σ9: Νομίζω απαντάει, απαντάει με την έννοια ότι και τις περιβαλλοντικές προκλήσεις έχουμε δει όπως είναι η ενότητα το άτομο και ο ευρύτερος κόσμος, ενότητα για φυσικό περιβάλλον, έχει μαθησιακά αποτελέσματα που πρέπει να αναλάβουν ευθύνες οι μαθητές

οικολογικές στο άμεσο περιβάλλον και αποκτούν δύναμη και επιρροή, στις δραστηριότητες στο συγκεκριμένο η εκμάθηση έρχεται μέσω της τέχνης και του αναστοχασμού, έχει για την πολυπολιτισμικότητα, να αναφέρουμε την ενότητα τα στερεότυπα, προκατάληψη ή το άτομο ως πολίτης του κόσμου είτε μετανάστευση όπου θα πρέπει να διαχωρίσουν οι μαθητές την άποψή τους για τη μετανάστευση από το μετανάστη μετανάστρια το άτομο δηλαδή και να αποδέχονται το διαφορετικό άλλο, πολύ σημαντικό σου μέρες μας, η αποδοχή του διαφορετικού στη θεματική για την παγκοσμιοποίηση έχουμε το άτομο και τον ευρύτερο κόσμο, το προσδοκώμενο αποτέλεσμα είναι να είναι σε θέση μαθητές να κατανοήσουν ότι η κοινωνία είναι ... ένα σύμπλεγμα ανθρώπινων δικτύων περισσότερο ή λιγότερο σταθερών που εξελίσσονται στο πέρασμα του χρόνου, με διαφορετική ταχύτητα και ένταση. Νομίζω ότι είναι μία χαρά.

E: Πώς κρίνετε το περιεχόμενο του νέου ΠΣ σε σχέση με το χρόνο που διατίθεται για τη διδασκαλία του μαθήματος; Είναι επαρκής ο διαθέσιμος διδακτικός χρόνος;

Σ9: Ο χρόνος είναι περιορισμένος, θα σας πω εδώ, θα σας πω για τους μαθητές στα αστικά κέντρα, έχω την εμπειρία και στην επαρχία, στην επαρχία ίσως είναι μικρότερα τμήματα, ίσως είναι αλλού τύπου τα επίπεδα που θα πρέπει να προσαρμόζουμε να είναι πιο αρκετό αλλά για τα αστικά κέντρα είναι πολυπληθείς οι τάξεις, οπότε χάνεται χρόνος στην αρχή για να συνδέσεις με τα προηγούμενα μαθήματα ή να στοχοθετήσεις το μάθημα ή να συνδέσεις laptop και τα λοιπά να φτιάξεις τους πίνακες τους καινούργιους της εκπαίδευσης. Οπότε πρέπει να είναι πιο ευέλικτο το σχέδιο μαθήματος, πολύ εύστοχα τα σημεία που εκβαθύνουν και θα κατανοήσουν οι μαθητές και μαθήτριες και τις αλλαγές πάλι ανάλογα με την τάξη και το επίπεδο, ζανά αυτό θα πω.

E: Ωραία. Θα αλλάζατε κάτι και τι θα ήταν αυτό ως προς την διάταξη ή την προσθήκη, την αφαίρεση κάποιων επιμέρους εννοιών;

Σ9: Αν δεν το δω στην πράξη δεν μπορώ να το απαντήσω αυτό ... Δηλαδή, θα πρέπει να έχω διδάξει όλες τις ενότητες και να μπορέσω να σου απαντήσω.

E: Ωραία. Ως παιδαγωγική τώρα φιλοσοφία, οι κατασκευαστές του νέου ΠΣ διακηρύσσουν μία προοδευτική, μαθητοκεντρική λογική ισχυριζόμενοι ότι τα ΠΣ προωθούν την ενεργό συμμετοχή και συνεργασία όλων των μαθητών - μαθητριών μέσω της δημιουργίας περιβαλλόντων καθοδηγούμενης μάθησης, αυτενέργειας, συνεργατικής δράσης σε ομάδες, διερευνητική μάθηση, βιωματική προσέγγιση, συνεργατική επίλυση

προβλήματος, επικοινωνιακή προσέγγιση και μετασχηματιστικής λογικής. Κατά πόσο θεωρείτε ότι το νέο ΠΣ, πράγματι, διαπνέεται από αυτή την παιδαγωγική προσέγγιση;

Σ9: Είναι συνεπές με την παιδαγωγική του φιλοσοφία η οποία διαχέεται σε όλο το αναλυτικό πρόγραμμα, κάθε φάση του είναι και ένα παράδειγμα.

E: Εσείς κατά πόσο συμφωνείτε ότι παραπάνω προοδευτική, μαθητοκεντρική λογική είναι κατάλληλη για διδασκαλία του μαθήματος σας;

Σ9: Εντάξει, τώρα ανάλογα ... όπως και οι εκπαιδευτικοί και μαθητές προσαρμόζονται βήμα-βήμα σε νέα περιβάλλοντα μάθησης και η σχέση καθηγητή και μαθητή για ομάδες μαθητών - μαθητριών είναι δυναμική και σχέση αλληλεπίδρασης, οπότε, στην πράξη όλα θα φανούν.

E: Οι εκπαιδευτικοί της ειδικότητας σας, γενικά, πώς δέχθηκαν την, το νέο ΠΣ; Έχετε εικόνα;

Σ9: Κοιτάζτε, ειδικά της ειδικότητας μου η όποια ειδικότητα είναι και λίγο ΣΤΕΝΑΧΩΡΗΜΕΝΗ γιατί στερήθηκε και ώρες διδασκαλίας, πρέπει να σας πω από την εμπειρία μου όλα αυτά τα χρόνια, ότι είμαστε πάντα δεκτικοί στις καινοτόμες δράσεις. Και από ότι γνωρίζω θετικά έχουν αποδεχτεί όλα αυτά.

E: Ωραία. Λαμβάνοντας υπόψη την επαγγελματική ετοιμότητα των διδασκόντων, τις υλικές συνθήκες και την κουλτούρα των ελληνικών σχολείων, θεωρείτε πώς θα μπορούσαν να ανακύψουν κάποιες δυσκολίες στην εφαρμογή του ΠΣ και ποιες είναι αυτές;

Σ9: Ναι, γιατί τα σχολεία μας δεν έχουν την κατάλληλη υλικό- τεχνική υποδομή, χρειάζεται και περισσότερη επιμόρφωση στους εκπαιδευτικούς π.χ. γιατί είναι στραμμένη τάξη, σας λέω ένα παράδειγμα. Και πρέπει οπωσδήποτε είναι λιγότεροι μαθητές και οι μαθήτριες στις τάξεις. Δηλαδή, όταν μιλάμε για την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και έχεις 26 παιδιά, έχεις πέντε- έξι ομάδες, είναι πάρα πολύ δύσκολο σε παιδιά, που αν θέλετε, και τη ομαδοσυνεργατική διδασκαλία δεν την έχουν μάθει από το δημοτικό και το νηπιαγωγείο για να μπορέσεις να την εφαρμόσεις όπως θέλεις στα μαθήματα.

E: Ωραία. Η επιμόρφωση ήταν αποτελεσματική στο να γίνει, να γίνουν σαφή και να προωθηθούν τα νέα στοιχεία του ΠΣ; Θα θέλετε να γίνει κάτι περισσότερο;

Σ9: Κοίταξε να σου πω, νομίζω ότι εγώ ειδικά χρειάζομαι περισσότερο εξοικείωση με τις καινούργιες πλατφόρμες, ας πούμε, όπως επιμόρφωνα το Teems λίγο με κούρασε, δηλαδή είναι κάτι καινούργιο για εμάς, όπως και του Webex έτσι και το Teems έτσι και όλες οι πλατφόρμες είναι καινούργιες, είμαστε πάλι εκπαιδευτικοί, έτσι, λοιπόν δεν είχαμε σχέση εννοώ με τις τεχνολογίες, τώρα σιγά-σιγά μπαίνουμε μέσα σε αυτό το καινούργιο πλαίσιο. Το σχέδιο μαθήματος δεν με δυσκόλεψε αλλά γενικά χρειάστηκε αρκετό χρόνο για να το κατασκευάσω. Τώρα, ήταν πολύ θετικές οι καινοτομίες του, η επιμορφώτρια μου ήταν εξαιρετική, τις εργασίες που είχαμε τους συναδέλφους του κλάδου ήταν εξαιρετικά πράγματα και αυτό που θα ήθελα προσωπικά εγώ είναι λογισμικά στις ενότητες από το ΙΕΚ και αν είναι δυνατόν να φτιαχτούν, εκπαιδευτικά παιχνίδια που μας λείπουν και τα παιδιά νομίζω θα μάθαιναν πολύ καλά, αυτή η γενιά που έτσι κι αλλιώς, τα παιχνίδια τα videogames και τα λοιπά τους αρέσουνε, αν υπάρχουν εκπαιδευτικά παιχνίδια θα τους αρέσουν επίσης και ακόμα θα ήθελα να προτείνω τετράδια εργασιών με διάφορες, έτσι, με διαφορετικούς τρόπους επίλυσης ασκήσεων όπως είναι τα κρυπτόλεξα, τα σταυρόλεξα, τα αινίγματα, κουίζ που προσωπικά αναγκάζομαι κάθε φορά και φτιάχνω μόνη μου για να τα έχω τα παιδιά σε εγρήγορση.

E: Ωραία, οπότε μου απαντήσατε στην ουσία, θα σας ρώταγα και αν έχετε να κάνετε κάποιες προτάσεις για πιθανή βελτίωση του ΠΣ, δεν ξέρω αν θέλετε κάτι να προσθέσετε

Σ9: Τις περιμένα, γι' αυτό σας πρόλαβα, τις περιμένα.

E: Θέλετε κάτι να προσθέσετε.

Σ9: Όχι.

E: Πολύ ωραία. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ, ευχαριστώ πολύ.

Σ9: Και εγώ, και εγώ.

10^η συνέντευξη

Καθηγητής Σ10,

E: Η παρούσα συνέντευξη έχει ως στόχο την καταγραφή των απόψεων σας για το νέο ΠΣ όπως το μελετήσατε και το εφαρμόζετε κατά την πιλοτική φάση εφαρμογής του το σχολείο σας. Οι απόψεις σας θα αξιοποιηθούν για τη βελτίωση του νέου προγράμματος σε συνδυασμό με όλα τα άλλα συμπεράσματα της πιλοτικής φάσης εφαρμογής του. Μπορείτε να μου πείτε το φύλο σας;

Σ10: Άντρας.

E: Ειδικότητα;

Σ10: Οικονομολόγος Π.Ε. 80 πρώην Π.Ε. 09.

E: Οι σπουδές σας;

Σ10: Βασικό πτυχίο Οικονομικών επιστημών, δεύτερη ειδικότητα δημόσια διοίκηση Παντείου Π.Ε.78, τρία μεταπτυχιακά και είμαι διευθυντής σε ΕΠΑΛ.

E: Τα χρόνια υπηρεσίας στο σχολείο πιλοτικής εφαρμογής του νέου προγράμματος;

Σ10: Εννοείτε το νέο πρόγραμμα αυτό του ΚΠΑ.

E: Ναι.

Σ10: Μηδέν, εγώ είμαι σε ΕΠΑΛ διευθυντής δεν έχουμε.

E: Να έχετε κάνει την επιμόρφωση.

Σ10: Έχω κάνει την επιμόρφωση δεν το εφαρμόσει στην πράξη δηλαδή ακόμη.

E: Ωραία, ωραία. Τα χρόνια υπηρεσία σας;

Σ10: 17 χρόνια στην εκπαίδευση.

E: Πώς οργανώνεται το καθημερινό σας μάθημα; Σε ποια στοιχεία συνήθως στηρίζετε;

Σ10: Τα στοιχεία που στηρίζομαι, σε αυτό που, στη διοργάνωση του μαθήματος, αναφορικά με αυτό που με ρωτάτε είναι στο να, τα παιδιά να κάνουν πράγματα τα ίδια, να μαθαίνουν δηλαδή, να ανακαλύπτουν μόνο τη γνώση, τα καθοδηγώ μέσα από δραστηριότητες και παρεμβάσεις που κάνω, σιγά-σιγά να αντιλαμβάνονται μόνα τους μία έννοια να την κάνουνε λίγο πιο σύνθετη και στο τέλος να την χτίζουνε με βάση τους στόχους του μαθήματος.

E: Θα θέλατε να κάνετε μία γενική εκτίμηση για το νέο ΠΣ;

Σ10: Ναι αυτό που μου έχει κάνει εντύπωση αναφορικά με το νέο ΠΣ είναι ότι δεν εμβαθύνει τόσο το σχολικό εγχειρίδιο, εστιάζει σε αυτό που σας είπα και εγώ πιο πριν, στο να βάζει τα παιδιά να χτίζουν λιθαράκι - λιθαράκι τη γνώση από διαφορετικές πηγές και γενικά να συνθέτουν αυτό που πάμε να τους μάθουμε

E: Ωραία. Ποια είναι τα στοιχεία που θεωρείτε ότι διαφοροποιούν το νέο πρόγραμμα σε σχέση με το υφιστάμενο;

Σ10: Αναμφισβήτητα είναι η επικέντρωση στο σχολικό εγχειρίδιο, έτσι, το παλιότερο πρόγραμμα ήτανε, είχε εστιάσει αποκλειστικά και μόνο στην διδακτέα ύλη στο σχολικό εγχειρίδιο, το νέο πρόγραμμα θεωρώ ότι είναι πιο ευέλικτο, ότι διευρύνει τους ορίζοντές των παιδιών, τέλος πάντων, αλλά και το πεδίο δράσης του εκπαιδευτικού. ... Το θεωρώ λίγο πιο ευέλικτο.

E: Ωραία. Εσείς πως αξιολογείτε αυτή την διαφοροποίηση; Πιστεύετε θα φέρει καλύτερα αποτελέσματα;

Σ10: Κοιτάζτε, έχει και συν και πλην, έτσι. Υπάρχει η ευελιξία όπως σας ανέφερα στα πλεονεκτήματα. Θεωρώ όμως ότι να υπάρχουν και πολλά σχολικά βιβλία, να υπάρχει ευρύ πεδίο στο οποίο μπορώ, να να γίνουν να γίνουν οι αναζητήσεις τέλος πάντων των πηγών και αυτό, λίγο στα πλαίσια του σχολικού ωραρίου, λίγο χάνεται, έτσι, δεν υπάρχει και μεγάλη ευελιξία και για να γίνω πιο συγκεκριμένος, είναι ο σχολικός χρόνος που είναι ένας περιορισμός και αφετέρου ο μεγάλος αριθμός των παιδιών στην τάξη, και αυτό είναι ένας επιπλέον περιορισμός.

E: Ωραία.

Σ10: Δηλαδή, μεγάλα τμήματα και ο περιορισμένος σχολικός χρόνος είναι δύο ανασταλτικοί παράγοντες.

E: Άρα θεωρείτε γενικά πως ο χρόνος δεν είναι επαρκής, ο διαθέσιμος διδακτικός χρόνος, σε σχέση με το περιεχόμενο.

Σ10: ΝΑΙ ΝΑΙ ΑΚΡΙΒΩΣ, ΑΥΤΟ ΑΚΡΙΒΩΣ εννοώ. Θεωρώ ότι χρειάζεται μεγαλύτερη διάρκεια για να εφαρμοστούν αυτά στην σύγχρονη σχολική πραγματικότητα. Θεωρώ ότι δηλαδή λίγο το νέο ΠΣ δεν είναι και τόσο προσαρμοσμένο στην υφιστάμενη σχολική πραγματικότητα και σε συνδυασμό με όλα τα άλλα, με όλο το φόρτο εργασίας γενικά που υπάρχει στο σχολείο.

E: Ωραία. Αν σας ζητούσα να αναφέρετε κάποια στοιχεία που καθορίζουν τη φυσιογνωμία της ΚΠΑ του Γυμνασίου όπως αυτή καθορίζεται από το νέο ΠΣ, ποια θα λέγατε ότι είναι αυτά;

Σ10: Κυρίως είναι ότι θα εμβαθύνεις στην έννοια του κοινωνικά υπεύθυνου πολίτη και του δίνει, τέλος πάντων, την, αυτά τα στοιχεία που χρειάζεται να έχει ένας σύγχρονος πολίτης, στο σύγχρονο, στην σύγχρονη Δημοκρατική κοινωνία.

E: Ωραία. Τώρα ίσως να είναι και περιττή γιατί μου απαντήσατε, αλλά θα την κάνω την ερώτηση. Ποια από τις δύο παρακάτω θέσεις, θεωρείτε κατά τη γνώμη σας πώς περιγράφει καλύτερα το ΠΣ, το νέο ΠΣ. Η πρώτη θέση είναι πως το νέο ΠΣ έχει ακαδημαϊκό χαρακτήρα, δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές να αποκτήσουν γερές βάσεις και να ακολουθήσουν μετέπειτα εξειδικευμένες ακαδημαϊκές σπουδές και η δεύτερη θέση είναι πως το νέο ΠΣ έχει το λειτουργικό χαρακτήρα του εγγραμματισμού δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές ώστε να μπορούν να αξιοποιήσουν τις γνώσεις που απέκτησαν από το μάθημα στην καθημερινή τους ζωή ως αυριανοί ενήλικοι πολίτες.

Σ10: Θεωρώ ότι είναι η δεύτερη θέση, σε καμία περίπτωση δεν προετοιμάζει τους μαθητές για μετέπειτα ακαδημαϊκή πορεία. Και εδώ, βεβαίως, θέλω να διατυπώσω και τις ενστάσεις μου ... θεωρώ δηλαδή ότι η πολιτική του υπουργείου στο κομμάτι των Κοινωνικών Επιστημών που έχουνε φύγει, έχουν μειωθεί οι ώρες από το λύκειο, είναι ένας αποτρεπτικός, θα έλεγα, παράγοντας. Περαιτέρω κινήτρου, τέλος πάντων, ούτως ώστε οι μαθητές να ακολουθήσουν ακαδημαϊκή πορεία πάνω στις Κοινωνικές Επιστήμες γενικότερα.

E: Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι το νέο ΠΣ έχει ενσωματώσει οργανικά τη χρήση των ΤΠΕ;

Σ10: Σε ικανοποιητικό βαθμό, στο βαθμό που θα έπρεπε να έχει γίνει η ενσωμάτωση, διότι, σε αρκετά μαθήματα, ξέρετε, ίσως να έχουμε θεοποιήσει τις ΤΠΕ και να ξεφεύγουμε λίγο με υπερβολές από αυτό που πραγματικά πρέπει να υπάρχει.

E: Την χρήση του ως εργαλείο κυρίως.

Σ10: Ναι.

E: Οι κατασκευαστές του ΠΣ ισχυρίζονται πως έχουν επιχειρήσει με το νέο αυτό πρόγραμμα, το νέο αυτό πρόγραμμα, να είναι αρκετά ανοιχτό στο να επιτρέπει τη

μεγαλύτερη αυτενέργεια του εκπαιδευτικού, να το προσαρμόζει στις συνθήκες της τάξης του, να είναι προσαρμοσμένο στις ιδιαίτερες ανάγκες μαθητών με διαφορετικές ικανότητες και να είναι και συμπεριληπτικό ώστε να μπορεί να δουλέψει καλά και μαθητές από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε πως έχουν επιτευχθεί αυτοί οι στόχοι;

Σ10: Θεωρώ ότι οι στόχοι αυτοί, ναι, επιτυγχάνονται σε έναν αρκετά μεγάλο βαθμό. Όμως, σας είπα, και από την άλλη ελλοχεύει ο κίνδυνος στο τέλος λόγω του περιορισμένου σχολικού χρόνου και του μεγάλου όγκου μαθητών στην τάξη, να τους χάσουμε αυτούς τους στόχους. Αυτή είναι η ανησυχία η δική μου και προβληματισμός μου.

E: Ωραία. Κατά πόσο θεωρείτε ότι το νέο ΠΣ θα σας βοηθήσει να οργανώσετε καλύτερα τη διδασκαλία σας; Ίσως κυρίως στις δραστηριότητες που προτείνονται από το ΥΕΠ.

Σ10: Σε αρκετά μεγάλο, σε αρκετά, μάλλον, ικανοποιητικό βαθμό, δεδομένου της ευελιξίας που δίνει στον εκπαιδευτικό, όπως αναφέρεται και εσείς πριν, ούτως ώστε να προσαρμοστεί στην, στην τάξη του και στις ιδιαιτερότητες των μαθητών και θεωρώ ότι το καταφέρνει αυτό σε μεγάλο βαθμό.

E: Ωραία. Θεωρείτε ότι στο νέο ΠΣ τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα είναι καλά διατυπωμένα, με σαφήνεια; Πιο συγκεκριμένα, πως θα αξιολογούσατε την σαφήνεια ως προς τη διάκριση σε γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις; Υπάρχει σαφήνεια;

Σ10: Ναι. Με μία πρώτη ματιά που του έχω ρίξει, διότι, και από την εμπειρία που είχα από το σεμινάριο, γιατί όπως σας είπα, δεν έχω διδάξει το μάθημα λόγω της, του σχολείου στο οποίο υπηρετώ, της τοποθετήσεως μου, τέλος πάντων, πιστεύω ότι σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό, υπάρχει αυτή η σαφήνεια την οποία αναφέρετε και είναι αρκετά καλά διατυπωμένοι οι στόχοι στο αναλυτικό ΠΣ.

E: Σε τι βαθμό, το νέο ΠΣ της ΚΠΑ, καλύπτει τις δεξιότητες του εικοστού πρώτου αιώνα με τις οποίες πρέπει να εφοδιαστούν μαθητές; Της επικοινωνίας, της συνεργασίας;

Σ10: Επικοινωνία - συνεργασία, θεωρώ ότι είναι αρκετά καλό. Θεωρώ όμως ότι θα μπορούσε να ήταν καλύτερο αν εμβάθυνε ακόμα περισσότερο σε θέματα πολιτικής, συντάγματος, σε θέματα δηλαδή πολιτικής επιστήμης, εκεί δηλαδή λίγο, θα μπορούσε να γίνει κάτι παραπάνω. Τώρα όσον αφορά την συν εργατικότητα και τη συνεργασία των μαθητών, υπάρχουν έτσι όπως διατυπώνει τους στόχους, θεωρώ ότι επιτυγχάνεται αυτό.

E: Ωραία, Πως κρίνετε το περιεχόμενο, την ύλη που έχει συμπεριληφθεί στο νέο ΠΣ; Θεωρείται που είναι κατάλληλο το περιεχόμενο με βάση την ηλικία και τις προγενέστερες γνώσεις των μαθητών;

Σ10: Ναι, είναι επαρκές. Αλλά σας είπα πως η ύλη θα μπορούσε να επιμείνει σε θέματα δημοκρατικού πολιτεύματος για τα οποία οι μαθητές θα πρέπει δυστυχώς να μάθουν, θα πρέπει, συγνώμη, να μάθουν περισσότερα τα οποία δυστυχώς μέχρι σήμερα δεν μαθαίνουν και σας είπα σε αυτό με προβληματίζει το ότι η πολιτική του υπουργείου που έχει περιορίσει τις ώρες διδασκαλίας των Κοινωνικών Επιστημών στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Δηλαδή παλαιότερα υπήρχε το μάθημα Πολιτική και Δίκαιο στο οποίο συνέχιζαν οι μαθητές. Τώρα όλα αυτά, καλούνται οι μαθητές να τα αφομοιώσουν και να τα μάθουν μέσα από δύο τάξεις, έτσι, την τρίτη γυμνασίου με το συγκεκριμένο μάθημα που συζητάμε και στην μετέπειτα πορεία ακόμη Πολιτική Παιδεία της πρώτης λυκείου. Όπου σε αυτά τα μαθήματα, βέβαια, υπάρχουνε κομμάτια από διάφορα γνωστικά αντικείμενα, έτσι, όπως είναι η Κοινωνιολογία, η Οικονομία, η Πολιτική Επιστήμη.

E: Ωραία. Ποια είναι η γνώμη σας για την οργάνωση του περιεχομένου του ΠΣ σε ευρύτερα θεματικά πεδία τα οποία εξελίσσονται από τάξη σε τάξη; Πώς πιστεύετε θα λειτουργήσει αυτή η καινοτομία;

Σ10: Πιστεύω ότι είναι λίγο φιλόδοξο το πρόγραμμα εκεί, φιλοδοξεί να το επιτύχει. Εγώ, βέβαια, έχω μια επιφύλαξη για το αν πετυχαίνετε αυτό, γιατί από την μέχρι τώρα εμπειρία μου από το παλιό ΠΣ λίγο έχει επιτευχθεί, βέβαια θα μου πείτε τώρα δεν μιλάμε για το παλιό πρόγραμμα, μιλάμε για το νέο. Θεωρώ ότι τα καταφέρνει σε καλύτερο βαθμό από το παλιό.

E: Κατά πόσο το περιεχόμενο του νέου ΠΣ απαντά στις σύγχρονες κοινωνικές προκλήσεις και συνθήκες, τις περιβαλλοντικές προκλήσεις, στην πολυπολιτισμικότητα, στην παγκοσμιοποίηση; Είναι, ποια η κοινωνικοπολιτισμική εγκυρότητα, ας το πούμε έτσι, του προγράμματος;

Σ10: Ναι, αν κατάλαβα την ερώτηση σας εννοείτε κατά πόσο αυτό ανταποκρίνεται στα ... στις κοινωνικές προκλήσεις της σύγχρονης εποχής.

E: Ναι, ναι, κατά πόσο είναι ενημερωμένο, ακριβώς, πάνω σε αυτό.

Σ10: Ναι, ναι, ναι. Ναι είναι σε ΑΡΚΕΤΑ ΜΕΓΑΣΛΟ ΒΑΘΜΟ, πιστεύω. Και δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα σε αυτά, για αυτό και σας είπα ότι μειώνει άλλα κομμάτια της ύλης, από την πλευρά...

E: Ναι είναι η ερώτηση που θα σας έκανα τώρα..

Σ10: Ναι, συγγνώμη.

E: Αν θα αλλάζατε κάτι και τι θα ήταν αυτό ως προς τη διάταξη την προσθήκη, αφαίρεση κάποιων ενοτήτων.

Σ10: Θα εστίαζα λιγότερο στα κοινωνικά, κοινωνικού περιεχομένου, σε κοινωνικής, μάλλον σε κοινωνικού περιεχομένου ύλη και θα εμβάθυνα περισσότερο σε θέματα του Δικαίου, του Δημοσίου Δικαίου και σε θέματα του, της Δημοκρατικής λειτουργίας της πολιτείας, έτσι.

E: Ως παιδαγωγική φιλοσοφία τώρα οι κατασκευαστές του νέου προγράμματος διατηρήσουν μία προοδευτική μαθητοκεντρική λογική ισχυριζόμενοι πως τα νέα προγράμματα προωθούν την ενεργό συμμετοχή και συνεργασία των μαθητών μέσω της, των περιβαλλόντων καθοδηγούμενης μάθησης, αυτενέργειας, βιωματικής προσέγγισης, συνεργατικής επίλυσης προβλήματος. Κατά πόσο θεωρείτε ότι το νέο πρόγραμμα πράγματι διαπνέεται από αυτή την παιδαγωγική προσέγγιση;

Σ10: Σε αρκετά μεγάλο βαθμό, όπως ανέφερα και πριν, όντως είναι μαθητοκεντρικό, όντως δίνει ευελιξία και στον εκπαιδευτικό και στο μαθητή, δεν..

E: Εσείς, με συγχωρείτε για την διακοπή, κατά πόσο συμφωνείτε με αυτή τη προοδευτική μαθητοκεντρική λογική, είναι κατάλληλη για τη διδασκαλία του μαθήματος σας;

Σ10: Είναι κατάλληλη, βεβαίως, αλλά όπως σας είπα και πριν πρέπει να υπάρχουν κάποια όρια. Εδώ θεωρώ ότι δεν υπάρχουν τα όρια αυτά και υπάρχει υπερβολική ελευθερία, κατά τη γνώμη μου. Θα πρέπει, δηλαδή, λίγο να είναι πιο καθορισμένη η ύλη και οι δραστηριότητες, τέλος πάντων, των παιδιών.

E: Οι εκπαιδευτικοί της ειδικότητας πως δέχτηκαν γενικά το νέο πρόγραμμα;

Σ10: Με αρκετή επιφύλαξη, αρκετά επιφυλακτικοί ...

E: Λαμβάνοντας υπόψη την επαγγελματική ετοιμότητα των διδασκόντων, τις υλικές συνθήκες και την κουλτούρα των ελληνικών σχολείων, θεωρείτε πως θα μπορούσαν να

ανακλύουν δυσκολίες στην εφαρμογή του προγράμματος; Και ποιές θα μπορούσαν να είναι αυτές;

Σ10: Ναι, οι δυσκολίες σας είπα ποιες είναι. Δεν είναι δυνατόν μέσα σε 45 λεπτά να κάνεις μαθητοκεντρικής δραστηριότητες σε 25 μαθητές που έχει ένα τμήμα της Γ Γυμνασίου, σε μία ηλικία όπου τα παιδιά θα πρέπει να κάνουν αυτές τις δραστηριότητες, που δεν θα προλάβουν στο χρόνο που διδάσκεται στο ωρολόγιο πρόγραμμα το μάθημα, να της κάνουν.

E: Ως προς την επαγγελματική ετοιμότητα των διδασκόντων; Είναι έτοιμοι, θεωρείτε οι εκπαιδευτικοί να το εφαρμόσουν;

Σ10: Υπάρχει εμπειρία, υπάρχει η ετοιμότητα από τους εκπαιδευτικούς. Θεωρώ ότι μέσα από την εφαρμογή του προγράμματος, την απόκτηση εμπειρίας αλλά και την κατάλληλη επιμόρφωση, στο τέλος θα τα καταφέρουν.

E: Η επιμόρφωση ήταν αποτελεσματική στο να γίνουν σαφή και να προωθηθούν τα νέα στοιχεία του προγράμματος; Θα θέλατε κάτι να γίνει κάτι περισσότερο;

Σ10: Όσον αφορά το πρόγραμμα που, της επιμόρφωσης του ΥΕΠ, που εγώ προσωπικά παρακολούθησα, θεωρώ ότι ήταν αρκετά σαφές, κατανοητοί οι στόχοι του και η κουλτούρα, η νοοτροπία που ήθελε να περάσει για τη φιλοσοφία του νέου ΠΣ και θεωρώ ότι επιτεύχθηκαν οι στόχοι που είχαν τεθεί.

E: Κλείνοντας τώρα την συζήτησή μας, ποιες, έτσι κάποιες συγκεκριμένες προτάσεις που θα είχατε να κάνετε για πιθανή βελτίωση του νέου προγράμματος στο μάθημα της ΚΠΑ;

Σ10: Αναμόρφωσης ύλης με ποιο πολύ εστιασμό στην, σε θέματα της πολιτείας, σε θέματα δηλαδή Θεσμών και λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος, δεν είναι δυνατόν τα παιδιά σε μεγαλύτερες ηλικίες να μην ξέρουν ποιο είναι το πολίτευμα της Ελλάδος. Να υπάρχουνε πιο πολλές διδακτικές ώρες, να υπάρχει οριοθέτηση των ανοιχτών, τέλος πάντων, δραστηριοτήτων και, βεβαίως, το μάθημα αυτό να συνεχιστεί και σε επόμενες τάξεις, στην δευτέρα λυκείου όπως παλαιότερα, δηλαδή, που συνεχίζονταν, με καθαρά, ύλη σε θέματα Πολιτικής Επιστήμης ή Νομικής Επιστήμης, και Νομικής Επιστήμης.

E: Ωραία, σας ευχαριστώ πάρα πολύ.

11^η συνέντευξη

Καθηγητής Σ11,

E: Η παρουσία συνέντευξη έχει ως στόχο την καταγραφή των απόψεων σας για το νέο ΠΣ όπως το μελετήσατε και το εφαρμόσατε κατά τη φάση της πιλοτικής εφαρμογής του στο σχολείο σας. Οι απόψεις σας θα αξιοποιηθούν για τη βελτίωση του νέου προγράμματος σε συνδυασμό με όλα τα άλλα συμπεράσματα της πιλοτικής φάσης εφαρμογής του. Θα μου πείτε λιγάκι το φύλο σας;

Σ11: Γυναίκα.

E: Ειδικότητα;

Σ11: Π.Ε. 78.

E: Με συγχωρείται, οι σπουδές σας;

Σ11: Νομική και μεταπτυχιακό, πρώτο και δεύτερο.

E: Ωραία, χρόνια υπηρεσίας;

Σ11: 21.

E: Τα χρόνια υπηρεσίας στο σχολείο της πιλοτικής εφαρμογής του νέου προγράμματος;

Σ11: Τι εννοείτε;

E: Πόσα χρόνια είστε το σχολείο στο οποίο κάνατε το νέο πρόγραμμα;

Σ11: Το τελευταίο σχολείο σε σχέση με την επιμόρφωση λέτε τώρα;

E: Ναι, ναι.

Σ11: 5.

E: Ο χρόνος πιλοτικής εφαρμογής του νέου προγράμματος;

Σ11: 1.

E: Τώρα μπορείτε να μου πείτε λιγάκι πώς οργανώνετε το καθημερινό σας πρόγραμμα, σε ποια υλικά στηρίζετε κυρίως γι' αυτό;

Σ11: Εννοείτε πάντα σε σχέση με την πιλοτική εφαρμογή του νέου αναλυτικού προγράμματος;

E: Όχι αυτή η ερώτηση είναι γενική όχι μόνο για πιλοτικό πρόγραμμα.

Σ11: Πώς οργανώνω την καθημερινότητά μου σε σχέση με το σχολείο;

E: Το μάθημα, δηλαδή κάνετε μία προετοιμασία πριν;

Σ11: Τον προγραμματισμό, την προετοιμασία του μαθήματος εννοείτε;

E: Ναι, ναι, ναι.

Σ11: Ναι, γιατί πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το μαθητικό δυναμικό, δεν είναι κάθε χρόνο το ίδιο, και οι ανάγκες των μαθητών και οι ιδιαιτερότητες της σχολικής μονάδας. Σαφώς απαιτεί προετοιμασία όχι τόσο στο γνωστικό αντικείμενο όσο στη μεθοδολογική προσέγγιση, κάθε φορά.

E: Θα θέλετε να κάνετε μία γενική εκτίμηση αναφορικά με το νέο πρόγραμμα;

Σ11: Ναι. Έχει αρκετές διαφορές με το προηγούμενο. Μάλλον είναι μία εντελώς διαφορετική φιλοσοφία σε σχέση με το παλιό αναλυτικό πρόγραμμα. Ουσιαστικά έχουμε ξεφύγει από την μετωπική διδασκαλία, έχουμε ξεφύγει από τη λογική ότι ο μαθητής είναι παθητικός δέκτης και μπαίνουμε στο βίωμα και στην έρευνα. Βέβαια, εδώ πρέπει να επισημάνουμε ότι και στο παλιό αναλυτικό ΠΣ, η ΚΠΑ δεν ήταν ένα μάθημα καθαρά θεωρητικό όπου ο δάσκαλος μιλούσε και ο μαθητής απαντούσε, δεν στηριζόταν σε αυτό το μοντέλο. Αυτό το οποίο έχει διαφοροποιήσει τα πράγματα είναι ότι πλέον δεν έχουμε ένα προκαθορισμένο σύνολο γνώσεων και σε κάθε μάθημα πρέπει να εμπλεκόμαστε σαφώς σε βιωματικές και ερευνητικές μεθόδους. Αυτές νομίζω ότι είναι οι διαφορές, είναι ένα μάθημα ούτως ή άλλως που απαιτεί κριτικές και στοχαστικές και ανά στοχαστικές διαδικασίες, πολύ περισσότερο τώρα με το αναλυτικό ΠΣ που της ενισχύει.

E: Ωραία, εσείς αυτή την διαφοροποίηση πώς την κρίνετε; Θεωρείται πως θα φέρει καλύτερα αποτελέσματα σε σχέση με το υφιστάμενο ΠΣ;

Σ11: Ναι γιατί είναι η φύση του μαθήματος τέτοια. Εξαρτάται βέβαια και ποιος εκπαιδευτικός το χρησιμοποιεί, τι εννοώ, αν ο εκπαιδευτικός δεν έχει επιμορφωθεί πάνω στο αναλυτικό ΠΣ ή δεν έχει επιμορφωθεί ουσιαστικά, θα αντιμετωπίσει δυσκολίες. Γιατί; Γιατί είπαμε ότι δεν υπάρχει αυτό το προκαθορισμένο σύνολο γνώσεων, οπότε ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να δουλέψει τα πάντα, δηλαδή από το να φτιάξει ουσιαστικά σενάρια σε κάθε μάθημα. Αυτό είναι επίπονο και χρονοβόρο. Από την άλλη όμως σου δίνει και τη δυνατότητα να δουλέψεις με την τάξη τη συγκεκριμένη γιατί κάθε τάξη δεν ίδια. Έχει τα θετικά του, μάλλον, έχει αρκετές ευκαιρίες που δίνει στον εκπαιδευτικό να κάνει πολλά πράγματα αλλά απαιτεί και δουλειά τουλάχιστον στον

πρώτο χρόνο που θα εφαρμοστεί το αναλυτικό ΠΣ και το προαπαιτούμενο είναι η ουσιαστική επιμόρφωση.

E: Ωραία, αν σας ζητούσα να αναφέρετε κάποια στοιχεία που καθορίζουν τη φυσιογνωμία της ΚΠΑ του γυμνασίου, όπως αυτή καθορίζεται από το νέο ΠΣ, ποια θα λέγατε ότι είναι αυτά;

Σ11: Επαναλαμβάνετε την ερώτηση γιατί έκανε διακοπή;

E: Ναι, με συγχωρείτε. Αν σας ζητούσα να αναφέρετε ορισμένα στοιχεία που καθορίζουν τη φυσιογνωμία της ΚΠΑ του γυμνασίου όπως αυτή καθορίζεται από το νέο ΠΣ, ποια θα λέγατε ότι είναι αυτά;

Σ11: Θα λέγαμε ότι ουσιαστικά στο κέντρο του γνωστικού αντικειμένου είναι ο μαθητής και πως αυτός αντιλαμβάνεται τον εαυτό του μέσα στις κοινωνικές πολιτικές και οικονομικές συνθήκες που βιώνει. Δηλαδή από την τάξη στο σχολείο, από το σχολείο στη γειτονιά, από τη γειτονιά στον κόσμο. Είναι ένα πρόγραμμα που στηρίζεται σε βασικές κοινωνιολογικές έννοιες που πρέπει ο μαθητής να έχει κατακτήσει στη φοίτηση του στο γυμνάσιο όπως είναι ο κοινωνικός ρόλος, όπως είναι κοινωνική δομή, η αλληλεπίδραση, η κοινωνία. Βάζει, τοποθετεί, μάλλον, δίπλα στο μαθητή την έννοια της συνύπαρξης και του ενεργού Πολίτη αλλά ως δρών υποκείμενο μέσα στην κοινότητα. Τον μαθαίνει να διαβάσει τα κοινωνικά προβλήματα και να τα αντιλαμβάνεται πολύ επίπεδα. Ουσιαστικά μέσα από βιώματα, δραστηριότητες πολύ στοχευμένες και συγκεκριμένες, με συνεργατικό τρόπο έτσι και αρκετά φιλελεύθερο και δημοκρατικό, προσπαθεί να καλλιεργήσει και την πολιτική δράση των μαθητών γιατί το ζητούμενο είναι σε κάθε ένα από τα, από τις θεματικές που θα δουλεύονται να καταλήξουμε σε μία δράση και όχι να μείνουμε στη θεωρία.

E: Ωραία, τώρα, ποια θέση ανάμεσα στις εξής δύο θεωρείτε πως περιγράφει καλύτερα κατά τη γνώμη σας το νέο ΠΣ. Η πρώτη θέση είναι πως το νέο ΠΣ έχει ακαδημαϊκό χαρακτήρα, δηλαδή, προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές να αποκτήσουν γερές βάσεις και να ακολουθήσουν μετέπειτα εξειδικευμένες ακαδημαϊκές σπουδές, και η δεύτερη θέση πως το νέο ΠΣ έχει το λειτουργικό χαρακτήρα του αναγραμματισμού δηλαδή προετοιμάζει καλύτερα τους μαθητές ώστε να μπορούν να αξιοποιήσουν τις γνώσεις που απέκτησαν το μάθημα στην καθημερινή του ζωή ως αυριανοί, ενήλικοι πολίτες.

Σ11: E, νομίζω και τα δύο. Αλλά κυρίως ότι η φιλοσοφία του είναι αυτή ... να γίνουν οι υπεύθυνοι δημοκρατικοί άνθρωποι οι οποίοι έχουν κριτική ικανότητα.

E: Ωραία. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι το νέο ΠΣ έχει οργανικά ενσωματώσει την χρήση των ΤΠΕ;

Σ11: Αρκετά.

E: Αρκετά. Ωραία.

Σ11: Αρκετά. Αλλά και πάντα νομίζω ότι εξαρτάται από τον εκπαιδευτικό.

E: Οι κατασκευαστές του ΠΣ ισχυρίζονται πως έχουν επιχειρήσει το νέο αυτό πρόγραμμα να είναι ανοιχτό ώστε να επιτρέπει τη μεγαλύτερη αυτενέργεια του εκπαιδευτικού να το προσαρμόζει στις συνθήκες της τάξης του, να είναι προσαρμοσμένο στις ιδιαίτερες ανάγκες μαθητών με διαφορετικές ικανότητες και να είναι συμπεριληπτικό ώστε να μπορεί να δουλέψει καλά και με μαθητές από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε πως έχουν επιτευχθεί αυτοί στόχοι;

Σ11: Νομίζω σε ιδιαίτερα ικανοποιητικό.

E: Κατά πόσο θεωρείτε ότι το νέο ΠΣ θα σας βοηθήσει να οργανώσετε καλύτερα τη διδασκαλία σας; Κυρίως οι δραστηριότητες που προτείνονται αυτή τη στιγμή.

Σ11: Ναι, κοιτάχτε, εδώ έχω μία επιφύλαξη με την, τι εννοώ, όχι αν θα με βοηθήσει να οργανώσω, σαφώς και θα βοηθήσει να οργανώσω, είναι λίγο πιο συγκεκριμένες αλλά δεν νομίζω ότι μπορούμε να μείνουμε και μόνο σε αυτές τις δραστηριότητες, δηλαδή, απαιτεί προετοιμασία ούτως ή άλλως. Σαφώς σου δίνει μία κατευθυντήρια γραμμή. Αυτό όμως έκανε και το προηγούμενο αναλυτικό πρόγραμμα. Απλά το ότι είναι λίγο έτσι πιο, πώς να το πω, πιο στοχευμένα ίσως; Είναι πιο προσαρμοσμένες στη νέα πραγματικότητα οι δραστηριότητες; Πιο επικαιροποιημένες. Αυτό.

E: Θεωρείτε ότι στο νέο ΠΣ τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα είναι καλά διατυπωμένα; Με σαφήνεια;

Σ11: Ναι, ναι, ναι, νομίζω ότι είναι, με σαφή τρόπο διατυπώνονται για το τι θέλουμε να πετύχουμε, αυτό είναι ξεκάθαρο και η γλώσσα είναι απλή, πολύ συγκεκριμένη, μετρήσιμη αν θέλετε, γιατί εγώ σε εκπαιδευτικούς με νοιάζει να μετρήσω αυτό, τι βγαίνει στο τέλος.

E: Υπάρχει σαφήνεια ως προς τη διάκριση σε γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις;

Σ11: Ναι. Αυτό έχει να κάνει όμως και με τον τρόπο που θα αναπτυχθεί η κάθε θεματική. Στο αναλυτικό πρόγραμμα, ναι υπάρχει αλλά δεν είναι μόνο αυτά είναι και άλλα πράγματα που θα μπορούσαν να προστεθούν στην πορεία.

E: Πώς κρίνετε το περιεχόμενο, την ύλη που έχει συμπεριληφθεί στο νέο ΠΣ; Είναι κατάλληλο το περιεχόμενο με βάση την ηλικία των μαθητών και τις προγενέστερες γνώσεις τους;

Σ11: Ναι, είναι κατάλληλο. Ωστόσο παρουσιάζει κάποιες ελλείψεις, και εξηγώ, παραδείγματος χάρη στο αναλυτικό πρόγραμμα δεν έχουμε καμία αναφορά σε Έμφυλες ταυτότητες. Αυτό είναι μία έλλειψη στον μαθητή που θέλουμε να τον δημιουργήσουμε κριτικά σκεπτόμενο και σε μία κοινωνία που τα τελευταία χρόνια υποφέρει από τέτοιου είδους φαινόμενα.

E: Ωραία, ποια η γνώμη σας για την οργάνωση του περιεχομένου του ΠΣ σε ευρύτερα τα θεματικά πεδία τα εξελίσσονται από τάξη σε τάξη; Πώς πιστεύετε θα λειτουργήσει αυτή η καινοτομία;

Σ11: Το κλειδί είναι πάλι εκπαιδευτικός, αλλά το αναλυτικό ΠΣ, σαφώς, είναι ενέλικτο, χρειάζεται κατάλληλη προετοιμασία αλλά μας παρέχει όλες εκείνες τις δυνατότητες για να, για να το πάμε το πρόγραμμα, να το αναπτύξουμε, μάλλον, όπως θέλουμε. Εννοώ όπως θέλουμε όχι οι εκπαιδευτικοί, για να είμαστε πιο κοντά στους στόχους, είναι ένα πρόγραμμα που είναι με πολλή σαφήνεια διατυπωμένο.

E: Η άποψή σας αναφορικά με την κοινωνικό-πολιτισμική εγκυρότητα του περιεχομένου;

Σ11: Ικανοποιητικά και εδώ ... δεν αμφισβητείτε νομίζω αυτό.

E: Ωραία. Τώρα, πώς κρίνετε το περιεχόμενο του νέου ΠΣ σε σχέση με τον χρόνο που διατίθεται για τη διδασκαλία του μαθήματος; Είναι επαρκής ο διαθέσιμος διδακτικός χρόνος;

Σ11: Οι τρεις ώρες εννοείτε;

E: Ναι, οι τρεις ώρες.

Σ11: Νομίζω ότι δεν θα φτάνανε ούτε πέντε, αλλά, ναι είναι αρκετός, στη βαθμίδα του γυμνασίου είναι αρκετός.

E: Θα αλλάζατε κάτι και τι θα ήταν αυτό ως προς τη διάταξη, την προσθήκη - αφαίρεση κάποιων ενοτήτων; Μου αναφέρατε πριν κάποια.

Σ11: Ναι, νομίζω ότι θα πρόσθετα αυτό που σας είπα σχετικά με την, με τις Έμφυλες ταυτότητες, θα αναφερόμουν στις μαθητικές κοινότητες, έναν θεσμό που όταν τα παιδιά έρχονται στο γυμνάσιο δεν τον γνωρίζουν, τον κανονισμό, δηλαδή, μαθητικών

κοινοτήτων, πώς λειτουργούν οι μαθητικές κοινότητες γιατί είναι και έτσι και το πρώτο, η πρώτη ομάδα πολιτικής στην οποία ο μαθητής αναπτύσσει το λόγο και ενδιαφέρεται για την κοινότητα. Αυτά τα δύο, τουλάχιστον, μου έρχονται τώρα στο μυαλό. Για να είμαι ειλικρινής δεν τα θυμάμαι όλα τώρα τα περιεχόμενα.

E: Ωραία. Ως παιδαγωγική φιλοσοφία, οι κατασκευαστές του νέου προγράμματος διακηρύσσουν μία προοδευτική μαθητοκεντρική λογική, ισχυριζόμενοι πως τα νέα προγράμματα προωθούν την ενεργό συμμετοχή και συνεργασία όλων των μαθητών μέσω της δημιουργίας περιβαλλόντων καθοδηγούμενης μάθησης, αυτενέργειας, βιωματικής προσέγγισης. Κατά πόσο θεωρείτε ότι πράγματι διαπνέεται από αυτή την παιδαγωγική προσέγγιση;

Σ11: ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ. Βέβαια, και τα προηγούμενα προγράμματα γιατί είναι η φύση του μαθήματος τέτοια. Απλά τώρα είναι πολύ πιο έντονο γιατί παίρνουνε καινούργια πράγματα, παραδείγματος χάρη, είναι έντονες πολύ καινούριες μεθοδολογικές προσεγγίσεις που δεν υπήρχαν στα προηγούμενα αναλυτικά προγράμματα όπως είναι, ας πούμε, η Μέθοδος Πέρκινς. Γίνεται, μάλλον, στοχεύουμε πιο πολύ στη διαφοροποιημένη διδασκαλία. Είναι σαν να είναι μία εξέλιξη των προηγούμενων αναλυτικών.

E: Οι εκπαιδευτικοί της ειδικότητας σας, έχετε εικόνα πώς δέχτηκαν γενικά το νέο πρόγραμμα;

Σ11: Όχι, αυτό δεν το γνωρίζω, γιατί δεν έχουμε ακόμα λειτουργήσει ως επιμορφωτές, οπότε δεν το γνωρίζω να σας πω σε αυτό.

E: Λαμβάνοντας υπόψη την επαγγελματική ετοιμότητα των διδασκόντων, τις υλικές συνθήκες και τη κουλτούρα των ελληνικών σχολείων, θεωρείτε πως θα μπορούσαν να ανακύψουν κάποιες δυσκολίες στην εφαρμογή του;

Σ11: Ναι, πολλές. Νομίζω πολλές. Ναι, είναι αυτό που σας είπα πριν.

E: Οι υλικές συνθήκες, ας πούμε, των σχολείων;

Σ11: Σχετίζονται με τις νέες τεχνολογίες. Αυτό νομίζω ότι είναι πλέον κοινό μυστικό, ένα μάθημα για να αναπτυχθεί σύμφωνα με τη φιλοσοφία του αναλυτικού προγράμματος, όπως είναι τώρα το ΚΠΑ, χρειάζεται νέες τεχνολογίες και λογισμικά. Αν αυτά δεν υπάρχουν σε ένα σχολείο, τότε, νομίζω ότι θα χάσει αυτό, το μάθημα, θα χάσει αυτό που προσδοκούσαν οι κατασκευαστές του προγράμματος. Αυτό σε σχέση με τα υλικά, σε σχέση

με την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών, ναι, πρέπει να υπάρχει επιμόρφωση πάνω σε νέα πράγματα τα οποία περιέχονται στο πρόγραμμα και εκπαιδευτικοί δεν τα γνωρίζουν, δεν έχουν μεταμορφωθεί κατάλληλα.

E: Ωραία. Οι σημαντικότερες δυσκολίες...

Σ11: Και να πω κάτι και για τους γονείς, συγνώμη που σας διακόπτω..

E: Ναι, ναι, παρακαλώ.

Σ11: Θα δούμε πως η κοινότητα του σχολείου και οι γονείς θα δεχτούν ένα μάθημα το οποίο δεν έχει βιβλίο. Νομίζω ότι θα έχει κάποιες δυσκολίες εδώ και υπάρχει ο κίνδυνος πολλοί να θεωρήσουν ότι επειδή δεν έχω βιβλίο και έχω αυτό το αναλυτικό πρόγραμμα και τις δραστηριότητες και όσα το εκπαιδευτικό υλικό που μου δίνει ο δάσκαλός μου δεν είναι και τόσο σοβαρό. Είναι μία νοοτροπία αυτή που πρέπει να αλλάξει.

E: Οι σημαντικότερες δυσκολίες που εσείς εντοπίσατε κατά την πιλοτική εφαρμογή του νέου προγράμματος;

Σ11: Ναι.

E: Η αδυναμίες;

Σ11: Θεωρώ ότι το πιο δύσκολο κομμάτι είναι η προετοιμασία από τον εκπαιδευτικό, δηλαδή, η δημιουργία σεναρίων, η ανεύρεση υλικού κατάλληλου, αυτό θεωρώ ότι είναι το πιο δύσκολο κομμάτι.

E: Τα σημαντικότερα θετικά στοιχεία και πλεονεκτήματα που διαπιστώσατε στην πράξη;

Σ11: Η βιωματική προσέγγιση, οι δραστηριότητες για την ανάπτυξη κριτικής ικανότητας των μαθητών, ο ρόλος του δασκάλου που πλέον είναι ένας ρόλος υποστηρικτικός και ψυχωτικός. Ακόμα, το γεγονός ότι ο δάσκαλος, ο καθηγητής φεύγει από τη λογική του τα ξέρω όλα και μπαίνει σε μία διαπραγμάτευση με τους μαθητές του, η δυνατότητα για συνεργασία και ομάδες ανάπτυξη ομάδων και επίσης το γεγονός ότι είναι έναν αναλυτικό πρόγραμμα που και με τις δραστηριότητες που έχει μπορούν να δουλευτούν και μέσα από την ηλεκτρονική τάξη, δηλαδή, να δουλευτούν και με την ασύγχρονη και σύγχρονη εξ' αποστάσεως.

E: Η επιμόρφωση ήταν αποτελεσματική στο να γίνουν σαφή και να προωθηθούν τα νέα στοιχεία του προγράμματος; Θα θέλατε περισσότερα;

Σ11: Ναι, νομίζω ήταν εξαιρετική. Θα χρειαζόταν περισσότερο ... αλλά νομίζω ότι πετύχαμε να πάρουμε αυτό που θέλουμε, τώρα από κει και πέρα και ο καθένας από εμάς.

E: Ωραία, κλείνοντας την συζήτηση μας, ποιες προτάσεις θα είχατε να κάνετε για πιθανή βελτίωση του νέου προγράμματος στο μάθημα της ΚΠΑ του Γυμνασίου;

- *Σ11: Κοιτάζτε, εγώ θα προτιμούσα να υπήρχε μία ευελιξία ως προς τις θεματικές, δηλαδή, υπάρχουν οι θεματικές αυτές οι οποίες καθορίζονται ανά τάξη, μάλλον οι ενότητες που λέει τι πρέπει να διδάξουμε, αλλά θα ήθελα και μία ευελιξία στο ότι υπάρχουν κι άλλα θέματα που θα μπορούσαν να προστεθούν από τον ίδιο τον εκπαιδευτικό, ή τέλος πάντων, μία διάσταση άλλη των θεμάτων που ήδη δίνονται γιατί, σας είπα, αυτό με τις Έμφυλες ταυτότητες, με τη, και με άλλα πράγματα που θα προκύψουν, ακόμα κι αν δεν είναι μέσα στο αναλυτικό πρόγραμμα πρέπει να δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να το επιλέξει. Θα ήθελα μία ευελιξία ως προς την επιλογή των θεμάτων, των επιπλέον θεμάτων. δηλαδή να πει του εκπαιδευτικού ότι έχεις τη δυνατότητα μία - δύο ενότητες που εσύ θεωρείς ότι πρέπει να διδαχθούν σε αυτή τη συγκεκριμένη τάξη, και με ενημέρωση βέβαια του συμβούλου εκπαίδευσης, να το αναπτύξει.*

E: Ωραία, σας ευχαριστώ πάρα πολύ.

Σ11: Να είστε καλά.